

Πανεπιστήμιο Πειραιώς
Τμήμα Οργάνωσης & Διοίκησης Επιχειρήσεων

**Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών:
«ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΕΛΕΓΧΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΩΝ
ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ»**

**Τίτλος Διπλωματικής Εργασίας:
“ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟ ΜΟΝΤΕΛΟ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ”
("A NEW GROWTH MODEL FOR THE GREEK ECONOMY")**

**Ονοματεπώνυμο Μεταπτυχιακής Φοιτήτριας:
Ιωάννα Στεφάτου**

Επιβλέπουσα Διπλωματικής Εργασίας: Καθηγήτρια Βικτωρία Πέκκα - Οικονόμου

Αθήνα, Νοέμβριος 2018

**ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΣΤΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΕΛΕΓΧΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΩΝ
ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ**

ΒΕΒΑΙΩΣΗ ΕΚΠΟΝΗΣΗΣ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

(επιλαμβάνεται ως ξεχωριστή (δεύτερη) σελίδα στο σώμα της διπλωματικής εργασίας)

«Δηλώνω υπεύθυνα ότι η διπλωματική εργασία για τη λήψη του μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών, των Πανεπιστημίου Πειραιώς, στη Λογιστική και Έλεγχο Επιχειρήσεων και Δημοσίων Οργανισμών, με τίτλο Μακροοικονομικό Μοντέλο της Ελληνικής Οικονομίας / A New Growth Model for the Greek Economy, έχει συγγραφεί από εμένα αποκλειστικά και στο σύνολό της. Δεν έχει υποβληθεί ούτε έχει εγκριθεί στο πλαίσιο κάποιου άλλου μεταπτυχιακού ή προπτυχιακού τίτλου σπουδών, στην Ελλάδα ή στο εξωτερικό, ούτε είναι εργασία ή τμήμα εργασίας ακαδημαϊκού ή επαγγελματικού χαρακτήρα.

Δηλώνω επίσης υπεύθυνα ότι οι πηγές στις οποίες αντράξα για την εκπόνηση της συγκεκριμένης διπλωματικής εργασίας, αναφέρονται στο σύνολό τους, κάνοντας πλήρη αναφορά στους συγγραφείς, τον εκδοτικό οίκο ή το περιοδικό, συμπεριλαμβανομένων και των πηγών που ενδεχομένως χρησιμοποιήθηκαν από το διαδικτυακό. Παράβαση της ανωτέρω ακαδημαϊκής μου ευθύνης αποτελεί ουσιώδη λόγο για την ανάκληση του πτυχίου μου».

Υπογραφή Μεταπτυχιακού φοιτητή/τριας

Όνοματεπώνυμο

Ιωάννα Στεφάνου

Ημερομηνία

27-11-2018

Περιεχόμενα

Εισαγωγή	6
Βιβλιογραφία.....	12
Στόχος 1 - Μηδενική Φτώχεια	14
1.1 Ορισμός του Προβλήματος.....	14
1.2 Ο Στόχος της Μείωσης της Φτώχειας.....	15
1.3 Η Κατάσταση στην Ελλάδα Συγκριτικά με την Υπόλοιπη Ευρώπη.....	16
1.4 Αποτελεσματικά Μέτρα και Πολιτικές.....	19
1.5 Βιβλιογραφία.....	20
Στόχος 2 - Μηδενική Πείνα	21
2.1 Ορισμός του Προβλήματος.....	21
2.2 Ο Στόχος της Μείωσης της Πείνας	24
2.3 Η Κατάσταση στην Ελλάδα Συγκριτικά με την Υπόλοιπη Ευρώπη.....	25
2.4 Αποτελεσματικά Μέτρα και Πολιτικές.....	28
2.5 Βιβλιογραφία.....	29
Στόχος 3 - Καλή Υγεία και Ευημερία.....	30
3.1 Ορισμός του Προβλήματος.....	30
3.2 Ο Στόχος της Καλής Υγείας και Ευημερίας	32
3.3 Η Κατάσταση στην Ελλάδα Συγκριτικά με την Υπόλοιπη Ευρώπη.....	33
3.4 Αποτελεσματικά Μέτρα και Πολιτικές.....	38
3.5 Βιβλιογραφία.....	39
Στόχος 4 - Ποιοτική Εκπαίδευση.....	40
4.1 Ορισμός του Προβλήματος.....	40
4.2 Ο Στόχος της Ποιοτικής Εκπαίδευσης.....	41
4.3 Η Κατάσταση στην Ελλάδα Συγκριτικά με την Υπόλοιπη Ευρώπη.....	42
4.4 Αποτελεσματικά Μέτρα και Πολιτικές.....	48
4.5 Βιβλιογραφία.....	48
Στόχος 5 - Ισότητα των Φύλων.....	49
5.1 Ορισμός του Προβλήματος.....	49
5.2 Ο Στόχος της Ισότητας των Φύλων.....	50
5.3 Η Κατάσταση στην Ελλάδα Συγκριτικά με την Υπόλοιπη Ευρώπη.....	51

5.4 Αποτελεσματικά Μέτρα και Πολιτικές.....	55
5.5 Βιβλιογραφία.....	56
Στόχος 6 - Καθαρό Νερό και Αποχέτευση	57
6.1 Ορισμός του Προβλήματος	57
6.2 Ο Στόχος του Καθαρού Νερού και Αποχέτευσης.....	58
6.3 Η Κατάσταση στην Ελλάδα Συγκριτικά με την Υπόλοιπη Ευρώπη.....	59
6.4 Αποτελεσματικά Μέτρα και Πολιτικές.....	63
6.5 Βιβλιογραφία.....	63
Στόχος 7 - Φτηνή και Καθαρή Ενέργεια.....	64
7.1 Ορισμός του Προβλήματος	64
7.2 Ο Στόχος της Φτηνής και Καθαρής Ενέργειας	64
7.3 Η Κατάσταση στην Ελλάδα Συγκριτικά με την Υπόλοιπη Ευρώπη.....	65
7.4 Αποτελεσματικά Μέτρα και Πολιτικές.....	69
7.5 Βιβλιογραφία.....	70
Στόχος 8 - Αξιοπρεπής Εργασία και Οικονομική Ανάπτυξη.....	71
8.1 Ορισμός του Προβλήματος	71
8.2 Ο Στόχος της Αξιοπρεπούς Εργασίας και της Οικονομικής Ανάπτυξης	72
8.3 Η Κατάσταση στην Ελλάδα Συγκριτικά με την Υπόλοιπη Ευρώπη.....	73
8.4 Αποτελεσματικά Μέτρα και Πολιτικές.....	76
8.5 Βιβλιογραφία.....	77
Στόχος 9 - Βιομηχανία, Καινοτομία και Υποδομές.....	78
9.1 Ορισμός του Προβλήματος	78
9.2 Ο Στόχος για τη Βιομηχανία, την Καινοτομία και τις Υποδομές	79
9.3 Η Κατάσταση στην Ελλάδα Συγκριτικά με την Υπόλοιπη Ευρώπη.....	80
9.4 Αποτελεσματικά Μέτρα και Πολιτικές	82
9.5 Βιβλιογραφία.....	83
Στόχος 10 - Λιγότερες Ανισότητες	84
10.1 Ορισμός του Προβλήματος	84
10.2 Ο Στόχος των Λιγότερων Ανισοτήτων	85
10.3 Η Κατάσταση στην Ελλάδα Συγκριτικά με την Υπόλοιπη Ευρώπη.....	86
10.4 Αποτελεσματικά Μέτρα και Πολιτικές.....	88
10.5 Βιβλιογραφία.....	89
Στόχος 11 - Βιώσιμες Πόλεις και Κοινότητες	90

11.1 Ορισμός του Προβλήματος.....	90
11.2 Ο Στόχος για τις Βιώσιμες Πόλεις και Κοινότητες.....	91
11.3 Η Κατάσταση στην Ελλάδα Συγκριτικά με την Υπόλοιπη Ευρώπη.....	92
11.4 Αποτελεσματικά Μέτρα και Πολιτικές.....	96
11.5 Βιβλιογραφία.....	97
Στόχος 12 - Υπεύθυνη Κατανάλωση και Παραγωγή.....	98
12.1 Ορισμός του Προβλήματος.....	98
12.2 Ο Στόχος της Υπεύθυνης Κατανάλωσης και Παραγωγής.....	99
12.3 Η Κατάσταση στην Ελλάδα Συγκριτικά με την Υπόλοιπη Ευρώπη.....	100
12.4 Αποτελεσματικά Μέτρα και Πολιτικές.....	102
12.5 Βιβλιογραφία.....	103
Στόχος 13 – Δράση για το Κλίμα.....	104
13.1 Ορισμός του Προβλήματος.....	104
13.2 Ο Στόχος των Δράσεων για το Κλίμα.....	105
13.3 Η Κατάσταση στην Ελλάδα Συγκριτικά με την Υπόλοιπη Ευρώπη.....	106
13.4 Αποτελεσματικά Μέτρα και Πολιτικές.....	108
13.5 Βιβλιογραφία.....	108
Στόχος 14 - Ζωή στο Νερό.....	110
14.1 Ορισμός του Προβλήματος.....	110
14.2 Ο Στόχος για τη Ζωή στο Νερό.....	111
14.3 Η Κατάσταση στην Ελλάδα Συγκριτικά με την Υπόλοιπη Ευρώπη.....	112
14.4 Αποτελεσματικά Μέτρα και Πολιτικές.....	114
14.5 Βιβλιογραφία.....	115
Στόχος 15 - Ζωή στη Στεριά.....	116
15.1 Ορισμός του Προβλήματος.....	116
15.2 Ο Στόχος για τη Ζωή στη Στεριά.....	116
15.3 Η Κατάσταση στην Ελλάδα Συγκριτικά με την Υπόλοιπη Ευρώπη.....	118
15.4 Αποτελεσματικά Μέτρα και Πολιτικές.....	119
15.5 Βιβλιογραφία.....	120
Στόχος 16 - Ειρήνη, Δικαιοσύνη και Ισχυροί Θεσμοί.....	121
16.1 Ορισμός του Προβλήματος.....	121
16.2 Ο Στόχος της Ειρήνης, της Δικαιοσύνης και των Ισχυρών Θεσμών.....	122
16.3 Η Κατάσταση στην Ελλάδα Συγκριτικά με την Υπόλοιπη Ευρώπη.....	122

16.4 Αποτελεσματικά Μέτρα και Πολιτικές.....	126
16.5 Βιβλιογραφία.....	127
Στόχος 17 - Συνεργασία για τους Στόχους.....	128
17.1 Ορισμός του Προβλήματος.....	128
17.2 Ο Στόχος της Συνεργασίας.....	128
17.3 Η Κατάσταση στην Ελλάδα Συγκριτικά με την Υπόλοιπη Ευρώπη.....	131
17.4 Αποτελεσματικά Μέτρα και Πολιτικές.....	132
17.5 Βιβλιογραφία.....	132
Συμπεράσματα	133

Εισαγωγή

Η βιώσιμη ανάπτυξη πρέπει να ενταχθεί σε μία ολιστική προσέγγιση η οποία θα συνδυάζει την οικονομική επιστήμη και τις φυσικές επιστήμες. Η ολιστική αυτή προσέγγιση θα παρέχει μία ολοκληρωμένη άποψη για τα οικονομικά, περιβαλλοντικά και κοινωνικά προβλήματα τα οποία ασκούν επίδραση το ένα στο άλλο αλλά και θα εστιάζει στον ανθρώπινο και πολιτισμικό παράγοντα παράλληλα με τις τεχνολογικές και γενικότερα επιστημονικές εξελίξεις.

Η πρώτη αναφορά στη βιώσιμη ανάπτυξη έγινε το 1980 και ήταν μία προσπάθεια συνδυασμού της οικονομικής προόδου και προστασίας του περιβάλλοντος μέσω του περιορισμού των παραγόντων που προκαλούν μόλυνση. Στο σημερινό οικονομικό περιβάλλον τίθεται συνέχεια το θέμα της οικονομικής ανάπτυξης και στην Ελλάδα είναι ιδιαίτερα σημαντικό γιατί η οικονομική ανάπτυξη αποτελεί έναν από τους βασικούς στόχους της μακροοικονομικής της πολιτικής. Η οικονομική ανάπτυξη βοηθά στην αύξηση της κατανάλωσης αγαθών και υπηρεσιών και κατ'επέκταση, η κατανάλωση αυτή βοηθά στη βελτίωση του τρόπου ζωής. Οι μεγάλοι όμως ρυθμοί ανάπτυξης προκαλούν προβλήματα στο περιβάλλον.

Ο Perroux (1969) υποστήριξε ότι η ανάπτυξη είναι ένας συνδυασμός πνευματικών και κοινωνικών ανταλλαγών μεταξύ του πληθυσμού. Οι ανταλλαγές αυτές αυξάνουν το παγκόσμιο και βιώσιμο πραγματικό προϊόν. Ο Αυστριακός οικονομολόγος Schumpeter (1942) υποστήριξε ότι η οικονομική ανάπτυξη είναι μία διαδικασία δημιουργικής καταστροφής η οποία συνεχώς απομακρύνει τα παλαιά στοιχεία και φέρνει νέα.

Αρκετές φορές η έννοια της οικονομικής ανάπτυξης συγχέεται με αυτή της οικονομικής μεγέθυνσης. Σύμφωνα με τους Ignat et al. (2002) η οικονομική ανάπτυξη δεν είναι απλά καλύτερες οικονομικές επιδόσεις ως εκ τούτου, περιλαμβάνει και την οικονομική μεγέθυνση. Ωστόσο μπορεί να υπάρχει οικονομική μεγέθυνση χωρίς ανάπτυξη αλλά όχι το αντίστροφο. Η οικονομική ανάπτυξη συνήθως μετράται με μακροοικονομικούς δείκτες όπως είναι το κατά κεφαλήν ΑΕΠ εντούτοις αυτού του τύπου οι δείκτες είναι περιοριστικοί, υπό την έννοια ότι δίνουν μεγαλύτερη έμφαση στη μεγέθυνση και οι ανθρώπινες δραστηριότητες και τα πραγματικά προβλήματα όπως είναι η φτώχεια, η πληθυσμιακή έκρηξη, η μόλυνση του περιβάλλοντος κ.ο.κ.

δεν λαμβάνονται υπόψη. Ως εκ τούτου, επείγει η δημιουργία ενός νέου οράματος για την ανάπτυξη της κοινωνίας.

Η οικονομική μεγέθυνση έχει δεχθεί κριτική όσον αφορά τις αρνητικές επιπτώσεις που επιφέρει. Όσον αφορά το περιβάλλον το ερώτημα που τίθεται είναι κατά πόσο μπορεί να μειωθούν οι αρνητικές επιπτώσεις της οικονομικής μεγέθυνσης στο περιβάλλον. Αρκετοί θεωρούν ότι το όραμα της πράσινης μεγέθυνσης δεν είναι εφικτό και ότι η οικονομική στρατηγική θα πρέπει να περιλαμβάνει μέτρα προστασίας του περιβάλλοντος. Οι κριτικές όμως (Jackson 2009; Victor, 2008) για τη μεγέθυνση επισημαίνουν ότι η οικονομική μεγέθυνση δεν αυξάνει την ευημερία των ατόμων που έχουν ένα ήδη υψηλό επίπεδο διαβίωσης, το οποίο ορίζεται στα 15.000 δολάρια ΑΕΠ κατά κεφαλή. Ως εκ τούτου, θεωρείται ότι οι δυτικές κοινωνίες δεν θα πρέπει να εξαρτώνται από τη μεγέθυνση αλλά αντίθετα θα πρέπει να ενθαρρύνουν τους πολίτες τους να ακολουθούν τα δικά τους θέλω για επιτυχία και ευημερία (Latouche 2009). Οι κριτικές επίσης δίνουν έμφαση στη σημασία της ισότητας τόσο σε εθνικό όσο και σε παγκόσμιο επίπεδο.

Αναφορικά με τη βιώσιμη ανάπτυξη, μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο, η οικονομική μεγέθυνση ήταν περιορισμένη, ο πληθυσμός αυξανόταν ενώ αύξαινε η κατανάλωση των μη ανανεώσιμων πηγών ενέργειας όπως και τα εισοδήματα. Το 1972 έγινε στη Στοκχόλμη η Διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για το Περιβάλλον με πρωτοβουλία των ΗΠΑ και των Σκανδιναβικών Χωρών. Στη Διάσκεψη αυτή παρουσιάστηκαν για πρώτη φορά οι αρνητικές επιπτώσεις στο περιβάλλον από τις ανθρώπινες δραστηριότητες και επισημάνθηκε ο κίνδυνος που διατρέχει ο πλανήτης. Πέραν αυτού, υποστηρίχθηκε ότι η οικονομική ανάπτυξη είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την κοινωνική ανάπτυξη εάν θέλουμε να δημιουργήσουμε ένα περιβάλλον το οποίο θα συμβάλλει στη βελτίωση της ποιότητας ζωής. Το κλίμα στη διάσκεψη ήταν έντονα επιφυλακτικό από την πλευρά των αναπτυσσόμενων χωρών γιατί θεωρούσαν ότι οι πρωτοβουλίες για το περιβάλλον ήταν ένα πρόσχημα από την πλευρά των ανεπτυγμένων χωρών προκειμένου να παρεμποδίσουν την ανάπτυξη των φτωχών χωρών. Ειδικότερα η Ιντίρα Γκάντι (πρωθυπουργός της Ινδίας) κατηγόρησε τις ανεπτυγμένες χώρες ότι χρησιμοποιούσαν τους φυσικούς πόρους των φτωχών χωρών για δικό τους όφελος. Στη Διάσκεψη αυτή δημιουργήθηκε «Η Magna Charta για το περιβάλλον μας» με 26 Αρχές και με σκοπό «να εμπνεύσει και να καθοδηγήσει τους ανθρώπους του κόσμου για τη συντήρηση και βελτίωση του ανθρώπινου περιβάλλοντος». Ιδρύθηκε επίσης ένας καινούριος θεσμός το «Περιβαλλοντικό

Πρόγραμμα των Ηνωμένων Εθνών» (UNEP) το οποίο και θα λειτουργούσε στα πλαίσια των Ηνωμένων Εθνών, υιοθετήθηκε ένα Σχέδιο Δράσης για την Ανάπτυξη της Περιβαλλοντικής Πολιτικής υπό την εποπτεία του UNEP, ιδρύθηκε ένα Ταμείο Περιβάλλοντος που θα βασίζονταν σε εθελοντικές και οικονομικές προσφορές και τέλος, ανακηρύχθηκε η 5^η Ιουνίου ως Παγκόσμια Ημέρα Περιβάλλοντος.

Το 1973, η πετρελαϊκή κρίση, έκρουσε τον κώδωνα του κινδύνου για την εξάντληση των φυσικών πόρων και συνέβησαν αρκετές καταστροφές όπως είναι πετρελαιοκηλίδες στη θάλασσα. Το 1985 ανακαλύφτηκε η τρύπα του όζοντος, το 1986 έγινε η πυρηνική καταστροφή στο Τσερνομπίλ ενώ πιο πρόσφατα, το 2011 έγινε το πυρηνικό ατύχημα στη Φουκουσίμα.

Το 1983, στη Γενική Διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών, ξεκίνησε το έργο της η Παγκόσμια Επιτροπή για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη στην οποία προήδρευε η Νορβηγίδα Πρωθυπουργός Gro. H. Brundtland. Η Επιτροπή είχε ως στόχο τη δημιουργία μίας αναφοράς για το περιβάλλον.

Το 1985 υπογράφηκε η Συνθήκη της Βιέννης με στόχο την εύρεση λύσεων για τη μείωση της παραγωγής και κατανάλωσης επιβλαβών ουσιών που συνέβαλλαν στη διεύρυνση της τρύπας του όζοντος. Το 1987, η αναφορά της Παγκόσμιας Επιτροπής για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη (Brundtland Report) περιείχε έξι ορισμού για τη βιώσιμη ανάπτυξη αλλά αυτός που αναφέρεται πιο συχνά είναι αυτός που υποστηρίζει ότι «η βιώσιμη ανάπτυξη είναι η ικανότητα του ανθρώπινου είδους να ικανοποιεί τις σημερινές του ανάγκες χωρίς να θυσιάζει την ικανότητα των μελλοντικών γενεών να ικανοποιήσουν τις δικές τους ανάγκες (Keeble 1987).

Η Παγκόσμια Επιτροπή θεώρησε ότι πρέπει, ειδικότερα στις αναπτυγμένες χώρες, ο τρόπος ζωής θα πρέπει να αλλάξει και να υιοθετηθούν μέτρα όπως είναι η μείωση της κατανάλωσης ενέργειας, νερού και γενικότερα φυσικών πόρων. Κάτι τέτοιο προϋπέθετε την ευρεία διάδοση τεχνολογιών φιλικών προς το περιβάλλον. Στο σημείο αυτό τονίστηκε η αλληλεξάρτηση μεταξύ της οικονομικής ανάπτυξης και της περιβαλλοντικής προστασίας.

Στη Διάσκεψη για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη στο Ρίο ντε Τζανέιρο το 1992, ο όρος βιώσιμη ανάπτυξη άρχισε να χρησιμοποιείται εκτεταμένα. Στη Διάσκεψη αυτή περισσότεροι από 100 επικεφαλής κρατών επεδίωξαν να επιτύχουν ένα σταθερό πρόγραμμα βιώσιμης ανάπτυξης και οικονομικής ανάπτυξης το οποίο θα επέλυε παγκόσμια προβλήματα που αντιμετώπιζε η ανθρωπότητα. Η Διάσκεψη κατέληξε σε αρκετές συμβάσεις όσον αφορά την κλιματική αλλαγή και την ανάγκη

μείωσης εκπομπών μεθανίου και διοξειδίου του άνθρακα λόγω των οικονομικών δραστηριοτήτων. Οι συμβάσεις περιελάμβαναν επίσης τη χρήση τεχνολογιών που δεν θα δημιουργούσαν τοξικά απόβλητα, την προστασία των ζώων υπό εξαφάνιση και την εύρεση εναλλακτικών πηγών ενέργειας.

Το 1997 με το Πρωτόκολλο του Κιότο, οι αναπτυγμένες χώρες αποφάσισαν να περιορίσουν τις ανθρωπογενείς εκπομπές αερίων του φαινομένου του θερμοκηπίου μέχρι το 2012. Τον Δεκέμβριο 2012, τα κράτη που έλαβαν μέρος στη Διάσκεψη για την Κλιματική Αλλαγή των Ηνωμένων Εθνών, ενέκριναν την επέκταση του Πρωτοκόλλου του Κιότο μέχρι το 2020.

Πλήθος άλλων διασκέψεων πραγματοποιήθηκαν για την υιοθέτηση στρατηγικών για την εφαρμογή της Ατζέντας 21. Η Παγκόσμια Διάσκεψη για τη Βιώσιμη ανάπτυξη που έγινε το 2002 στο Γιοχάνεσμπουργκ κυρώθηκε η συνθήκη για τη διατήρηση των φυσικών πόρων και της βιοποικιλίας και αποφασίστηκε η εύρεση συγκεκριμένων πράξεων και βιώσιμων μοντέλων ανάπτυξης.

Ήδη από τη δεκαετία του 1970 τέθηκε από ακαδημαϊκούς ερευνητές (Meadows et al. 1972) μία σοβαρή προειδοποίηση στην ανθρωπότητα όσον αφορά την κατανάλωση, την εξάντληση των πόρων και τη ρύπανση. Σύμφωνα με τους ερευνητές αυτούς, τόσο η ανάπτυξη όσο και η μεγέθυνση περιορίζονται από το φυσικό περιβάλλον και κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι σαράντα χρόνια μετά (περίπου το 2012), η μόλυνση θα επιδεινωθεί και ότι ο πληθωρισμός θα αυξηθεί, οι πόροι θα μειωθούν και συνεπώς θα υπάρξει οικονομική ύφεση. Η ανάπτυξη στις αναπτυσσόμενες χώρες θα αυξήσει την κατανάλωση αλλά και τη μόλυνση, θα επιταχυνθεί ο βαθμός εξαφάνισης των πόρων και οι ερευνητές πρότειναν ότι η λύση για όλες τις χώρες, είναι η μηδενική μεγέθυνση. Η πρόταση αυτή δέχτηκε σκληρή κριτική από τους οικονομολόγους που είναι ακραιφνείς υπέρμαχοι της ανάπτυξης με οποιοδήποτε κόστος. Τα επιχειρήματα που αντιπαρέβαλλαν οι επικριτές είναι ότι δεν είναι ρεαλιστική, δεν συμβαδίζει με τη σύγχρονη οικονομική σκέψη και ότι ο περιορισμός της οικονομικής μεγέθυνσης θα δημιουργήσει σοβαρά κοινωνικά προβλήματα και κυρίως ανεργία. Εάν και το μοντέλο μηδενικής μεγέθυνσης δεν αποτελεί μία βιώσιμη λύση εντούτοις θεωρείται ότι προτείνει ένα νέο τρόπο παραγωγής και μεγέθυνσης.

Ο Αμερικανός οικονομολόγος Nicholas Georgescu-Roegen πρότεινε ένα σχέδιο δράσης το οποίο θα περιελάμβανε όλες τις χώρες και το οποίο θα αποτελεί μέρος ενός «ελάχιστου βιο-οικονομικού προγράμματος». Το σχέδιο δράσης

περιλαμβάνει τις ακόλουθες ιδέες: - την αναγκαιότητα της παύσης των πολέμων, η οποία θα επέτρεπε την απελευθέρωση τεράστιων παραγωγικών δυνάμεων που θα βοηθήσουν τις φτωχές χώρες, τη χρήση των σημερινών μη ανανεώσιμων πόρων με μεγαλύτερη υπευθυνότητα και την αποφυγή περιττής ενεργειακής απώλειας μέχρις ότου η χρήση ηλιακής ενέργειας ή οποιονδήποτε άλλων εναλλακτικών πηγών ενέργειας αποτελέσουν μία γενικευμένη διαδικασία · - την αναγκαιότητα της ανθρωπότητας να μειώσει σταδιακά τον πληθυσμό στο σημείο όπου θα τρέφεται μόνο μέσω της βιολογικής γεωργίας, την απόρριψη της αλλαγής του αυτοκινήτου κάθε χρόνο ή το πέταγμα πραγμάτων που θα μπορούσαν ακόμα να είναι χρήσιμα. Τα αγαθά θα πρέπει να είναι μεγάλης διάρκειας και η επισκευή τους θα είναι εύκολη. Αντί της αρνητικής μεγέθυνσης αυτό που προτείνεται ως μία πιθανή λύση είναι η βιώσιμη μείωση. Η βιώσιμη μείωση περιλαμβάνει στόχους που αποτελούν μέρος του Προγράμματος των 6 R και είναι η αναθεώρηση (review), η επαναδόμηση (restructuring), η ανασύνταξη (redployment), η μείωση (reduction), η επαναχρησιμοποίηση (reuse) και η ανακύκλωση (recycling).

Το χάσμα μεταξύ των αναπτυγμένων και των αναπτυσσόμενων χωρών δείχνει ότι απέχουμε αρκετά από τη βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη. Όπως προαναφέρθηκε, οι αναπτυγμένες χώρες έχουν κατηγορηθεί ότι έχουν πλουτίσει εις βάρος των φτωχών χωρών (που αρκετές από αυτές ήταν πρώην αποικίες τους) εκμεταλλευόμενες τους πόρους τους. Όσον αφορά την παγκόσμια παραγωγή, παρατηρούμε ότι οι αναπτυγμένες χώρες την έχουν μεταφέρει κυρίως στην Κίνα αλλά και σε άλλες χώρες της Νότιας Ασίας. Αυτό δημιούργησε ένα τεράστιο νέφος πάνω από τον Ειρηνικό, έκτασης 1700 χλμ. Οι αναπτυγμένες χώρες μπορεί να θεωρούν ότι δεν μολύνουν τις χώρες τους, μολύνουν όμως ολόκληρο τον πλανήτη. Πέραν αυτού, οι φτωχές χώρες αυτό που γνωρίζουν είναι το φαινόμενο της συνεχούς μεγέθυνσης των εξωτερικού χρέους λόγω των δανείων που λαμβάνουν από διεθνείς οικονομικούς οργανισμούς, τα οποία τις εξαθλιώνουν λόγω των υψηλών επιτοκίων με τα οποία εξαναγκάζονται να αποπληρώνουν τα δάνεια και τις υψηλές τιμές των προϊόντων λόγω του πληθωρισμού. Δημιουργείται έτσι ένας κύκλος υποανάπτυξης. Σύμφωνα με τον Nurkse (1968) η φτώχεια αυτών των χωρών οφείλεται στην έλλειψη κεφαλαίου που προκαλείται όμως από τη φτώχεια. Η ανεπαρκής ανάπτυξη της εσωτερικής αγοράς οφείλεται στη χαμηλή αγοραστική δύναμη η οποία με τη σειρά της μειώνει τις επενδύσεις και το κεφάλαιο που χρησιμοποιείται για την παραγωγή. Η προσφορά του κεφαλαίου είναι μειωμένη λόγω του χαμηλού εθνικού εισοδήματος και της χαμηλής

παραγωγικότητας της εργασίας. Οι αποταμιεύσεις είναι επίσης μειωμένες έως ανύπαρκτες και ως εκ τούτου, περιορίζονται οι επενδύσεις για ανάπτυξη.

Προκειμένου να αντιμετωπιστούν ζητήματα όπως τα ανωτέρω, ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών, με τη συνεργασία και των 193 Κρατών Μελών, Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων αλλά και της κοινωνίας, έθεσαν μια λίστα 17 στόχων προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι προκλήσεις που εμφανίζονται σε όλον τον κόσμο και να οδηγηθούν όλες οι χώρες σε βιώσιμη ανάπτυξη. Η καθιέρωση των στόχων για μετά το 2015, ήταν το αποτέλεσμα της Συνόδου Κορυφής στο Ρίο το 2012, η οποία ανέθεσε τη δημιουργία μιας ανοικτής ομάδας εργασίας για να καταλήξει σε ένα σχέδιο αντζέντας. Η ανοικτή ομάδα εργασίας με εκπροσώπους από 70 χώρες, είχε την πρώτη συνάντησή τον Μάρτιο του 2013 και δημοσίευσε το τελικό της προσχέδιο, με τις 17 προτάσεις της, τον Ιούλιο 2014. Το προσχέδιο παρουσιάστηκε στη γενική συνέλευση του ΟΗΕ τον Σεπτέμβριο του 2014. Ακολούθησαν διαπραγματεύσεις των κρατών μελών, και η τελική διατύπωση των σκοπών και των στόχων, καθώς και το σκεπτικό και η διακήρυξη που τους συνοδεύει, συμφωνήθηκαν τον Αύγουστο του 2015.

Πρόκειται για 17 στόχους οι οποίοι απευθύνονται σε άτομα όλων των ηλικιών, ανεξαρτήτως του τόπου κατοικίας τους. Οι στόχοι αυτοί λειτουργούν συμπληρωματικά και δεν υπάρχουν περισσότερο ή λιγότερο σημαντικοί στόχοι. Πρόκειται για τους εξής: 1) Τερματισμός της φτώχειας σε όλες τις μορφές της, παντού, 2) Τερματισμός της πείνας, επίτευξη επισιτιστικής ασφάλειας και βελτίωση της διατροφής, καθώς και προώθηση της αειφόρου γεωργίας, 3) Διασφάλιση υγιούς ζωής και προώθηση της καλής υγείας για όλους και για όλες τις ηλικίες, 4) Διασφάλιση ελεύθερης, ισότιμης και ποιοτικής εκπαίδευσης προάγοντας τις ευκαιρίες για δια βίου μάθηση, 5) Επίτευξη ισότητας των φύλων και ενδυνάμωση όλων των γυναικών και των κοριτσιών, 6) Διασφάλιση της πρόσβασης σε ύδρευση και αποχέτευση για όλους, 7) Διασφάλιση της πρόσβασης σε οικονομικά προσιτές, αξιόπιστες, βιώσιμες και σύγχρονες μορφές ενέργειας για όλους, 8) Προώθηση της βιώσιμης και χωρίς αποκλεισμούς οικονομικής ανάπτυξης, της απασχόλησης και της αξιοπρεπούς εργασίας για όλους, 9) Δημιουργία ευέλικτων υποδομών, προώθηση της βιώσιμης εκβιομηχάνισης και προώθηση της καινοτομίας, 10) Τη μείωση των ανισοτήτων εντός και μεταξύ των χωρών, 11) Κάντε τις πόλεις χωρίς αποκλεισμούς, ασφαλείς, διαλλακτικές και βιώσιμες, 12) Διασφάλιση προτύπων βιώσιμης κατανάλωσης και παραγωγής, 13) Ανάληψη επείγουσας δράσης για την

καταπολέμηση της αλλαγής του κλίματος και τις επιπτώσεις της, 14) Διατήρηση και αειφόρος χρήση των ωκεανών, των θαλασσών και των θαλάσσιων πόρων, 15) Βιώσιμη διαχείριση των δασών, καταπολέμηση της απερίμωσης, την ανάσχεση και αντιστροφή της υποβάθμισης του εδάφους, ανάσχεση της απώλειας βιοποικιλότητας, 16) Προώθηση δίκαιων, ειρηνικών και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνιών, 17) Αναζωογόνηση της παγκόσμιας συνεργασίας για την αειφόρο ανάπτυξη.

Στόχος της παρούσας εργασίας είναι να παρουσιάσει τους 17 αυτούς στόχους, να παρουσιάσει τη θέση της Ελλάδας σε σχέση με το μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή/και της Ευρωζώνης σε ζητήματα που έχουν να κάνουν με τους στόχους αυτούς και να παρουσιάσει προτάσεις πολιτικής για κάθε έναν από τους στόχους τους. Στα συμπεράσματα της ανάλυσης προκύπτουν τα ζητήματα στα οποία η Ελλάδα υστερεί και θα πρέπει να αντιμετωπίσει προκειμένου να πετύχει βιώσιμη ανάπτυξη.

Η δομή της εργασίας είναι η εξής: Κάθε ένας από τους 17 στόχους αναλύεται ώστε να παρουσιαστεί: α) ο ορισμός του προβλήματος, β) περιγραφή του στόχου, γ) ποια είναι η θέση της Ελλάδας σε σχέση με τις υπόλοιπες Ευρωπαϊκές χώρες, και δ) ποιες είναι κάποιες ενδεικτικές αποτελεσματικές πολιτικές για την αντιμετώπιση του κάθε στόχου. Στο τέλος της ανάλυσης ακολουθούν τα συμπεράσματα.

Βιβλιογραφία

- Ignat, I., Pohoată, I., Luțac, G., Pascariu, G. (2002) *Economie politică*, Ediția a II-a, Editura Economică, București, p. 503.
- Keeble, BR. 1987. The Brundtland Commission: Environment and development to the year 2000. *Med War*, 3: 207–10.
- Latouche, Serge, 2009. *Farewell to Growth*. Translated by David Macey. Polity Press, Cambridge.
- Meadows, D.H., Meadows, D.L., Randers, J., Behrens_III, W.W., 1972. The Limits to Growth: A Report for the Club of Rome's Project on the Predicament of Mankind. Universe Books, New York.
- Nurkse, R. (1968) Les problèmes de la formation du capital dans les pays sous-développés, Edition Cujas, Paris, p. 23.
- Perroux F. (1969) Indipendance de l'conomie nationale et interdependance des nations. Union générale d'editions. Collection Monde en développement. Paris.

Schumpeter, J. 1942. *Capitalism, Socialism, and Democracy*. New York: Harper & Bros.

Στόχος 1 - Μηδενική Φτώχεια

1.1 Ορισμός του Προβλήματος

Το ποσοστό της ακραίας φτώχειας έχει μειωθεί σημαντικά από τη δεκαετία του 1990 και έπειτα, ωστόσο το πρόβλημα της φτώχειας εξακολουθεί να ταλαιπωρεί μεγάλο μέρος των κοινωνιών όλου του κόσμου. Είναι χαρακτηριστικό το γεγονός ότι ένας στους πέντε ανθρώπους στις αναπτυσσόμενες οικονομίες συνεχίζει να ζει με λιγότερο από 1,25 δολάρια την ημέρα ενώ υπάρχουν εκατομμύρια άνθρωποι που κερδίζουν μόλις λίγο παραπάνω από αυτό το ποσό, με αρκετούς να κινδυνεύουν να ξανακυλήσουν στη φτώχεια. Η φτώχεια είναι κάτι περισσότερο από την έλλειψη εισοδήματος και πόρων για την εξασφάλιση βιώσιμων συνθηκών διαβίωσης, καθώς έχει μορφές όπως η πείνα, ο υποσιτισμός, η περιορισμένη πρόσβαση στην εκπαίδευση και σε άλλες βασικές υπηρεσίες, η κοινωνική διάκριση και ο αποκλεισμός, καθώς και η απουσία συμμετοχής στη λήψη αποφάσεων (Ηνωμένα Έθνη 2018).

Τα άτομα τα οποία αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού βρίσκονται αντιμέτωπα με τρεις βασικούς κινδύνους (Eurostat 2018):

- α) την εισοδηματική φτώχεια, όταν δηλαδή το διαθέσιμο εισόδημά τους βρίσκεται κάτω από το εθνικό όριο με βάση το οποίο ορίζεται η φτώχεια,
- β) την υλική υστέρηση, όταν δηλαδή για τα άτομα ισχύουν τουλάχιστον τέσσερις από τις παρακάτω εννέα καταστάσεις: 1) έχουν καθυστερημένες πληρωμές υποθηκών ή ενοικίων, λογαριασμούς κοινής ωφέλειας ή άλλες πληρωμές δανείων, 2) δεν είναι σε θέση να πραγματοποιήσουν ετήσιες διακοπές μιας εβδομάδας μακριά από το σπίτι τους, 3) δεν είναι σε θέση να έχουν ένα γεύμα με κρέας, κοτόπουλο, ψάρι (ή χορτοφαγικό ισοδύναμο) κάθε δεύτερη μέρα, 4) δεν είναι σε θέση να αντιμετωπίσουν απροσδόκητα οικονομικά έξοδα, 5) δεν είναι σε θέση να αγοράσουν ένα τηλέφωνο (συμπεριλαμβανομένου του κινητού τηλεφώνου), 6) δεν είναι σε θέση να αγοράσουν μια έγχρωμη τηλεόραση, 7) δεν είναι σε θέση να αγοράσουν ένα πλυντήριο, 8) δεν είναι σε θέση να αγοράσουν ένα αυτοκίνητο, 9) δεν είναι σε θέση να έχουν θέρμανση για να κρατήσουν το σπίτι τους ζεστό.

γ) τη χαμηλή εργατική δυναμική, η οποία αναφέρεται στη σχέση μεταξύ του αριθμού των μηνών που εργάστηκαν τα μέλη ενός νοικοκυριού κατά τη διάρκεια του έτους αναφοράς και οι οποίοι βρίσκονται σε ηλικία εργασίας (18-59 ετών και που δεν είναι μαθητές ηλικίας 18-24 ετών) και του συνολικού αριθμού μηνών που θα μπορούσαν θεωρητικά να εργαστούν τα ίδια μέλη του νοικοκυριού. Οι άνθρωποι που ζουν σε νοικοκυριά με πολύ χαμηλή ένταση εργασίας ορίζονται τα άτομα ηλικίας 0-59 ετών που ζουν σε νοικοκυριά όπου οι ενήλικες δούλεψαν το 20% ή λιγότερο της συνολικής δυνατότητάς τους κατά τους προηγούμενους 12 μήνες.

Το 2016 υπήρχαν 51,9 εκατομμύρια άτομα στην ΕΕ-28 που ζούσαν σε νοικοκυριά που αντιμετωπίζουν εισοδηματική φτώχεια, 15,5 εκατομμύρια άτομα που αντιμετώπιζαν σοβαρή υλική στέρηση και 13,2 εκατομμύρια άτομα που ζούσαν σε νοικοκυριά με πολύ χαμηλή εργατική δυναμική. Επιπλέον, 29,0 εκατομμύρια άνθρωποι ζούσαν σε νοικοκυριά και αντιμετωπίζουν δύο από τους τρεις αυτούς κινδύνους, ενώ άλλα 8,4 εκατομμύρια κατοίκησαν σε νοικοκυριά όπου και οι τρεις αυτοί κίνδυνοι ήταν παρόντες. Παρόλο που οι άνθρωποι θεωρείται ότι κινδυνεύουν από φτώχεια ή κοινωνικό αποκλεισμό μόλις αντιμετωπίσουν έναν από τους παραπάνω τρεις κινδύνους, υπήρχαν 37,4 εκατομμύρια άνθρωποι - σχεδόν το ένα τρίτο (31,7%) του συνολικού αριθμού των ατόμων που ζουν υπό τον κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού εντός της ΕΕ-28 το 2016- οι οποίοι αντιμετωπίζουν έναν συνδυασμό δύο ή και των τριών αυτών κινδύνων.

1.2 Ο Στόχος της Μείωσης της Φτώχειας

Με βάση το Περιφερειακό Κέντρο Πληροφόρησης του ΟΗΕ (UNRIC) (Ηνωμένα Έθνη 2018) οι επιδιώξεις του στόχου για τη μείωση της φτώχειας συνοψίζονται στα παρακάτω.

Αρχικά, θα πρέπει να εξαλειφτεί η ακραία φτώχεια σε παγκόσμιο επίπεδο η οποία μετράται, επί του παρόντος, με βάση τους ανθρώπους που ζουν με λιγότερα από 1,25 δολάρια την ημέρα. Αυτό θα πρέπει να αφορά όλους, καθώς ο στόχος που έχει τεθεί αφορά σε μείωση, τουλάχιστον κατά το ήμισυ, της αναλογίας ανδρών, γυναικών και παιδιών όλων των ηλικιών που ζουν κάτω από όλες τις διαστάσεις της φτώχειας, σύμφωνα με τους εκάστοτε εθνικούς ορισμούς.

Επίσης, έως το 2030 θα πρέπει όλοι οι άνδρες και οι γυναίκες, ιδίως οι φτωχοί

και ευάλωτοι, να έχουν ίσα δικαιώματα πρόσβασης σε οικονομικούς πόρους καθώς και πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες, στην ιδιοκτησία και στον έλεγχο της γης, όπως και σε άλλες μορφές ιδιοκτησίας, στην κληρονομιά, στους φυσικούς πόρους, στις κατάλληλες νέες τεχνολογίες, στις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένων των μικροχρηματοδοτήσεων.

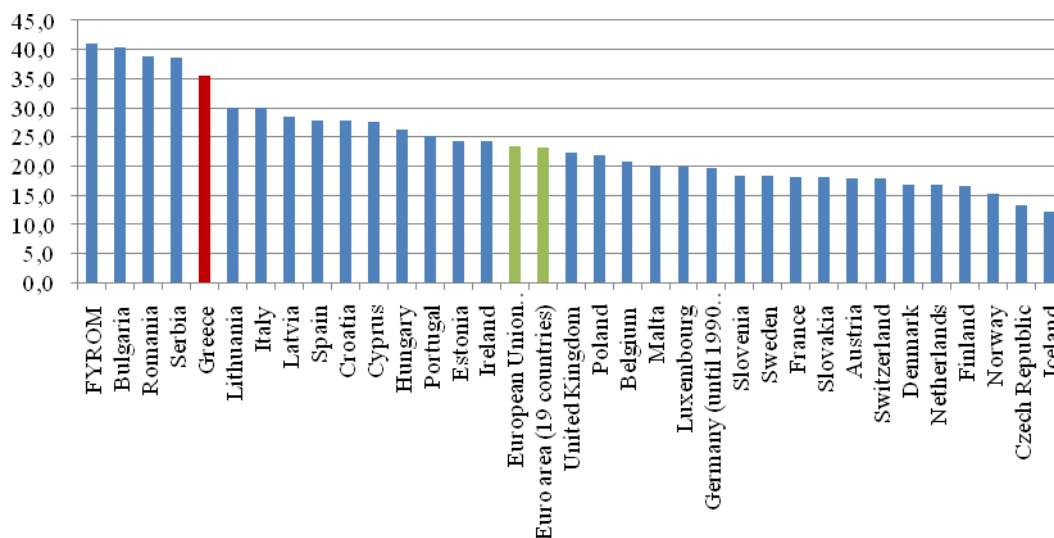
1.3 Η Κατάσταση στην Ελλάδα Συγκριτικά με την Υπόλοιπη Ευρώπη

Η μεγάλη άνοδος της ανεργίας σε συνδυασμό με τα κενά του συστήματος κοινωνικής προστασίας έχουν προκαλέσει αξιοσημείωτη αύξηση της φτώχειας τα τελευταία έτη στην ελληνική κοινωνία. Αυτό συνέβη, όχι μόνο επειδή η πρόσφατη παγκόσμια κρίση και οι επιδράσεις της είναι βαθιές και παρατεταμένες, αλλά και επειδή το σύστημα κοινωνικής προστασίας απέτυχε να ενεργοποιήσει μηχανισμούς στήριξης του εισοδήματος των φτωχών και των ανέργων (Διανέοσις 2017).

Βεβαίως το πρόβλημα της φτώχειας στην ελληνική κοινωνία δεν είναι ένα πρόβλημα το οποίο οφείλεται στην πρόσφατη παγκόσμια οικονομική κρίση. Το πρόβλημα προϋπήρχε και η οικονομική κρίση το μεγέθυνε. Μέχρι τα τέλη της προηγούμενης δεκαετίας, η κοινωνική δαπάνη στην Ελλάδα συνέκλινε προς τα μέσα επίπεδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ωστόσο παράλληλά με τη δαπάνη αυτή παρατηρούνταν και σημαντικά κενά στην κοινωνική προστασία στο πεδίο της μείωσης της φτώχειας και ιδίως των κοινωνικών παροχών εκτός συντάξεων (Διανέοσις 2017). Η κρίση δεν δημιούργησε τα κενά προστασίας, αλλά ανέδειξε τις τραγικές συνέπειές τους. Στη συνέχεια, το πρόβλημα επιδεινώθηκε υπό την παρουσία των προγραμμάτων λιτότητας, καθώς η αναγκαία αναβάθμιση της κοινωνικής προστασίας δεν αποτέλεσε πρώτη προτεραιότητα, ενώ η κατανομή των περιορισμένων πόρων σε συνθήκες της μεγαλύτερης δημοσιονομικής στενότητας υπήρξε συχνά ατελέσφορη, με την έννοια ότι συντέλεσε στη διεύρυνση των κενών προστασίας παρά στην κάλυψή τους (Διανέοσις 2017).

Το Διάγραμμα 1.1 παρουσιάζει το ποσοστό του πληθυσμού που βρίσκεται σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού για το έτος 2016 για όλες τις ευρωπαϊκές χώρες. Με κόκκινο χρώμα επισημαίνεται η επίδοση της Ελλάδος και με πράσινο χρώμα η επίδοση για την Ευρωπαϊκή Ένωση και για την Ευρωζώνη.

Διάγραμμα 1.1 Πληθυσμός σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού το 2016 (%)

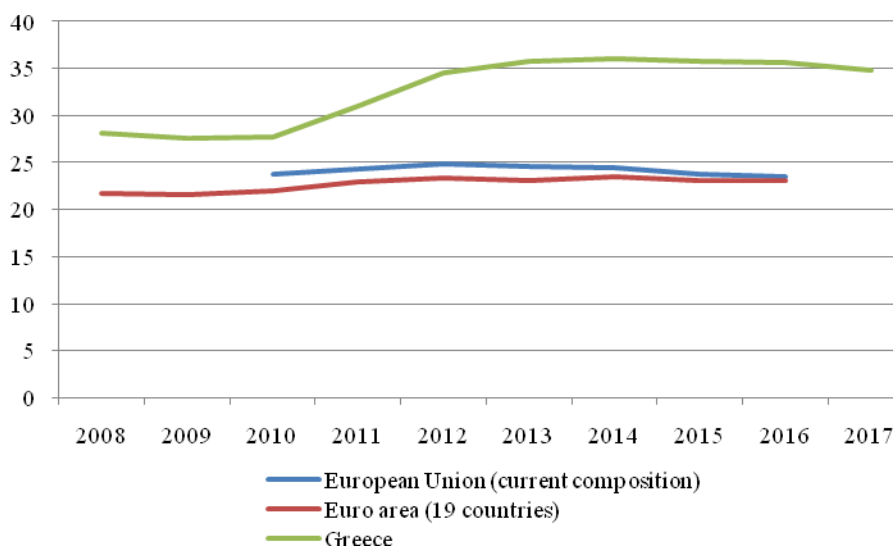

Πηγή: Eurostat (ilc_peps01).

Το 2016, περισσότερο από το ένα τρίτο του πληθυσμού κινδύνευε από τη φτώχεια ή τον κοινωνικό αποκλεισμό σε τρία κράτη μέλη της ΕΕ: τη Βουλγαρία (40,4%), τη Ρουμανία (38,8%) και την Ελλάδα (35,6%). Στο άλλο άκρο της κλίμακας, τα χαμηλότερα ποσοστά ατόμων που κινδυνεύουν από τη φτώχεια ή τον κοινωνικό αποκλεισμό καταγράφηκαν στη Δανία και την Ολλανδία (και στις δύο 16,7%), τη Φινλανδία (16,6%) και την Τσεχία (13,3%). Όσον αφορά στο μέσο όρο των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Ευρωζώνης βρισκόταν για το 2016 κάτω από το 25%.

Προκειμένου να υπάρξει μια περισσότερο πλήρης εικόνα της εξέλιξης του πληθυσμού σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού για την Ελλάδα συγκριτικά με την Ευρωζώνη των 19 και την Ευρωπαϊκή Ένωση, παρουσιάζεται το Διάγραμμα 1.2 το οποίο παρουσιάζει την εξέλιξη από το 2008 και έπειτα.

Διάγραμμα 1.2 Εξέλιξη του πληθυσμού σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού για την Ελλάδα συγκριτικά με την Ευρωζώνη των 19 και την Ευρωπαϊκή Ένωση (%)

Πηγή: Eurostat (ilc_peps01).

Είναι φανερό ότι το ποσοστό των ατόμων σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού στην Ελλάδα είναι υψηλότερο από το μέσο όρο των χωρών της Ευρωζώνης και της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ενώ η διαφορά αυτή μεγάλωσε αρκετά κατά τη διετία από το 2010 έως το 2012 όταν το ποσοστό για την Ελλάδα αυξήθηκε σημαντικά λόγω των σημαντικών επιπτώσεων κυρίως του πρώτου προγράμματος οικονομικής προσαρμογής. Το ποσοστό συνέχισε να αυξάνεται ελαφρώς για την Ελλάδα έως το 2014 ενώ από τότε και έπειτα έχει μειωθεί ελάχιστα.

Όσον αφορά στις ηλικιακές ομάδες οι οποίες πλήττονται από το πρόβλημα της φτώχειας ή του κοινωνικού αποκλεισμού παρουσιάζονται στον Πίνακα 1.1.

Πίνακας 1.1 Ποσοστά του πληθυσμού σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού ανά ηλικιακή ομάδα (2016)

	Total	Less than 16 years	From 16 to 24 years	From 25 to 54 years	55 years or over
European Union (current composition)	24.4	26.3	31.5	23.3	22.8
Euro area (19 countries)	24.0	25.2	31.0	23.6	22.2
Greece	36.6	35.9	48.6	39.2	31.3

Πηγή: Eurostat (ilc_peps01).

Φαίνεται ότι το μεγαλύτερο πρόβλημα στην Ελλάδα αντιμετωπίζει η ηλικιακή ομάδα από 16 έως 24 ετών καθώς το 48,6% βρίσκεται σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού, όταν τα αντίστοιχα ποσοστά για την Ευρωπαϊκή Ένωση και την Ευρωζώνη είναι 31,5% και 31% αντίστοιχα. Πρόκειται για νέα άτομα τα οποία δεν έχουν καταφέρει ακόμα να βγουν στην αγορά εργασίας λόγω κυρίως του ότι έχουν στραφεί στην εκπαίδευση και λόγω των μειωμένων ευκαιριών εργασίας. Αμέσως μετά ακολουθεί η ηλικιακή ομάδα από 25 έως 54 ετών, από τους οποίους το 39,2% αντιμετωπίζει πρόβλημα και ακολουθούν η ηλικιακή ομάδα κάτω των 16 ετών (35,9%) και η ηλικιακή ομάδα άνω των 55 ετών (31,3%). Είναι χαρακτηριστικό ότι η διαφορά της Ελλάδας από το μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή της Ευρωζώνης βρίσκεται πάνω από το 10% σε όλες τις ηλικιακές ομάδες αυτές.

1.4 Αποτελεσματικά Μέτρα και Πολιτικές

Με βάση το Περιφερειακό Κέντρο Πληροφόρησης του ΟΗΕ (UNRIC) (Ηνωμένα Έθνη 2018) θα πρέπει να εφαρμοστούν κατάλληλα εθνικά συστήματα και μέτρα κοινωνικής προστασίας για όλους, συμπεριλαμβανομένων των κατώτατων ορίων κοινωνικής προστασίας, και επίτευξη ουσιαστικής κάλυψης των φτωχών και των ευάλωτων μελών των κοινωνιών. Επίσης, θα πρέπει να οικοδομηθεί η ανθεκτικότητα των φτωχών και εκείνων που βρίσκονται σε ευάλωτη κατάσταση και να μειωθεί η έκθεση και η ευπάθειά τους έναντι ακραίων φαινομένων που σχετίζονται με το κλίμα και άλλων οικονομικών, κοινωνικών και περιβαλλοντικών πιέσεων και καταστροφών.

Σε συνέχεια, θα πρέπει να διασφαλιστεί η σημαντική κινητοποίηση πόρων από διάφορες πηγές, μέσω της ενισχυμένης αναπτυξιακής συνεργασίας, έτσι ώστε να παραχθούν επαρκή και προβλέψιμα μέσα για τις αναπτυσσόμενες χώρες, ιδίως τις λιγότερο ανεπτυγμένες, και να εφαρμοστούν προγράμματα και πολιτικές που θα δώσουν τέλος σε όλες τις μορφές της φτώχειας.

Τέλος, για να επιτευχθούν τα ανωτέρω θα πρέπει να δημιουργηθούν σταθερά πολιτικά πλαίσια σε εθνικό, περιφερειακό και διεθνές επίπεδο, τα οποία να βασίζονται σε αναπτυξιακές στρατηγικές υπέρ των φτωχών και να είναι ευαίσθητα σε θέματα ισότητας των φύλων, για τη στήριξη της επιτάχυνσης των επενδύσεων σε δράσεις εξάλειψης της φτώχειας.

1.5 Βιβλιογραφία

Ηνωμένα Έθνη (2018) SDG Report 2018, Διαθέσιμο στο:
<https://www.un.org/sustainabledevelopment/development-agenda/>

Eurostat (2018) Statistics Explained: People at risk of poverty or social exclusion.
Διαθέσιμο στο: http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/People_at_risk_of_poverty_or_social_exclusion#Analysis_of_populations_at_risk

Διανέοσις (2017) Μια Αποδοτικότερη Πολιτική για την Καταπολέμηση της Ακραίας Φτώχειας, Απρίλιος.

Στόχος 2 - Μηδενική Πείνα

2.1 Ορισμός του Προβλήματος

Αν αξιοποιηθούν σωστά, η γεωργία, η δασοπονία και η αλιεία, τότε θα μπορέσουν να παράσχουν θρεπτική τροφή για όλους και να δημιουργήσουν εισοδήματα, στηρίζοντας έτσι την ανθρωποκεντρική ανάπτυξη της περιφέρειας και προστατεύοντας ταυτόχρονα το περιβάλλον (Ηνωμένα Έθνη 2018). Για το λόγο αυτό θα πρέπει οι κοινωνίες να ξανασκεφτούν το πώς καλλιεργούν, μοιράζονται και καταναλώνουν την τροφή τους.

Σήμερα, το έδαφος, το γλυκό νερό, οι ωκεανοί, τα δάση και η βιοποικιλότητα υποβαθμίζονται με ταχείς ρυθμούς. Η κλιματική αλλαγή ασκεί ακόμη μεγαλύτερη πίεση στους πόρους από τους οποίους εξαρτόμαστε, αυξάνοντας έτσι κινδύνους που συνδέονται με καταστροφές όπως οι ξηρασίες και οι πλημμύρες. Πολλοί άνδρες και γυναίκες της περιφέρειας δεν μπορούν πλέον να τα βγάλουν πέρα με τη γη τους, οπότε και αναγκάζονται να μεταναστεύσουν σε πόλεις αναζητώντας για ευκαιρίες. Χρειάζεται μία βαθιά αλλαγή στο παγκόσμιο σύστημα τροφίμων και γεωργίας αν πρόκειται να σιτίσουμε τα 795 εκατομμύρια ανθρώπους που πεινάνε σήμερα και τα επιπλέον 2 δισεκατομμύρια που αναμένονται να φτάσουν μέχρι το 2050. Ο τομέας των τροφίμων και της γεωργίας προσφέρει λύσεις-κλειδιά για την ανάπτυξη ενώ διαδραματίζει κεντρικό ρόλο στην εξάλειψη της πείνας και της φτώχειας (Ηνωμένα Έθνη 2018).

Πιο συγκεκριμένα, οι φυσικοί πόροι αποτελούν συντελεστές μείζονος σημασίας για την παραγωγική δραστηριότητα και την οικονομική μεγέθυνση. Παράλληλα, όμως, η ποιότητα του φυσικού περιβάλλοντος ευνοεί την ανθρώπινη υγεία, ενισχύει την κοινωνική ευημερία και συντελεί στην αναπτυξιακή διαδικασία της οικονομίας.

Το κλίμα της γης προβλέπεται να αλλάξει σε μεγαλύτερο βαθμό στο άμεσο μέλλον, λόγω της υψηλής συγκέντρωσης αερίων του θερμοκηπίου (Greenhouse Gases - GHGs) στην ατμόσφαιρά της (κυρίως διοξείδιο του άνθρακα, μεθάνιο και νιτρικό οξύ) (Solcomhouse 2007). Ετησίως, η αγροτική παραγωγή ευθύνεται για το 13,8% περίπου των εκπομπών των παραπάνω αερίων που προκαλούν την κλιματική αλλαγή (WRI – World Resources Institute 2005). Ωστόσο, ακόμη και αν

μηδενίζονταν οι εκπομπές τέτοιων αερίων από όλους τους τομείς παραγωγής, θα απαιτούνταν αρκετές δεκαετίες προκειμένου να απαλειφθούν οι επιπτώσεις του φαινομένου του θερμοκηπίου (Rosegrant et al. 2008). Αντίστροφα, οι επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής στην αγροτική παραγωγή και κατά συνέπεια στην παραγωγή τροφής ώστε να ικανοποιηθούν οι απαιτήσεις του συνεχώς αυξανόμενου πληθυσμού, είναι πολύ σημαντικές.

Οι επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής αναμένεται να είναι διαφορετικές στις διάφορες περιοχές της γης. Η παγκόσμια αγροτική παραγωγή αναμένεται να επηρεαστεί σε μεγάλο βαθμό από τις αλλαγές στη θερμοκρασία, στην ποσότητα των βροχοπτώσεων και στις εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα (σε μεγαλύτερο βαθμό οι αλλαγές θα επηρεάσουν τις τροπικές περιοχές). Η παραγωγικότητα των καλλιεργειών θα μεταβληθεί εξαιτίας αυτών των αλλαγών αλλά και λόγω μεταβολών στο πλήθος των φυτοπαράσιτων και των αρρωστιών των φυτών. Πιο συγκεκριμένα, οι τρεις μεγαλύτερες επιπτώσεις που αναμένεται να παρατηρηθούν είναι α) γεωγραφικές αλλαγές και αλλαγές στην απόδοση των καλλιεργειών, β) μείωση των αποθεμάτων νερού για την ύδρευση των καλλιεργειών και γ) εξαφάνιση γης λόγω ανόδου της στάθμης της θάλασσας και αύξηση της αλατότητας του εδάφους (Aydinalp και Cresser 2008).

Το χαμηλό επίπεδο βροχοπτώσεων, σε συνδυασμό με την αύξηση της θερμοκρασίας, θα οδηγήσουν σε ξήρανση του εδάφους σε κάποιες περιοχές, μειώνοντας την ποσότητα του νερού για ύδρευση και προκαλώντας μεγάλο πρόβλημα στην αναπτυξιακή διαδικασία των καλλιεργειών. Η κλιματική αλλαγή αναμένεται να επιφέρει αλλαγές στη σύσταση του εδάφους σε αρκετές κλιματικές ζώνες, όπως είναι η εξαφάνιση οργανικών και θρεπτικών ουσιών, η διάβρωση του εδάφους και η αυξημένη αλατότητα. Η αντίδραση των φυσικών οικοσυστημάτων στις αυξήσεις της θερμοκρασίας και τις μειωμένες βροχοπτώσεις, αλλά και η αυξημένη χρήση παρασιτοκτόνων και η εξαφάνιση της βιοποικιλότητας μπορεί να επιφέρουν σημαντικές αλλαγές στο πλήθος των εντόμων και των φυτοπαράσιτων με αποτέλεσμα να αυξηθούν οι αρρώστιες και οι θάνατοι φυτών και καλλιεργειών. Επιπλέον, η συχνότητα ακραίων καιρικών φαινομένων όπως ξηρασίες, πλημμύρες, τυφώνες, ανεμοθύελλες και χαλαζοπτώσεις θα επηρεάσουν την αναπτυξιακή διαδικασία (Alexandrov και Hoogenboom 2000). Συνολικά, στις αναπτυσσόμενες χώρες, η αγροτική παραγωγικότητα αναμένεται να μειωθεί κατά 9 - 21% εξαιτίας της υπερθέρμανσης του πλανήτη, ενώ στις βιομηχανικές χώρες, αναμένεται να

παρατηρηθεί μείωση της παραγωγικότητας κατά 6% έως και αύξησή τη κατά 8%, με βάση τις εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα (Rosegrant et al. 2008).

Η κλιματική αλλαγή συνδέεται με μεγάλη αίσθηση αβεβαιότητας σχετικά με την ύπαρξη τροφής στο μέλλον. Ενώ κάποιες περιοχές θα επωφεληθούν από την μεγαλύτερη απόδοση των καλλιεργειών τους, κάποιες άλλες θα αναγκαστούν να αυξήσουν τα επίπεδα εισαγωγών τους σε τροφές προκειμένου να ικανοποιήσουν τις ανάγκες τους. Μέχρι το 2080 αναμένεται να πραγματοποιηθεί αύξηση κατά 10 – 40% των εισαγωγών τροφών για τις αναπτυσσόμενες χώρες (Fischer et al. 2002).

Ενδεικτικό του μεγάλου προβλήματος της πείνας είναι ότι παγκοσμίως, ένας στους εννέα ανθρώπους στον κόσμο (795 εκατομμύρια) υποσιτίζεται, ενώ σχεδόν οι μισοί από τους παιδικούς θανάτους (45%), ηλικίας κάτω των πέντε, οφείλονται σε κακή διατροφή, ποσοστό το οποίο μεταφράζεται σε 3,1 εκατομμύρια παιδικές ζωές ανά έτος (Ηνωμένα Έθνη 2018). Η νότια Ασία αντιμετωπίζει το σοβαρότερο πρόβλημα υποσιτισμού με περίπου 281 εκατομμύρια ανθρώπους να υποσιτίζονται, ενώ στην Υποσαχάρια περιοχή της Αφρικής, το ποσοστό των υποσιτιζόμενων αγγίζει σχεδόν το 23% την περίοδο 2014-2016.

Άλλα προβλήματα τα οποία σχετίζονται με το πρόβλημα της πείνας και σχετίζονται με την επισιτιστική ασφάλεια έχουν να κάνουν με το γεγονός ότι (Ηνωμένα Έθνη 2018): α) 500 εκατομμύρια μικρές φάρμες παγκοσμίως, οι περισσότερες εκ των οποίων εξαρτώνται από τις βροχοπτώσεις, παρέχουν το 80% της τροφής που καταναλώνεται σε μεγάλο μέρος του αναπτυσσόμενου κόσμου, β) από το 1900, το 70% περίπου της ποικιλίας των καλλιεργειών «εξαφανίστηκε» από τα αγροκτήματα των γεωργών, γ) αν οι γυναίκες αγρότισσες είχαν τις ίδιες ευκαιρίες πρόσβασης σε πόρους όπως οι άνδρες, τότε ο αριθμός της πείνας παγκοσμίως θα μπορούσε να μειωθεί μέχρι και κατά 150 εκατομμύρια, και δ) 1,4 δισεκατομμύρια άνθρωποι παγκοσμίως δεν έχουν πρόσβαση σε ηλεκτρικό ρεύμα, οι περισσότεροι εκ των οποίων ζουν σε αγροτικές περιοχές του αναπτυσσόμενου κόσμου. Η ενεργειακή φτώχεια σε αρκετές περιοχές αποτελεί σημαντική τροχοπέδη για τη μείωση της πείνας ενώ αποτρέπει την παραγωγή επαρκούς τροφής για την κάλυψη μελλοντικών αναγκών.

2.2 Ο Στόχος της Μείωσης της Πείνας

Με βάση το Περιφερειακό Κέντρο Πληροφόρησης του ΟΗΕ (UNRIC) (Ηνωμένα Έθνη 2018) οι επιδιώξεις του στόχου για τη μείωση της πείνας συνοψίζονται στα παρακάτω.

Αρχικά ορίζεται ότι έως το 2030, θα πρέπει να υπάρξει τερματισμός της πείνας και διασφάλιση της πρόσβασης όλων των ανθρώπων, ιδίως των φτωχών και των ανθρώπων που βρίσκονται σε ευάλωτες καταστάσεις, συμπεριλαμβανομένων των παιδιών, σε ασφαλή, θρεπτική και επαρκή τροφή καθ' όλη τη διάρκεια του έτους. Επίσης, θα πρέπει να υπάρξει τερματισμός όλων των μορφών κακής διατροφής, επιτυγχάνοντας, έως το 2025, τους διεθνώς συμφωνηθέντες στόχους για την καχεξία και την εξασθένηση των παιδιών ηλικίας κάτω των πέντε ετών, καθώς και αντιμετώπιση των διατροφικών αναγκών των έφηβων κοριτσιών, των εγκύων, των γυναικών που θηλάζουν και των ηλικιωμένων ανθρώπων.

Επιπρόσθετα, θα πρέπει να επιτευχθεί διπλασιασμός της αγροτικής παραγωγικότητας και των εισοδημάτων των μικροπαραγωγών τροφίμων, ιδίως των γυναικών, των αυτόχθονων λαών, των οικογενειακών εκμεταλλεύσεων, των βοσκών και των ψαράδων, μέσω της ασφαλούς και ισότιμης πρόσβασης στη γη, άλλων παραγωγικών πόρων και εισροών, της γνώσης, των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, καθώς και αγορών και ευκαιριών για προστιθέμενη αξία και μη αγροτική απασχόληση.

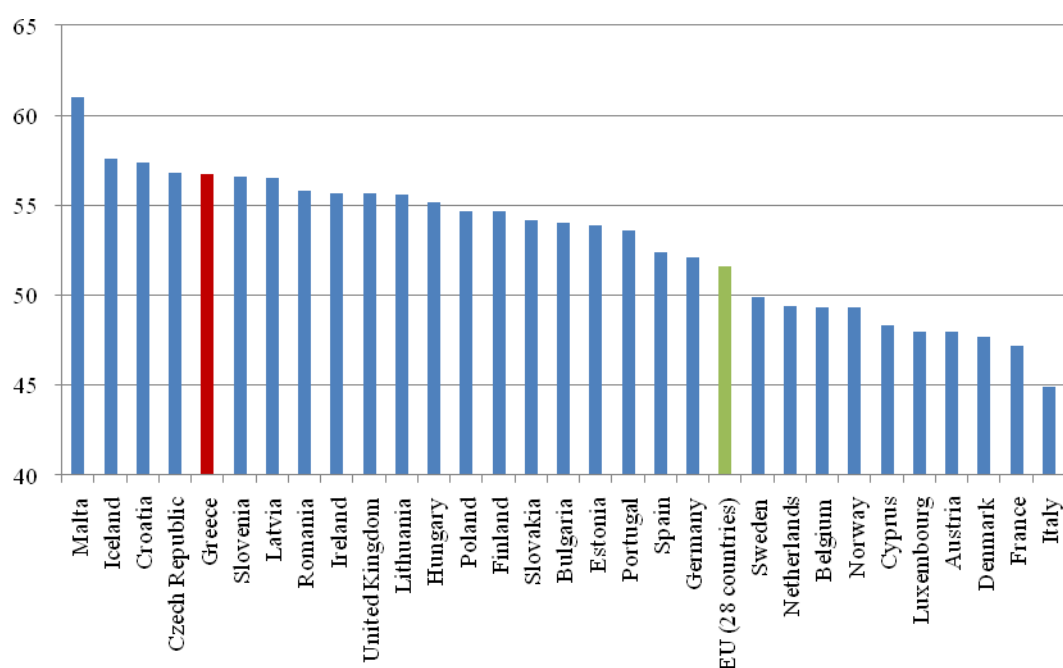
Ένας ακόμη στόχος που πρέπει να επιτευχθεί είναι η διασφάλιση της χρήσης βιώσιμων συστημάτων παραγωγής τροφίμων και της εφαρμογής ανθεκτικών γεωργικών πρακτικών που αυξάνουν την παραγωγικότητα και την παραγωγή, που συμβάλλουν στη διατήρηση των οικοσυστημάτων, που ενισχύουν την ικανότητα προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, στα ακραία καιρικά φαινόμενα, στην ξηρασία, στις πλημμύρες και άλλες καταστροφές, και που βελτιώνουν σταδιακά την ποιότητα της γης και του εδάφους.

Τέλος, ένας περισσότερο βραχυπρόθεσμος στόχος αφορά στη διατήρηση της γενετικής ποικιλίας των σπόρων, των καλλιεργούμενων φυτών, των εκτρεφόμενων και των οικόσιτων ζώων και των συγγενικών τους άγριων ειδών, μέσω της σωστής διαχείρισης, της χρήσης δια περιφερειακό και παγκόσμιο επίπεδο, καθώς και προαγωγή της πρόσβασης στη δίκαιη και ισότιμη κατανομή των ωφελημάτων που προκύπτουν από τη χρήση των γενετικών πόρων και της συναφούς παραδοσιακής γνώσης, με βάση τα διεθνώς συμφωνηθέντα, έως το 2020.

2.3 Η Κατάσταση στην Ελλάδα Συγκριτικά με την Υπόλοιπη Ευρώπη

Η Ελλάδα δεν παρουσιάζει ιδιαίτερα προβληματική κατάσταση σε σχέση με το πρόβλημα της πείνας, δεδομένου ότι ένα μεγάλο ποσοστό των Ελλήνων είναι παχύσαρκοι. Χαρακτηριστικό είναι το Διάγραμμα 2.1 στο οποίο παρουσιάζεται το ποσοστό των ατόμων τα οποία χαρακτηρίζονται ως παχύσαρκα με βάση το δείκτη μάζας σώματος. Ο δείκτης μάζας σώματος ορίζεται ως το βάρος σε κιλά διαιρούμενο με το τετράγωνο του ύψους σε μέτρα. Άτομα ηλικίας 18 ετών και άνω θεωρούνται παχύσαρκα όταν ο δείκτης αυτός είναι ίσος ή μεγαλύτερος από 30.

Διάγραμμα 2.1 Ποσοστό παχυσαρκίας με βάση το δείκτη μάζας σώματος (% των ατόμων άνω των 18 ετών) (2014)

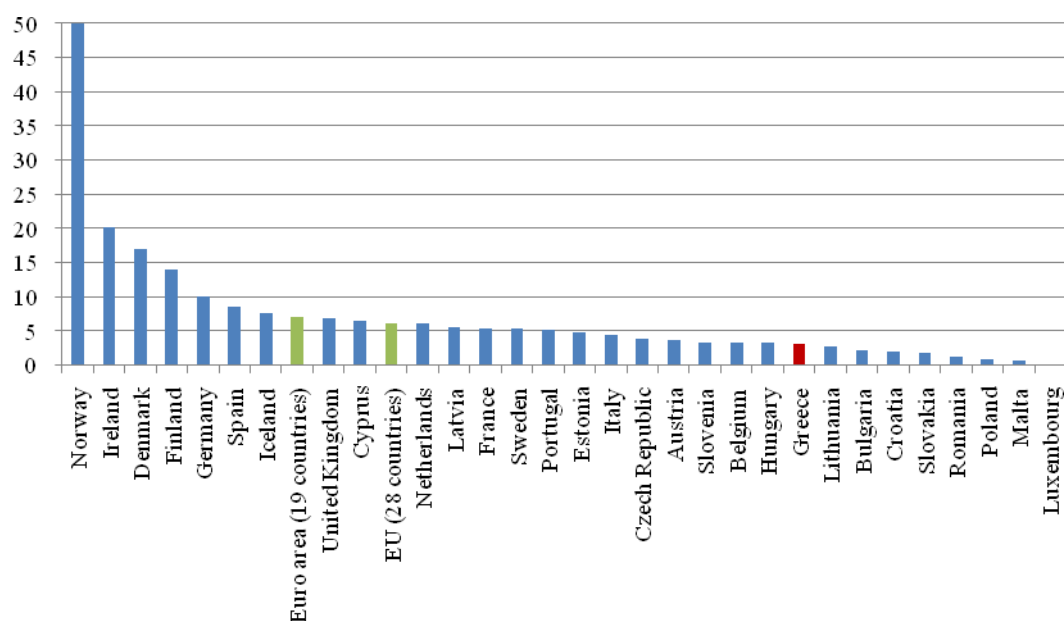
Πηγή: Eurostat (sdg_02_10).

Είναι εμφανές ότι στην Ελλάδα ένα αρκετά υψηλό ποσοστό των ανθρώπων άνω των 18 ετών θεωρούνται παχύσαρκοι (56,7%) όταν το αντίστοιχο ποσοστό για την Ευρωπαϊκή Ένωση είναι 51,6%.

Αυτό βεβαίως δεν σημαίνει ότι δεν υπάρχουν άτομα στην Ελλάδα οι οποίοι αντιμετωπίζουν το πρόβλημα της πείνας. Η Ελλάδα υστερεί σημαντικά όσον αφορά στην κρατική βοήθεια στην αγροτική έρευνα και ανάπτυξη (Διάγραμμα 2.2) κάτι που

σημαίνει ότι δεν διατίθενται πόροι για τη στήριξη της αγροτικής παραγωγής κάτι που θα μπορούσε να βελτιώσει το πρόβλημα της πείνας.

Διάγραμμα 2.2 Κρατική βοήθεια στην αγροτική έρευνα και ανάπτυξη (ευρώ ανά κάτοικο) (2016)

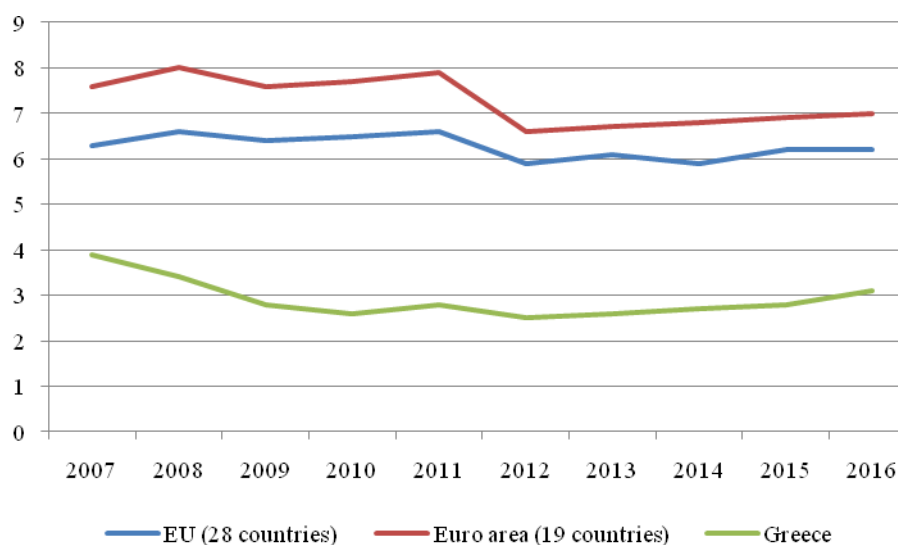

Πηγή: Eurostat (sdg_02_30).

Στην Ελλάδα διατίθεται μόλις 3,1 ευρώ ανά κάτοικο ως κρατική βοήθεια στην αγροτική έρευνα και ανάπτυξη, όταν το αντίστοιχο μέγεθος για την Ευρωπαϊκή Ένωση είναι 6,2 ευρώ ανά κάτοικο και για την Ευρωζώνη είναι 7 ευρώ. Το μέγεθος αυτό καθιστά την Ελλάδα μεταξύ των χωρών με το χαμηλότερο ύψος κρατικής βοήθειας μετά το Λουξεμβούργο, τη Μάλτα, την Πολωνία, τη Ρουμανία, τη Σλοβακία, την Κροατία, τη Βουλγαρία και τη Λιθουανία.

Προκειμένου να εξεταστεί και η διαχρονικότητα του μεγέθους αυτού, παρουσιάζεται το Διάγραμμα 2.3.

Διάγραμμα 2.3 Εξέλιξη της κρατικής βοήθειας στην αγροτική έρευνα και ανάπτυξη (ευρώ ανά κάτοικο)

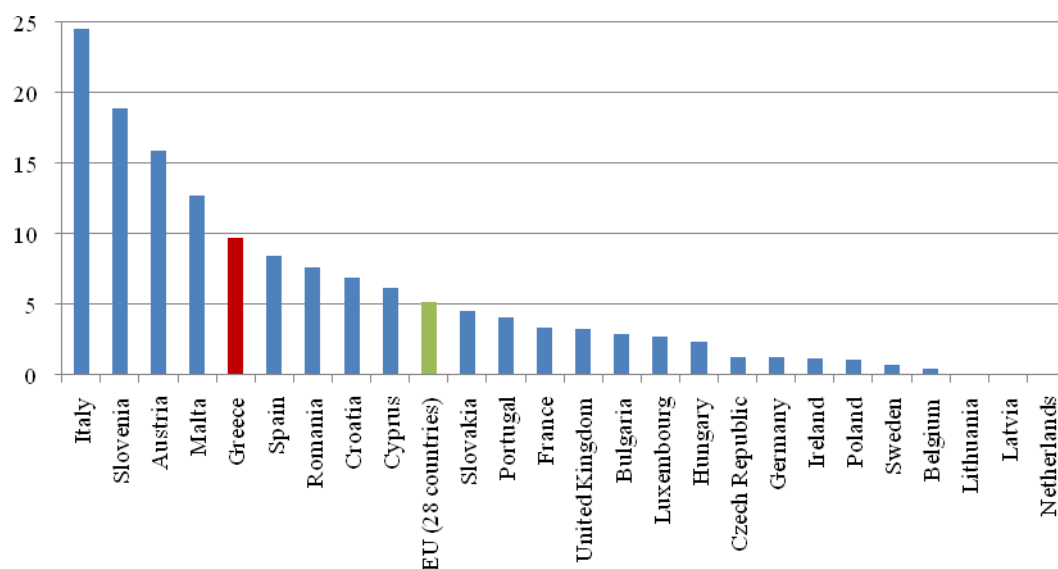

Πηγή: Eurostat (sdg_02_30).

Η Ελλάδα διαχρονικά βρίσκεται αρκετά κάτω από το μέσο όρο των χωρών της Ευρωζώνης και της Ευρωπαϊκής Ένωσης αναφορικά με το ύψος της κρατικής βοήθειας στην αγροτική έρευνα και ανάπτυξη, καθώς το ύψος της κρατικής βοήθειας είναι διαχρονικά περίπου το μισό σε σχέση με αυτό του μέσου όρου της Ευρωζώνης ή της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στην Ελλάδα παρατηρείται μια αρκετά μεγαλύτερη μείωση του ύψους της κρατικής βοήθειας κατά τα έτη του ξεσπάσματος της κρίσης, δηλαδή από το 2007 έως το 2011, ενώ από το 2012 και έπειτα παρατηρείται μικρή βελτίωση του ύψους της κρατικής βοήθειας.

Το Διάγραμμα 2.4 παρουσιάζει ένα δείκτη που αφορά στην εκτιμώμενη διάβρωση του εδάφους από το νερό. Ο δείκτης υπολογίζει την απώλεια εδάφους από τις διεργασίες διάβρωσης του νερού (βροχοπτώσεις, ιζήματα, κ.λπ.) και δίνει μια ένδειξη της περιοχής που κινδυνεύει να επηρεαστεί από ένα ορισμένο ποσοστό διάβρωσης του εδάφους (σοβαρή απώλεια εδάφους, $E > 10 \text{ t} / \text{εκτάριο} / \text{έτος}$). Η έκταση αυτή εκφράζεται ως ποσοστό της συνολικής μη τεχνητά διαβρωμένης περιοχής στη χώρα.

Διάγραμμα 2.4 Εκτιμώμενη διάβρωση του εδάφους από το νερό (% επί της μη τεχνητά διαβρωμένης περιοχής) (2012)

Πηγή: Eurostat (sdg_15_50).

Στην Ελλάδα το 9,72% της γης ήταν το 2012 διαβρωμένο από το νερό και άρα μη αξιοποιήσιμο για καλλιέργεια. Το αντίστοιχο ποσοστό για την Ευρωπαϊκή Ένωση ήταν 5,16%.

2.4 Αποτελεσματικά Μέτρα και Πολιτικές

Με βάση το Περιφερειακό Κέντρο Πληροφόρησης του ΟΗΕ (UNRIC) (Ηνωμένα Έθνη 2018) για να αντιμετωπιστεί το πρόβλημα της πείνας, θα πρέπει αρχικά να επιτευχθεί αύξηση των επενδύσεων, μέσω της ενισχυμένης διεθνούς συνεργασίας, στις υποδομές της υπαίθρου, στην αγροτική έρευνα και στις υπηρεσίες γεωργικών εφαρμογών, στην τεχνολογική ανάπτυξη και στις τράπεζες φυτικών και ζωικών γονιδίων, έτσι ώστε να ενισχυθεί η αγροτική παραγωγική ικανότητα στις αναπτυσσόμενες, και ιδίως στις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες.

Επιπρόσθετα, επιβάλλεται διόρθωση και αποτροπή εμπορικών περιορισμών και στρεβλώσεων στις παγκόσμιες γεωργικές αγορές, μέσω της παράλληλης εξάλειψης όλων των μορφών εξαγωγικών γεωργικών επιδοτήσεων και όλων των εξαγωγικών μέτρων με ισοδύναμο αποτέλεσμα, σύμφωνα με την εντολή του Αναπτυξιακού Γύρου της Ντόχα.

Επίσης, θα πρέπει να υιοθετηθούν μέτρα που να διασφαλίζουν την εύρυθμη λειτουργία των αγορών των βασικών προϊόντων διατροφής και των παραγώγων τους και διευκολύνουν την έγκαιρη πρόσβαση σε πληροφορίες σχετικές με τις αγορές, συμπεριλαμβανομένων των πληροφοριών που σχετίζονται με τα αποθέματα τροφίμων, προκειμένου να διευκολυνθεί ο περιορισμός της ακραίας αστάθειας των τιμών.

Τέλος, η επένδυση σε άντρες και γυναίκες μικροκτηματίες αποτελεί ένα σημαντικό τρόπο για την ενίσχυση της επισιτιστικής ασφάλειας, τη διατροφή των φτωχότερων ανθρώπων αλλά και για την αύξηση της παραγωγής τροφίμων για τις τοπικές και παγκόσμιες αγορές.

2.5 Βιβλιογραφία

Alexandrov V.A., G. Hoogenboom, (2000), *The impact of climate variability and change on crop yield in Bulgaria*, Agricultural and Forest Meteorology 104: 315-327.

Aydinalp C., M.S. Cresser, (2008), *The effects of global climate change on agriculture*, American-Eurasian Journal of Agricultural and Environmental Science 3(5):672-676.

Fischer G., M. Shah, H. Van Velthuizen, (2002), *Climate Change and Agricultural Vulnerability*, Special Report to the UN World Summit on Sustainable Development, Johannesburg, Laxenburg, Austria: IIASA.

Ηνωμένα Έθνη (2018) *SDG Report 2018*, Διαθέσιμο στο: <https://www.un.org/sustainabledevelopment/development-agenda/>

Rosegrant M.W., M. Ewing, G. Yohe, I. Burton, S. Huq, R. Valmonte-Santos, (2008), *Climate Change and Agriculture: Threats and Opportunities*, Eschborn, November, Deutsche Gesellschaft für Technische Zusammenarbeit (GTZ) GmbH.

Solcomhouse, (2007), *Climate change*, <http://www.solcomhouse.com/climatechange.htm>.

WRI – World Resources Institute, (2005), *World Greenhouse Gas Emissions in 2005*, working paper. Available at: http://pdf.wri.org/working_papers/world_greenhouse_gas_emissions_2005.pdf

Στόχος 3 - Καλή Υγεία και Ευημερία

3.1 Ορισμός του Προβλήματος

Από τη δημιουργία των Αναπτυξιακών Στόχων της Χιλιετίας (Ηνωμένα Έθνη 2015) υπήρξαν ιστορικά επιτεύγματα όσον αφορά τη μείωση της παιδικής θνησιμότητας, τη βελτίωση της υγείας των μητέρων και την αντιμετώπιση του ιού HIV / AIDS, της φυματίωσης, της ελονοσίας και άλλων ασθενειών. Μέσα σε 15 χρόνια, ο αριθμός των ατόμων που προσβλήθηκαν από τον ιό HIV μειώθηκε από 3,1 εκατομμύρια σε 2 εκατομμύρια και πάνω από 6,2 εκατομμύρια ζωές σώθηκαν από την ελονοσία. Από το 1990, η μητρική θνησιμότητα μειώθηκε κατά 45% και σε παγκόσμιο επίπεδο σημειώθηκε μείωση άνω του 50% στους θανάτους παιδιών παγκοσμίως.

Ωστόσο, παρά αυτή τη σημαντική πρόοδο το AIDS είναι η κύρια αιτία θανάτου μεταξύ των εφήβων στην Υποσαχάρια Αφρική και 22 εκατομμύρια άνθρωποι που ζουν με τον ιό HIV δεν έχουν πρόσβαση σε σωτήρια θεραπεία. Οι νέες μολύνσεις από τον ιό HIV συνεχίζουν να αυξάνονται σε ορισμένες περιοχές και σε πληθυσμούς που συνήθως αποκλείονται ή περιθωριοποιούνται. Ωστόσο έχει ήδη σημειωθεί πρόοδος. Στα τέλη του 2014 περίπου 13,6 εκατομμύρια άνθρωποι είχαν πρόσβαση σε αντιρετροϊκή αγωγή, ενώ οι νέες μολύνσεις με τον ιό HIV κατά το 2013 υπολογίζονται στα 2,1 εκατομμύρια, δηλαδή 38% λιγότερες από ότι το 2001. Στα τέλη του 2013 περίπου 35 εκατομμύρια άνθρωποι υπολογίζεται ότι ζούσαν με τον ιό HIV, ενώ 240.000 παιδιά μολύνθηκαν. Επίσης, οι θάνατοι από φυματίωση σε ανθρώπους που ζουν με τον HIV έχουν μειωθεί κατά 36% από το 2004.

Όσον αφορά στην ελονοσία, πάνω από 6,2 εκατομμύρια θάνατοι από ελονοσία αποφεύχθηκαν κατά την περίοδο 2000-2015, πρωτίστως θάνατοι παιδιών ηλικίας κάτω των πέντε στην Υποσαχάρια Αφρική. Το παγκόσμιο ποσοστό κρουσμάτων ελονοσίας υπολογίζεται ότι μειώθηκε κατά 37% ενώ τα ποσοστά θνησιμότητας κατά 58%

Όσον αφορά στη φυματίωση, κατά το διάστημα 2000-2013, η πρόληψη, η διάγνωση και η θεραπεία της φυματίωσης υπολογίζεται ότι έσωσε 37 εκατομμύρια ζωές. Τα ποσοστά θνησιμότητας από φυματίωση μειώθηκαν κατά 45% ενώ το ποσοστό εμφάνισης της νόσου μειώθηκε κατά 41% για το διάστημα 1990-2013.

Ωστόσο, οι χρόνιες και καταστροφικές ασθένειες παραμένουν ένας από τους κύριους παράγοντες που ωθούν τα νοικοκυριά από τη φτώχεια σε στέρηση. Οι μη μεταδοτικές ασθένειες δημιουργούν μεγάλη επιβάρυνση στην ανθρώπινη υγεία παγκοσμίως. Σήμερα, το 63% όλων των θανάτων παγκοσμίως προέρχεται από μη μεταδοτικές ασθένειες, κυρίως καρδιαγγειακές παθήσεις, καρκίνους, χρόνιες αναπνευστικές νόσους και διαβήτη. Οι σωρευτικές οικονομικές απώλειες για τις χώρες με χαμηλό και μεσαίο εισόδημα από τις τέσσερις παραπάνω ασθένειες εκτιμάται ότι θα ξεπερνούν τα 7 τρισεκατομμύρια δολάρια μέχρι το 2025 (SDGF 2018).

Όσον αφορά στην παιδική υγεία αξίζει να σημειωθεί ότι 17,000 λιγότερα παιδιά πεθαίνουν κάθε ημέρα από το 1990 και έπειτα, ωστόσο, περισσότερα από έξι εκατομμύρια παιδιά συνεχίζουν να πεθαίνουν κάθε χρόνο πριν ολοκληρώσουν το 5^ο έτος της ηλικίας τους (Ηνωμένα Έθνη 2018). Το πρόβλημα είναι ότι παιδιά που γεννιούνται σε συνθήκες φτώχειας είναι δύο φορές πιο πιθανό να πεθάνουν πριν ολοκληρώσουν το πέμπτο έτος της ηλικίας τους συγκριτικά με εκείνα που γεννιούνται σε εύπορες οικογένειες. Σημαντικός στα παραπάνω είναι και ο ρόλος της εκπαίδευσης καθώς παιδιά των οποίων οι μητέρες είναι μορφωμένες (σε αυτές συγκαταλέγονται και εκείνες που έχουν ολοκληρώσει την πρωτοβάθμια εκπαίδευση) είναι πιο πιθανό να επιβιώσουν από ότι παιδιά με μητέρες χωρίς καθόλου μόρφωση. Επίσης, σημαντικό είναι να αναφερθεί και η αποτελεσματικότητα των παρεμβάσεων στον τομέα της υγείας, καθώς από το 2000, τα εμβόλια κατά της ιλαράς έχουν αποτρέψει περίπου 15,6 εκατομμύρια θανάτους

Όσον αφορά στη μητρική υγεία, τα ποσοστά της μητρικής θνησιμότητας έχουν μειωθεί σχεδόν κατά το ήμισυ από το 1990. Βεβαίως, το πρόβλημα εξακολουθεί να υφίσταται καθώς τα ποσοστά μητρικής θνησιμότητας, δηλαδή η αναλογία των μητέρων που αποβιώνουν κατά τον τοκετό συγκριτικά με εκείνων που επιβιώνουν, στις αναπτυσσόμενες περιοχές είναι 14 φορές πιο υψηλά από ότι στις ανεπτυγμένες περιοχές. Μόνο το 50% των γυναικών στις αναπτυσσόμενες περιοχές λαμβάνει τη συνιστώμενη ιατρική περίθαλψη. Βεβαίως έχει σημειωθεί πρόοδος. Στις αναπτυσσόμενες περιοχές τα ποσοστά προγεννητικής φροντίδας αυξήθηκαν από 65% το 1990 σε 83% το 2012.

Συμπερασματικά, η διασφάλιση υγιών συνθηκών διαβίωσης καθώς και η προαγωγή της ευημερίας για όλους και σε όλες τις ηλικίες είναι απαραίτητες για τη βιώσιμη ανάπτυξη. Έχουν γίνει σημαντικά βήματα για την αύξηση του προσδόκιμου

ζωής ενώ έχουν μειωθεί σημαντικά ορισμένοι από τους παράγοντες που σχετίζονται με την παιδική και τη μητρική θνησιμότητα. Αντίστοιχα, η σπουδαία πρόοδος που έχει συντελεστεί στην αύξηση της πρόσβασης σε καθαρό νερό και σε εγκαταστάσεις αποχέτευσης έχει οδηγήσει στη μείωση της ελονοσίας, της φυματίωσης, της πολιομυελίτιδας καθώς και της εξάπλωσης του HIV/AIDS. Ωστόσο, χρειάζονται ακόμα περισσότερες προσπάθειες για την πλήρη εξάλειψη ενός μεγάλου φάσματος ασθενειών καθώς και για την αντιμετώπιση πολλών, διαφορετικών και επίμονων ζητημάτων υγείας που ανακύπτουν.

3.2 Ο Στόχος της Καλής Υγείας και Ευημερίας

Με βάση το Περιφερειακό Κέντρο Πληροφόρησης του ΟΗΕ (UNRIC) (Ηνωμένα Έθνη 2018) οι επιδιώξεις του στόχου για την καλή υγεία και ευημερία συνοψίζονται στα παρακάτω.

Θα πρέπει έως το 2030 να μειωθεί το ποσοστό της παγκόσμιας μητρικής θνησιμότητας σε λιγότερους από 70 θανάτους ανά 100.000 γεννήσεις και ταυτόχρονα να τερματιστούν οι αποτρέψιμοι θάνατοι νεογνών και παιδιών ηλικίας κάτω των πέντε ετών, με στόχο όλες οι χώρες να μειώσουν τη νεογνική θνησιμότητα στους 12 θανάτους ανά 1000 γεννήσεις και την παιδική, κάτω των πέντε ετών, θνησιμότητα στους 25 θανάτους ανά 1000 γεννήσεις. Επίσης, να μειωθεί κατά το ένα τρίτο η πρόωγη θνησιμότητα από μη-μεταδοτικές ασθένειες μέσω της πρόληψης και της θεραπείας, και προώθηση της ψυχικής υγείας και ευημερίας

Επίσης, όσον αφορά στις διάφορες ασθένειες και επιδημίες τίθεται ο στόχος έως το 2030, να τερματιστούν οι επιδημίες του AIDS, της φυματίωσης, της ελονοσίας και άλλων παραμελημένων τροπικών ασθενειών, και να καταπολεμηθούν η ηπατίτιδα, οι ασθένειες που μεταδίδονται μέσω του νερού καθώς και άλλες μεταδοτικές ασθένειες.

Επιπρόσθετα, έως το 2030 θα πρέπει να ενισχυθεί η πρόληψη και η θεραπεία της κατάχρησης ουσιών, συμπεριλαμβανομένης της χρήσης ναρκωτικών ουσιών και της επιβλαβούς κατανάλωσης αλκοόλ και να διασφαλιστεί η καθολική πρόσβαση στη σεξουαλική και αναπαραγωγική υγειονομική περίθαλψη, συμπεριλαμβανομένου του οικογενειακού προγραμματισμού, της ενημέρωσης και εκπαίδευσης, και της ενσωμάτωσης της αναπαραγωγικής υγείας σε εθνικές στρατηγικές και προγράμματα.

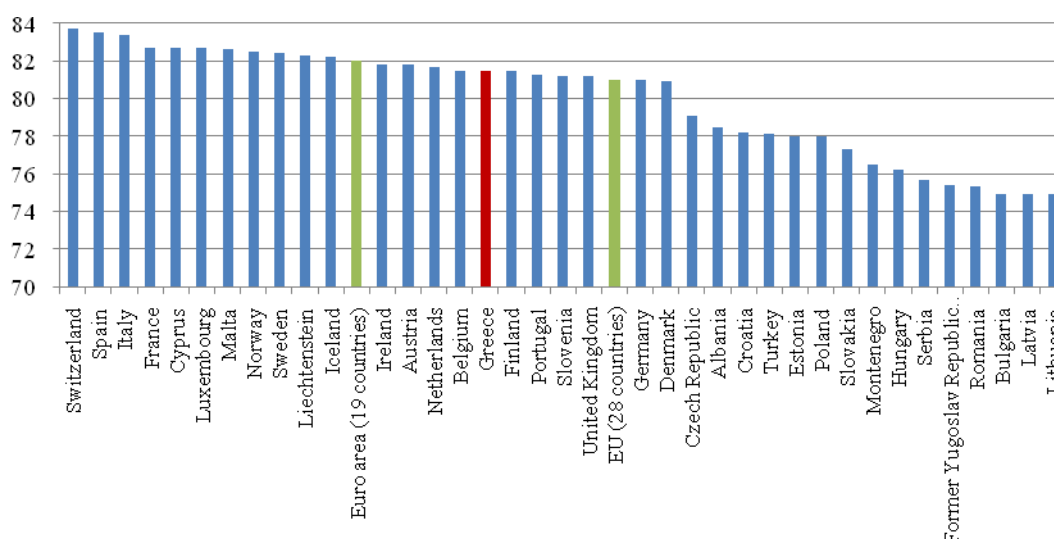
Πέραν των παραπάνω, θα πρέπει να επιτευχθεί καθολική υγειονομική κάλυψη, συμπεριλαμβανομένης της προστασίας των οικονομικών κινδύνων, πρόσβαση σε βασικές ποιοτικές υπηρεσίες υγείας, καθώς και πρόσβαση όλων σε ασφαλή, αποτελεσματικά, ποιοτικά και προσιτά βασικά φάρμακα και εμβόλια. Και έως το 2030 να διασφαλιστεί η ουσιαστική μείωση του αριθμού των θανάτων και των ασθενειών που οφείλονται σε επικίνδυνες χημικές ουσίες καθώς και στη ρύπανση και τη μόλυνση του αέρα, των υδάτων και του εδάφους.

Τέλος, ένας περισσότερο βραχυπρόθεσμος στόχος είναι έως το 2020 να μειωθεί ο αριθμός των παγκόσμιων θανάτων και τραυματισμών από τροχαία ατυχήματα.

3.3 Η Κατάσταση στην Ελλάδα Συγκριτικά με την Υπόλοιπη Ευρώπη

Η κατάσταση στην Ελλάδα σχετικά με την καλή υγεία και την ευημερία κρίνεται ικανοποιητική. Ενδεικτικό είναι το Διάγραμμα 3.1 στο οποίο παρουσιάζεται το προσδόκιμο ζωής κατά τη γέννηση για το έτος 2016. Το προσδόκιμο ζωής κατά τη γέννηση ορίζεται ως ο μέσος αριθμός ετών που ένα νεογέννητο παιδί μπορεί να αναμένει να ζήσει εάν υποβληθεί καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής του στις υπάρχουσες συνθήκες θνησιμότητας (ηλικιακές πιθανότητες θανάτου).

Διάγραμμα 3.1 Προσδόκιμο ζωής κατά τη γέννηση (2016)

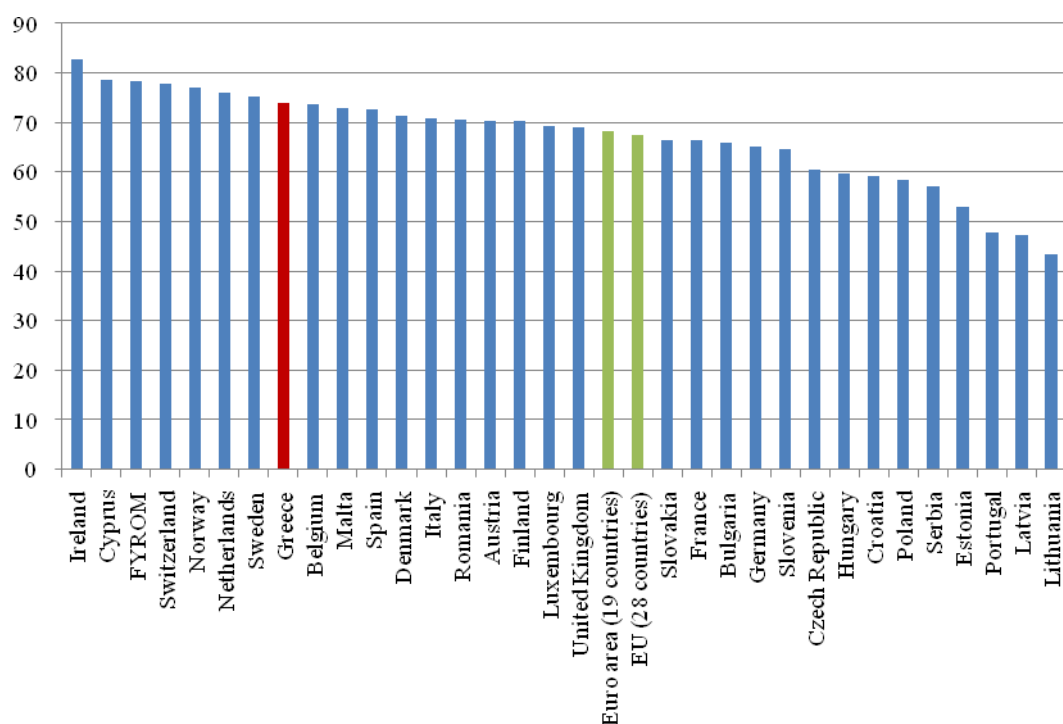

Πηγή: Eurostat (sdg_03_10).

Το προσδόκιμο ζωής κατά τη γέννηση στην Ελλάδα είναι 81,6 έτη ζωής, όταν ο αντίστοιχος μέσος όρος για τις χώρες της Ευρωζώνης είναι τα 82 έτη και για τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης τα 81 έτη. Τις υψηλότερες επιδόσεις στον εν λόγω δείκτη πετυχαίνουν οι Ελβετία (83,7 έτη), Ισπανία (83,5 έτη), Ιταλία (83,4 έτη) και Γαλλία (82,7 έτη) ενώ τις χειρότερες επιδόσεις οι Λιθουανία, Λετονία, Βουλγαρία (όλες 74,9 έτη) και Ρουμανία (75,3 έτη).

Επιπρόσθετα, ενδεικτικό της καλής υγείας του πληθυσμού στην Ελλάδα είναι το γεγονός ότι ένα αρκετά υψηλό ποσοστό θεωρεί πως έχει καλή υγεία (βλέπε Διάγραμμα 3.2). Ο δείκτης που παρουσιάζεται στο Διάγραμμα 3.2 αποτελεί ένα υποκειμενικό μέτρο για το πώς οι άνθρωποι κρίνουν την υγεία τους γενικά σε μια κλίμακα από «πολύ καλό» έως «πολύ κακό». Τα στοιχεία προέρχονται από τις στατιστικές της ΕΕ για το εισόδημα και τις συνθήκες διαβίωσης (EU SILC). Ο δείκτης εκφράζεται ως ποσοστό επί του συνόλου του πληθυσμού.

Διάγραμμα 3.2 Ποσοστό πληθυσμού που θεωρεί ότι έχει καλή υγεία (%) (2016)

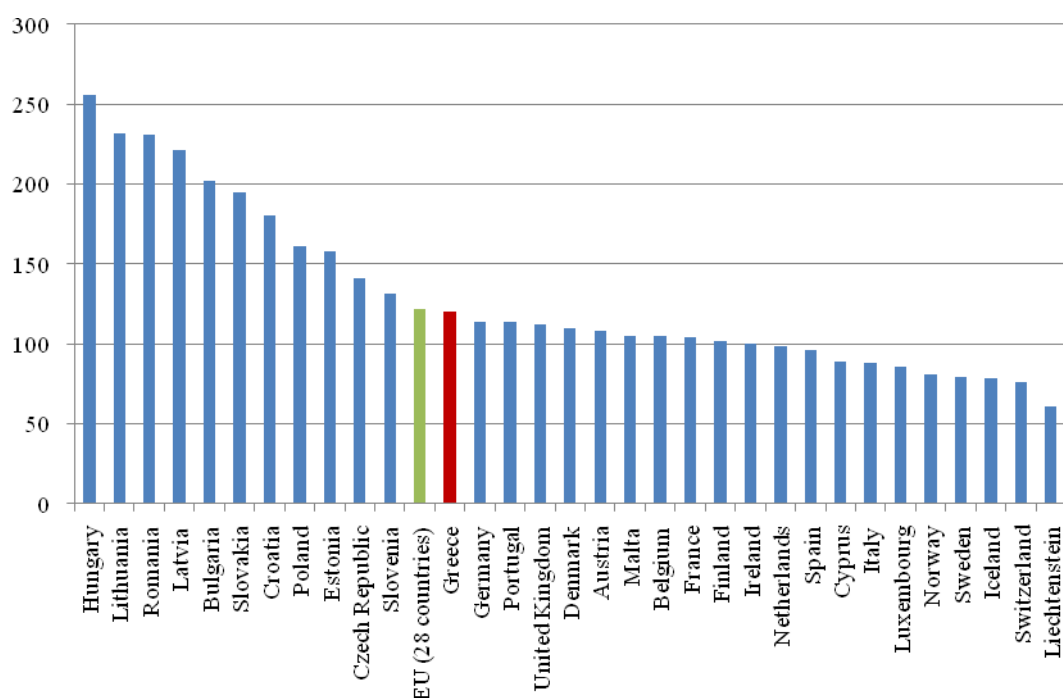
Πηγή: Eurostat (sdg_03_20).

Το 74% του ελληνικού πληθυσμού θεωρεί ότι έχει καλή υγεία, όταν ο αντίστοιχος μέσος όρος για τις χώρες της Ευρωζώνης είναι 68,3% και για τις χώρες

της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι 67,5%. Τι υψηλότερες επιδόσεις πετυχαίνουν η Ιρλανδία (82,8%), η Κύπρος (78,7%), η ΠΓΔΜ (78,4%) και η Ελβετία (77,7%) και τις χειρότερες επιδόσεις η Λιθουανία (43,4%), η Λετονία (47,2%), η Πορτογαλία (47,7%) και η Εσθονία (52,9%).

Αντίστοιχη είναι και η εικόνα που παρατηρείται σχετικά με τους θανάτους λόγω χρόνιων παθήσεων ανά 100.000 κατοίκους (Διάγραμμα 3.3).

Διάγραμμα 3.3 Θανόντες λόγω χρόνιων παθήσεων (ανά 100.000 κατοίκους) (2015)

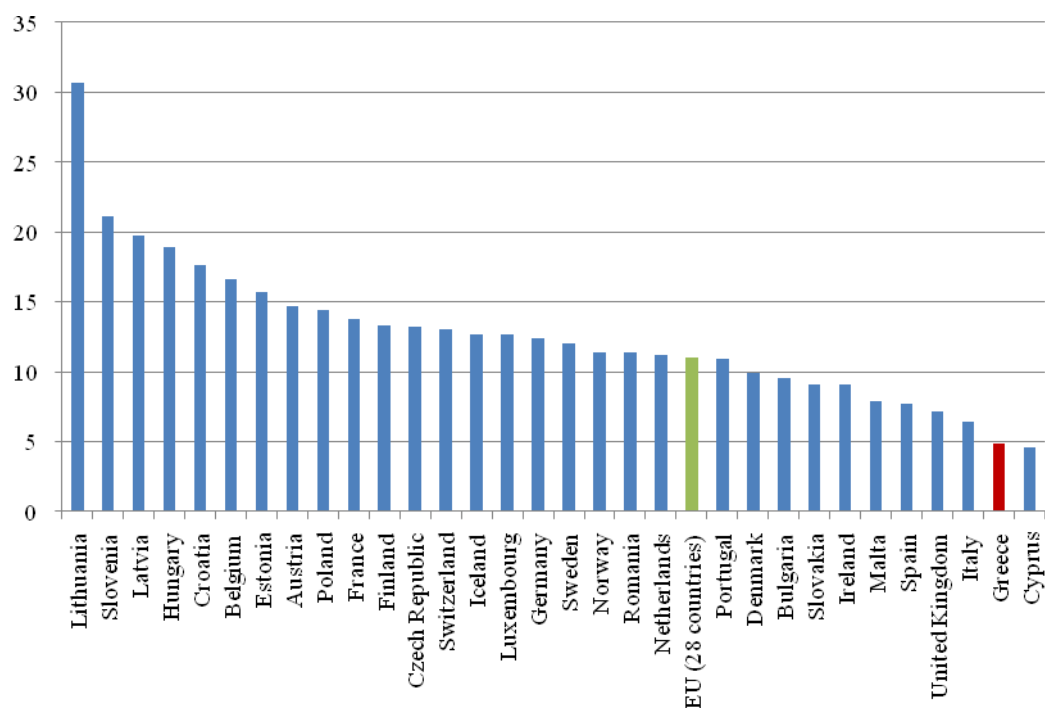

Πηγή: Eurostat (sdg_03_40).

Η Ελλάδα βρίσκεται περίπου στο μέσο όρο των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης καθώς το έτος 2015 σημειώθηκαν 120,5 θάνατοι από χρόνιες παθήσεις ανά 100.000 κατοίκους όταν ο μέσος όρος για τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης ήταν 122,1 θάνατοι. Τις καλύτερες επιδόσεις πετυχαίνουν το Λιχτενστάιν (61,3), η Ελβετία (75,9), η Ισλανδία (78,9) και η Σουηδία (79,1) και τις χειρότερες η Ουγγαρία (255,7), η Λιθουανία (231,5), η Ρουμανία (230,9) και η Λετονία (221,6).

Το Διάγραμμα 3.4 παρουσιάζει το πλήθος των αυτοκτονιών ανά 100.000 κατοίκους για το 2015. Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας ορίζει την αυτοκτονία ως πράξη που γίνεται σκόπιμα και εκτελείται από ένα άτομο με πλήρη γνώση ή προσδοκία για το θανατηφόρο αποτέλεσμα.

Διάγραμμα 3.4 Αριθμός αυτοκτονιών ανά 100.000 κατοίκους (2015)

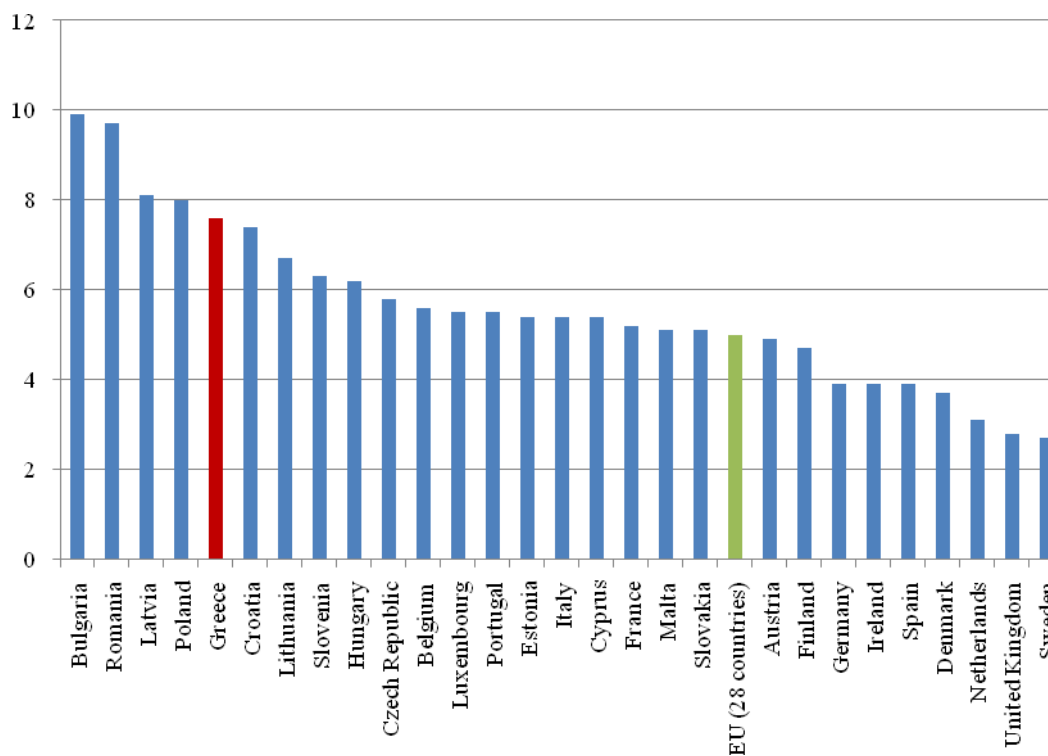

Πηγή: Eurostat (sdg_03_50).

Η Ελλάδα πετυχαίνει μαζί με την Κύπρο τις καλύτερες σχετικές επιδόσεις μεταξύ των ευρωπαϊκών χωρών (4,84 και 4,6 αυτοκτονίες ανά 100.000 κατοίκους αντίστοιχα), ενώ ο μέσος όρος για την Ευρωπαϊκή Ένωση είναι 11,01 αυτοκτονίες. Την Ελλάδα ακολουθούν η Ιταλία (6,46), τον Ην. Βασίλειο (7,19), η Ισπανία (7,7) και η Μάλτα (7,87), ενώ τις χειρότερες επιδόσεις παρουσιάζουν η Λιθουανία (30,71), η Σλοβενία (21,08), η Λετονία (19,72) και η Ουγγαρία (18,93).

Τέλος, το Διάγραμμα 3.5 παρουσιάζει το δείκτη θανάτων σε τροχαία ατυχήματα. Ο δείκτης μετρά τον αριθμό των θανάτων που προκλήθηκαν από οδικά ατυχήματα, συμπεριλαμβανομένων των οδηγών και επιβατών των μηχανοκίνητων οχημάτων και των μηχανών, καθώς και των πεζών. Τα άτομα που πεθαίνουν από οδικά ατυχήματα μέχρι 30 ημέρες μετά την εμφάνιση του ατυχήματος υπολογίζονται ως θύματα τροχαίων ατυχημάτων. Μετά από αυτές τις 30 ημέρες, ο λόγος για το θάνατο μπορεί να είναι διαφορετικός. Ο μέσος πληθυσμός του έτους αναφοράς (που υπολογίζεται ως ο αριθμητικός μέσος όρος του πληθυσμού κατά την 1η Ιανουαρίου δύο διαδοχικών ετών) χρησιμοποιείται ως παρονομαστής (ανά 100.000 άτομα).

Διάγραμμα 3.5 Δείκτης θανάτων σε τροχαία ατυχήματα (ανά 100.000 κατοίκους) (2016)

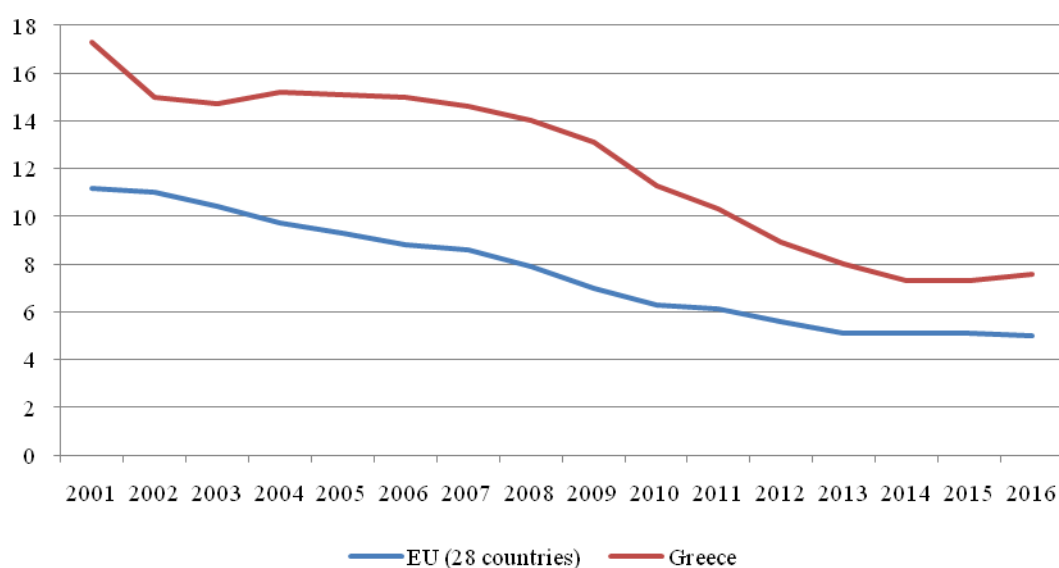

Πηγή: Eurostat (sdg_11_40).

Είναι εμφανής η κακή επίδοση της Ελλάδος στο δείκτη αυτό καθώς πετυχαίνει μια από τις χειρότερες επιδόσεις μεταξύ των ευρωπαϊκών χωρών. Πιο συγκεκριμένα, στην Ελλάδα το 2016 υπήρξαν 7,6 θάνατοι από τροχαία ατυχήματα ανά 100.000 κατοίκους, όταν ο μέσος όρος για την Ευρωπαϊκή Ένωση ήταν 5 θάνατοι. Η Ελλάδα ακολουθεί τις Βουλγαρία (9,9), Ρουμανία (9,7), Λετονία (8,1) και Πολωνία (8), ενώ τις καλύτερες επιδόσεις πετυχαίνουν η Σουηδία (2,7), Ην. Βασίλειο (2,8), Ολλανδία (3,1) και Δανία (3,7).

Παρά την κακή επίδοση της Ελλάδος είναι αξιοσημείωτη η σημαντική βελτίωση του εν λόγω δείκτη όπως αυτή παρουσιάζεται στο Διάγραμμα 3.6, για την περίοδο από το 2001 έως το 2016.

Διάγραμμα 3.6 Εξέλιξη του δείκτη θανάτων σε τροχαία ατυχήματα

Πηγή: Eurostat (sdg_11_40).

Η Ελλάδα, όπως και ο μέσος όρος των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχει βελτιώσει σημαντικά το πλήθος των θανάτων από τροχαία ατυχήματα μέσω της κατασκευής μεγάλων αυτοκινητοδρόμων σε κεντρικές οδικές αρτηρίες της χώρας κατά τα τελευταία έτη. Μάλιστα, η τάση της βελτίωσης αυτής είναι μεγαλύτερη σε σχέση με τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

3.4 Αποτελεσματικά Μέτρα και Πολιτικές

Με βάση το Περιφερειακό Κέντρο Πληροφόρησης του ΟΗΕ (UNRIC) (Ηνωμένα Έθνη 2018) για να επιτευχθεί καλή υγεία και ευημερία, θα πρέπει αρχικά να ενισχυθεί η εφαρμογή της Σύμβασης Πλαίσιο του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας για τον Έλεγχο του Καπνού σε όλες τις χώρες, ως ενδείκνυται.

Επίσης, θα πρέπει να υποστηρίζεται η έρευνα και η ανάπτυξη εμβολίων και φαρμάκων για μεταδοτικές και μη ασθένειες, οι οποίες επηρεάζουν κυρίως τις αναπτυσσόμενες χώρες, και η παροχή πρόσβασης σε προσιτά βασικά φάρμακα και εμβόλια, σύμφωνα με τη Δήλωση της Ντόχα σχετικά με τη Συμφωνία TRIPS και τη Δημόσια Υγεία, η οποία επιβεβαιώνει το δικαίωμα των αναπτυσσόμενων χωρών να κάνουν πλήρη χρήση των διατάξεων της Συμφωνίας για τα Δικαιώματα Διανοητικής Ιδιοκτησίας στον Τομέα του Εμπορίου (TRIPS) αναφορικά με τις ευελιξίες που

παρέχονται για την προστασία της δημόσιας υγείας, και ιδίως για την πρόσβαση όλων σε φαρμακευτική αγωγή.

Επιπρόσθετα, θα πρέπει να υπάρξει ουσιαστική αύξηση της χρηματοδότησης για την υγεία και των προσλήψεων, ανάπτυξη, εκπαίδευση και διατήρηση του υγειονομικού δυναμικού των αναπτυσσόμενων χωρών, δίνοντας ιδιαίτερη βαρύτητα στις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες και στα μικρά αναπτυσσόμενα νησιωτικά κράτη.

Τέλος, θα πρέπει να ενισχυθεί η ικανότητα όλων των χωρών, και ιδίως των αναπτυσσόμενων, για την έγκαιρη προειδοποίηση, τη μείωση και τη διαχείριση των εθνικών και παγκόσμιων κινδύνων για την υγεία.

3.5 Βιβλιογραφία

Ηνωμένα Έθνη (2015) Millennium Development Goals Report, Διαθέσιμο στο:

[http://www.un.org/millenniumgoals/2015_MDG_Report/pdf/MDG%202015%20rev%20\(July%201\).pdf](http://www.un.org/millenniumgoals/2015_MDG_Report/pdf/MDG%202015%20rev%20(July%201).pdf)

Ηνωμένα Έθνη (2018) SDG Report 2018, Διαθέσιμο στο:

<https://www.un.org/sustainabledevelopment/development-agenda/>

SDGF (2018) Sustainable Development Goals Fund, Ιστοσελίδα:

<http://www.sdgfund.org/>

Στόχος 4 - Ποιοτική Εκπαίδευση

4.1 Ορισμός του Προβλήματος

Η απόκτηση ποιοτικής εκπαίδευσης είναι η βάση για τη βελτίωση της ανθρώπινης ζωής και της βιώσιμης ανάπτυξης. Σημαντική πρόοδος έχει σημειωθεί όσον αφορά την πρόσβαση στην εκπαίδευση σε όλα τα επίπεδα και τη φοίτηση στα σχολεία των γυναικών και των κοριτσιών. Οι βασικές γνώσεις γραφής και ανάγνωσης έχουν βελτιωθεί τρομερά. Ωστόσο, απαιτούνται τολμηρότερες προσπάθειες για την υλοποίηση του στόχου της καθολικής εκπαίδευσης (Ηνωμένα Έθνη 2018).

Τα υποδείγματα της οικονομικής θεωρίας που αναλύουν και ερμηνεύουν τις πηγές της οικονομικής μεγέθυνσης και τη δυναμική τους, έχουν τονίσει τη μεγάλη σπουδαιότητα συμβολή της γνώσης η οποία δημιουργεί συνθήκες ενδογενούς μεγέθυνσης και προσφέρει στις οικονομίες δυνατότητες βιώσιμης ανάπτυξης. Οι Adam Smith και Alfred Marshall από νωρίς είχαν προβλέψει στα συγγράμματα τους τη μετατόπιση του ενδιαφέροντος για τους συντελεστές παραγωγής και είχαν εξηγήσει τη σημασία της εκπαίδευσης στην παραγωγική διαδικασία και την αύξηση της παραγωγής, συμπεριλαμβάνοντας συχνά και ποιοτικές μεταβλητές, όπως η θρησκεία και η λογοτεχνία, ενώ για τον Schumpeter (1942, 1991) και τον Schultz (1993, 1961) το ανθρώπινο κεφάλαιο είχε καθοριστικό ρόλο στη οικονομική μεγέθυνση, παρέχοντας τα βασικά στοιχεία για την ανάπτυξη ενός επιχειρηματικού περιβάλλοντος, ενώ στα κύρια συστατικά του συμπεριλαμβάνονταν επίσης, οι δεξιότητες και η συσσωρευμένη γνώση. Τα χαρακτηριστικά αυτού του είδους ανάπτυξης είναι πολύ ιδιαίτερα καθότι είναι απαλλαγμένα από τους περιορισμούς που διέπουν τόσο το φυσικό κεφάλαιο, του οποίου η παραγωγή και χρήση περιορίζονται από τους φυσικούς πόρους, όσο και τη γη, η έκταση της οποίας είναι απόλυτα συγκεκριμένη και περιορισμένη.

Σε αντίθεση με τους δυο αυτούς παραγωγικούς συντελεστές (κεφάλαιο και γη) το ανθρώπινο κεφάλαιο διέπεται από μια σειρά από χαρακτηριστικά που έχουν τη δυνατότητα όχι μόνο να αυξάνουν την παραγωγή και την παραγωγικότητα των συντελεστών παραγωγής, αλλά και αυτή η αύξηση να διέπεται από πολύ ταχύτερους ρυθμούς μεταβολής. Αυτό συμβαίνει διότι η γνώση δεν είναι ανταγωνιστικό αγαθό,

δηλαδή η χρήση και η κατοχή της από ένα άτομο δεν αποκλείουν τη χρήση από άλλα μέλη της κοινωνίας, όπως συμβαίνει με το φυσικό κεφάλαιο και το έδαφος.

Κάποια ιδιαίτερα ενδιαφέροντα στοιχεία που αναδεικνύουν την ανάγκη για ποιοτικότερη εκπαίδευση των ανθρωπίνων πόρων (Ηνωμένα Έθνη 2018) αφορούν στο γεγονός ότι η φοίτηση στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση στις αναπτυσσόμενες χώρες άγγιξε το 91%, ωστόσο, 57 εκατομμύρια παιδιά εξακολουθούν να μην φοιτούν σε σχολεία. Εκτιμάται ότι το 50% των παιδιών που δεν φοιτούν στη πρωτοβάθμια εκπαίδευση ζουν σε περιοχές που πλήττονται από συγκρούσεις, ενώ περισσότερα από τα μισά παιδιά που δεν φοιτούν σε σχολεία ζουν στην Υποσαχάρια Αφρική. Τέλος, 103 εκατομμύρια νέοι παγκοσμίως παρουσιάζουν βασικές ελλείψεις γραμματισμού με το 60% των νέων να είναι γυναίκες.

4.2 Ο Στόχος της Ποιοτικής Εκπαίδευσης

Με βάση το Περιφερειακό Κέντρο Πληροφόρησης του ΟΗΕ (UNRIC) (Ηνωμένα Έθνη 2018) οι επιδιώξεις του στόχου για την ποιοτική εκπαίδευση συνοψίζονται στα παρακάτω.

Έως το 2030, θα πρέπει να διασφαλιστεί ότι όλα τα κορίτσια και αγόρια θα ολοκληρώνουν μία ελεύθερη, ισότιμη και ποιοτική πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση που οδηγεί σε αντίστοιχα και τελεσφόρα μαθησιακά αποτελέσματα και να διασφαλιστεί ότι όλα τα κορίτσια και αγόρια θα έχουν πρόσβαση σε ποιοτική προσχολική ανάπτυξη, φροντίδα και εκπαίδευση, έτσι ώστε να είναι έτοιμα για την πρωτοβάθμια εκπαίδευση.

Επιπρόσθετα, θα πρέπει έως το 2030 να διασφαλιστεί η ισότιμη πρόσβαση για όλες τις γυναίκες και τους άνδρες σε προσιτή και ποιοτική τεχνική, επαγγελματική και τριτοβάθμια εκπαίδευση, συμπεριλαμβανομένων και των πανεπιστημίων και γενικότερα να αυξηθεί ουσιαστικά ο αριθμός των νέων και των ενηλίκων οι οποίοι έχουν τις κατάλληλες δεξιότητες, συμπεριλαμβανομένων των τεχνικών και επαγγελματικών δεξιοτήτων, για απασχόληση, αξιοπρεπή εργασία και επιχειρηματικότητα.

Πέραν αυτών θα πρέπει έως το 2030, να εξαλειφτούν οι διακρίσεις με βάση το φύλο στην εκπαίδευση και να διασφαλιστεί η ισότιμη πρόσβασης, σε όλα τα επίπεδα της εκπαίδευσης και της επαγγελματικής κατάρτισης, για τους ευάλωτους, συμπεριλαμβανομένων των ατόμων με αναπηρίες, των αυτόχθονων πληθυσμών και

των παιδιών που βρίσκονται σε ευάλωτη κατάσταση. Επίσης, θα πρέπει να διασφαλιστεί ότι η νεολαία στο σύνολό της καθώς και ένα σημαντικό ποσοστό ενηλίκων, τόσο ανδρών όσο και γυναικών, θα πετύχουν το γραμματισμό και τον αριθμητισμό.

Τέλος, έως το 2030, θα πρέπει να διασφαλιστεί ότι όλοι οι εκπαιδευόμενοι θα αποκτήσουν τη γνώση και θα καλλιεργήσουν τις δεξιότητες που χρειάζονται για να προάγουν τη βιώσιμη ανάπτυξη, μέσω, μεταξύ άλλων, της εκπαίδευσης για τη βιώσιμη ανάπτυξη και το βιώσιμο τρόπο ζωής, τα ανθρώπινα δικαιώματα, την ισότητα των φύλων, της προαγωγής της κουλτούρας της ειρήνης και της μη-βίας, της ταυτότητας του παγκόσμιου πολίτη, καθώς και μέσω της αναγνώρισης της πολιτιστικής ποικιλομορφίας και της συμβολής του πολιτισμού στη βιώσιμη ανάπτυξη.

4.3 Η Κατάσταση στην Ελλάδα Συγκριτικά με την Υπόλοιπη Ευρώπη

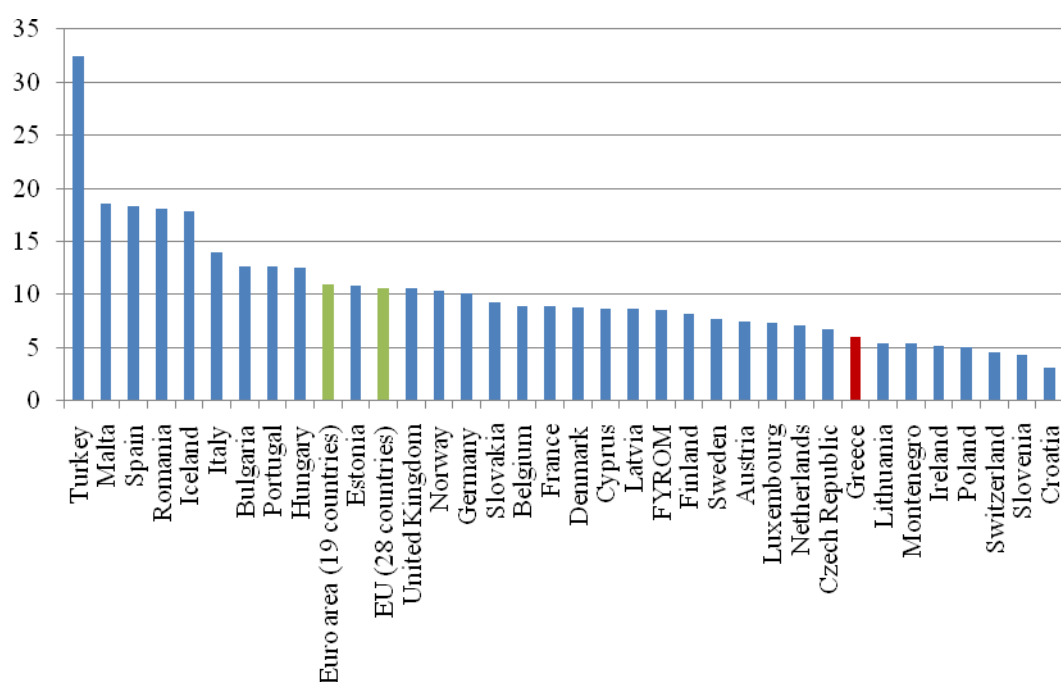
Από τα παραπάνω γίνεται αντιληπτό ότι για μια μικρή οικονομία, όπως η ελληνική, της οποίας οι συντελεστές παραγωγής στην πλειονότητά τους απασχολούνται στον τομέα των υπηρεσιών, οι δυνατότητες μεγέθυνσης μπορούν να δημιουργηθούν μέσα από την ενίσχυση των δεξιοτήτων. Εφόσον το κυρίως σώμα της παραγωγικής διαδικασίας δεν βασίζεται ουσιαστικά τόσο ούτε στο φυσικό κεφάλαιο αλλά ούτε και στη διαθεσιμότητα και τα χαρακτηριστικά του εδάφους, μπορούν να δημιουργηθούν συνθήκες για απεριόριστη βιώσιμη ανάπτυξη. Επίσης, μια τέτοια οικονομία της οποίας οι πόροι είναι σαφώς περιορισμένοι και με συγκεκριμένη εξειδίκευση, είναι πολύ δύσκολο και πολύ χρονοβόρο να στραφούν σε διαφορετικές εξειδικεύσεις και χρήσεις. Είναι όμως πιο εύκολο - με την αναβάθμιση του υπάρχοντος ανθρώπινου κεφαλαίου μέσω της γνώσης και του φυσικού κεφαλαίου μέσω της καινοτομίας - να στραφεί η οικονομία προς μια περισσότερο αποτελεσματική και ευέλικτη χρήση των πόρων.

Είναι φυσικά κατανοητός ο λόγος που το ζήτημα του ανθρώπινου κεφαλαίου αποτελεί θεματική κρίσιμης σημασίας για την ελληνική οικονομία. Είναι ίσως το σημαντικότερο ζήτημα το οποίο όχι μόνο συνδέεται άμεσα με την παραγωγή και τη διαδικασία της μεγέθυνσης αλλά και δίνει μεγάλα περιθώρια βελτίωσης, που μπορούν να αποδώσουν χρονικά σύντομα αλλά και με μεγάλες δυνατότητες επίδρασης σε απόλυτα μεγέθη και ρυθμούς μεταβολής στην πραγματική οικονομία.

Το εκπαιδευτικό σύστημα στην Ελλάδα εμφανίζει ορισμένα σημαντικά προβλήματα που θα μπορούσαν να το χαρακτηρίσουν ως αυτιστικό, κυρίως λόγω επαναλαμβανόμενης και στερεότυπης εσωστρεφούς συμπεριφοράς. Το βασικό πρόβλημά του είναι ότι είναι αποκομμένο από την αγορά εργασίας.

Το Διάγραμμα 4.1 παρουσιάζει το ποσοστό ατόμων ηλικίας από 18 έως 24 ετών που άφησαν το 2017 νωρίς την εκπαίδευση και την κατάρτιση, πριν δηλαδή την ολοκληρώσουν.

Διάγραμμα 4.1 Ποσοστό ατόμων ηλικίας από 18 έως 24 ετών που αφήνουν νωρίς την εκπαίδευση και την κατάρτιση (2017)

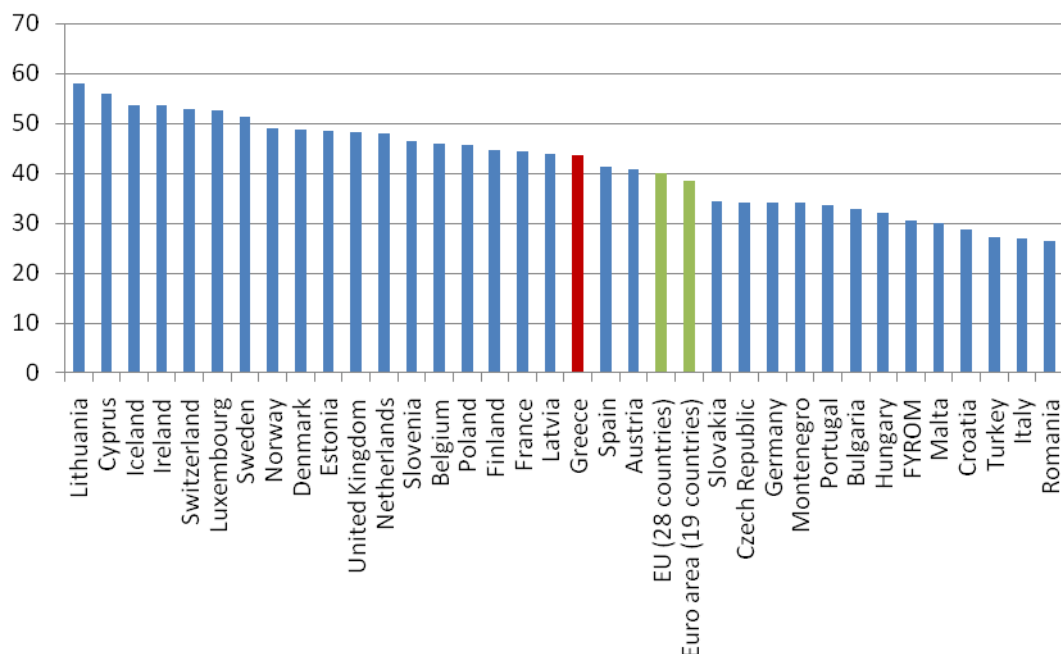

Πηγή: Eurostat (sdg_04_10).

Το ποσοστό αυτό για την Ελλάδα είναι αρκετά ικανοποιητικό καθώς βρίσκεται αρκετά χαμηλότερα από το μέσο όρο για την Ευρωπαϊκή Ένωση και την Ευρωζώνη. Πιο συγκεκριμένα, για το 2017 το ποσοστό για την Ελλάδα ήταν 6% όταν για την Ευρωζώνη ήταν 11% και για την Ευρωπαϊκή Ένωση ήταν 10,6%. Τις καλύτερες επιδόσεις είχαν η Κροατία με μόλις 3,1% των ατόμων ηλικίας 18 έως 24 ετών να αφήνουν νωρίς την εκπαίδευση, η Σλοβενία (4,3%), η Ελβετία (4,5%) και η Πολωνία (5%). Τις χειρότερες επιδόσεις για το ίδιο έτος είχαν η Τουρκία (32,5%), η Μάλτα (18,6%), η Ισπανία (18,3%) και η Ρουμανία (18,1%).

Το Διάγραμμα 4.2 παρουσιάζει το ποσοστό του πληθυσμού από 30 έως 34 ετών στην τριτοβάθμια εκπαίδευση.

Διάγραμμα 4.2 Ποσοστό πληθυσμού από 30 έως 34 ετών στην τριτοβάθμια εκπαίδευση (2017)

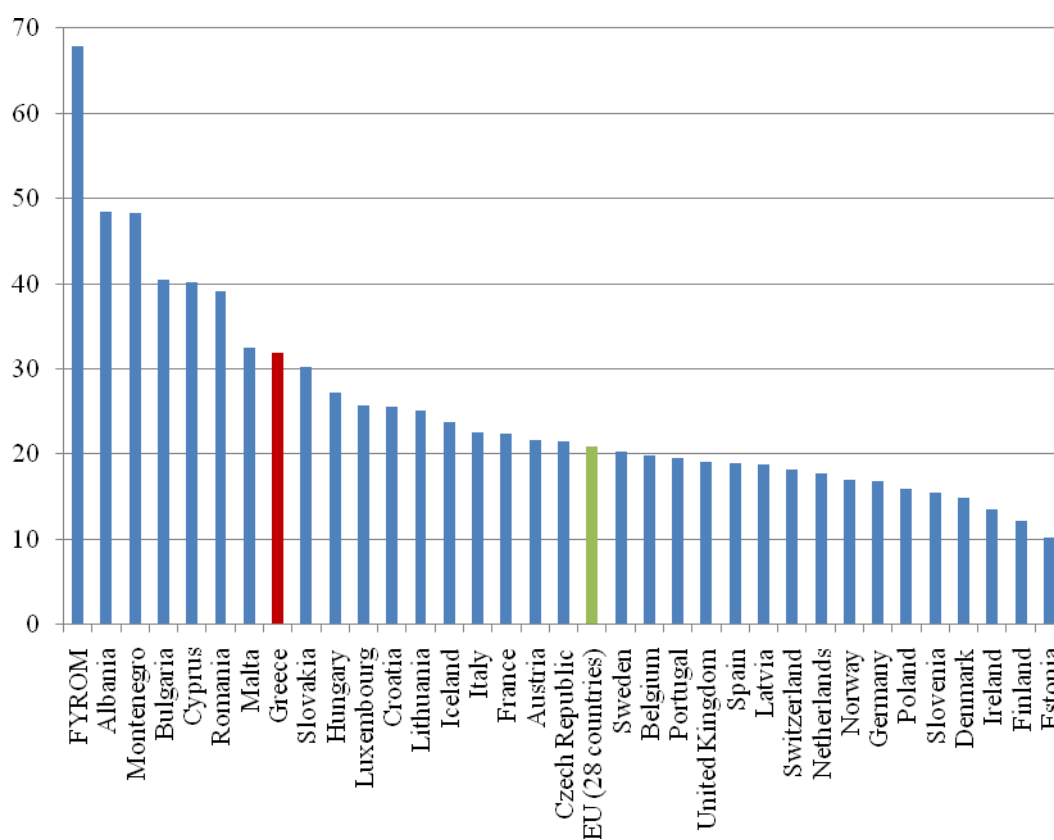
Πηγή: Eurostat (sdg_04_20).

Και στο δείκτη αυτό η επίδοση της Ελλάδας είναι ικανοποιητική καθώς βρίσκεται πάνω από το μέσο όρο για την Ευρωπαϊκή Ένωση και την Ευρωζώνη. Πιο συγκεκριμένα, το 43,7% πληθυσμού στην Ελλάδα από 30 έως 34 ετών βρίσκεται στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, όταν το αντίστοιχο ποσοστό για την Ευρωζώνη ήταν το 2017 38,4% και για την Ευρωπαϊκή Ένωση 39,9%. Τις καλύτερες επιδόσεις στη μεταβλητή αυτή πέτυχαν για το 2017 η Λιθουανία (58%), η Κύπρος (55,8%), η Ισλανδία (53,7%) και η Ιρλανδία (53,5%), ενώ τις χειρότερες επιδόσεις πέτυχαν η Ρουμανία (26,3%), η Ιταλία (26,9%), η Τουρκία (27,3%) και η Κροατία (28,7%).

Όσον αφορά τώρα στην ποιότητα της εκπαίδευσης, οι επιδόσεις της Ελλάδας δεν είναι το ίδιο ικανοποιητικές. Ενδεικτικό είναι το Διάγραμμα 4.3 που παρουσιάζει το ποσοστό των 15χρονων μαθητών οι οποίοι απέτυχαν συνολικά στο διάβασμα, τα μαθηματικά και στις επιστήμες (μέσος όρος των 3 βαθμολογιών) στην έρευνα PISA (Programme for International Student Assessment) του ΟΟΣΑ (Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης). Η έρευνα PISA, αποτελεί μια τριετή αξιολόγηση των 15-χρονων μαθητών πολλών χωρών του πλανήτη μας, μελών του

ΟΟΣΑ. Η PISA αξιολογεί κατά πόσο οι μαθητές και οι μαθήτριες των συμμετεχόντων, στην αξιολόγηση, χωρών έχουν αποκτήσει εκείνες τις βασικές γνώσεις και ικανότητες που είναι ουσιαστικές για την πλήρη συμμετοχή τους στις σύγχρονες κοινωνίες. Η αξιολόγηση εστιάζει στα γνωστικά αντικείμενα κορμού του σχολείου, (φυσικές) επιστήμες, ανάγνωση και μαθηματικά.

Διάγραμμα 4.3 Ποσοστό 15χρονων μαθητών οι οποίοι απέτυχαν συνολικά στο διάβασμα, τα μαθηματικά και στις επιστήμες (μέσος όρος των 3 βαθμολογιών) (2015)

Πηγή: Eurostat (sdg_04_40).

Οι επιδόσεις των Ελλήνων μαθητών στο εν λόγω τεστ (του 2015) δεν ήταν ιδιαίτερα ικανοποιητικές καθώς στο μέσο όρο των τριών γνωστικών αντικειμένων το 31,9% των μαθητών απέτυχε, όταν ο αντίστοιχος μέσος όρος για την Ευρωπαϊκή Ένωση ήταν 20,8%. Συνολικά στα τρία γνωστικά αντικείμενα τις καλύτερες επιδόσεις πέτυχαν η Εσθονία (10,2%), η Φινλανδία (12,1%), η Ιρλανδία (13,5%) και η Δανία (14,8%), ενώ τις χειρότερες επιδόσεις πέτυχαν η ΠΓΔΜ (67,9%), η Αλβανία

(48,4%), το Μαυροβούνιο (48,3%) και η Βουλγαρία (40,5%).

Ο Πίνακας 4.1 παρουσιάζει τα ποσοστά των 15χρονων μαθητών που απέτυχαν στα επιμέρους γνωστικά αντικείμενα του διαβάσματος, των επιστημών και των μαθηματικών.

Πίνακας 4.1 Ποσοστό 15χρονων μαθητών οι οποίοι απέτυχαν συνολικά στο διάβασμα, τα μαθηματικά και στις επιστήμες

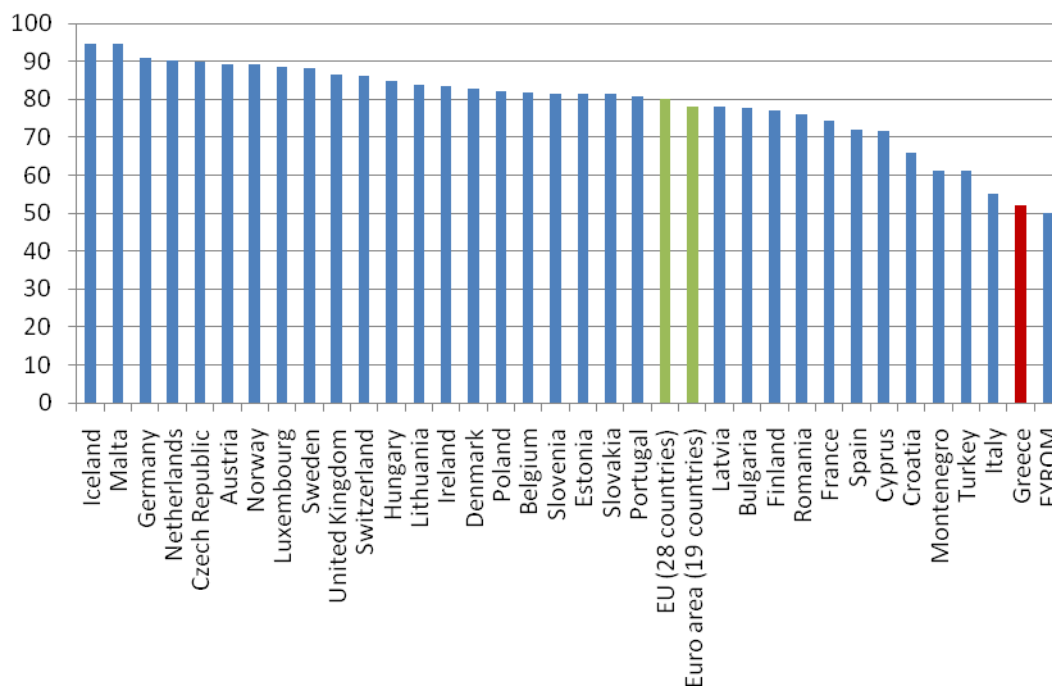
	Mathematics	Reading	Science
FYROM	70.2	70.7	62.9
Albania	53.3	50.3	41.7
Montenegro	51.9	41.9	51
Bulgaria	42.1	41.5	37.9
Cyprus	42.6	35.6	42.1
Romania	39.9	38.7	38.5
Malta	29.1	35.6	32.5
Greece	35.8	27.3	32.7
Slovakia	27.7	32.1	30.7
Hungary	28	27.5	26
Luxembourg	25.8	25.6	25.9
Croatia	32	19.9	24.6
Lithuania	25.4	25.1	24.7
Iceland	23.6	22.1	25.3
Italy	23.3	21	23.2
France	23.5	21.5	22.1
Austria	21.8	22.5	20.8
Czech Republic	21.7	22	20.7
EU (28 countries)	22.2	19.7	20.6
Sweden	20.8	18.4	21.6
Belgium	20.1	19.5	19.8
Portugal	23.8	17.2	17.4
United Kingdom	21.9	17.9	17.4
Spain	22.2	16.2	18.3
Latvia	21.4	17.7	17.2
Switzerland	15.8	20	18.5
Netherlands	16.7	18.1	18.5
Norway	17.1	14.9	18.7
Germany	17.2	16.2	17
Poland	17.2	14.4	16.3
Slovenia	16.1	15.1	15
Denmark	13.6	15	15.9
Ireland	15	10.2	15.3
Finland	13.6	11.1	11.5
Estonia	11.2	10.6	8.8

Πηγή: Eurostat (sdg_04_40).

Τέλος, το Διάγραμμα 4.4 παρουσιάζει το ποσοστό απασχόλησης πρόσφατων αποφοίτων τουλάχιστον ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και οι οποίοι

βρίσκονται στην ηλικιακή ομάδα μεταξύ 20 και 34 ετών.

Διάγραμμα 4.4 Ποσοστό απασχόλησης πρόσφατων αποφοίτων τουλάχιστον ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, ηλικίας από 20 έως 34 ετών (%) (2017)

Πηγή: Eurostat (sdg_04_50).

Η διασύνδεση της εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας αποτελεί ίσως ένα από τα βασικότερα προβλήματα του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος. Από την παρατήρηση του διαγράμματος προκύπτει ότι στην Ελλάδα μόλις το 52% των αποφοίτων τουλάχιστον ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης ηλικίας από 20 έως 34 ετών κατάφερε να βρει εργασία το 2017, όταν το αντίστοιχο ποσοστό για το μέσο όρο των χωρών της Ευρωζώνης ήταν 78,2% και για τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης ήταν 80,2%. Οι χώρες στις οποίες οι περισσότεροι απόφοιτοι βρήκαν απασχόληση είναι η Ισλανδία (94,8%), η Μάλτα (94,5%), η Γερμανία (90,9%) και η Ολλανδία (90,4%), ενώ οι χώρες στις οποίες λιγότερα άτομα βρήκαν απασχόληση ήταν η ΠΓΔΜ (50%), η Ελλάδα, η Ιταλία (55,2%) και η Τουρκία (61,2%).

4.4 Αποτελεσματικά Μέτρα και Πολιτικές

Με βάση το Περιφερειακό Κέντρο Πληροφόρησης του ΟΗΕ (UNRIC) (Ηνωμένα Έθνη 2018) για να επιτευχθεί ο στόχος της ποιοτικής εκπαίδευσης, απαιτείται αρχικά να οικοδομηθούν και να αναβαθμιστούν εκπαιδευτικές εγκαταστάσεις οι οποίες ανταποκρίνονται στις ανάγκες των παιδιών και των ατόμων με αναπηρίες, λαμβάνοντας υπόψη το θέμα του φύλου, και παροχή ασφαλών, ειρηνικών, συμμετοχικών και αποδοτικών μαθησιακών περιβαλλόντων για όλους.

Επιπρόσθετα, έως το 2020, κρίνεται απαραίτητη η ουσιαστική επέκταση, σε παγκόσμιο επίπεδο, του αριθμού των διαθέσιμων υποτροφιών στις αναπτυσσόμενες χώρες, και ιδίως στις λιγότερο ανεπτυγμένες, στα μικρά νησιωτικά αναπτυσσόμενα κράτη και στις αφρικανικές χώρες, έτσι ώστε να προωθηθούν οι εγγραφές στην ανώτατη εκπαίδευση, συμπεριλαμβανομένων της επαγγελματικής κατάρτισης, των τεχνολογιών της πληροφορίας και επικοινωνίας, καθώς και τεχνικών, μηχανολογικών και επιστημονικών προγραμμάτων, στις ανεπτυγμένες και άλλες αναπτυσσόμενες χώρες.

Τέλος, σε περισσότερο μακροπρόθεσμο επίπεδο, θα πρέπει έως το 2030, να γίνει ουσιαστική αύξηση της προσφοράς καταρτισμένων δασκάλων, μέσω, μεταξύ άλλων, της διεθνούς συνεργασίας για την κατάρτιση του διδακτικού προσωπικού στις αναπτυσσόμενες χώρες και ιδίως στις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες και τα μικρά νησιωτικά αναπτυσσόμενα κράτη.

4.5 Βιβλιογραφία

- Ηνωμένα Έθνη (2018) SDG Report 2018, Διαθέσιμο στο:
<https://www.un.org/sustainabledevelopment/development-agenda/>
- Schumpeter L., (1942), Capitalism, socialism and democracy.
- Schumpeter L., (1991), Economics and sociology of capitalism.
- Schultz T.W., (1961), Investment in human capital, American Economic Review, 51, 1–17.
- Schultz T., (1993), The economics of being poor, Cambridge, Massachusetts, Blackwell Publishers.

Στόχος 5 - Ισότητα των Φύλων

5.1 Ορισμός του Προβλήματος

Η βία κατά των γυναικών παραμένει μια παγκόσμια πανδημία (OECD 2017α, 2017β, 2018). Εκτιμάται ότι το 35% των γυναικών σε όλον τον κόσμο έχουν βιώσει σωματική και / ή σεξουαλική και / ή ενδοοικογενειακή βία κατά τη διάρκεια της ζωής τους (WHO 2013).

Σε παγκόσμιο επίπεδο, οι γυναίκες και τα κορίτσια συνεχίζουν να υφίστανται τις διακρίσεις και τη βία παρά το γεγονός ότι έχει ήδη σημειωθεί πρόοδος πρόοδο όσον αφορά την ισότητα των φύλων και τη χειραφέτηση των γυναικών (OECD 2017γ). Η ισότητα των φύλων δεν αποτελεί μόνο ένα θεμελιώδες ανθρώπινο δικαίωμα αλλά και απαραίτητο θεμέλιο για έναν ειρηνικό, βιώσιμο και με ευημερία κόσμο.

Παρέχοντας στις γυναίκες και τα κορίτσια ισότιμη πρόσβαση στην εκπαίδευση, στην υγειονομική περίθαλψη, στην αξιοπρεπή εργασία καθώς και ισότιμη εκπροσώπηση στις διαδικασίες λήψης πολιτικών και οικονομικών αποφάσεων, ενισχύουμε τις βιώσιμες οικονομίες, παρέχοντας οφέλη στις κοινωνίες και στην ανθρωπότητα συνολικά.

Η ανισότητα μεταξύ των δύο φύλων υπονομεύει τον κοινωνικό ιστό και υποβαθμίζει τις κοινωνίες. Δεν πρόκειται μόνο για ζήτημα ανθρωπίνων δικαιωμάτων, καθώς αποτελεί ταυτόχρονα και μια τεράστια σπατάλη παγκόσμιου ανθρώπινου δυναμικού. Απορρίπτοντας τα ίσα δικαιώματα των γυναικών, οι κοινωνίες αρνούνται στο μισό τους πληθυσμό να έχει την ευκαιρία να ζήσει τη ζωή στο μέγιστο. Η πολιτική, οικονομική και κοινωνική ισότητα των γυναικών θα ωφελήσει όλους τους πολίτες του κόσμου.

Κάποια ιδιαίτερα ενδιαφέροντα στοιχεία που αναδεικνύουν την πρόοδο που έχει επιτευχθεί όσον αφορά στην ισότητα των δύο φύλων (Ηνωμένα Έθνη 2018) αφορούν στο ότι περίπου τα δύο τρίτα των χωρών που ανήκουν στις αναπτυσσόμενες περιοχές του κόσμου έχουν πετύχει την ισότητα των φύλων στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση, ενώ σε σύνολο 46 χωρών, οι γυναίκες πλέον κατέχουν περισσότερο από το 30% των εδρών στα εθνικά κοινοβούλια σε ένα τουλάχιστον από τα σώματα που τα συνθέτουν. Επίσης, ενώ το 1990 στη νότια Ασία η αναλογία αγοριών κοριτσιών

που φοιτούσαν στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση ήταν 74 κορίτσια για κάθε 100 αγόρια, το 2012 η αναλογία αυτή εξισώθηκε.

Ωστόσο, στην Υποσαχάρια Αφρική, την Ωκεανία και τη δυτική Ασία, τα κορίτσια αντιμετωπίζουν ακόμα εμπόδια για την είσοδό τους τόσο στην πρωτοβάθμια όσο και στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, ενώ στη νότια Αφρική, λιγότερες από μία γυναίκες που δραστηριοποιούνται εκτός αγροτικού τομέα αμείβεται για την εργασία της. Βεβαίως, το ποσοστό των γυναικών που δραστηριοποιείται στον αγροτικό τομέα και αμείβεται για την εργασία του αυξήθηκε από 35% το 1990 σε 41% το 2015.

5.2 Ο Στόχος της Ισότητας των Φύλων

Με βάση το Περιφερειακό Κέντρο Πληροφόρησης του ΟΗΕ (UNRIC) (Ηνωμένα Έθνη 2018) οι επιδιώξεις του στόχου για την ισότητα των δύο φύλων συνοψίζονται στα παρακάτω.

Θα πρέπει να τερματιστούν κάθε μορφής διακρίσεις κατά των γυναικών και κοριτσιών, οπουδήποτε και να εξαλειφτούν όλες οι μορφές βίας κατά όλων των γυναικών και κοριτσιών, τόσο στην ιδιωτική όσο και στη δημόσια ζωή, συμπεριλαμβανομένης της εμπορίας ανθρώπων καθώς και της σεξουαλικής και κάθε άλλου είδους εκμετάλλευσης. Επιπρόσθετα, θα πρέπει να εξαλειφτούν όλες οι επιβλαβείς πρακτικές, όπως ο παιδικός, πρόωρος και καταναγκαστικός γάμος καθώς και ο ακρωτηριασμός γυναικείων γεννητικών οργάνων.

Πέραν των παραπάνω, θα πρέπει να αναγνωριστεί και να εκτιμηθεί η μη αμειβόμενη φροντίδα και η οικιακή εργασία, μέσω της παροχής δημόσιων υπηρεσιών, υποδομών και πολιτικών κοινωνικής προστασίας, και της προαγωγής της κοινής ευθύνης μέσα σε ένα νοικοκυριό και στην οικογένεια, ανάλογα με τις εκάστοτε εθνικές ιδιαιτερότητες.

Επίσης, θα πρέπει να διασφαλιστεί η πλήρης και αποτελεσματική συμμετοχή καθώς και οι ισότιμες ευκαιρίες ανάληψης ηγετικού ρόλου των γυναικών σε όλα τα επίπεδα λήψης αποφάσεων στην πολιτική, οικονομική και δημόσια ζωή.

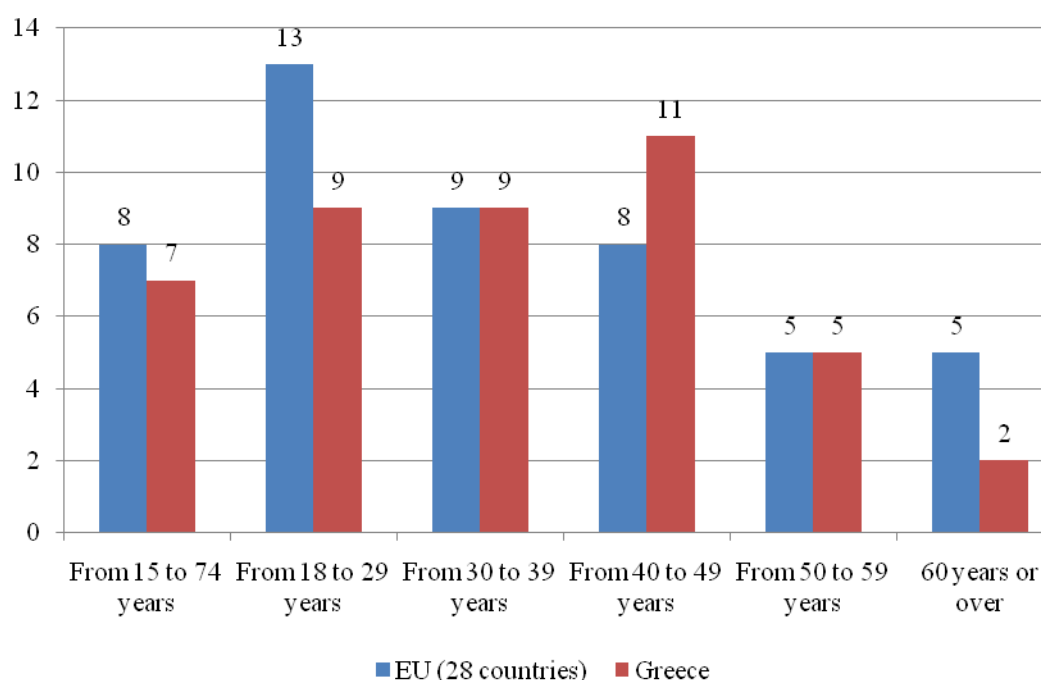
Τέλος, να πρέπει να διασφαλιστεί η καθολική πρόσβαση στη σεξουαλική και αναπαραγωγική υγεία καθώς και η διασφάλιση των αναπαραγωγικών δικαιωμάτων, όπως έχει συμφωνηθεί με βάση το Πρόγραμμα Δράσης της Διεθνούς Διάσκεψης για τον Πληθυσμό και την Ανάπτυξη, την Πλατφόρμα Δράσης του Πεκίνου, και τα έγγραφα που προέκυψαν από τις διασκέψεις αναθεώρησης.

5.3 Η Κατάσταση στην Ελλάδα Συγκριτικά με την Υπόλοιπη Ευρώπη

Στην Ελλάδα, όπως και στις περισσότερες Ευρωπαϊκές χώρες, παρατηρείται το πρόβλημα της ανισότητας των φύλων.

Το Διάγραμμα 5.1 παρουσιάζει στοιχεία του 2012 σχετικά με το ποσοστό γυναικών που δηλώνουν ότι έχουν δεχτεί βία κατά τους προηγούμενους 12 μήνες ανά ηλικιακό γκρουπ.

Διάγραμμα 5.1 Ποσοστό γυναικών που δηλώνουν ότι έχουν δεχτεί βία κατά τους προηγούμενους 12 μήνες, ανά ηλικιακό γκρουπ (2012)

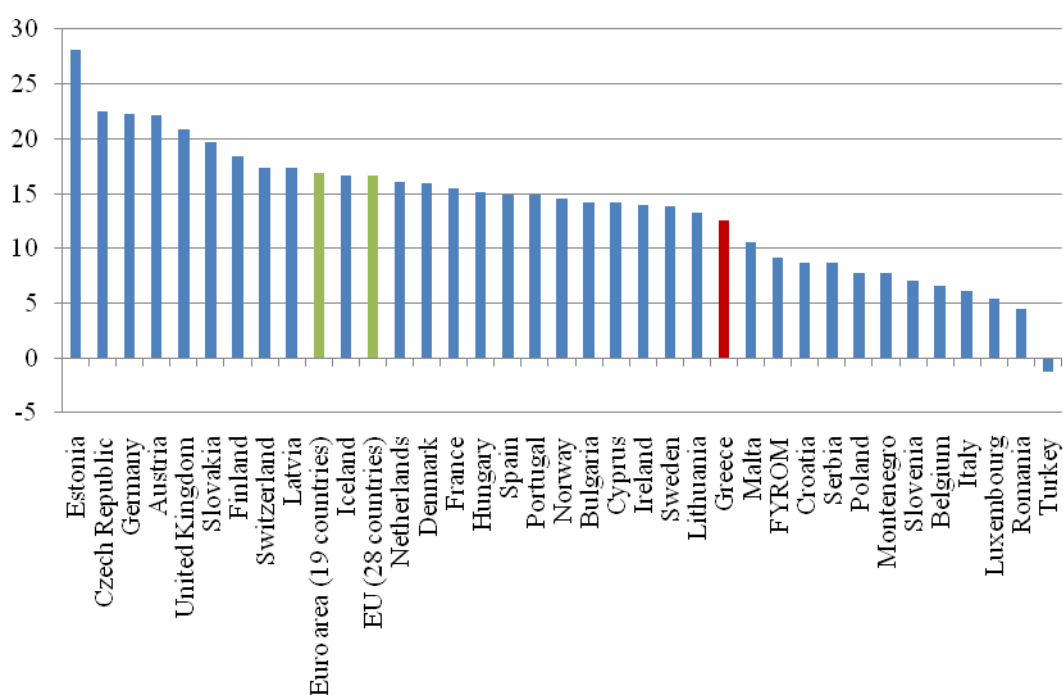
Πηγή: Eurostat (sdg_05_10).

Σε γενικές γραμμές το ποσοστό των γυναικών που δηλώνουν ότι έχουν δεχτεί βία είναι ίδιο ή και χαμηλότερο από το μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με εξαίρεση την ηλικιακή ομάδα από 40 έως 49 ετών όπου το 11% το γυναικών δηλώνουν ότι έχουν δεχτεί βία κατά τους προηγούμενους 12 μήνες, ενώ ο αντίστοιχος μέσος όρος στην Ευρωπαϊκή Ένωση είναι 8%. Τα ποσοστά γενικότερα δεν είναι μικρά δεδομένου ότι το 7% των γυναικών ηλικίας από 15 έως 74 ετών στην Ελλάδα και το 8% στην Ευρωπαϊκή Ένωση δηλώνουν ότι έχουν δεχτεί βία.

Το Διάγραμμα 5.2 παρουσιάζει την εισοδηματική διαφορά μεταξύ αντρών και γυναικών. Ο δείκτης που παρουσιάζεται στο διάγραμμα μετρά τη διαφορά μεταξύ των

μέσων ακαθάριστων ωριαίων αποδοχών των εργαζομένων αντρών και των εργαζομένων γυναικών ως ποσοστό των μέσων ακαθάριστων ωριαίων αποδοχών των εργαζομένων αντρών. Ο δείκτης είναι μη διορθωμένος, διότι παρέχει μια συνολική εικόνα των ανισοτήτων μεταξύ των φύλων όσον αφορά την αμοιβή και μετρά μια έννοια ευρύτερη από την έννοια της ίσης αμοιβής για ίση εργασία. Συμπεριλαμβάνονται όλοι οι εργαζόμενοι που εργάζονται σε επιχειρήσεις με δέκα ή περισσότερους υπαλλήλους, χωρίς περιορισμούς για την ηλικία και τις ώρες εργασίας.

Διάγραμμα 5.2 Εισοδηματική διαφορά μεταξύ των δύο φύλων (% του μέσου ακαθάριστου ωριαίου μισθού των αντρών) (2014)

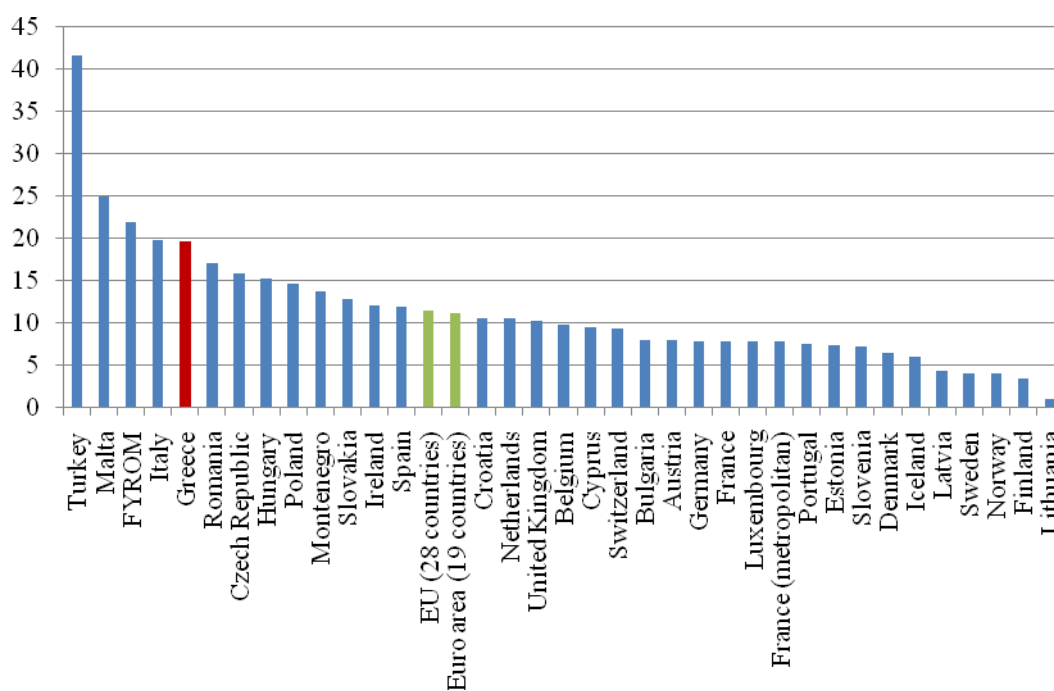
Πηγή: Eurostat (sdg_05_20).

Η Ελλάδα βρίσκεται κάτω από το μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Ευρωζώνης στο δείκτη αυτό, αναδεικνύοντας ότι οι εισοδηματικές διαφορές μεταξύ των δύο φύλων είναι χαμηλότερες. Αυτό δεν σημαίνει βέβαια ότι εισοδηματικές διαφορές δεν υπάρχουν. Πιο συγκεκριμένα, στην Ελλάδα το 2014 οι άντρες εργαζόμενοι πληρωνόντουσαν κατά 12,5% των ακαθάριστων ωριαίων αποδοχών τους υψηλότερα από τις εργαζόμενες γυναίκες, ενώ στην Ευρωζώνη το ποσοστό αυτό είναι της τάξης του 16,9% και στην Ευρωπαϊκή Ένωση της τάξης του 16,6%. Οι μεγαλύτερες εισοδηματικές διαφορές μεταξύ των δύο φύλων παρατηρούνται στην

Εσθονία (28,1%), την Τσεχία (22,5%), τη Γερμανία (22,3%) και την Αυστρία (22,2%), ενώ οι χαμηλότερες διαφορές παρατηρούνται στην Τουρκία (-1,3% κάτι που σημαίνει ότι οι γυναίκες αμείβονται υψηλότερα από τους άντρες), στη Ρουμανία (4,5%), στο Λουξεμβούργο (5,4%) και στην Ιταλία (6,1%).

Αντίστοιχα, το Διάγραμμα 5.3 παρουσιάζει τις διαφορές στην απασχόληση μεταξύ των δύο φύλων. Ο δείκτης που παρουσιάζεται μετρά τη διαφορά μεταξύ των ποσοστών απασχόλησης ανδρών και γυναικών ηλικίας 20 έως 64 ετών. Το ποσοστό απασχόλησης υπολογίζεται διαιρώντας τον αριθμό των ατόμων ηλικίας 20 έως 64 ετών στην απασχόληση προς το συνολικό πληθυσμό της ίδιας ηλικιακής ομάδας. Ο δείκτης βασίζεται στην Έρευνα Εργατικού Δυναμικού της ΕΕ.

Διάγραμμα 5.3 Διαφορές στην απασχόληση μεταξύ των δύο φύλων (2017)

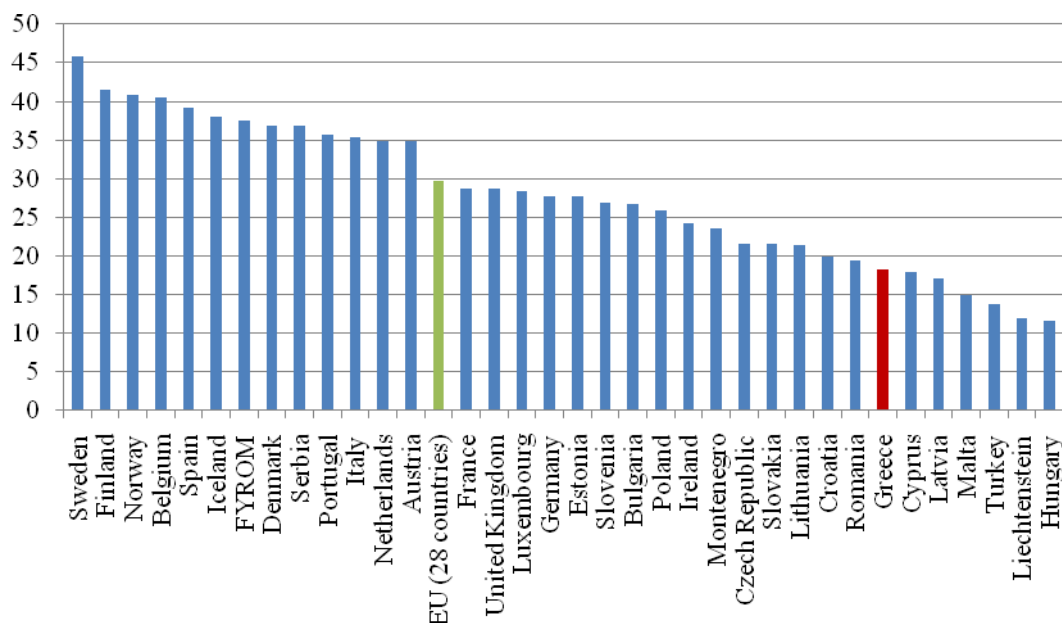
Πηγή: Eurostat (sdg_05_30).

Οι διαφορές που παρατηρούνται στην απασχόληση μεταξύ αντρών και γυναικών στην Ελλάδα είναι υψηλότερες σε σχέση με το μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Ευρωζώνης. Πιο συγκεκριμένα, στην Ελλάδα υπήρχαν το 2017 19,7% περισσότεροι άντρες εργαζόμενοι σε σχέση με τις γυναίκες, όταν το αντίστοιχο ποσοστό για την Ευρωπαϊκή Ένωση ήταν 11,5% και για την Ευρωζώνη 11,2%. Οι μεγαλύτερες διαφορές παρατηρούνται στην Τουρκία (41,6%), τη Μάλτα

(25%), την ΠΓΔΜ (21,9%) και την Ιταλία (19,8%) και οι χαμηλότερες διαφορές στη Λιθουανία (1%), τη Φινλανδία (3,5%), τη Νορβηγία (4%) και τη Σουηδία (4%).

Το Διάγραμμα 5.4 παρουσιάζει το ποσοστό των εδρών οι οποίες κατέχονται από γυναίκες στα εθνικά κοινοβούλια των χωρών.

Διάγραμμα 5.4 Ποσοστό των εδρών οι οποίες κατέχονται από γυναίκες στα εθνικά κοινοβούλια των χωρών (%) (2018)

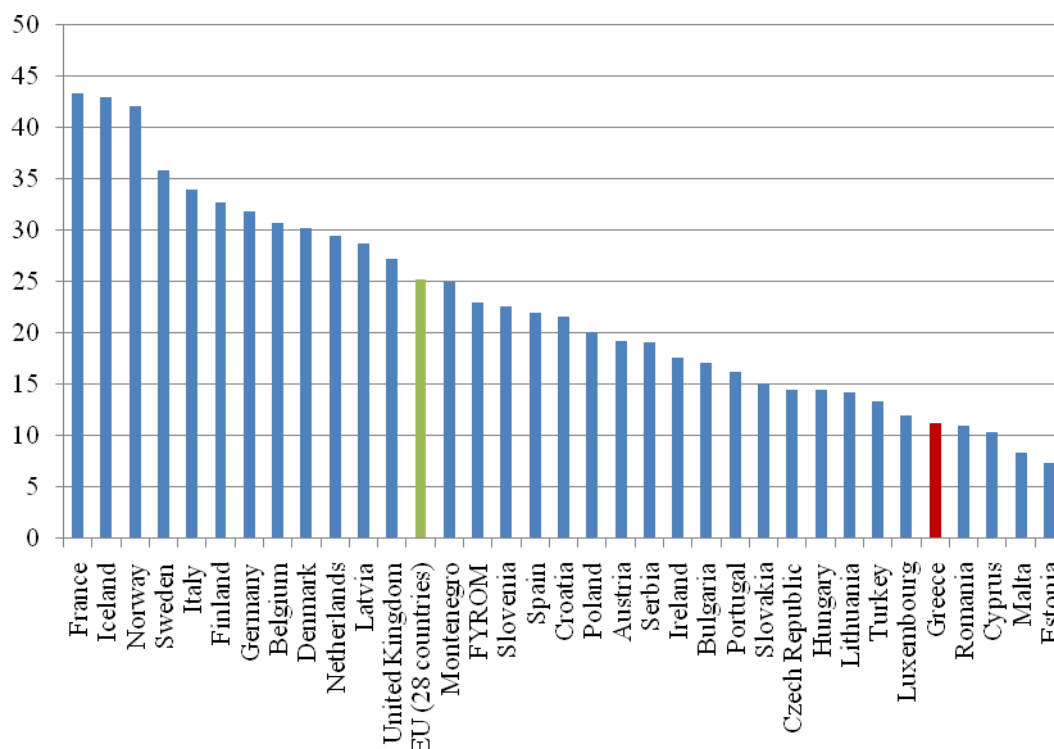

Πηγή: Eurostat (sdg_05_50).

Το 18,3% των εδρών στο ελληνικό κοινοβούλιο κατέχεται από γυναίκες όταν το αντίστοιχο ποσοστό για το σύνολο της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι 29,7%. Οι χώρες με τα υψηλότερα ποσοστά γυναικών στα εθνικά τους κοινοβούλια είναι η Σουηδία (45,8%), η Φινλανδία (41,5%), η Νορβηγία (40,8%) και το Βέλγιο (40,5%), ενώ οι χώρες με τη χαμηλότερη συμμετοχή η Ουγγαρία (11,6%), το Λιχτενστάιν (12%), η Τουρκία (13,8%) και η Μάλτα (14,9%).

Τέλος, το Διάγραμμα 5.5 παρουσιάζει το ποσοστό των διευθυντικών θέσεων οι οποίες κατέχονται από γυναίκες.

Διάγραμμα 5.5 Διευθυντικές θέσεις οι οποίες κατέχονται από γυναίκες (% τωου συνόλου των διευθυντικών θέσεων) (2017)

Πηγή: Eurostat (sdg_05_60).

Και στο δείκτη αυτό η επίδοση της Ελλάδας είναι ιδιαίτερα χαμηλή. Μόλις το 11,3% των διευθυντικών θέσεων στην Ελλάδα κατέχεται από γυναίκες όταν ο μέσος όρος της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι 25,3%. Το υψηλότερο ποσοστό γυναικών σε διευθυντικές θέσεις κατέχουν η Γαλλία (43,4%), η Ισλανδία (43%), η Νορβηγία (42,1%) και η Σουηδία (35,9%) ενώ τα χαμηλότερα ποσοστά η Εσθονία (7,4%), η Μάλτα (8,4%), η Κύπρος (10,4%) και η Ρουμανία (11%).

5.4 Αποτελεσματικά Μέτρα και Πολιτικές

Με βάση το Περιφερειακό Κέντρο Πληροφόρησης του ΟΗΕ (UNRIC) (Ηνωμένα Έθνη 2018) για να επιτευχθεί ο στόχος της ισότητας των δύο φύλων είναι να δρομολογηθούν μεταρρυθμίσεις οι οποίες θα παράσχουν στις γυναίκες ίσα δικαιώματα ως προς τους οικονομικούς πόρους, καθώς και πρόσβαση στην ιδιοκτησία, στον έλεγχο της γης και άλλων μορφών ιδιοκτησίας, στις

χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες, στις κληρονομίες και στους φυσικούς πόρους, σύμφωνα με την εκάστοτε εθνική νομοθεσία.

Επίσης, θα πρέπει να ενισχυθεί η χρήση της τεχνολογίας γενικής εφαρμογής, και ιδίως της τεχνολογίας της πληροφορίας και των επικοινωνιών, προωθώντας έτσι την ενδυνάμωση των γυναικών.

Τέλος, θα πρέπει να υιοθετηθούν και να ενισχυθούν ορθές πολιτικές και εφαρμόσιμες νομοθεσίες που αποβλέπουν στην προώθηση της ισότητας των φύλων και τη χειραφέτηση των γυναικών και των κοριτσιών σε όλα τα επίπεδα.

5.5 Βιβλιογραφία

Ηνωμένα Έθνη (2018) SDG Report 2018, Διαθέσιμο στο:
<https://www.un.org/sustainabledevelopment/development-agenda/>

OECD (2017α) Report on the implementation of the OECD gender recommendations, Meeting of the OECD Council at Ministerial Level, Paris, 7-8 June 2017

OECD (2017β), The Pursuit of Gender Equality: An Uphill Battle, OECD Publishing, Paris

OECD (2017γ), Women's Economic Empowerment in Selected MENA Countries: The Impact of Legal Frameworks in Algeria, Egypt, Jordan, Libya, Morocco and Tunisia, Competitiveness and Private Sector Development, OECD Publishing, Paris

OECD (2018), Is the Last Mile the Longest? Economic Gains from Gender Equality in Nordic Countries, OECD Publishing, Paris

WHO (2013), Global and regional estimates of violence against women: prevalence and health effects of intimate partner violence and non-partner sexual violence, WHO World Health Organization, Geneva.

Στόχος 6 - Καθαρό Νερό και Αποχέτευση

6.1 Ορισμός του Προβλήματος

Ένας στους τρεις ανθρώπους ζει χωρίς αποχέτευση κάτι που μπορεί να οδηγήσει σε ασθένειες και κατά συνέπεια και σε θανάτους. Αν και έχουν σημειωθεί τεράστια βήματα όσον αφορά στην πρόσβαση σε καθαρό πόσιμο νερό, η έλλειψη αποχέτευσης υπονομεύει αυτές τις προόδους (Van Minh and Nguyen-Viet 2011).

Όσον αφορά στη λειψυδρία, οι σοβαρές ξηρασίες, η έλλειψη υποδομής που σχετίζεται με το νερό (π.χ. πηγάδια, συστήματα άρδευσης) και η κακή διαχείριση των παροχών γλυκού νερού οδηγούν σε έλλειψη νερού. Το ζήτημα αυτό αφορά περισσότερο από το 40% του παγκόσμιου πληθυσμού και ο αριθμός αυτός αναμένεται να αυξηθεί. Πάνω από 1,7 δισεκατομμύρια άνθρωποι ζουν αυτή τη στιγμή σε λεκάνες απορροής όπου η κατανάλωση του νερού ξεπερνά την προσφορά.

Το καθαρό και προσβάσιμο νερό για όλους είναι ένα απαραίτητο κομμάτι του κόσμου στον οποίο θέλουμε να ζούμε (HSBC 2012). Στον πλανήτη υπάρχει επαρκές γλυκό νερό για να επιτευχθεί αυτό, ωστόσο λόγω των κακών οικονομικών συνθηκών και των ελλιπών υποδομών, κάθε χρόνο εκατομμύρια άνθρωποι και ιδίως παιδιά, πεθαίνουν από ασθένειες που συνδέονται με την ανεπαρκή παροχή νερού, την αποχέτευση και την υγιεινή.

Η λειψυδρία, η κακή ποιότητα του νερού καθώς και οι ανεπαρκείς εγκαταστάσεις υγιεινής έχουν επιπτώσεις στην επισιτιστική ασφάλεια, στις επιλογές των νοικοκυριών και στις ευκαιρίες εκπαίδευσης για τις φτωχές οικογένειες στον κόσμο. Η ξηρασία πλήττει μερικές από τις φτωχότερες χώρες του πλανήτη, επιδεινώνοντας έτσι την πείνα και την κακή διατροφή.

Μέχρι το 2050, τουλάχιστον ένας στους τέσσερις ανθρώπους είναι πιθανό να ζει σε μία χώρα όπου θα βιώνει χρόνια ή επαναλαμβανόμενη έλλειψη γλυκού νερού. Κάποια στοιχεία τα οποία αναδεικνύουν το πρόβλημα σχετικά με την ύπαρξη καθαρού νερού και αποχέτευσης (Ηνωμένα Έθνη 2018) είναι ότι παρότι 2,6 δισεκατομμύρια άνθρωποι απέκτησαν πρόσβαση σε βελτιωμένες πηγές πόσιμου νερού από το 1990, ωστόσο, 663 εκατομμύρια παραμένουν χωρίς νερό. Επίσης, τουλάχιστον 1,8 δισεκατομμύρια άνθρωποι παγκοσμίως χρησιμοποιούν πηγές πόσιμου νερού οι οποίες είναι μολυσμένες με περιττώματα. Επιπρόσθετα, 2,4

δισεκατομμύρια άνθρωποι δεν έχουν πρόσβαση σε βασικές εγκαταστάσεις υγιεινής όπως τουαλέτες ή αποχωρητήρια. Επίσης, καθημερινά, περίπου 1000 παιδιά πεθαίνουν από αποτρέψιμες ασθένειες που προκαλούν διάρροια και οι οποίες σχετίζονται με την νερό και την υγιεινή.

6.2 Ο Στόχος του Καθαρού Νερού και Αποχέτευσης

Με βάση το Περιφερειακό Κέντρο Πληροφόρησης του ΟΗΕ (UNRIC) (Ηνωμένα Έθνη 2018) οι επιδιώξεις του στόχου για καθαρό νερό και αποχέτευση συνοψίζονται στα παρακάτω.

Θα πρέπει έως το 2030 να επιτευχθεί καθολική και ισότιμη πρόσβαση σε ασφαλές και προσιτό πόσιμο νερό για όλους, καθώς και επαρκής και ισότιμη πρόσβαση σε εγκαταστάσεις/συστήματα υγιεινής για όλους, βάζοντας τέλος στην «ανοιχτή αφόδευση», δίνοντας ιδιαίτερη προσοχή στις ανάγκες των γυναικών και των κοριτσιών καθώς και εκείνων που βρίσκονται σε ευάλωτες καταστάσεις.

Επιπρόσθετα, έως το 2030, θα πρέπει να βελτιωθεί η ποιότητα του νερού, μέσω της μείωσης της ρύπανσης, της εξάλειψης των απορρίψεων, της ελαχιστοποίησης της απελευθέρωσης επικίνδυνων χημικών και υλικών, της μείωσης, κατά το ήμισυ, του ποσοστού των ανεπεξέργαστων υγρών αποβλήτων, καθώς και της σημαντικής αύξησης της ανακύκλωσης και της ασφαλούς επαναχρησιμοποίησης του νερού σε παγκόσμιο επίπεδο.

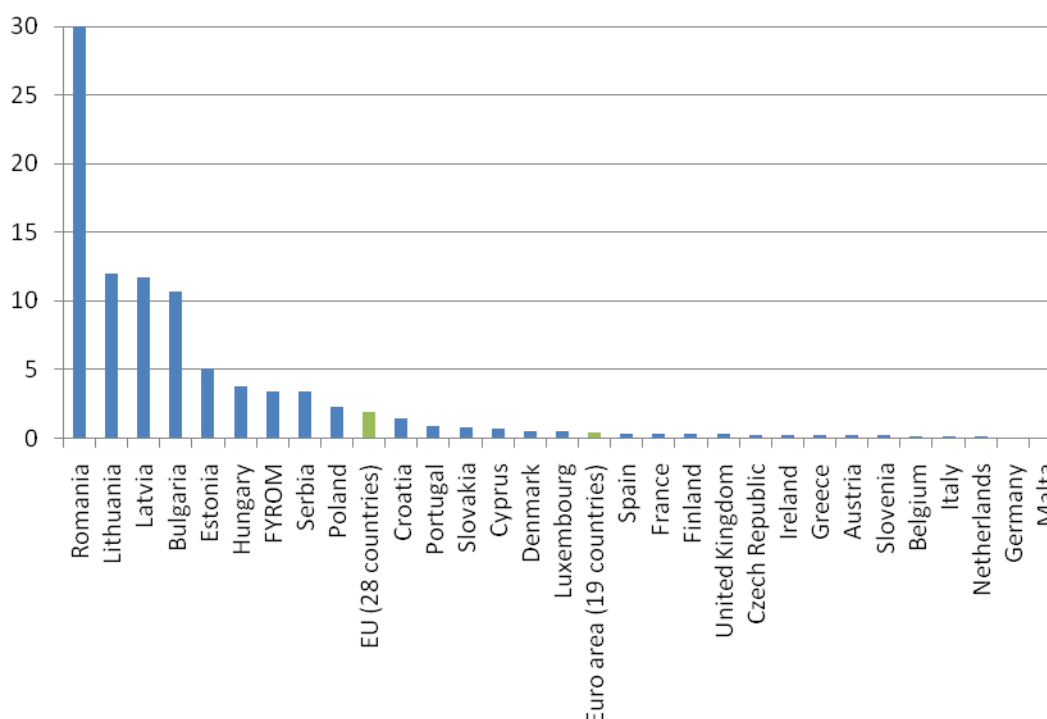
Επίσης, θα πρέπει έως το 2030 να πραγματοποιηθεί ουσιαστική αύξηση της αποδοτικότητας της χρήσης του ύδατος σε όλους τους τομείς και διασφάλιση της βιώσιμης άντλησης και προμήθειας πόσιμου νερού, προκειμένου να αντιμετωπιστεί η λειψυδρία και να μειωθεί σημαντικά ο αριθμός των ανθρώπων που πλήττονται από την έλλειψη νερού. Πέραν αυτών θα πρέπει να εφαρμοστεί μια ολοκληρωμένη διαχείριση των υδατικών πόρων, σε όλα τα επίπεδα, συμπεριλαμβανομένου μέσω της διασυννοριακής συνεργασίας, ως ενδείκνυται.

Τέλος, ένα περισσότερο βραχυπρόθεσμος στόχος είναι έως το 2020, να προστατευτούν και να αποκατασταθούν τα υδατικά οικοσυστήματα, συμπεριλαμβανομένων των βουνών, των δασών, των υδροβιότοπων, των ποταμών, των υδροφόρων οριζόντων και των λιμνών.

6.3 Η Κατάσταση στην Ελλάδα Συγκριτικά με την Υπόλοιπη Ευρώπη

Η κατάσταση στην Ελλάδα σχετικά με το καθαρό νερό και την αποχέτευση είναι αρκετά καλή. Ενδεικτικό είναι το Διάγραμμα 6.1 στο οποίο παρουσιάζεται το ποσοστό του πληθυσμού που δεν έχει ούτε λουτρό, ούτε ντους ούτε εσωτερική τουαλέτα στο σπίτι του λόγω φτώχειας.

Διάγραμμα 6.1 Ποσοστό του πληθυσμού που δεν έχει ούτε λουτρό, ούτε ντους ούτε εσωτερική τουαλέτα στο σπίτι του λόγω φτώχειας

Πηγή: Eurostat (sdg_06_10).

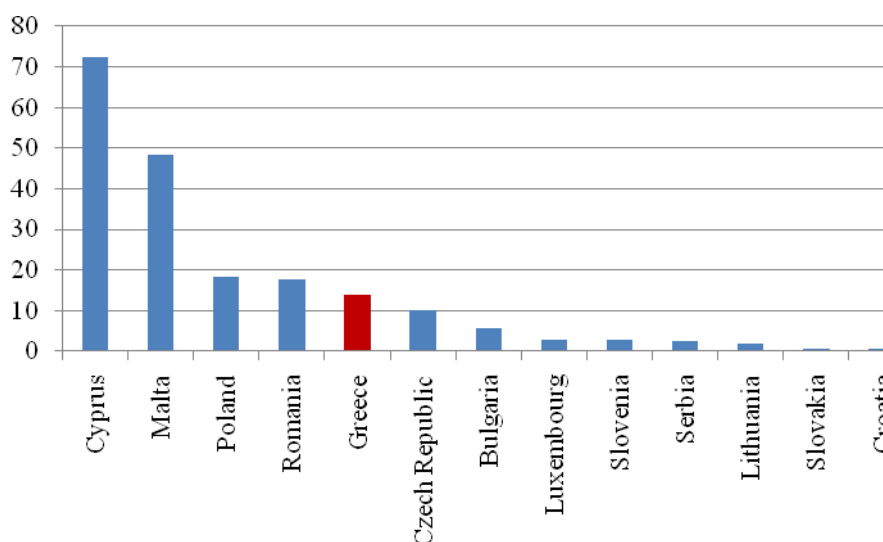
Στην Ελλάδα μόλις το 0,2% του πληθυσμού δεν έχει ούτε λουτρό, ούτε ντους ούτε εσωτερική τουαλέτα στο σπίτι του λόγω φτώχειας, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό στην Ευρωζώνη είναι 0,4% και στην Ευρωπαϊκή Ένωση 1,9%. Τις χειρότερες επιδόσεις σημειώνουν η Ρουμανία (30%), η Λιθουανία (12%), η Λετονία (11,7%) και η Βουλγαρία (10,7%), ενώ τις καλύτερες επιδόσεις η Μάλτα και η Γερμανία (0%) και η Ολλανδία, η Ιταλία και το Βέλγιο (0,1%).

Το Διάγραμμα 6.2 παρουσιάζει το ποσοστό του φρέσκου νερού και των υπόγειων υδάτων ως ποσοστό του μακροπρόθεσμου μέσου ετήσιου διαθέσιμου νερού. Ο δείκτης μετρά την ετήσια συνολική άντληση γλυκού νερού σε μια χώρα ως

ποσοστό του μακροπρόθεσμου μέσου ετήσιου διαθέσιμου νερού (LTAA) από ανανεώσιμες πηγές γλυκού νερού (υπόγεια και επιφανειακά ύδατα). Η συνολική άντληση γλυκού νερού περιλαμβάνει το νερό που συλλέγεται από οποιαδήποτε πηγή γλυκού νερού, είτε μόνιμα είτε προσωρινά.

Η ελάχιστη περίοδος που λαμβάνεται υπόψη για τον υπολογισμό των μακροπρόθεσμων ετήσιων μέσων ορίων συνολικής άντλησης γλυκού νερού είναι τα 30 έτη. Το 20% αποτελεί ένα όριο προειδοποίησης για αυτόν το δείκτη, ενώ το 40% σημαίνει σοβαρή έλλειψη. Οι χαμηλότερες τιμές του δείκτη μπορούν να συσχετιστούν με χαμηλότερες πιέσεις στους πόρους υπόγειων υδάτων.

Διάγραμμα 6.2 Ποσοστό του φρέσκου νερού και των υπόγειων υδάτων ως ποσοστό του μακροπρόθεσμου μέσου ετήσιου διαθέσιμου νερού (2015)

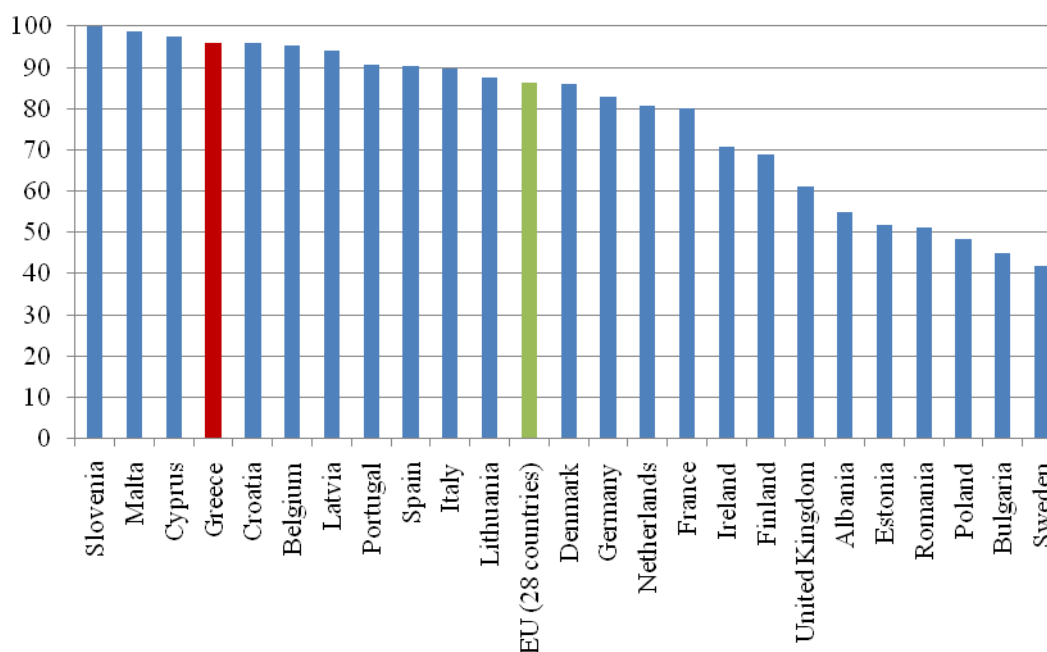
Πηγή: Eurostat (sdg_06_60).

Για την Ελλάδα ο δείκτης αυτός είναι στο 13,8% κάτι που δείχνει ότι υπάρχει κάποιο σχετικό πρόβλημα χωρίς ωστόσο να ξεπερνά το όριο προειδοποίησης του 20%. Το μεγαλύτερο πρόβλημα συναντάται στην Κύπρο (72,3%), στη Μάλτα (48,2%), στην Πολωνία (18,4%) και στη Ρουμανία (17,8%), ενώ σε καλύτερη κατάσταση βρίσκονται η Κροατία (0,6%), η Σλοβακία (0,7%), η Λιθουανία (1,8%) και η Σερβία (2,4%).

Τα Διαγράμματα 6.3 και 6.4 παρουσιάζουν την ποιότητα του θαλάσσιου και του τρεχούμενου νερού αντίστοιχα. Ο δείκτης που χρησιμοποιείται μετρά τον αριθμό και την αναλογία των παράκτιων και εσωτερικών χώρων κολύμβησης με άριστη

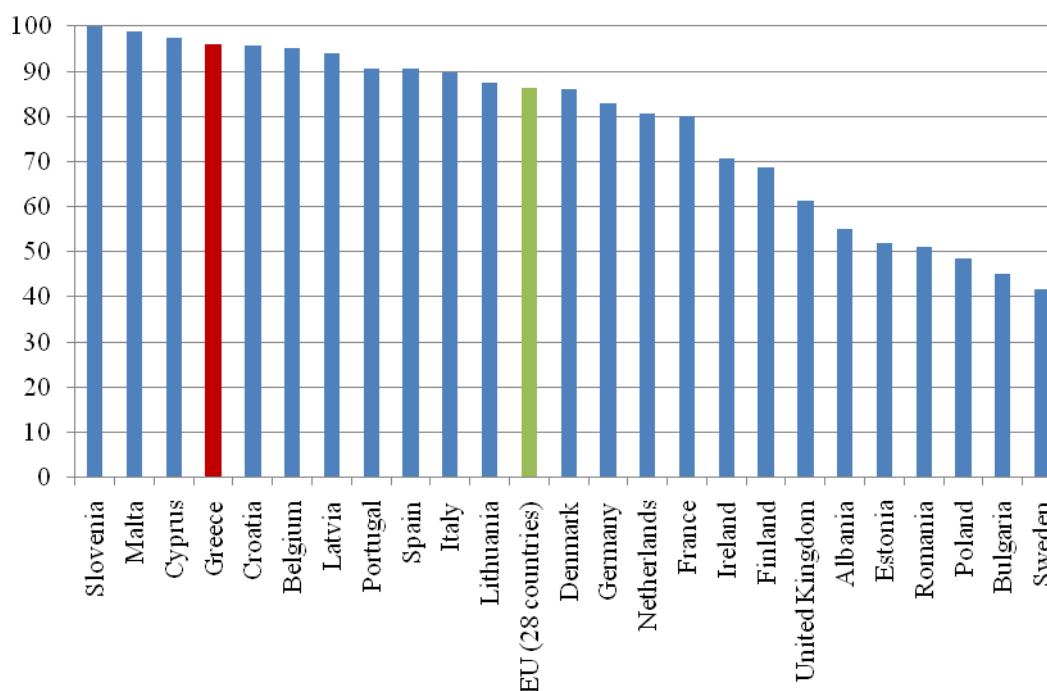
ποιότητα νερού. Η αξιολόγηση του δείκτη βασίζεται σε μικροβιολογικές παραμέτρους. Η νέα οδηγία για τα ύδατα κολύμβησης απαιτεί από τα κράτη μέλη να εντοπίζουν και να αξιολογούν την ποιότητα όλων των εσωτερικών και θαλάσσιων υδάτων κολύμβησης και να ταξινομούν τα ύδατα αυτά ως «φτωχά», «επαρκή», «καλά» ή «εξαιρετικά».

Διάγραμμα 6.3 Ποιότητα θαλασσινού νερού (% άριστου ποιοτικά νερού ως προς το σύνολο)

Πηγή: Eurostat (sdg_14_40).

Διάγραμμα 6.4 Ποιότητα τρεχούμενου νερού (% άριστου ποιοτικά νερού ως προς το σύνολο)

Πηγή: Eurostat (sdg_14_40).

Είναι εμφανής η καλή ποιότητα του θαλασσινού νερού στην Ελλάδα αλλά ταυτόχρονα και η μη αντίστοιχα καλή ποιότητα του τρεχούμενου νερού. Το 95,99% του θαλάσσιου νερού και το 66,67% του τρεχούμενου νερού ήταν άριστα ποιοτικά το 2017, όταν τα αντίστοιχα ποσοστά για την Ευρωπαϊκή Ένωση ήταν 86,31% και 82,13% αντίστοιχα.

Όσον αφορά στο θαλάσσιο νερό η καλύτερη επίδοση ήταν από τη Σλοβενία (100%), τη Μάλτα (98,85%), την Κύπρο (97,35%) και την Ελλάδα, ενώ οι χειρότερες επιδόσεις ήταν στη Σουηδία (41,8%), τη Βουλγαρία (45,05%), την Πολωνία (48,45%) και τη Ρουμανία (51,02%).

Όσον αφορά στο τρεχούμενο νερό, οι καλύτερες επιδόσεις σημειώθηκαν για το Λουξεμβούργο (100%), την Αυστρία (95,06%), τη Γερμανία (93,02%) και τη Δανία (92,98%) και οι χειρότερες επιδόσεις για την Κροατία (14,81%), τη Βουλγαρία (25%), την Ισπανία (47,88%) και τη Σλοβενία (53,85%).

6.4 Αποτελεσματικά Μέτρα και Πολιτικές

Με βάση το Περιφερειακό Κέντρο Πληροφόρησης του ΟΗΕ (UNRIC) (Ηνωμένα Έθνη 2018) για να επιτευχθεί ο στόχος του καθαρού νερού και αποχέτευσης, θα πρέπει έως το 2030, να επεκταθεί η διεθνής συνεργασία και υποστήριξη της οικοδόμησης-ικανοτήτων των αναπτυσσόμενων χωρών σε δραστηριότητες και προγράμματα που σχετίζονται με το νερό και την υγιεινή, όπως η συλλογή υδάτων, η αφαλάτωση, η αποδοτικότητα χρήσης των υδατικών πόρων, η επεξεργασία υγρών αποβλήτων, και οι τεχνολογίες ανακύκλωσης και επαναχρησιμοποίησης ύδατος.

Επιπρόσθετα, θα πρέπει να στηριχθεί και να ενδυναμωθεί η συμμετοχή των τοπικών κοινοτήτων στη βελτίωση της διαχείρισης του νερού και των εγκαταστάσεων υγιεινής.

6.5 Βιβλιογραφία

- Ηνωμένα Έθνη (2018) SDG Report 2018, Διαθέσιμο στο:
<https://www.un.org/sustainabledevelopment/development-agenda/>
- HSBC (2012) Exploring the links between water and economic growth. A report prepared for HSBC by Frontier Economics: Executive Summary, June
- Van Minh, H., & Nguyen-Viet, H. (2011). Economic Aspects of Sanitation in Developing Countries. *Environmental Health Insights*, 5, 63–70.
<http://doi.org/10.4137/EHI.S8199>

Στόχος 7 - Φτηνή και Καθαρή Ενέργεια

7.1 Ορισμός του Προβλήματος

Η ενέργεια είναι κεντρικής σημασίας για κάθε σοβαρή πρόκληση και ευκαιρία με την οποία έρχεται αντιμέτωπος ο κόσμος μας και αποτελεί έναν παράγοντα που επηρεάζει σε σημαντικό βαθμό τις οικονομικές επιδόσεις των χωρών (Stern 2004, Sharma 2010). Οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας καθίστανται φθηνότερες, πιο αξιόπιστες και αποδοτικότερες καθημερινά. Η τρέχουσα εξάρτησή μας από τα ορυκτά καύσιμα είναι μη βιώσιμη και επιβλαβής για τον πλανήτη, γι' αυτό πρέπει να αλλάξουμε τον τρόπο που παράγουμε και καταναλώνουμε ενέργεια. Η εφαρμογή αυτών των νέων ενεργειακών λύσεων όσο το δυνατόν γρηγορότερα είναι απαραίτητη για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής, μιας από τις μεγαλύτερες απειλές για την επιβίωσή μας. Η εργασία, η ασφάλεια, η κλιματική αλλαγή, η παραγωγή τροφίμων και η αύξηση του εισοδήματος προϋποθέτουν απαραίτητα πρόσβαση σε ενέργεια. Η βιώσιμη ενέργεια είναι ευκαιρία καθώς μεταμορφώνει τις ζωές, την οικονομία και τον πλανήτη. Η μείωση της έντασης του άνθρακα στον τομέα της ενέργειας αποτελεί μία σημαντική επιδίωξη των μακροπρόθεσμων στόχων για το κλίμα.

Κάποια γενικά στοιχεία τα οποία αναδεικνύουν την ανάγκη για τη χρήση φτηνής και καθαρής ενέργειας (Ηνωμένα Έθνη 2018) είναι ότι μόλις ένας στους πέντε ανθρώπους δεν έχει πρόσβαση σε σύγχρονης μορφής ηλεκτρική ενέργεια, ενώ 3 δισεκατομμύρια άνθρωποι στηρίζονται στην ξυλεία, τον γαιάνθρακα, τον ξυλάνθρακα και τα ζωικά απόβλητα για τη θέρμανση και το μαγείρεμα. Επίσης, η ενέργεια συμβάλλει σημαντικά στην κλιματική αλλαγή, αντιπροσωπεύοντας το 60% των συνολικών εκπομπών των αερίων του θερμοκηπίου.

7.2 Ο Στόχος της Φτηνής και Καθαρής Ενέργειας

Με βάση το Περιφερειακό Κέντρο Πληροφόρησης του ΟΗΕ (UNRIC) (Ηνωμένα Έθνη 2018) οι επιδιώξεις του στόχου για τη φτηνή και καθαρή ενέργεια συνοψίζονται στη διασφάλιση, έως το 2030, της καθολικής πρόσβασης σε προσιτές, αξιόπιστες και σύγχρονες υπηρεσίες ενέργειας.

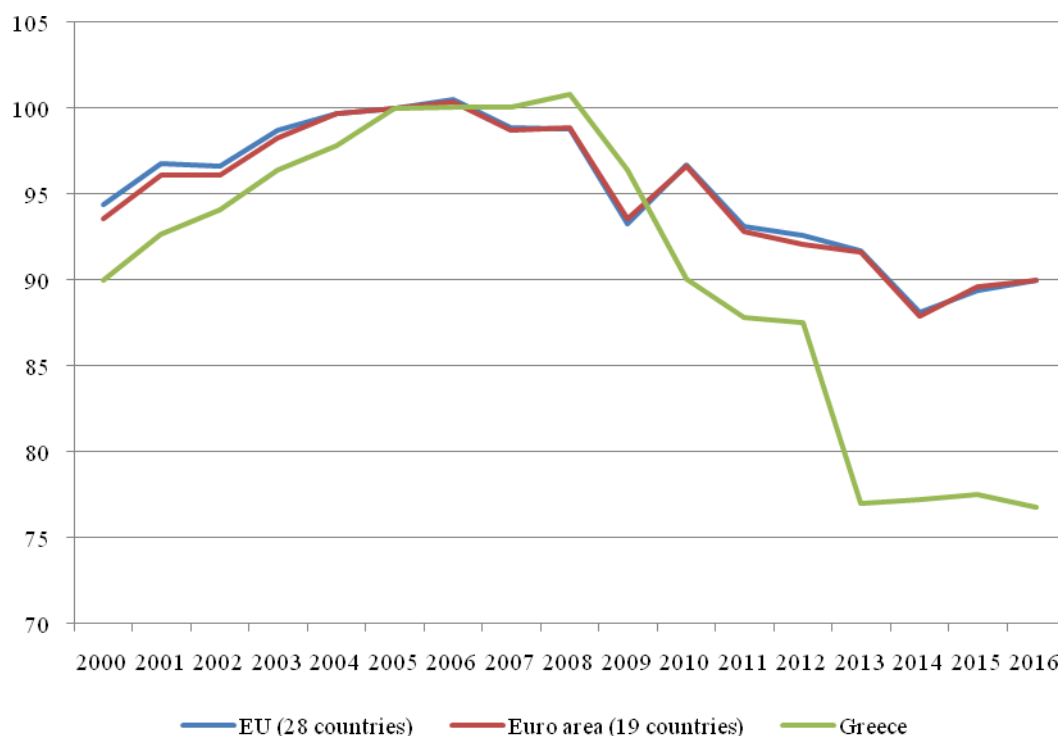
Επίσης, θα πρέπει να αυξηθεί σημαντικά το μερίδιο των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στο παγκόσμιο ενεργειακό μείγμα και να διπλασιαστεί το παγκόσμιο ποσοστό βελτίωσης της ενεργειακής αποδοτικότητας.

7.3 Η Κατάσταση στην Ελλάδα Συγκριτικά με την Υπόλοιπη Ευρώπη

Το Διάγραμμα 7.1 παρουσιάζει την εξέλιξη ενός δείκτη κατανάλωσης πρωτογενούς ενέργειας από το 2000 έως το 2016.

Ο δείκτης μετρά τη συνολική ζήτηση ενέργειας μιας χώρας, εξαιρουμένης της μη ενεργειακής χρήσης των ενεργειακών φορέων (π.χ. φυσικό αέριο που δεν χρησιμοποιείται για την καύση αλλά για την παραγωγή χημικών ουσιών). Η "κατανάλωση πρωτογενούς ενέργειας" καλύπτει την κατανάλωση ενέργειας από τους τελικούς χρήστες, όπως η βιομηχανία, οι μεταφορές, τα νοικοκυριά, οι υπηρεσίες και η γεωργία, καθώς και την κατανάλωση ενέργειας για τον ίδιο τον ενεργειακό τομέα.

Διάγραμμα 7.1 Δείκτης κατανάλωσης πρωτογενούς ενέργειας (2005=100)

Πηγή: Eurostat (sdg_07_10).

Παρατηρείται η μεγάλη μείωση στην κατανάλωση πρωτογενούς ενέργειας στην Ελλάδα στα χρόνια της κρίσης, δηλαδή από το 2008 και έπειτα. Μείωση

παρατηρείται και για την κατανάλωση πρωτογενούς ενέργειας στην Ευρωζώνη και την Ευρωπαϊκή Ένωση από το 2008 και έπειτα όμως σε πολύ μικρότερο βαθμό.

Αντιστοίχως, το Διάγραμμα 7.2 παρουσιάζει την εξέλιξη ενός δείκτη για την τελική κατανάλωση ενέργειας από το 2000 έως το 2016.

Διάγραμμα 7.2 Δείκτης τελικής κατανάλωσης ενέργειας (2005=100)

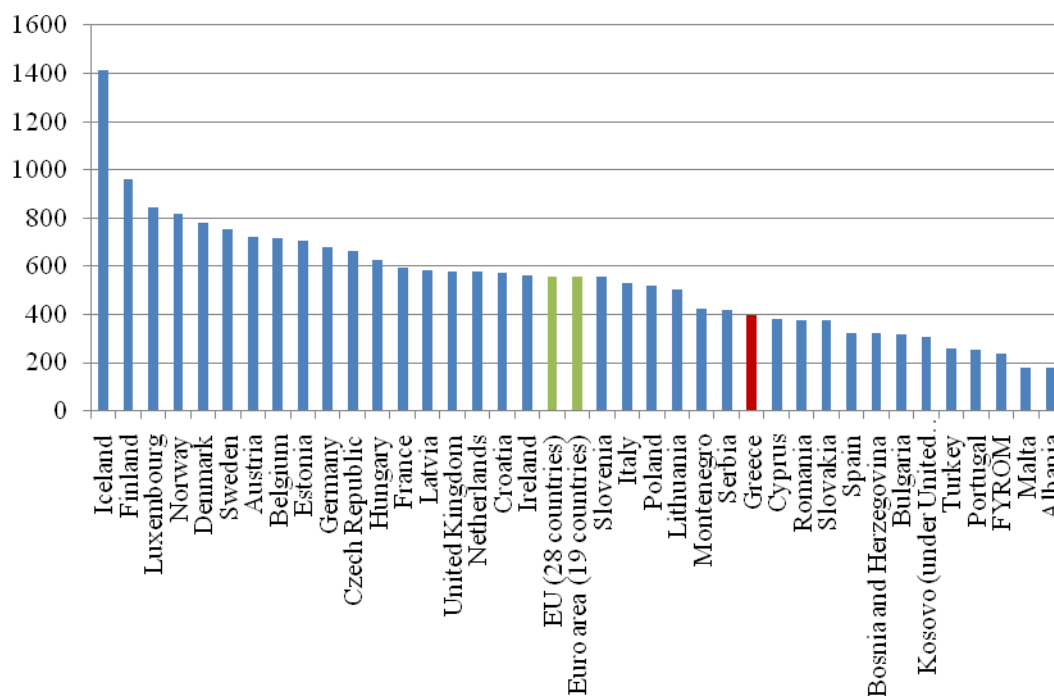

Πηγή: Eurostat (sdg_07_11).

Όπως και στην κατανάλωση πρωτογενούς ενέργειας έτσι και στην τελική κατανάλωση ενέργειας η τάση μετά το 2008 είναι ακριβώς η ίδια και για την Ελλάδα αλλά και για την Ευρωζώνη και για την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Το Διάγραμμα 7.3 παρουσιάζει την τελική κατανάλωση ενέργειας ανά νοικοκυριό.

Διάγραμμα 7.3 Τελική κατανάλωση ενέργειας ανά νοικοκυριό (κιά ισοδυνάμου πετρελαίου) (2016)

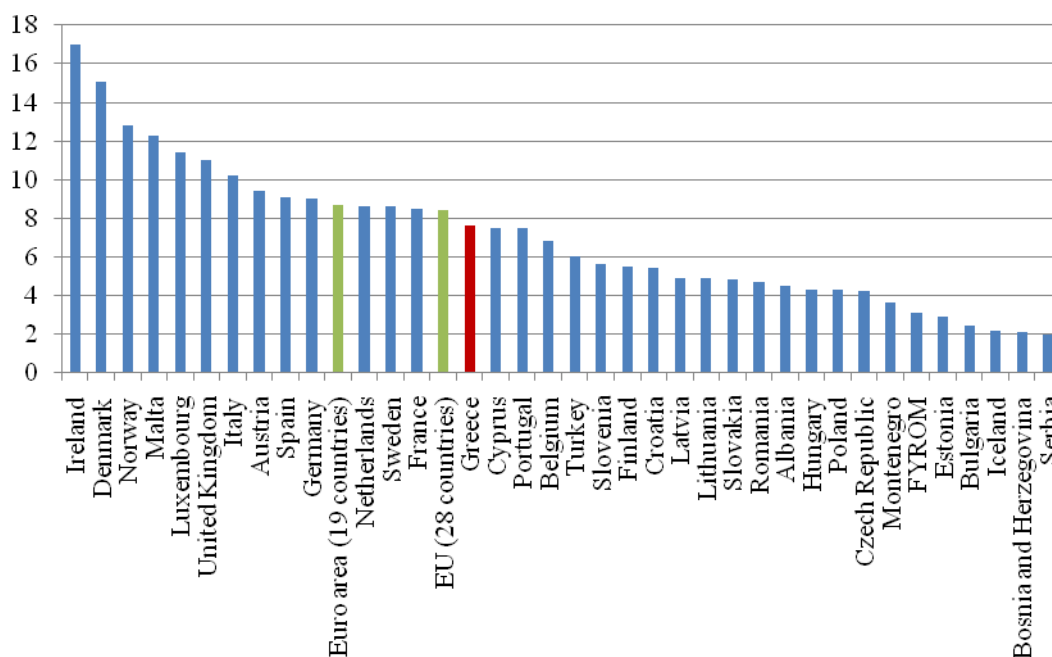

Πηγή: Eurostat (sdg_07_20).

Η κατανάλωση ανά νοικοκυριό στην Ελλάδα είναι χαμηλότερη από το μέσο όρο της Ευρωζώνης και της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Πιο συγκεκριμένα, το 2016 η κατανάλωση κάθε νοικοκυριού ήταν της τάξης των 398 κιλών (ισοδυνάμου πετρελαίου), ενώ για την Ευρωζώνη ήταν 558 κιλά και για την Ευρωπαϊκή Ένωση ήταν 558 κιλά. Οι χώρες με τη μεγαλύτερη τελική κατανάλωση ανά νοικοκυριό ήταν η Ισλανδία (1415), η Φινλανδία (963), Λουξεμβούργο (842) και η Νορβηγία (815), ενώ οι χώρες με τη χαμηλότερη τελική κατανάλωση ανά νοικοκυριό η Αλβανία (177), η Μάλτα (178), η ΠΓΔΜ (238) και η Πορτογαλία (254).

Το Διάγραμμα 7.4 παρουσιάζει την παραγωγικότητα ενέργειας ανά χώρα. Ο δείκτης μετρά την ποσότητα που παράγεται ανά μονάδα ακαθάριστης εγχώριας κατανάλωσης ενέργειας. Η ακαθάριστη εγχώρια κατανάλωση ενέργειας είναι η κατανάλωση πρωτογενούς ενέργειας μαζί με την ενέργεια που χρησιμοποιείται για μη ενεργειακούς σκοπούς.

Διάγραμμα 7.4 Ενεργειακή παραγωγικότητα (ευρώ ανά κιλό ισοδυνάμου πετρελαίου) (2016)

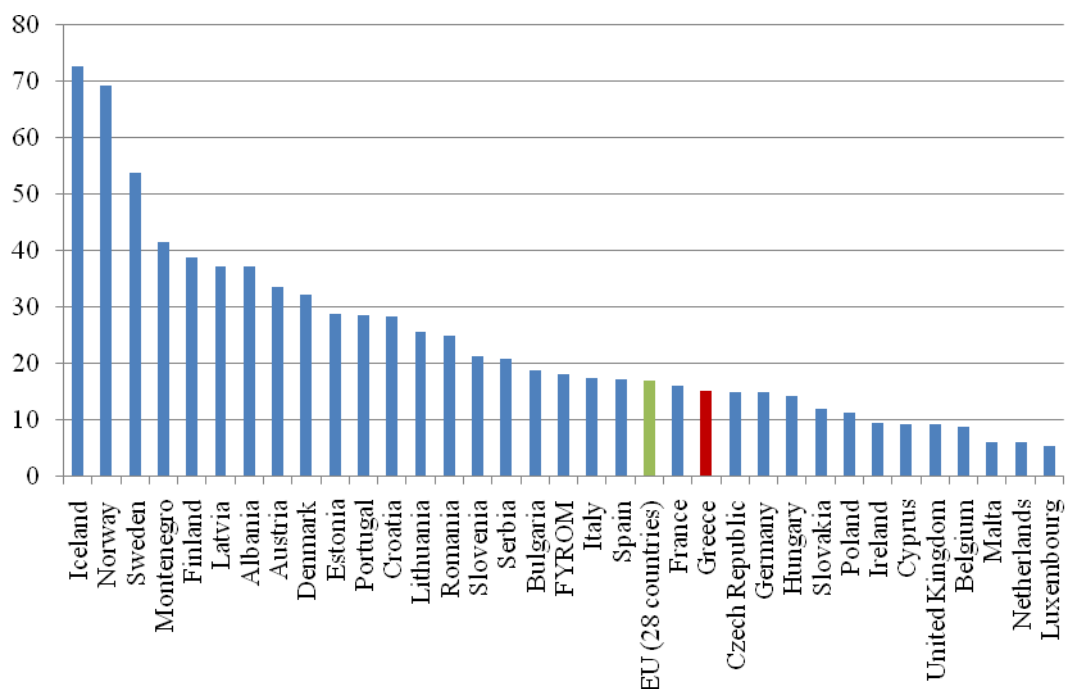

Πηγή: Eurostat (sdg_07_30).

Η ενεργειακή παραγωγικότητα στην Ελλάδα είναι αρκετά κοντά στο μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Πιο συγκεκριμένα, στην Ελλάδα το 2016 παράγονταν ενέργεια αξίας 7,6 ευρώ (ανά κιλό ισοδυνάμου πετρελαίου), όταν η αντίστοιχη παραγωγή για την Ευρωπαϊκή Ένωση ήταν αξίας 8,4 ευρώ και για την Ευρωζώνη ήταν αξίας 8,7 ευρώ. Η χώρα με την υψηλότερη επίδοση ήταν για το 2016 η Ιρλανδία (17), η Δανία (15,1), η Νορβηγία (12,8) και η Μάλτα (12,3), και οι χώρες με τη χειρότερη επίδοση το Κόσσοβο και η Σερβία (2), η Βοσνία και Ερζεγοβίνη (2,1) και η Ισλανδία (2,2).

Τέλος, το Διάγραμμα 7.5 παρουσιάζει το ποσοστό των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας σε σχέση με τη συνολική τελική κατανάλωση ενέργειας.

Διάγραμμα 7.5 Κατανάλωση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας σε σχέση με τη συνολική τελική κατανάλωση ενέργειας (%)

Πηγή: Eurostat (sdg_07_40).

Και πάλι η Ελλάδα βρίσκεται αρκετά κοντά στο μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Πιο συγκεκριμένα, το 15,2% της κατανάλωσης ενέργειας στην Ελλάδα το 2016 αφορούσε σε ανανεώσιμες πηγές, όταν το αντίστοιχο ποσοστό για την Ευρωπαϊκή Ένωση ήταν 17%. Οι χώρες με την υψηλότερη κατανάλωση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας ήταν για το 2016 η Ισλανδία (72,6%), η Νορβηγία (69,4%), η Σουηδία (53,8%) και το Μαυροβούνιο (41,5%), ενώ η χώρα με τη χαμηλότερη κατανάλωση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας ως ποσοστό της συνολικής τελικής κατανάλωσης ενέργειας ήταν το Λουξεμβούργο (5,4%), η Ολλανδία (6%), η Μάλτα (6%) και το Βέλγιο (8,7%).

7.4 Αποτελεσματικά Μέτρα και Πολιτικές

Με βάση το Περιφερειακό Κέντρο Πληροφόρησης του ΟΗΕ (UNRIC) (Ηνωμένα Έθνη 2018) για να επιτευχθεί ο στόχος της φτηνής και καθαρής ενέργειας, θα πρέπει έως το 2030 να ενισχυθεί η διεθνής συνεργασία ώστε να διευκολυνθεί η πρόσβαση στην έρευνα και τη τεχνολογία καθαρής ενέργειας –συμπεριλαμβανομένων των ανανεώσιμων μορφών ενέργειας, της ενεργειακής αποδοτικότητας και των

προηγμένων και καθαρών τεχνολογιών ορυκτών καυσίμων – και να προωθηθούν οι επενδύσεις σε ενεργειακές υποδομές και τεχνολογίες καθαρής ενέργειας.

Επίσης, θα πρέπει έως το 2030, να επεκταθούν οι υποδομές και αναβαθμιστεί η τεχνολογία για την παροχή σύγχρονων και βιώσιμων υπηρεσιών ενέργειας για όλους στις αναπτυσσόμενες χώρες, και ιδίως στις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες, στα μικρά αναπτυσσόμενα νησιωτικά καθώς και στα περικλειστά αναπτυσσόμενα κράτη, σύμφωνα με τα αντίστοιχα προγράμματα στήριξής τους.

7.5 Βιβλιογραφία

Ηνωμένα Έθνη (2018) SDG Report 2018, Διαθέσιμο στο:
<https://www.un.org/sustainabledevelopment/development-agenda/>

Sharma S.S. (2010) The relationship between energy and economic growth: Empirical evidence from 66 countries, Applied Energy, Volume 87, Issue 11, November 2010, Pages 3565-3574

Stern D.I. (2004) Economic Growth and Energy, Encyclopedia of Energy, Volume 2

Στόχος 8 - Αξιοπρεπής Εργασία και Οικονομική Ανάπτυξη

8.1 Ορισμός του Προβλήματος

Περίπου ο μισός παγκόσμιος πληθυσμός ζει με κατά μέσο όρο δύο δολάρια την ημέρα. Ακόμη, σε πολλά μέρη το να έχει κανείς δουλειά δεν αποτελεί εγγύηση ότι θα ξεφύγει από τη φτώχεια. Αυτή η βραδεία και άνιση πρόοδος απαιτεί να αναθεωρήσουμε αλλά και να εκσυγχρονίσουμε τις οικονομικές και κοινωνικές μας πολιτικές που στοχεύουν στην εξάλειψη της φτώχειας. Η οικονομική ανάπτυξη θα πρέπει να αφορά τις οικονομίες όλου του πλανήτη. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο πρέπει να διασφαλιστεί ότι η οικονομική πρόοδος δημιουργεί αξιοπρεπείς και πλήρεις θέσεις εργασίας, χωρίς να βλάπτει το περιβάλλον (Frey 2017).

Η διαρκής έλλειψη αξιοπρεπών ευκαιριών εργασίας, οι ανεπαρκείς επενδύσεις και η υποκατανάλωση οδηγούν σε διάβρωση του βασικού κοινωνικού συμβολαίου που διέπει τις δημοκρατικές κοινωνίες: ότι όλοι πρέπει να μοιραζόμαστε την πρόοδο. Η δημιουργία θέσεων εργασίας θα παραμείνει μία σημαντική πρόκληση για σχεδόν όλες τις οικονομίες από το 2015 και έπειτα. Πρέπει να προστατεύονται τα εργασιακά δικαιώματα και να σταματήσει ολοκληρωτικά η σύγχρονη δουλειά και η παιδική εργασία (Islam 2011). Αν προωθηθεί η δημιουργία θέσεων εργασίας με διευρυμένη πρόσβαση στις τραπεζικές και χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες, μπορεί να διασφαλιστεί ότι όλοι θα ωφεληθούν από την επιχειρηματικότητα και την καινοτομία.

Η βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη προϋποθέτει ότι οι κοινωνίες θα δημιουργήσουν τις συνθήκες εκείνες οι οποίες θα επιτρέψουν στους ανθρώπους να έχουν ποιοτικές θέσεις εργασίας και οι οποίες θα τονώνουν την οικονομία χωρίς ωστόσο να βλάπτουν το περιβάλλον (Frey and MacNaughton 2016). Οι ευκαιρίες απασχόλησης και οι αξιοπρεπείς συνθήκες εργασίας είναι επίσης απαραίτητες για όλες τις ηλικίες του εργασιακά ενεργού πληθυσμού (ILO 1999).

Κάποια στατιστικά στοιχεία τα οποία αναδεικνύουν την ανάγκη για επίλυση του προβλήματος της αξιοπρεπούς εργασίας και της οικονομικής ανάπτυξης (Ηνωμένα Έθνη 2018) είναι ότι η παγκόσμια ανεργία αυξήθηκε από 170 εκατομμύρια το 2007 σε 202 εκατομμύρια το 2012, 75 εκ των οποίων είναι νέοι άνδρες και γυναίκες. Επίσης, περίπου 2,2 εκατομμύρια άνθρωποι αυτή τη στιγμή ζουν κάτω από το όριο της φτώχειας (το οποίο ορίζεται στα 2 δολάρια). Η εξάλειψη της φτώχειας

είναι δυνατή μόνο μέσω σταθερών και καλά αμειβόμενων θέσεων εργασίας. Τέλος, 470 εκατομμύρια νέες θέσεις εργασίες είναι απαραίτητες σε παγκόσμιο επίπεδο για να καλύψουν την ανάγκη των νεοεισερχόμενων στον εργασιακό κόσμο για το διάστημα 2016-2030.

8.2 Ο Στόχος της Αξιοπρεπούς Εργασίας και της Οικονομικής Ανάπτυξης

Με βάση το Περιφερειακό Κέντρο Πληροφόρησης του ΟΗΕ (UNRIC) (Ηνωμένα Έθνη 2018) οι επιδιώξεις του στόχου για αξιοπρεπή εργασία και οικονομική ανάπτυξη συνοψίζονται στα παρακάτω.

Αρχικά, θα πρέπει να διατηρηθεί η κατά κεφαλήν οικονομική ανάπτυξη με βάση τις εθνικές περιστάσεις, και ιδίως όσον αφορά τις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες διατήρηση τουλάχιστον του 7% του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος ετησίως. Επίσης, θα πρέπει να επιτευχθούν υψηλότερα επίπεδα οικονομικής παραγωγικότητας, μέσω της διαφοροποίησης, της τεχνολογικής αναβάθμισης και καινοτομίας, στρέφοντας την προσοχή σε τομείς υψηλής προστιθέμενης αξίας και έντασης εργασίας.

Πέραν αυτών, ένας ακόμη στόχος που τίθεται αφορά στην προώθηση πολιτικών προσανατολισμένων στην ανάπτυξη, οι οποίες στηρίζουν τις παραγωγικές δραστηριότητες, τη δημιουργία αξιοπρεπών θέσεων εργασίας, την επιχειρηματικότητα, τη δημιουργικότητα και την καινοτομία, και ενθαρρύνουν την επισημοποίηση και την ανάπτυξη των πολύ μικρών, μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων, μέσω της πρόσβασής τους σε χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες.

Επίσης, θα πρέπει έως το 2030 να υπάρξει βαθμιαία βελτίωση της αποδοτικότητας των παγκόσμιων πόρων σε σχέση με την κατανάλωση και παραγωγή, και προσπάθεια διαχωρισμού της οικονομικής ανάπτυξης από την υποβάθμιση του περιβάλλοντος, σύμφωνα με το Δεκαετές Πλαίσιο Προγράμματος για τη Βιώσιμη Κατανάλωση και Παραγωγή, με τις ανεπτυγμένες χώρες να ηγούνται του εγχειρήματος αυτού. Επιπρόσθετα, θα πρέπει να πραγματοποιηθεί επίτευξη πλήρους και παραγωγικής απασχόλησης και αξιοπρεπών θέσεων εργασίας για όλες τις γυναίκες και τους άνδρες, συμπεριλαμβανομένων των νέων ανθρώπων και των ατόμων με αναπηρίες, καθώς και εξασφάλιση της ίσης αμοιβής για εργασία ίσης αξίας.

Πιο βραχυπρόθεσμα, έως το 2020, θα πρέπει να υπάρξει ουσιαστική μείωση του ποσοστού των νέων που δεν απασχολούνται, μορφώνονται ή εκπαιδεύονται και να αναληφθούν άμεσα και αποτελεσματικά μέτρα για την εξάλειψη της αναγκαστικής εργασίας, τον τερματισμό της σύγχρονης δουλείας και της εμπορίας ανθρώπων, τη διασφάλιση της απαγόρευσης και εξάλειψης των χειρότερων μορφών παιδικής εργασίας, συμπεριλαμβανομένης της στρατολόγησης και της χρησιμοποίησης παιδιών-στρατιωτών, και τον τερματισμό, έως το 2025, όλων των μορφών παιδικής εργασίας.

Σε συνδυασμό με τα παραπάνω, θα πρέπει να υπάρξει προστασία εργασιακών δικαιωμάτων και προαγωγή ασφαλών συνθηκών εργασίας για όλους τους εργάτες, συμπεριλαμβανομένων των εργαζόμενων μεταναστών, και ιδίως των γυναικών μεταναστριών καθώς και εκείνων που έχουν επισφαλείς θέσεις απασχόλησης.

Επίσης, έως το 2030 θα πρέπει να έχει γίνει σχεδιασμός και εφαρμογή πολιτικών που προωθούν τον βιώσιμο τουρισμό, ο οποίος δημιουργεί θέσεις εργασίας και προάγει τους τοπικούς πολιτισμούς και προϊόντα.

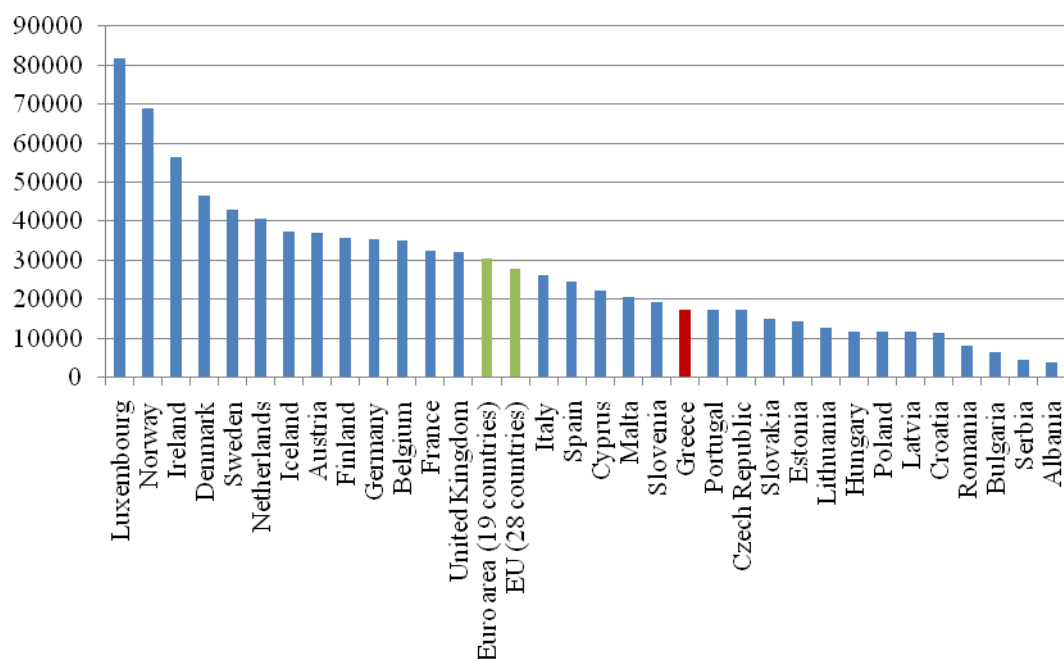
Τέλος, θα πρέπει να ενισχυθεί η ικανότητα των εγχώριων χρηματοπιστωτικών θεσμών προκειμένου να ενθαρρυνθεί και να διευρυνθεί η πρόσβαση σε τραπεζικές, ασφαλιστικές και χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες για όλους.

8.3 Η Κατάσταση στην Ελλάδα Συγκριτικά με την Υπόλοιπη Ευρώπη

Η Ελλάδα υπολείπεται αρκετά στους δείκτες που αφορούν την αξιοπρεπή εργασία και την οικονομική ανάπτυξη, λόγω κυρίως των σημαντικών επιπτώσεων της πρόσφατης κρίσης και των προγραμμάτων λιτότητας στα εν λόγω μεγέθη.

Το Διάγραμμα 8.1 παρουσιάζει το κατά κεφαλήν ΑΕΠ για την ευρωπαϊκές οικονομίες.

Διάγραμμα 8.1 Κατά Κεφαλήν ΑΕΠ (ευρώ)

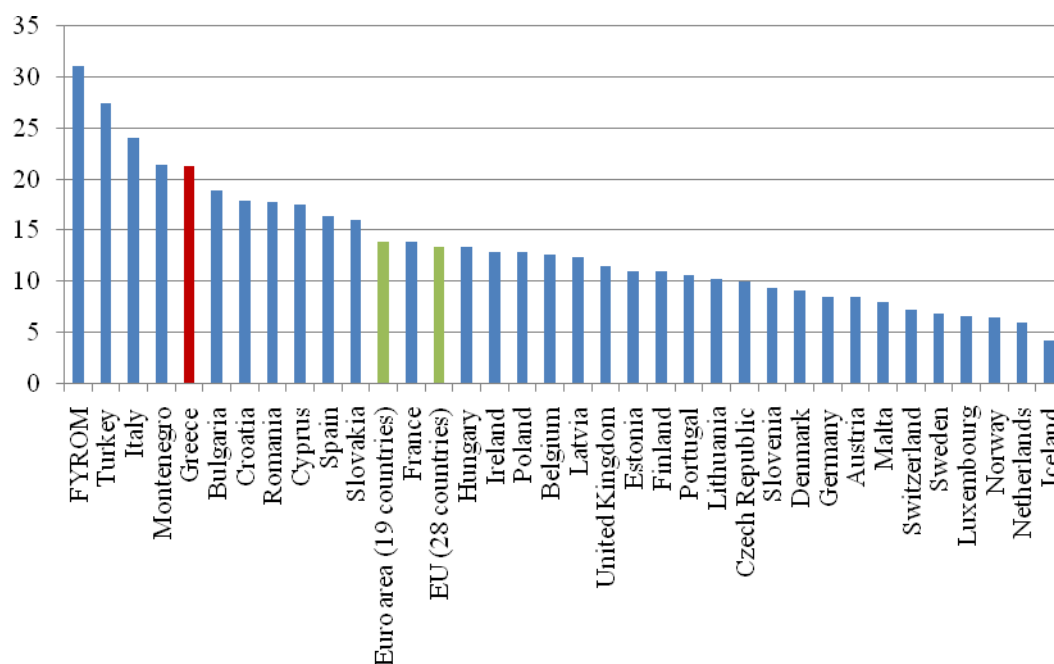

Πηγή: Eurostat (sdg_08_10).

Η Ελλάδα βρίσκεται κάτω από το μέσο όρο της Ευρωζώνης και της Ευρωπαϊκής Ένωσης αναφορικά με το κατά κεφαλήν ΑΕΠ. Πιο συγκεκριμένα, το κατά κεφαλήν ΑΕΠ στην Ελλάδα ήταν της τάξης των 17400 ευρώ το 2017 όταν το αντίστοιχο ποσοστό για την Ευρωζώνη ήταν 30400 ευρώ και για την Ευρωπαϊκή Ένωση 27700 ευρώ. Το υψηλότερο κατά κεφαλήν ΑΕΠ είχαν για το 2017 το Λουξεμβούργο (81800 ευρώ), η Νορβηγία (68900 ευρώ), η Ιρλανδία (56400 ευρώ) και η Δανία (46500 ευρώ), ενώ το χαμηλότερο η Αλβανία (3700 ευρώ), η Σερβία (4500 ευρώ), η Βουλγαρία (6300 ευρώ) και η Ρουμανία (8200 ευρώ).

Το Διάγραμμα 8.2 παρουσιάζει το ποσοστό των νέων ανθρώπων ηλικίας από 15 έως 29 ετών οι οποίοι δεν έχουν βρει κάποια απασχόληση στην αγορά εργασίας ενώ ταυτόχρονα δεν βρίσκονται στην εκπαίδευση ή την κατάρτιση.

Διάγραμμα 8.2 Ποσοστό των νέων ανθρώπων ηλικίας από 15 έως 29 ετών οι οποίοι δεν έχουν βρει κάποια απασχόληση στην αγορά εργασίας ενώ ταυτόχρονα δεν βρίσκονται στην εκπαίδευση ή την κατάρτιση (2017)

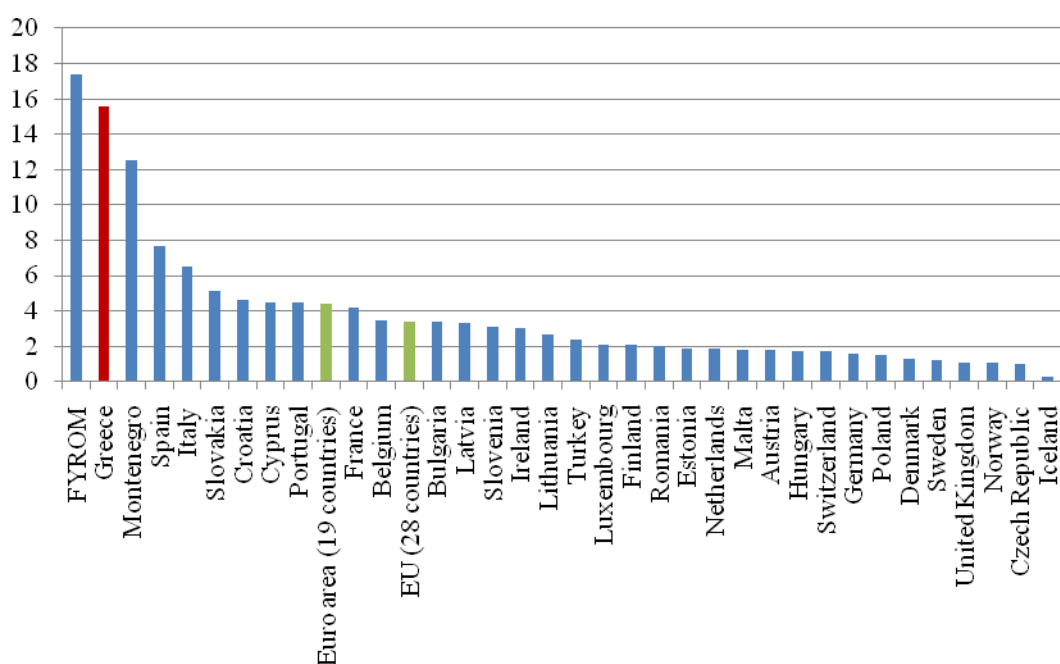

Πηγή: Eurostat (sdg_08_20).

Στην Ελλάδα το 21,3% των νέων ηλικίας από 15 έως 29 ετών δεν απασχολούνται στην αγορά εργασίας ενώ ταυτόχρονα δεν βρίσκονται στην εκπαίδευση ή την κατάρτιση, όταν το αντίστοιχο ποσοστό για την Ευρωζώνη ήταν 13,9% και για την Ευρωπαϊκή Ένωση 13,4%. Οι χώρες με την καλύτερη επίδοση ήταν η Ισλανδία (4,1%), η Ολλανδία (5,9%), η Νορβηγία (6,4%) και το Λουξεμβούργο (6,6%), και οι χώρες με τη χειρότερη επίδοση η ΠΓΔΜ (31,1%), η Τουρκία (27,5%), η Ιταλία 24,1% και το Μαυροβούνιο (21,4%) ενώ ακολουθεί η Ελλάδα.

Το Διάγραμμα 8.3 παρουσιάζει το ποσοστό των μακροχρόνια ανέργων. Πρόκειται για το ποσοστό του οικονομικά ενεργού πληθυσμού ηλικίας από 15 έως 74 ετών οι οποίοι έχουν παραμείνει άνεργοι για περισσότερο από 12 μήνες.

Διάγραμμα 8.3 Ποσοστό μακροχρόνια ανέργων (2017)

Πηγή: Eurostat (sdg_08_40).

Η Ελλάδα παρουσιάζει το δεύτερο υψηλότερο ποσοστό μακροχρόνια ανέργων μετά τη ΠΓΔΜ (17,4%) έχοντας για το 2017 15,6% μακροχρόνια ανέργους όταν το αντίστοιχο ποσοστό για την Ευρωζώνη ήταν 4,4% και για την Ευρωπαϊκή Ένωση 3,4%. Την Ελλάδα ακολουθούν το Μαυροβούνιο (12,5%), η Ισπανία (7,7%) και η Ιταλία (6,5%), ενώ το χαμηλότερο ποσοστό μακροχρόνια ανέργων είχαν για το 2017 η Ισλανδία (0,3%), η Τσεχία (1%), η Νορβηγία και το Ην. Βασίλειο (1,1%).

8.4 Αποτελεσματικά Μέτρα και Πολιτικές

Με βάση το Περιφερειακό Κέντρο Πληροφόρησης του ΟΗΕ (UNRIC) (Ηνωμένα Έθνη 2018) για να επιτευχθεί ο στόχος της αξιοπρεπούς εργασίας θα πρέπει να αυξηθεί η υποστήριξη της πρωτοβουλίας Βοήθεια για το Εμπόριο (Aid For Trade) για τις αναπτυσσόμενες χώρες, και ιδίως για τις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες, μέσω του Ενισχυμένου Ολοκληρωμένου Πλαισίου για την Τεχνική Συνδρομή σε θέματα Εμπορίου στις Λιγότερο Ανπτυγμένες Χώρες. Επίσης, έως το 2020, θα πρέπει να έχει πραγματοποιηθεί ανάπτυξη και θέση σε εφαρμογή μίας παγκόσμιας στρατηγικής για την απασχόληση των νέων και εφαρμογή του Παγκόσμιου Συμφώνου Απασχόλησης της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας.

8.5 Βιβλιογραφία

- Ηνωμένα Έθνη (2018) SDG Report 2018, Διαθέσιμο στο:
<https://www.un.org/sustainabledevelopment/development-agenda/>
- Diane F. Frey (2017) Economic growth, full employment and decent work: the means and ends in SDG 8, *The International Journal of Human Rights*, 21:8, 1164-1184, DOI: 10.1080/13642987.2017.1348709
- Frey D.F., MacNaughton G. (2016) A Human Rights Lens on Full Employment and Decent Work in the 2030 Sustainable Development Agenda, *Journal of Workplace Rights*, Volume: 6 issue: 2, <https://doi.org/10.1177/2158244016649580>
- ILO (1999) Decent work: Report of the Director-General—International Labour Conference (87th Session). Geneva, Switzerland: International Labour Office.
- Islam I. (2011) Macroeconomic policy for “full and productive employment and decent for all”: An overview. *International Journal of Labour Research*, 3(1), 75-96.

Στόχος 9 - Βιομηχανία, Καινοτομία και Υποδομές

9.1 Ορισμός του Προβλήματος

Λειτουργικές και ανθεκτικές υποδομές είναι το θεμέλιο κάθε επιτυχημένης κοινωνίας. Υποδομές όπως οι συγκοινωνίες, η άρδευση, η ενέργεια, οι τεχνολογίες πληροφόρησης και επικοινωνίας είναι σημαντικές για την επίτευξη της βιώσιμης ανάπτυξης και την ενίσχυση κοινοτήτων σε πολλές χώρες. Για παράδειγμα, έχει γίνει πλέον κατανοητό ότι η αύξηση της παραγωγικότητας και των εισοδημάτων καθώς και οι βελτιώσεις στον τομέα της υγείας και της εκπαίδευσης προϋποθέτουν επενδύσεις στις υποδομές.

Για να μπορέσουν όμως οι κοινωνίες να ανταποκριθούν στις μελλοντικές προκλήσεις, οι βιομηχανίες και οι υποδομές πρέπει να αναβαθμιστούν. Για το σκοπό αυτό, θα πρέπει να προωθηθούν καινοτόμες και βιώσιμες τεχνολογίες και να εξασφαλιστεί ισότιμη και καθολική πρόσβαση στις αγορές πληροφοριών και χρηματοπιστωτικών αγορών. Αυτό θα οδηγήσει σε ευημερία, θα δημιουργήσει θέσεις εργασίας και θα διασφαλίσει ότι θα οικοδομηθούν σταθερές και ευημερούσες κοινωνίες σε ολόκληρο τον κόσμο.

Η τεχνολογία και η καινοτομία αποτελούν καθοριστική πηγή ανάπτυξης της οικονομικής δραστηριότητας (Mokyr 2011) και του βιοτικού επιπέδου. Αυτό έχει φανεί εξάλλου από την καθοριστικής σημασίας συμβολή του Schumpeter (1934) αναφορικά με τη συμβολή της καινοτομίας στην οικονομική μεγέθυνση μέσω της έννοιας της δημιουργικής καταστροφής.

Η βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς βιομηχανική ανάπτυξη αποτελεί την κύρια πηγή δημιουργίας εισοδήματος, επιτρέποντας την ταχεία και διαρκή αύξηση του βιοτικού επιπέδου για όλους τους ανθρώπους ενώ παρέχει τεχνολογικές λύσεις για την περιβαλλοντικά ορθή βιομηχανοποίηση.

Η τεχνολογική πρόοδος αποτελεί τη βάση των προσπαθειών μας να υλοποιήσουμε περιβαλλοντικούς στόχους όπως η αύξηση των πόρων και η αποδοτικότητα της ενέργειας. Όπως χωρίς την τεχνολογία και την καινοτομία δεν υφίσταται βιομηχανοποίηση, έτσι και χωρίς τη βιομηχανοποίηση δεν υφίσταται ανάπτυξη.

Κάποια στατιστικά στοιχεία τα οποία αναδεικνύουν την ανάγκη για επίλυση των προβλημάτων σχετικά με τη βιομηχανία, την καινοτομία και τις υποδομές (Ηνωμένα Έθνη 2018) είναι ότι α) περίπου 2,6 δισεκατομμύρια άνθρωποι στον αναπτυσσόμενο κόσμο δεν έχουν μόνιμη πρόσβαση σε ηλεκτρική ενέργεια, β) 2,5 δισεκατομμύρια άνθρωποι παγκοσμίως δεν έχουν πρόσβαση σε βασικές εγκαταστάσεις υγιεινής ενώ περίπου 800 εκατομμύρια άνθρωποι δεν έχουν πρόσβαση σε νερό, με πολλές εκατοντάδες χιλιάδων από αυτούς να ζουν στην Υποσαχάρια Αφρική και στη νότια Ασία, γ) περίπου 1-1,5 δισεκατομμύρια άνθρωποι δεν έχουν πρόσβαση σε αξιόπιστες τηλεφωνικές υπηρεσίες,

9.2 Ο Στόχος για τη Βιομηχανία, την Καινοτομία και τις Υποδομές

Με βάση το Περιφερειακό Κέντρο Πληροφόρησης του ΟΗΕ (UNRIC) (Ηνωμένα Έθνη 2018) οι επιδιώξεις του στόχου για τη βιομηχανία, την καινοτομία και τις υποδομές συνοψίζονται στα παρακάτω.

Αρχικά, θα πρέπει να δημιουργηθούν ποιοτικές, αξιόπιστες, βιώσιμες και ανθεκτικές υποδομές, συμπεριλαμβανομένων των περιφερειακών και διασυνοριακών υποδομών, για τη στήριξη της οικονομικής ανάπτυξης και της ανθρώπινης ευημερίας, εστιάζοντας στην προσιτή και ισότιμη πρόσβαση σε αυτές για όλους. Επίσης, θα πρέπει να γίνει προαγωγή της χωρίς αποκλεισμούς και βιώσιμης βιομηχανοποίησης και ουσιαστική αύξηση, έως το 2030, του ποσοστού της απασχόλησης στον βιομηχανικό κλάδο και του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος, σε συνάρτηση με τις εθνικές περιστάσεις, καθώς και διπλασιασμός του ποσοστού απασχόλησης στον βιομηχανικό κλάδο στις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες.

Ένας ακόμα στόχος είναι η αύξηση της πρόσβασης των μικρής-κλίμακας βιομηχανικών και άλλων επιχειρήσεων, ιδίως των αναπτυσσόμενων χωρών, σε χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες, παρέχοντας προσιτές πιστώσεις, και ενσωμάτωσή τους στις αλυσίδες αξίας και στις αγορές.

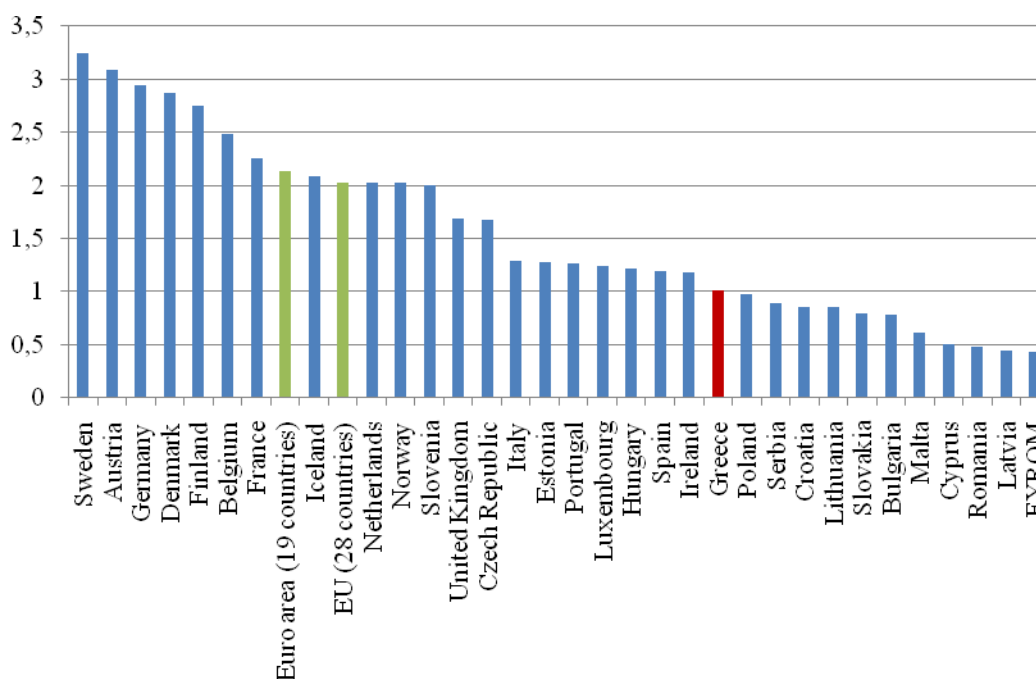
Επιπρόσθετα, έως το 2030, θα πρέπει να έχει πραγματοποιηθεί αναβάθμιση υποδομών και μετασκευή βιομηχανιών προκειμένου αυτές να καταστούν βιώσιμες, αυξάνοντας την αποδοτική χρήση των πόρων και ενθαρρύνοντας την υιοθέτηση περισσότερο καθαρών και περιβαλλοντικά ορθών τεχνολογιών και βιομηχανικών μεθόδων, με όλες τις χώρες να αναλαμβάνουν δράση, προς αυτή την κατεύθυνση, με βάση τις δυνατότητές τους.

Τέλος, θα πρέπει να πραγματοποιηθεί ενίσχυση της επιστημονικής έρευνας, αναβάθμιση των τεχνολογικών ικανοτήτων του βιομηχανικού κλάδου σε όλες τις χώρες, και ιδίως στις αναπτυσσόμενες, συμπεριλαμβανομένου, έως το 2030, της ενθάρρυνσης της καινοτομίας και της ουσιαστικής αύξησης του αριθμού των εργαζομένων στον τομέα της έρευνας και της ανάπτυξης, κατά 1 εκατομμύριο, καθώς και της αύξησης των δαπανών για την έρευνα και την ανάπτυξη στον δημόσιο και στον ιδιωτικό τομέα.

9.3 Η Κατάσταση στην Ελλάδα Συγκριτικά με την Υπόλοιπη Ευρώπη

Όσον αφορά στις καινοτομικές επιδόσεις, η Ελλάδα υπολείπεται αρκετά σε σύγκριση με το μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Ευρωζώνης. Το Διάγραμμα 9.1 παρουσιάζει τις δαπάνες για έρευνα και ανάπτυξη ως ποσοστό του ΑΕΠ για τις χώρες της Ευρώπης.

Διάγραμμα 9.1 Δαπάνες στην έρευνα και ανάπτυξη (% του ΑΕΠ) (2016)

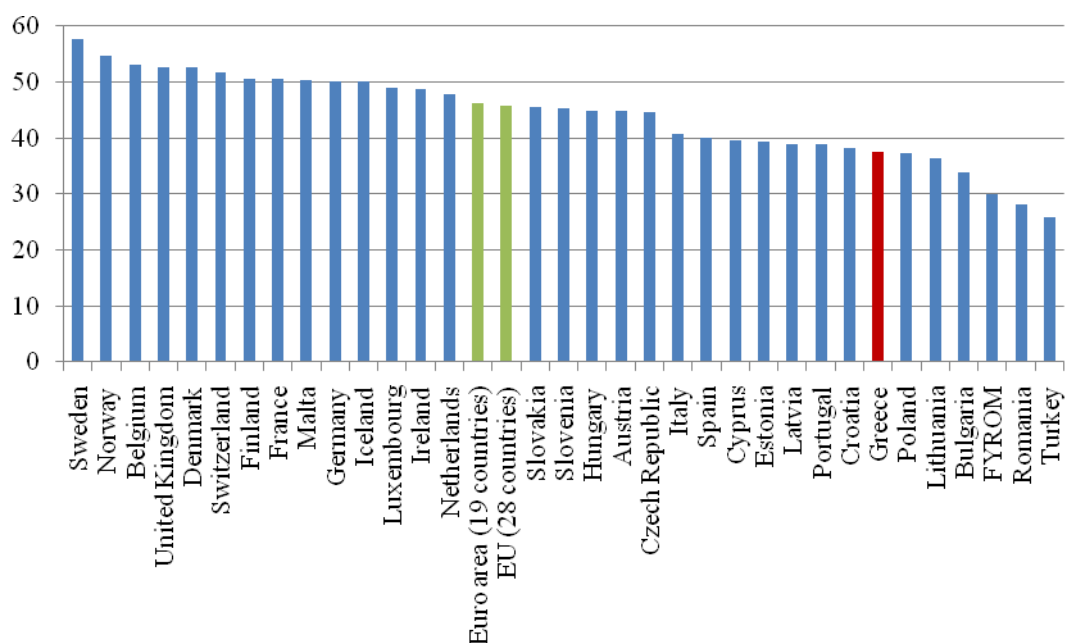
Πηγή: Eurostat (sdg_09_10).

Στην Ελλάδα μόλις το 1,01% των συνολικών δαπανών κατευθύνεται στην έρευνα και την ανάπτυξη, όταν το αντίστοιχο ποσοστό για την Ευρωπαϊκή Ένωση και την Ευρωζώνη είναι 2,03% και 2,13% αντίστοιχα. Τις υψηλότερες δαπάνες σε έρευνα

και ανάπτυξη διαθέτουν η Σουηδία (3,25%), η Αυστρία (3,09%), η Γερμανία (2,94%) και η Δανία (2,87%), ενώ τις χαμηλότερες δαπάνες η ΠΓΔΜ (0,43%), η Λετονία (0,44%), η Ρουμανία (0,48%) και η Κύπρος (0,5%).

Το Διάγραμμα 9.2 παρουσιάζει αντίστοιχα το ποσοστό απασχόλησης σε τομείς μεσαίας και υψηλής τεχνολογίας και σε τομείς που βασίζονται στη γνώση.

Διάγραμμα 9.2 Ποσοστό απασχόλησης σε τομείς μεσαίας και υψηλής τεχνολογίας και σε τομείς που βασίζονται στη γνώση (% συνολικής απασχόλησης) (2016)

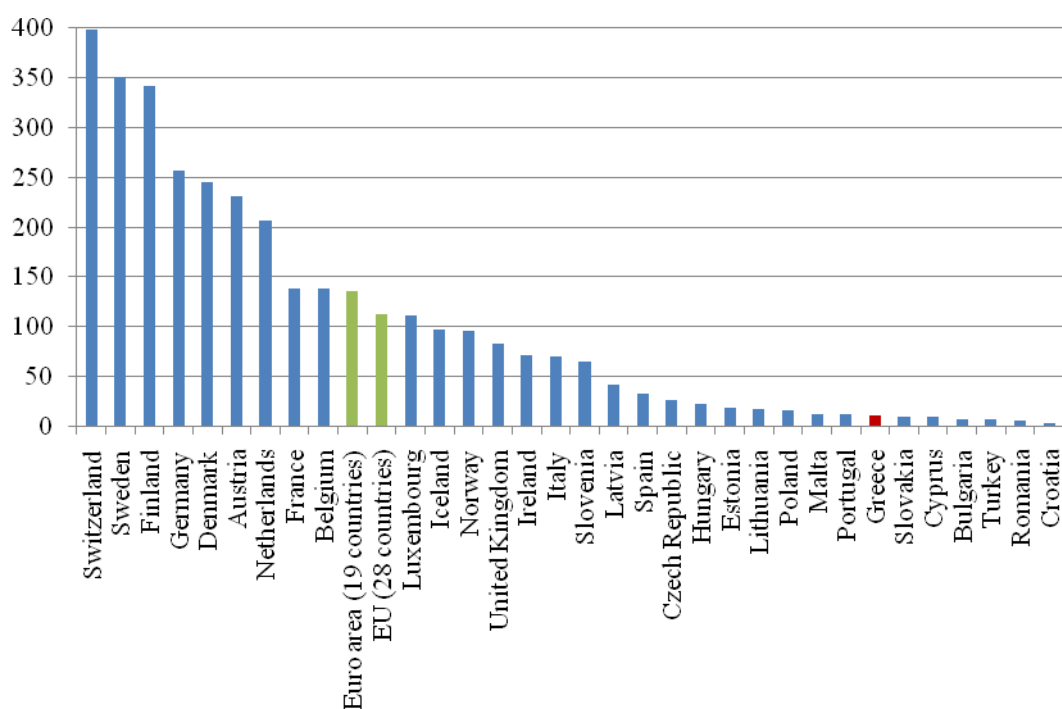

Πηγή: Eurostat (sdg_09_20).

Στην Ελλάδα μόλις το 37,5% των απασχολουμένων εργάζεται σε τομείς μεσαίας και υψηλής τεχνολογίας και σε τομείς που βασίζονται στη γνώση, όταν το αντίστοιχο ποσοστό για την Ευρωζώνη είναι της τάξης του 46,2% και για την Ευρωπαϊκή Ένωση της τάξης του 45,8%. Το υψηλότερο ποσοστό απασχολουμένων σε αυτούς τους τομείς παρουσιάζεται στη Σουηδία (57,8%), τη Νορβηγία (54,7%), το Βέλγιο (53%) και το Ην. Βασίλειο (52,7%) και το χαμηλότερο ποσοστό στην Τουρκία (25,9%), τη Ρουμανία (28,2%), την ΠΓΔΜ (30%) και στη Βουλγαρία (33,9%).

Τέλος, το Διάγραμμα 9.3 παρουσιάζει το πλήθος των πατεντών ανά εκατομμύριο κατοίκους, ως μια μεταβλητή που δείχνει το επίπεδο καινοτομικής δραστηριότητας των χωρών.

Διάγραμμα 9.3 Αριθμός πατεντών ανά εκατομμύριο κατοίκους (2014)

Πηγή: Eurostat (sdg_09_40).

Και στο δείκτη αυτό η Ελλάδα υπολείπεται σημαντικά της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Ευρωζώνης. Στην Ελλάδα το 2014 αντιστοιχούσαν μόλις 10,77 πατέντες ανά 1 εκατομμύρια κατοίκους, ενώ στην Ευρωζώνη αντιστοιχούσαν 135,21 πατέντες και στην Ευρωπαϊκή Ένωση 111,97 πατέντες. Τον υψηλότερο αριθμό πατεντών είχε η Ελβετία (398), η Σουηδία (350), η Φινλανδία (341) και η Γερμανία (256), ενώ το χαμηλότερο αριθμό η Κροατία (3,43), η Ρουμανία (5,11), η Τουρκία (6,31) και η Βουλγαρία (6,55).

9.4 Αποτελεσματικά Μέτρα και Πολιτικές

Με βάση το Περιφερειακό Κέντρο Πληροφόρησης του ΟΗΕ (UNRIC) (Ηνωμένα Έθνη 2018) για να επιτευχθεί ο στόχος για τη βιομηχανία, την καινοτομία και τις υποδομές θα πρέπει αρχικά να διευκολυνθεί η ανάπτυξη των βιώσιμων και ανθεκτικών υποδομών στις αναπτυσσόμενες χώρες, μέσω ενισχυμένης χρηματοοικονομικής, τεχνολογικής και τεχνικής υποστήριξης σε χώρες της Αφρικής, στις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες, στις περικλειστές αναπτυσσόμενες χώρες και τα μικρά νησιωτικά αναπτυσσόμενα κράτη.

Επίσης, θα πρέπει να στηριχτεί η εγχώρια τεχνολογική ανάπτυξη, έρευνας και καινοτομίας στις αναπτυσσόμενες χώρες, διασφαλίζοντας ένα ευνοϊκό περιβάλλον πολιτικής που θα στηρίζει, μεταξύ άλλων, τη βιομηχανική διαφοροποίηση και την προστιθέμενη αξία των εμπορευμάτων.

Τέλος, θα πρέπει να πραγματοποιηθεί σημαντική αύξηση της πρόσβασης στην τεχνολογία της πληροφορίας και των επικοινωνιών, και επιδίωξη για την παροχή καθολικής και προσιτής πρόσβασης στο διαδίκτυο στις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες έως το 2020.

9.5 Βιβλιογραφία

- Ηνωμένα Έθνη (2018) SDG Report 2018, Διαθέσιμο στο:
<https://www.un.org/sustainabledevelopment/development-agenda/>
- Mokyr J. The Lever of Riches: Technological Creativity and Economic Progress. New York: Harper & Row: Oxford University Press; 2011.
- Schumpeter J., (1934), The Theory of Economic Development. Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press.

Στόχος 10 - Λιγότερες Ανισότητες

10.1 Ορισμός του Προβλήματος

Πολύ μεγάλο μέρος του πλούτου στον κόσμο κρατείται από μια πολύ μικρή ομάδα ανθρώπων. Αυτό συχνά οδηγεί σε οικονομικές και κοινωνικές διακρίσεις. Για να πλουτίσουν τα έθνη, η ισότητα και η ευημερία πρέπει να είναι διαθέσιμα σε όλους - ανεξαρτήτως φύλου, φυλής, θρησκευτικών πεποιθήσεων ή οικονομικής κατάστασης. Όταν κάθε άτομο είναι αυτόνομο, όλος ο κόσμος ωθεί.

Η διεθνής κοινότητα έχει κάνει σημαντικά βήματα με στόχο να απαλλάξει τους ανθρώπους από τη φτώχεια. Τα πιο ευάλωτα έθνη, δηλαδή οι λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες, τα περικλείιστα αναπτυσσόμενα αλλά και τα μικρά νησιωτικά κράτη, συνεχίζουν να σημειώνουν πρόοδο στη μείωση της φτώχειας. Εντούτοις, η ανισότητα συνεχίζει να υφίσταται ενώ παρατηρούνται μεγάλες διαφορές στην πρόσβαση στις υπηρεσίες υγείας και εκπαίδευσης και σε άλλα αγαθά. Μάλιστα, από ένα σημείο και έπειτα η ανισότητα είναι επιζήμια τόσο για την ανάπτυξη (Ostry et al. 2014) όσο και για τη μείωση της φτώχειας, την ποιότητα των σχέσεων στον δημόσιο τομέα και στον τομέα της πολιτικής αλλά και για το αίσθημα της ικανοποίησης του ατόμου. Ένας από τους λόγους για τους οποίους η αυξημένη ανισότητα οδηγεί σε μειωμένη οικονομική μεγέθυνση είναι ότι τα φτωχότερα μέλη της κοινωνίας δεν έχουν τη δυνατότητα εκπαίδευσής τους (OECD 2014). Ωστόσο, ο Barro (1999) επισημαίνει ότι τα υψηλά επίπεδα ανισότητας μειώνουν την ανάπτυξη σε σχετικά φτωχές χώρες, αλλά ενθαρρύνουν την ανάπτυξη στις πλουσιότερες χώρες.

Επιπλέον, ενώ η διαφορά εισοδήματος μεταξύ χωρών έχει μειωθεί, η ανισότητα στο εσωτερικό των χωρών έχει αυξηθεί. Ολοένα και περισσότερο καλλιεργείται η πεποίθηση ότι η οικονομική ανάπτυξη δεν επαρκεί για τη μείωση της φτώχειας, αν η εκείνη –η οικονομική ανάπτυξη- δεν είναι συμμετοχική και δεν περιλαμβάνει τις τρεις διαστάσεις της βιώσιμης ανάπτυξης: την οικονομική, την κοινωνική και την περιβαλλοντική.

Μερικά χρήσιμα στοιχεία για να γίνει αντιληπτό το πρόβλημα της ανισότητας (Ηνωμένα Έθνη 2018) είναι ότι κατά μέσο όρο και με βάση το μέγεθος του πληθυσμού, η ανισότητα των εισοδημάτων αυξήθηκε κατά 11% στις αναπτυσσόμενες χώρες για το διάστημα 1990-2010. Επίσης, η συντριπτική πλειονότητα των

νοικοκυριών στις αναπτυσσόμενες χώρες (δηλαδή περισσότερο από το 75% του πληθυσμού τους) ζει σήμερα σε κοινωνίες όπου τα εισοδήματα είναι ακόμη πιο άνισα κατανομημένα από ότι ήταν στη δεκαετία του 90'.

10.2 Ο Στόχος των Λιγότερων Ανισοτήτων

Με βάση το Περιφερειακό Κέντρο Πληροφόρησης του ΟΗΕ (UNRIC) (Ηνωμένα Έθνη 2018) οι επιδιώξεις του στόχου για λιγότερες ανισότητες συνοψίζονται στα παρακάτω.

Αρχικά, θα πρέπει έως το 2030, να πραγματοποιηθεί προοδευτική επίτευξη και διατήρηση της αύξησης του εισοδήματος για το κατώτερο 40% του πληθυσμού με ρυθμό υψηλότερο του μέσου εθνικού και να ενδυναμωθεί και να προαχθεί η κοινωνική, οικονομική και πολιτική ένταξη όλων, ανεξαρτήτως ηλικίας, φύλου, αναπηρίας, φυλής, εθνικότητας, καταγωγής, θρησκείας ή οικονομικής ή άλλης κατάστασης.

Επίσης, θα πρέπει να διασφαλιστούν οι ισότιμες ευκαιρίες και να μειωθούν τα αποτελέσματα των ανισοτήτων, μέσω, μεταξύ άλλων, της εξάλειψης νόμων, πολιτικών και πρακτικών που επιτρέπουν διακρίσεις, και της προαγωγής των κατάλληλων νομοθεσιών, πολιτικών και δράσεων σε σχέση με αυτό το θέμα. Για το σκοπό αυτό θα πρέπει να υιοθετηθούν πολιτικές, ιδιαίτερα φορολογικών και μισθολογικών, καθώς και πολιτικών κοινωνικής προστασίας, και προοδευτική επίτευξη μεγαλύτερης ισότητας.

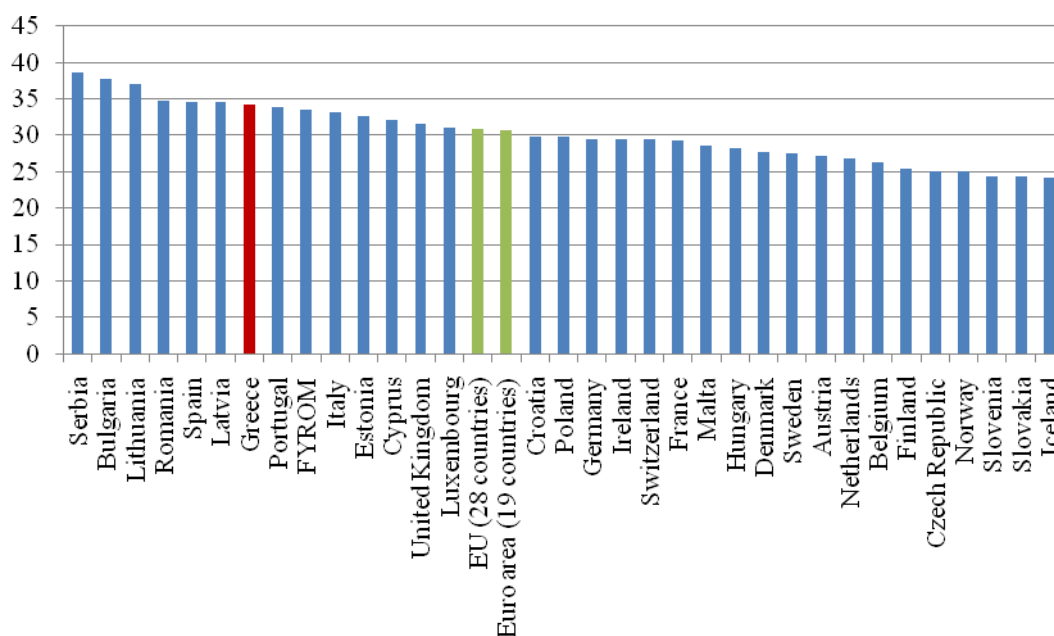
Επιπρόσθετα, θα πρέπει να επιτευχθεί βελτίωση της ρύθμισης και της παρακολούθησης των παγκόσμιων χρηματοπιστωτικών αγορών και ιδρυμάτων, και ενίσχυση της εφαρμογής αυτών των ρυθμίσεων και να διασφαλιστεί η ενισχυμένη εκπροσώπηση και φωνή των αναπτυσσόμενων χωρών στη λήψη αποφάσεων σε παγκόσμιους οικονομικούς και χρηματοπιστωτικούς θεσμούς, προκειμένου να παρέχονται πιο αποτελεσματικοί, αξιόπιστοι, υπεύθυνοι και νομιμοποιημένοι θεσμοί.

Τέλος, θα πρέπει να διευκολύνεται η μεθοδική, ασφαλής, ομαλή και υπεύθυνη μετανάστευση και κινητικότητα των ανθρώπων, μέσω της εφαρμογής σχεδιασμένων και καλά διαχειριζόμενων μεταναστατευτικών πολιτικών.

10.3 Η Κατάσταση στην Ελλάδα Συγκριτικά με την Υπόλοιπη Ευρώπη

Η Ελλάδα χαρακτηρίζεται από μεγάλες ανισότητες και ανισοκατανομή δύναμης μεταξύ των μελών της κοινωνίας της. Το Διάγραμμα 10.1 παρουσιάζει το δείκτη Gini. Ο δείκτης Gini μετρά την ανισότητα μεταξύ των αξιών μιας κατανομής συχνοτήτων. Ένας μηδενικός συντελεστής Τζίνι εκφράζει την τέλεια ισότητα, όπου όλες οι τιμές είναι ίδιες (για παράδειγμα, όπου όλοι έχουν το ίδιο εισόδημα). Ο συντελεστής Τζίνι μιας μονάδας (ή 100%) εκφράζει τη μέγιστη ανισότητα μεταξύ των αξιών (π.χ., για ένα μεγάλο αριθμό ατόμων, όπου μόνο ένα άτομο έχει όλο το εισόδημα ή την κατανάλωση και όλοι οι άλλοι δεν έχουν, ο συντελεστής Gini θα είναι σχεδόν ένα).

Διάγραμμα 10.1 Δείκτης Gini (2016)

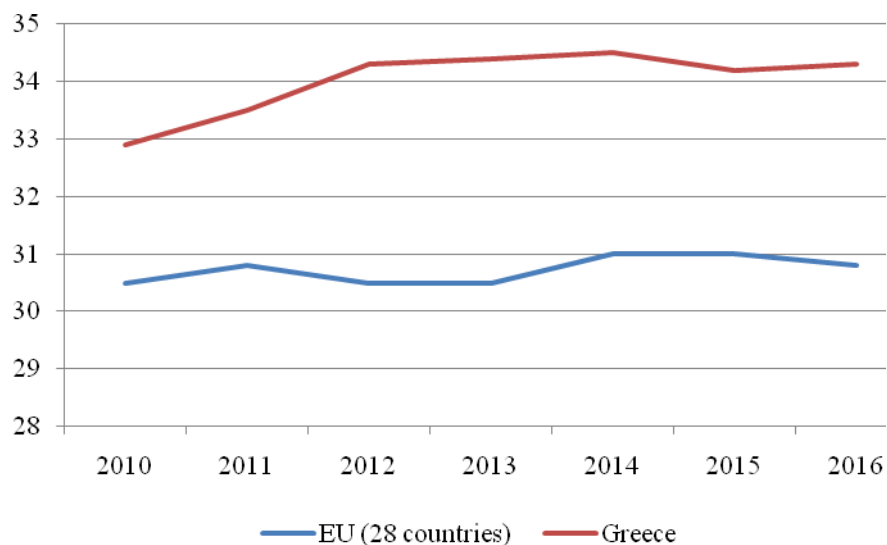
Πηγή: Eurostat (sdg_10_40).

Στην Ελλάδα η ανισότητα όπως αυτή εκφράζεται από το δείκτη Gini είναι υψηλότερη από το μέσο όρο της Ευρωζώνης και της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Πιο συγκεκριμένα, ο δείκτης για την Ελλάδα ήταν το 2016 στο 34,3% όταν για την Ευρωζώνη ήταν 30,7% και για την Ευρωπαϊκή Ένωση 30,8%. Οι χώρες με την υψηλότερη εισοδηματική ανισότητα ήταν για το 2016 η Σερβία (38,6%), η Βουλγαρία (37,7%), η Λιθουανία (37%), η Ρουμανία (34,7%), η Ισπανία (34,5%), η Λετονία (34,5%) και η Ελλάδα, ενώ οι χώρες με τις χαμηλότερες εισοδηματικές

ανισότητες η Ισλανδία (24,1%), η Σλοβακία (24,3%), η Σλοβενία (24,4%), η Νορβηγία (25%) και η Τσεχία (25,1%).

Το Διάγραμμα 10.2 παρουσιάζει την εξέλιξη του δείκτη Gini για την Ελλάδα συγκριτικά με το μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Διάγραμμα 10.2 Εξέλιξη του δείκτη Gini για την Ελλάδα συγκριτικά με το μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης

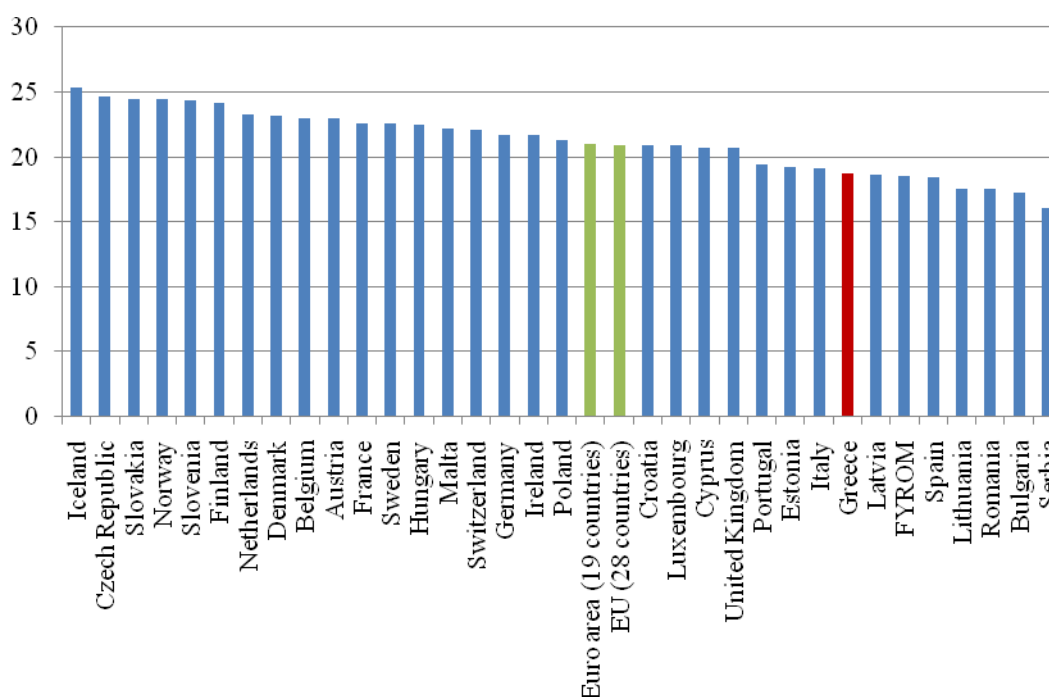

Πηγή: Eurostat (sdg_10_40).

Στην Ελλάδα, διαχρονικά από το 2010 και έπειτα ο δείκτης Gini παρουσιάζει αύξηση. Στην εξέλιξη αυτή ώθησε και η οικονομική κρίση η οποία συνοδεύτηκε από τα προγράμματα λιτότητας για την ελληνική οικονομία και κοινωνία. Αποτέλεσμα ήταν οι εισοδηματικές ανισότητες να μεγαλώσουν. Μάλιστα, η διαφορά μεταξύ Ελλάδας και Ευρωπαϊκής Ένωσης ήταν μικρότερη το 2010 και μεγάλωσε τα επόμενα έτη.

Το Διάγραμμα 10.3 παρουσιάζει το μερίδιο εισοδήματος του κατώτερου (εισοδηματικά) 40% του πληθυσμού.

Διάγραμμα 10.3 Μερίδιο εισοδήματος του κατώτερου (εισοδηματικά) 40% του πληθυσμού (2016)

Πηγή: Eurostat (sdg_10_50).

Το κατώτερο εισοδηματικά 40% του πληθυσμού στην Ελλάδα λάμβανε το 2016 το 18,7% του συνολικού εισοδήματος στην οικονομία, όταν ο αντίστοιχος μέσος όρος για την Ευρωζώνη ήταν 21% και για την Ευρωπαϊκή Ένωση 20,9%. Το κατώτερο εισοδηματικά 40% του πληθυσμού λάμβανε το υψηλότερο μερίδιο των συνολικών εισοδημάτων στην Ισλανδία (25,3%), την Τσεχία (24,7%), τη Σλοβακία (24,5%) και τη Νορβηγία (24,5%) και το χαμηλότερο μερίδιο των συνολικών εισοδημάτων στη Σερβία (16,1%), τη Βουλγαρία (17,2%), τη Ρουμανία (17,5%) και τη Λιθουανία (17,5%).

10.4 Αποτελεσματικά Μέτρα και Πολιτικές

Με βάση το Περιφερειακό Κέντρο Πληροφόρησης του ΟΗΕ (UNRIC) (Ηνωμένα Έθνη 2018) για να επιτευχθεί ο στόχος για τη μειωμένη ανισότητα, θα πρέπει να πραγματοποιηθεί εφαρμογή της αρχής της ειδικής και διαφοροποιημένης διαχείρισης προς τις αναπτυσσόμενες χώρες, ιδίως προς τις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες, σύμφωνα με τις συμφωνίες του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου.

Επίσης, θα πρέπει να ενθαρρυνθεί η δημόσια αναπτυξιακή βοήθεια και οι χρηματικές ροές, συμπεριλαμβανομένων των άμεσων επενδύσεων, σε κράτη όπου εμφανίζεται μεγαλύτερη ανάγκη, και ιδίως στις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες, τις αφρικανικές χώρες καθώς και στα μικρά αναπτυσσόμενα περίκλειστα και νησιωτικά κράτη, σύμφωνα με τα εθνικά τους σχέδια και προγράμματα.

Τέλος, θα πρέπει έως το 2030, να μειωθούν σε ποσοστό λιγότερο του 3%, τα έξοδα συναλλαγής για τα εμβάσματα των μεταναστών, και να εξαλειφτούν οι ροές εμβασμάτων με κόστος που υπερβαίνει το 5%.

10.5 Βιβλιογραφία

- Ηνωμένα Έθνη (2018) SDG Report 2018, Διαθέσιμο στο:
<https://www.un.org/sustainabledevelopment/development-agenda/>
- Barro R.J. (1999) Inequality, Growth, and Investment, NBER Working Paper No. 7038
- OECD (2014) Focus on Inequality and Growth, Directorate for Employment, Labour and Social Affairs
- Ostry J.D., Berg A., Tsangarides C.G. (2014) Redistribution, Inequality, and Growth, IMF Staff Discussion Note, SDN/14/02

Στόχος 11 - Βιώσιμες Πόλεις και Κοινότητες

11.1 Ορισμός του Προβλήματος

Τα περισσότερα ανεπτυγμένα κράτη στον κόσμο είναι ιδιαίτερα αστικοποιημένα. Οι άνθρωποι τους ζουν κυρίως στις πόλεις όπου επικεντρώνονται οι οικονομικές τους δραστηριότητες. Οι πόλεις διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην οικονομική ανάπτυξη, επιτυγχάνοντας οικονομίες κλίμακας και παρέχοντας αποτελεσματικές υποδομές και υπηρεσίες που αφορούν κυρίως στις μεταφορές, τις επικοινωνίες, την ενέργεια, τις ανθρώπινες αλληλεπιδράσεις και τις υπηρεσίες ύδρευσης και αποχέτευσης (Henderson 2003, Bertinelli and Strobl 2007, Frick and Rodríguez-Pose 2018). Δεδομένης της προσφοράς τους όσον αφορά καλές θέσεις εργασίας και άλλες ευκαιρίες, οι πόλεις προσελκύουν επίσης ταλέντα και εξειδικευμένο εργατικό δυναμικό που επιτρέπουν την περαιτέρω εξειδίκευση στη γνώση και τις δεξιότητες.

Ως εκ τούτου, οι πόλεις αποτελούν την κινητήρια δύναμη για την εθνική οικονομική ανάπτυξη (Birbi and Krogstie 2017). Η οικονομική ανάπτυξη διεγείρει επίσης την περαιτέρω αστικοποίηση, αλλά η θα πρέπει να σημειωθεί ότι η αστικοποίηση μπορεί επίσης να συμβεί χωρίς την οικονομική ανάπτυξη (Silva et al. 2018) (αυτό είναι κάτι που συμβαίνει σε ορισμένες χώρες της υποσαχάριας Αφρικής).

Ωστόσο, το να διατηρούνται οι πόλεις με τέτοιο τρόπο ώστε να δημιουργούνται θέσεις εργασίας και να προάγεται η ευημερία χωρίς την ταυτόχρονη κατάχρηση γης και την κατασπατάληση πόρων είναι μία πρόκληση. Άλλες προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι πόλεις έχουν να κάνουν με την κυκλοφοριακή συμφόρηση, την έλλειψη κονδυλίων για την παροχή βασικών υπηρεσιών καθώς και με την έλλειψη επαρκούς στέγασης και η υποβάθμιση των υποδομών.

Παρακάτω, ενδεικτικά αναφέρονται κάποια στοιχεία (Ηνωμένα Έθνη 2018) σχετικά με τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι πόλεις. Αρχικά, θα πρέπει να τονιστεί ότι 3,5 δισεκατομμύρια άνθρωποι παγκοσμίως κατοικεί σε πόλεις, ενώ αναμένεται ότι μέχρι το 2030, τουλάχιστον το 60% του παγκόσμιου πληθυσμού θα κατοικεί σε αστικές περιοχές. Επίσης, οι πόλεις του κόσμου καταλαμβάνουν μόλις το 3% του εδάφους της Γης, είναι όμως υπεύθυνες για το 60-80% της κατανάλωσης ενέργειας αλλά και για το 75% της εκπομπής αερίων του άνθρακα. Επιπρόσθετα, η

ταχεία αστικοποίηση ασκεί πίεση στα αποθέματα γλυκού νερού, στα λύματα, στο περιβάλλον όπου ζούμε αλλά και στη δημόσια υγεία.

11.2 Ο Στόχος για τις Βιώσιμες Πόλεις και Κοινότητες

Με βάση το Περιφερειακό Κέντρο Πληροφόρησης του ΟΗΕ (UNRIC) (Ηνωμένα Έθνη 2018) οι επιδιώξεις του στόχου για βιώσιμες πόλεις και κοινότητας αφορούν στη διασφάλιση της πρόσβασης όλων σε επαρκή, ασφαλή, προσιτή στέγαση και βασικές υπηρεσίες, και αναβάθμιση των φτωχογειτονιών. Πιο συγκεκριμένα, θα πρέπει να διασφαλιστεί η παροχή ασφαλών, προσιτών, προσβάσιμων και βιώσιμων συστημάτων μεταφοράς για όλους, βελτίωση της ασφάλειας των δρόμων, κυρίως μέσω της επέκτασης των δημόσιων συγκοινωνιών, δίνοντας ιδιαίτερη προσοχή στις ανάγκες εκείνων που βρίσκονται σε ευάλωτη κατάσταση, όπως είναι οι γυναίκες, τα παιδιά, τα άτομα με αναπηρίες και οι ηλικιωμένοι.

Πρόκειται για ένα μακροπρόθεσμο στόχο καθώς θα πρέπει έως το 2030 να επιτευχθεί βελτίωση της χωρίς αποκλεισμούς και βιώσιμης αστικοποίησης για όλους καθώς και των ικανοτήτων για συμμετοχικό, ολοκληρωμένο και βιώσιμο σχεδιασμό και διαχείριση των ανθρώπινων οικισμών για όλες τις χώρες. Επίσης, θα πρέπει να υπάρξει ενίσχυση των προσπαθειών για την προστασία και τη διαφύλαξη της παγκόσμιας πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς.

Επιπρόσθετα, θα πρέπει έως το 2030 να πραγματοποιηθεί σημαντική μείωση του αριθμού των θανάτων και του αριθμού των πληγέντων από φυσικές καταστροφές, καθώς και των άμεσων οικονομικών απωλειών σε σχέση με το παγκόσμιο ακαθάριστο εγχώριο προϊόν που οφείλεται σε φυσικές καταστροφές, συμπεριλαμβανομένων των σχετιζόμενων με το νερό καταστροφών, εστιάζοντας στην προστασία των φτωχών και των ανθρώπων που βρίσκονται σε ευάλωτη κατάσταση.

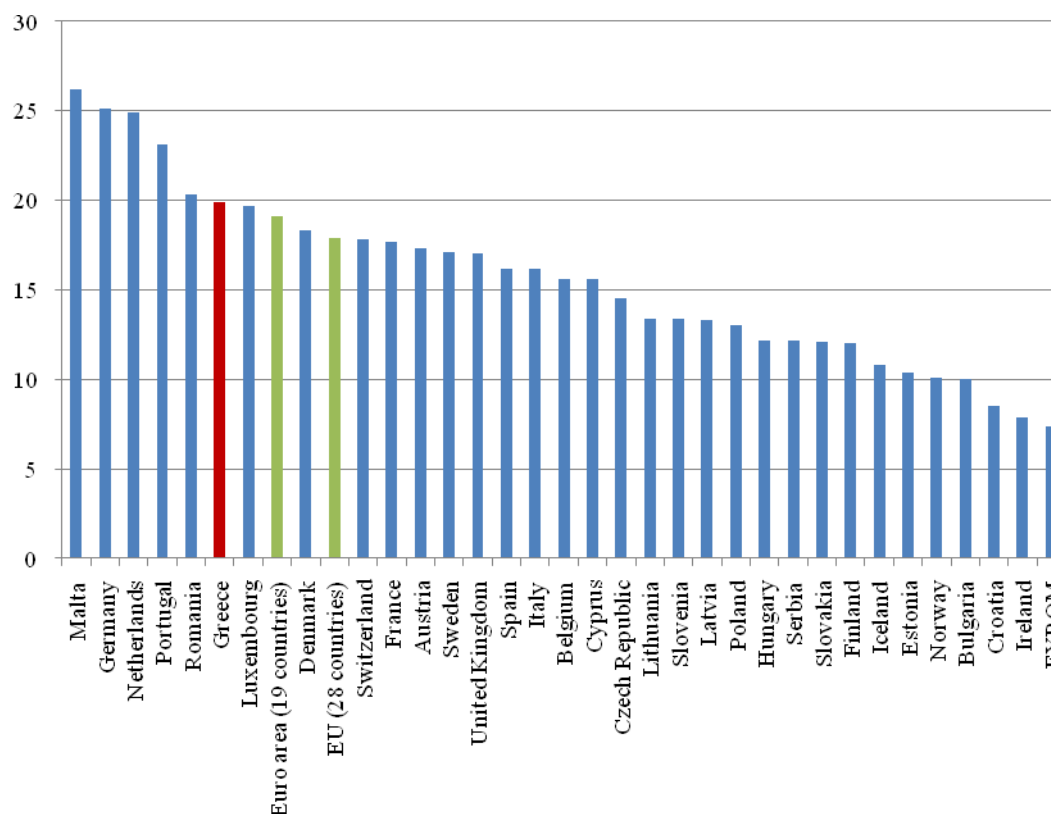
Σε συνδυασμό με τα ανωτέρω, θα πρέπει να πραγματοποιηθεί μείωση του δυσμενούς, κατά κεφαλήν, περιβαλλοντικού αντίκτυπου των πόλεων, δίνοντας ιδιαίτερη προσοχή στην ποιότητα του αέρα και τη διαχείριση των αστικών και άλλων αποβλήτων και να υπάρξει παροχή καθολικής πρόσβασης σε ασφαλείς, χωρίς αποκλεισμούς και προσβάσιμους πράσινους και δημόσιους χώρους, ιδίως για τις γυναίκες και τα παιδιά, τους ηλικιωμένους και τα άτομα με αναπηρία.

11.3 Η Κατάσταση στην Ελλάδα Συγκριτικά με την Υπόλοιπη Ευρώπη

Στην Ελλάδα, οι οικονομικές μεταβολές στην περιφέρεια κατά τη μεταπολεμική περίοδο οδήγησαν μεγάλο μέρος του πληθυσμού των αγροτικών περιοχών προς τα δύο μεγάλα αστικά κέντρα, την Αθήνα και τη Θεσσαλονίκη (Πολύζος 2011). Η μεγάλη αστικοποίηση που παρατηρείται οδηγεί σε σημαντικές προκλήσεις προκειμένου οι ελληνικές πόλεις και κοινότητες στην Ελλάδα να αναπτύσσονται και βοηθούν στην εθνική οικονομική ανάπτυξη.

Το Διάγραμμα 11.1 παρουσιάζει το ποσοστό του πληθυσμού που ζει σε νοικοκυριά για τα οποία αναφέρουν ότι υποφέρουν από τον υψηλό θόρυβο.

Διάγραμμα 11.1 Ποσοστό του πληθυσμού που ζει σε νοικοκυριά για τα οποία αναφέρουν ότι υποφέρουν από τον υψηλό θόρυβο (%)

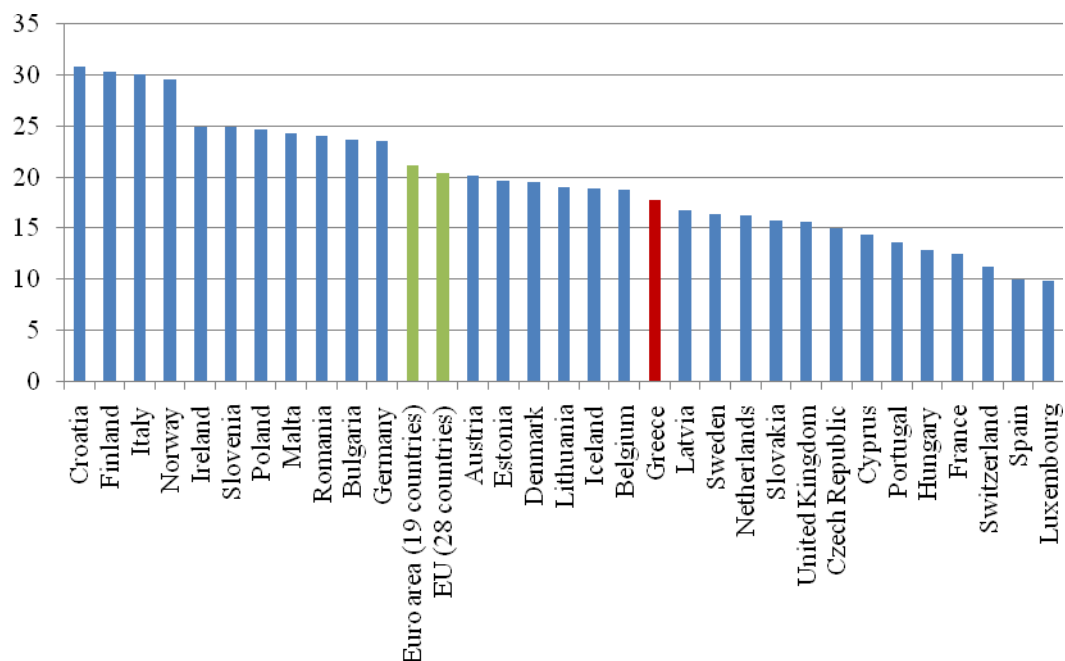
Πηγή: Eurostat (sdg_11_20).

Στην Ελλάδα, το 19,9% των νοικοκυριών ανέφερε το 2016 ότι υπέφεραν από τον υψηλό θόρυβο, όταν το αντίστοιχο ποσοστό για τις χώρες της Ευρωζώνης ήταν 19,1% και για τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης 17,9%. Οι χώρες με το χαμηλότερο θόρυβο ήταν η ΠΓΔΜ (7,4%), η Ιρλανδία (7,9%), η Κροατία (8,5%) και η Βουλγαρία

(10%) και οι χώρες με τον υψηλότερο θόρυβο η Μάλτα (26,2%), η Γερμανία (25,1%), η Ολλανδία (24,9%) και η Πορτογαλία (23,1%).

Το Διάγραμμα 11.2 παρουσιάζει το ποσοστό του πληθυσμού που εμφανίζεται να έχει δυσκολία πρόσβασης σε δημόσια Μέσα Μαζικής Μεταφοράς.

Διάγραμμα 11.2 Ποσοστό του πληθυσμού που εμφανίζεται να έχει δυσκολία πρόσβασης σε δημόσια Μέσα Μαζικής Μεταφοράς (2012)

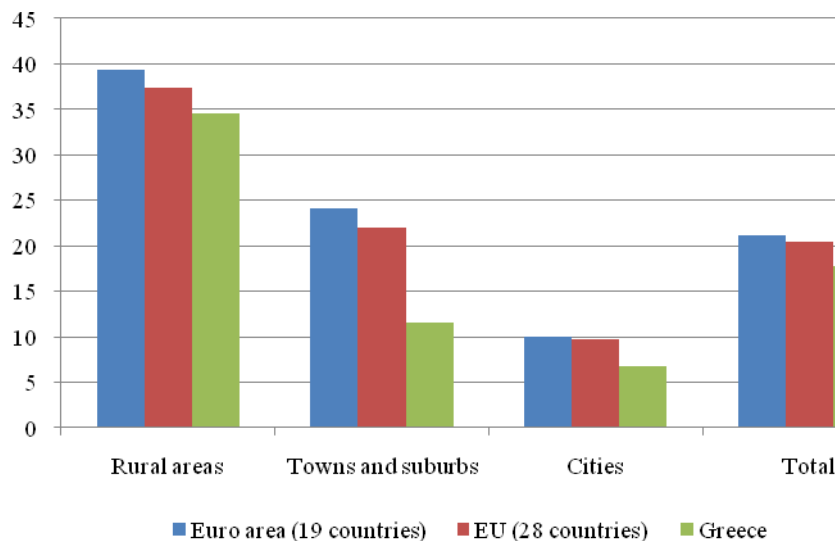
Πηγή: Eurostat (sdg_11_30).

Η εικόνα της Ελλάδας στο σχετικό δείκτη είναι ικανοποιητική, δεδομένου ότι το 17,8% του πληθυσμού εμφανιζόταν να αντιμετωπίζει δυσκολίες πρόσβασης σε δημόσια Μέσα Μαζικής Μεταφοράς, όταν ο αντίστοιχος μέσος όρος για την Ευρωζώνη ήταν 21,1% και για την Ευρωπαϊκή Ένωση 20,4%. Οι μεγαλύτερες δυσκολίες παρατηρούνται στην Κροατία (30,8%), τη Φινλανδία (30,3%), την Ιταλία (30,1%) και τη Νορβηγία (29,6%), ενώ οι μικρότερες δυσκολίες στο Λουξεμβούργο (9,8%), την Ισπανία (10%), την Ελβετία (11,2%) και τη Γαλλία (12,5%).

Αντίστοιχα, το Διάγραμμα 11.3 παρουσιάζει το ποσοστό του πληθυσμού που εμφανίζεται να έχει δυσκολία πρόσβασης σε δημόσια Μέσα Μαζικής Μεταφοράς με

βάση το βαθμό αστικοποίησης για την Ελλάδα, την Ευρωζώνη και την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Διάγραμμα 11.3 Ποσοστό του πληθυσμού που εμφανίζεται να έχει δυσκολία πρόσβασης σε δημόσια Μέσα Μαζικής Μεταφοράς, με βάση το βαθμό αστικοποίησης (2012)

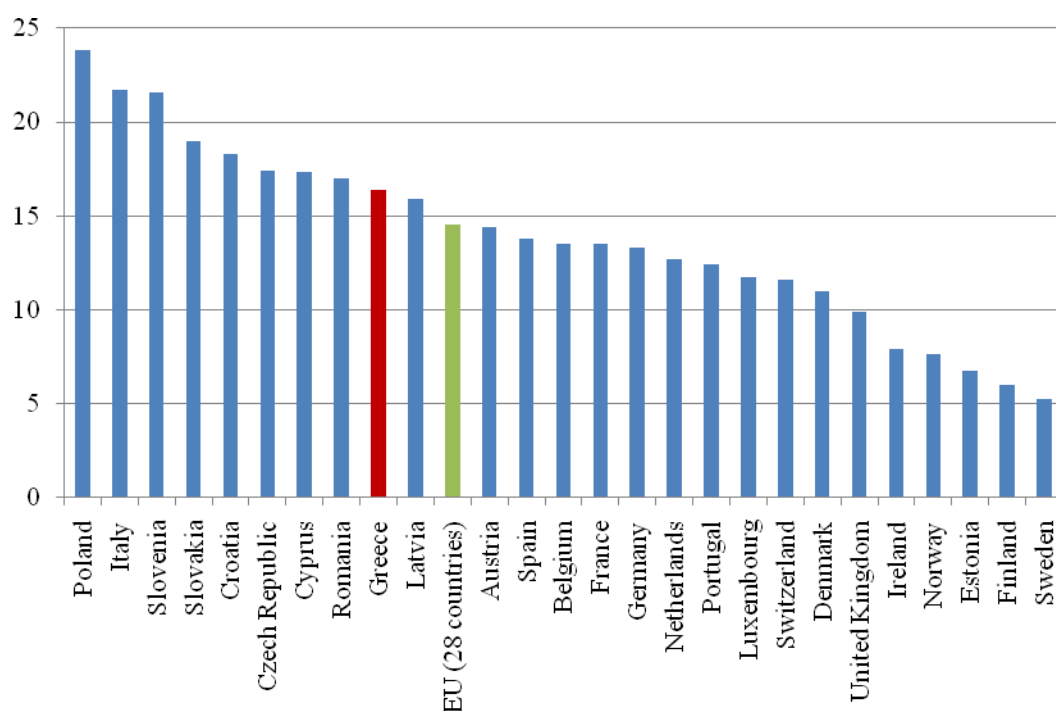

Πηγή: Eurostat (sdg_11_30).

Η κατάσταση στην Ελλάδα είναι καλύτερη από το μέσο όρο της Ευρωζώνης και της Ευρωπαϊκή Ένωσης όχι μόνο στο συνολικό μέγεθος που παρουσιάστηκε και στο Διάγραμμα 11.2 αλλά και στις αγροτικές περιοχές (rural areas), τα χωριά και τα προάστια (towns and suburbs) και τις πόλεις (cities).

Το Διάγραμμα 11.4 παρουσιάζει την έκθεση των χωρών σε ατμοσφαιρική ρύπανση ($\mu\text{g}/\text{m}^3$).

Διάγραμμα 11.4 Έκθεση των χωρών σε ατμοσφαιρική ρύπανση (μg/m³) (2015)

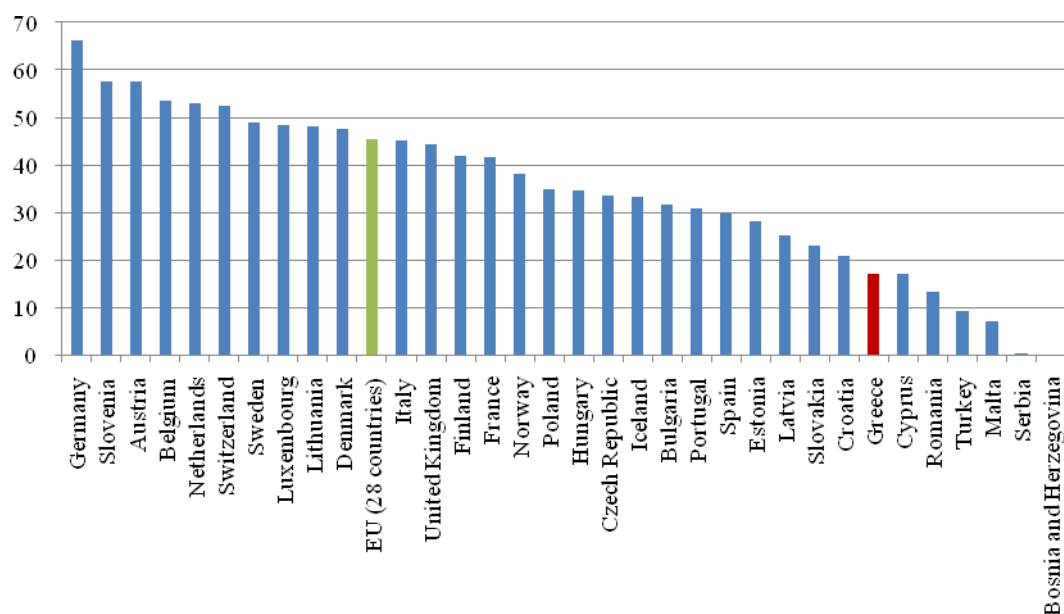

Πηγή: Eurostat (sdg_11_50).

Η Ελλάδα βρίσκεται ελαφρώς πάνω από το μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο επίπεδο ατμοσφαιρικής ρύπανσης έχοντας 16,4 μg/m³, όταν η Ευρωπαϊκή Ένωση είχε 14,5 μg/m³. Το 2015 οι χώρες με την υψηλότερη ατμοσφαιρική ρύπανση ήταν η Πολωνία (23,8), η Ιταλία (21,7), η Σλοβενία (21,6) και η Σλοβακία (19) και οι χώρες με τη χαμηλότερη ατμοσφαιρική ρύπανση η Σουηδία (5,2), η Φινλανδία (6), η Εσθονία (6,7) και η Νορβηγία (7,6).

Τέλος, το Διάγραμμα 11.5 παρουσιάζει το ποσοστό ανακύκλωσης των αστικών αποβλήτων επί των συνολικών αποβλήτων που παράγονται.

Διάγραμμα 11.5 ποσοστό ανακύκλωσης των αστικών αποβλήτων επί των συνολικών αποβλήτων που παράγονται (2016)

Πηγή: Eurostat (sdg_11_60).

Η επίδοση της Ελλάδας στον εν λόγω δείκτη δεν είναι ικανοποιητική καθώς μόλις το 17,2% των αποβλήτων ανακυκλώθηκε το 2016 όταν ο μέσος όρος σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης ήταν 45,3%. Χώρες όπως η Βοσνία και Ερζεγοβίνη και η Σερβία δεν έκαναν καθόλου ανακύκλωση αποβλήτων ενώ τις χαμηλότερες επιδόσεις είχαν η Μάλτα (7,1%), η Τουρκία (9,2%), η Ρουμανία (13,3%), η Κύπρος (17,2%) και μετά η Ελλάδα. Το υψηλότερο ποσοστό ανακύκλωσης αποβλήτων είχε το 2016 η Γερμανία (66,1%) και ακολουθούσαν η Σλοβενία (57,7%), η Αυστρία (57,6%) και το Βέλγιο (53,5%).

11.4 Αποτελεσματικά Μέτρα και Πολιτικές

Με βάση το Περιφερειακό Κέντρο Πληροφόρησης του ΟΗΕ (UNRIC) (Ηνωμένα Έθνη 2018) για να επιτευχθεί ο στόχος για βιώσιμες πόλεις και κοινότητες, θα πρέπει αρχικά να υποστηριχτούν οι θετικοί δεσμοί μεταξύ των αστικών, περιαστικών και αγροτικών περιοχών, μέσω της ενδυνάμωσης του εθνικού και περιφερειακού αναπτυξιακού σχεδιασμού, είτε πρόκειται για οικονομικούς, είτε για κοινωνικούς είτε για περιβαλλοντικούς δεσμούς.

Επίσης, σε βραχυπρόθεσμο επίπεδο θα πρέπει να πραγματοποιηθεί ουσιαστική αύξηση του αριθμού των πόλεων και των ανθρώπινων οικισμών που υιοθετούν και εφαρμόζουν ολοκληρωμένες πολιτικές και σχέδια τα οποία αποβλέπουν στην κοινωνική ένταξη, στην αποδοτικότητα των πόρων, στην άμβλυνση των επιπτώσεων και την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, στην ανθεκτικότητα απέναντι στις καταστροφές, καθώς και ανάπτυξη και εφαρμογή μιας ολιστικής διαχείρισης του κινδύνου καταστροφών σε όλα τα επίπεδα, σύμφωνα με το Πλαίσιο Sendai για τη Μείωση των Κινδύνων από Καταστροφές 2015-2030.

Τέλος, σημαντική κρίνεται η υποστήριξη των λιγότερο ανεπτυγμένων χωρών, μέσω οικονομικής και τεχνικής βοήθειας, για την οικοδόμηση βιώσιμων και ανθεκτικών κτιρίων με τη χρήση τοπικών υλών.

11.5 Βιβλιογραφία

- Ηνωμένα Έθνη (2018) SDG Report 2018, Διαθέσιμο στο: <https://www.un.org/sustainabledevelopment/development-agenda/>
- Πολύζος Σ. (2011) Περιφερειακή Ανάπτυξη, Εκδόσεις Κριτική.
- Bertinelli, L and E Strobl (2007), “Urbanisation, urban concentration and economic development”, *Urban Studies* 44(13): 2499-2510.
- Bibri Simon Elias, Krogstie John (2017) Smart sustainable cities of the future: An extensive interdisciplinary literature review, *Sustainable Cities and Society*, Volume 31, Pages 183-212
- Frick, S A and A Rodríguez-Pose (2018), “Change in urban concentration and economic growth”, *World Development* 105: 156–170.
- Henderson, J V (2003), “The urbanization process and economic growth: The so-what question”, *Journal of Economic Growth* 8(1): 47-71.
- Silva Bhagya Nathali, Khan Murad, Han Kijun (2018) Towards sustainable smart cities: A review of trends, architectures, components, and open challenges in smart cities, *Sustainable Cities and Society*, Volume 38, Pages 697-713,

Στόχος 12 - Υπεύθυνη Κατανάλωση και Παραγωγή

12.1 Ορισμός του Προβλήματος

Η βιώσιμη κατανάλωση και παραγωγή ορίζεται ως η χρήση υπηρεσιών και συναφών προϊόντων που ανταποκρίνονται στις βασικές ανάγκες και φέρνουν καλύτερη ποιότητα ζωής, με την ελαχιστοποίηση της χρήσης φυσικών πόρων και τοξικών υλικών, καθώς και την εκπομπή αποβλήτων και ρύπων κατά τη διάρκεια του κύκλου ζωής της υπηρεσίας ή του προϊόντος ώστε να μην τεθούν σε κίνδυνο οι ανάγκες των μελλοντικών γενεών (ISSD 1994).

Πιο συγκεκριμένα, η βιώσιμη παραγωγή και κατανάλωση αφορά την προώθηση πόρων και την αποδοτικότητα της ενέργειας, την προώθηση βιώσιμων υποδομών και παροχών πρόσβασης σε βασικές υπηρεσίες καθώς τις πράσινες και αξιοπρεπείς θέσεις εργασίας, στοχεύοντας έτσι σε μία πιο ποιοτική ζωή για όλους (Sabarathy 2007). Η εφαρμογή της βοηθά στη συνολική επίτευξη των σχεδίων ανάπτυξης, μειώνοντας μελλοντικά το οικονομικό, περιβαλλοντικό και κοινωνικό κόστος, ενισχύοντας ταυτόχρονα τον οικονομικό ανταγωνισμό ενώ συμβάλλει στη μείωση της φτώχειας.

Η βιώσιμη παραγωγή και κατανάλωση βελτιώνει την ποιότητα ζωής (Koide and Akenji 2017). Εμπλέκει διάφορους φορείς συμπεριλαμβανομένων επιχειρήσεων, καταναλωτών, ερευνητών, επιστημόνων, καταστημάτων λιανικού εμπορίου, μέσω ενημέρωσης, υπηρεσιών που συνεργάζονται για την ανάπτυξη καθώς και εκείνους που είναι υπεύθυνοι για τη χάραξη της πολιτικής.

Παρακάτω, ενδεικτικά αναφέρονται κάποια στοιχεία (Ηνωμένα Έθνη 2018) σχετικά με τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι κοινωνίες αναφορικά με την υπεύθυνη κατανάλωση και παραγωγή: α) κάθε χρόνο υπολογίζεται ότι το 1/3 του παραγόμενου φαγητού, αριθμός ο οποίος ισοδυναμεί σε 1,3 δισεκατομμύρια τόνους τροφής, αξίας περίπου 1 τρισεκατομμυρίου, καταλήγει να σαπίζει στους κάδους απορριμμάτων των καταναλωτών και των λιανεμπόρων ή να καταστρέφεται λόγω των κακών πρακτικών μεταφοράς ή συγκομιδής, β) αν οι άνθρωποι στον πλανήτη αντικαθιστούσαν τους κοινούς λαμπτήρες με λαμπτήρες οικονομίας, τότε ο κόσμος θα μπορούσε να εξοικονομεί 120 δισεκατομμύρια ετησίως, γ) αν ο παγκόσμιος

πληθυσμός αγγίζει τα 9,6 δισεκατομμύρια έως το 2050, τότε θα χρειαστούν σχεδόν τρεις πλανήτες σαν τη Γη για να παράσχουν τους απαραίτητους φυσικούς πόρους που χρειάζονται για τη διατήρηση του σύγχρονου τρόπου ζωής.

12.2 Ο Στόχος της Υπεύθυνης Κατανάλωσης και Παραγωγής

Με βάση το Περιφερειακό Κέντρο Πληροφόρησης του ΟΗΕ (UNRIC) (Ηνωμένα Έθνη 2018) οι επιδιώξεις του στόχου για υπεύθυνη κατανάλωση και παραγωγή αφορούν αρχικά στην εφαρμογή του Δεκαετούς Πλαισίου Προγραμμάτων για τα Πρότυπα Βιώσιμης Κατανάλωσης και Παραγωγής, με όλες τις χώρες να αναλαμβάνουν δράση, με τις ανεπτυγμένες να ηγούνται του εγχειρήματος αυτού, λαμβάνοντας υπόψη την ανάπτυξη και τις ικανότητες των αναπτυσσόμενων χωρών.

Θα πρέπει έως το 2030 να επιτευχθεί βιώσιμη διαχείριση και επαρκής χρήση των φυσικών πόρων, ουσιαστική μείωση της παραγωγής αποβλήτων μέσω της πρόληψης, της μείωσης, της ανακύκλωσης και της επαναχρησιμοποίησης, μείωση, κατά το ήμισυ, των κατά κεφαλήν παραγόμενων αποβλήτων τροφίμων παγκοσμίως, σε επίπεδο λιανικού εμπορίου και καταναλωτών, καθώς και μείωση των απωλειών τροφίμων σε όλη την αλυσίδα παραγωγής και εφοδιασμού, συμπεριλαμβανομένων των απωλειών έπειτα από τη συγκομιδή και να διασφαλιστεί ότι όλοι οι άνθρωποι παντού έχουν την απαραίτητη ενημέρωση και ευαισθητοποίηση σχετικά με τη βιώσιμη ανάπτυξη και έναν τρόπο ζωής σε αρμονία με τη φύση.

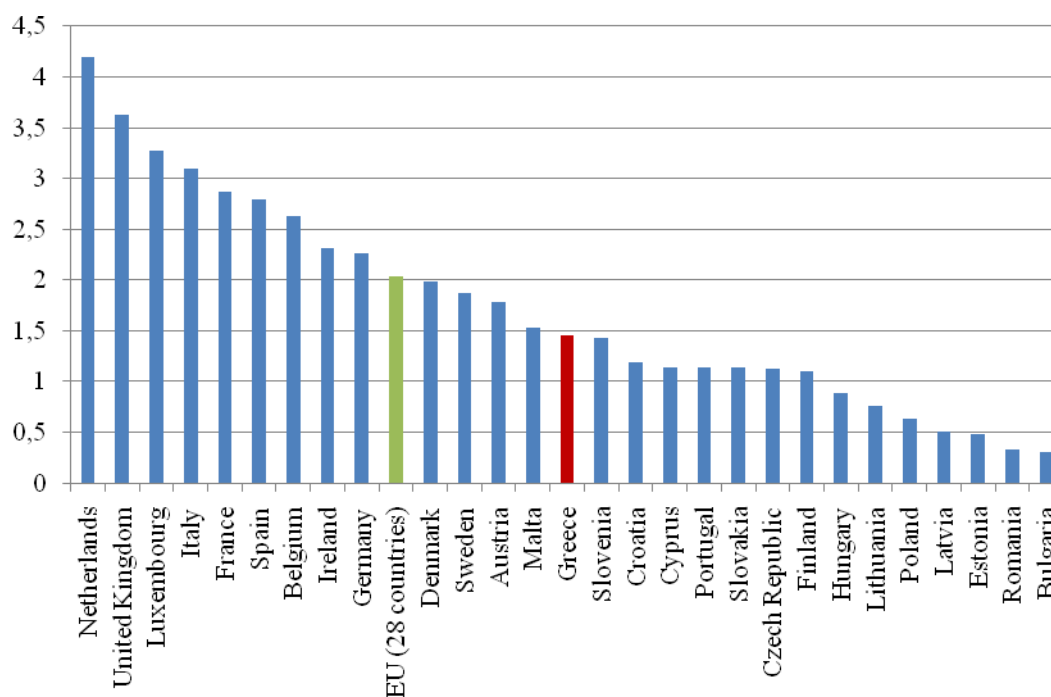
Ως πιο βραχυπρόθεσμος στόχος (έως το 2020), θα πρέπει να επιτευχθεί περιβαλλοντικά ορθή διαχείριση των χημικών και όλων των αποβλήτων σε όλη τη διάρκεια ζωής τους, σύμφωνα με τα διεθνώς συμφωνηθέντα πλαίσια, και σημαντική μείωση των εκπομπών τους στον αέρα, το νερό και το έδαφος, προκειμένου να ελαχιστοποιηθούν οι δυσμενείς επιπτώσεις τους στην ανθρώπινη υγεία και το περιβάλλον.

Τέλος, ένας ακόμη στόχος είναι να ενθαρρύνονται οι εταιρίες, ιδίως οι μεγάλες και οι υπερεθνικές, να υιοθετήσουν βιώσιμες πρακτικές και να ενσωματώσουν πληροφορίες σχετικά με τη βιωσιμότητα στις εκθέσεις τους, καθώς και να προάγονται οι βιώσιμες πρακτικές δημοσίων συμβάσεων, σύμφωνα με τις εθνικές πολιτικές και τις προτεραιότητες.

12.3 Η Κατάσταση στην Ελλάδα Συγκριτικά με την Υπόλοιπη Ευρώπη

Το Διάγραμμα 12.1 παρουσιάζει ένα δείκτη σχετικά με την παραγωγικότητα των πόρων και την κατανάλωση εγχώριων υλικών. Πιο συγκεκριμένα πρόκειται για το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ) που διαιρείται με την εγχώρια κατανάλωση υλικών. Η εγχώρια κατανάλωση υλικών μετρά τη συνολική ποσότητα υλικών που χρησιμοποιούνται άμεσα από μια οικονομία. Ορίζεται ως η ετήσια ποσότητα πρώτων υλών που εξάγονται από την εγχώρια οικονομία, συν όλες τις φυσικές εισαγωγές μείον όλες τις φυσικές εξαγωγές.

Διάγραμμα 12.1 Δείκτης παραγωγικότητας των πόρων και κατανάλωσης εγχώριων υλικών

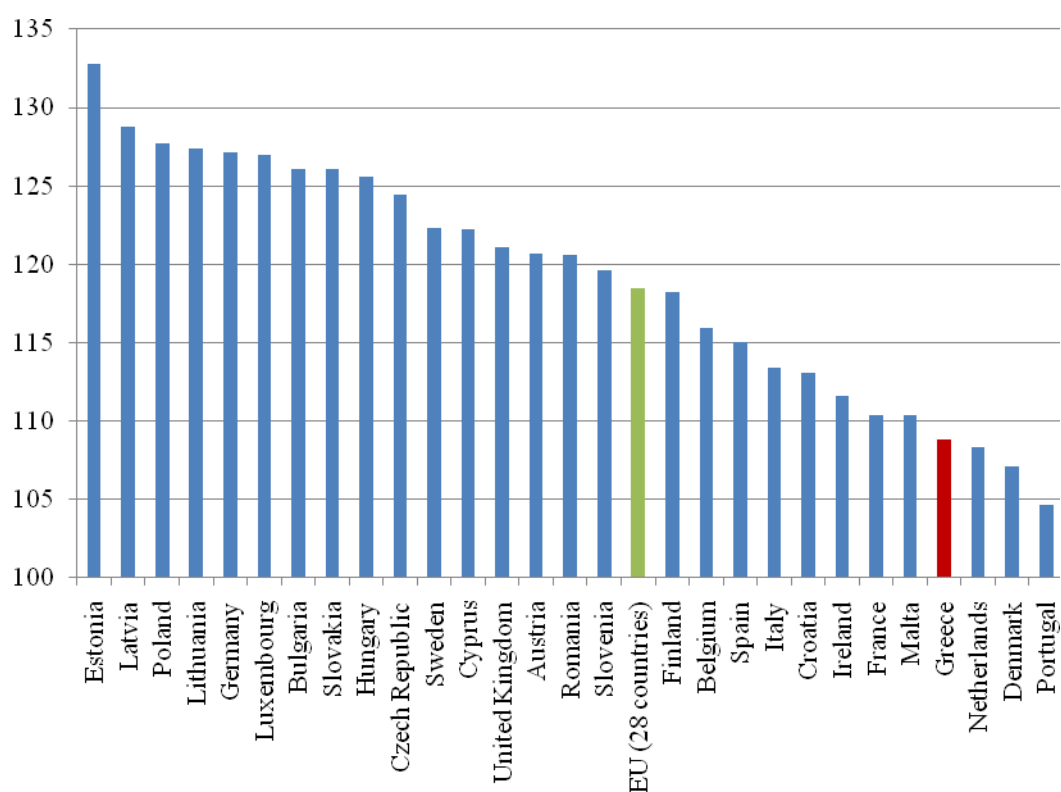
Πηγή: Eurostat (sdg_12_20).

Ο λόγος παραγωγικότητας προς κατανάλωση εγχώριων υλικών είναι μικρότερος στην Ελλάδα σε σχέση με το μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς είναι της τάξης του 1,45 για την Ελλάδα έναντι 2,04 για την Ευρωπαϊκή Ένωση. Όσο μικρότερη είναι η τιμή του δείκτη τόσο μικρότερη είναι η παραγωγικότητα των πόρων σε σχέση με την κατανάλωση εγχώριων υλικών. Οι χώρες με τον υψηλότερο

δείκτη για το 2017 ήταν η Ολλανδία (4,2), το Ην. Βασίλειο (3,6), το Λουξεμβούργο (3,2) και η Ιταλία (3,1), ενώ οι χώρες με τον υψηλότερο δείκτη ήταν η Βουλγαρία (0,3), η Ρουμανία (0,32), η Εσθονία (0,48) και η Λετονία (0,5).

Το Διάγραμμα 12.2 παρουσιάζει τις εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα για νέα επιβατικά αυτοκίνητα.

Διάγραμμα 12.2 Εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα για νέα επιβατικά αυτοκίνητα, γραμμάρια ανά χιλιόμετρο (2017)

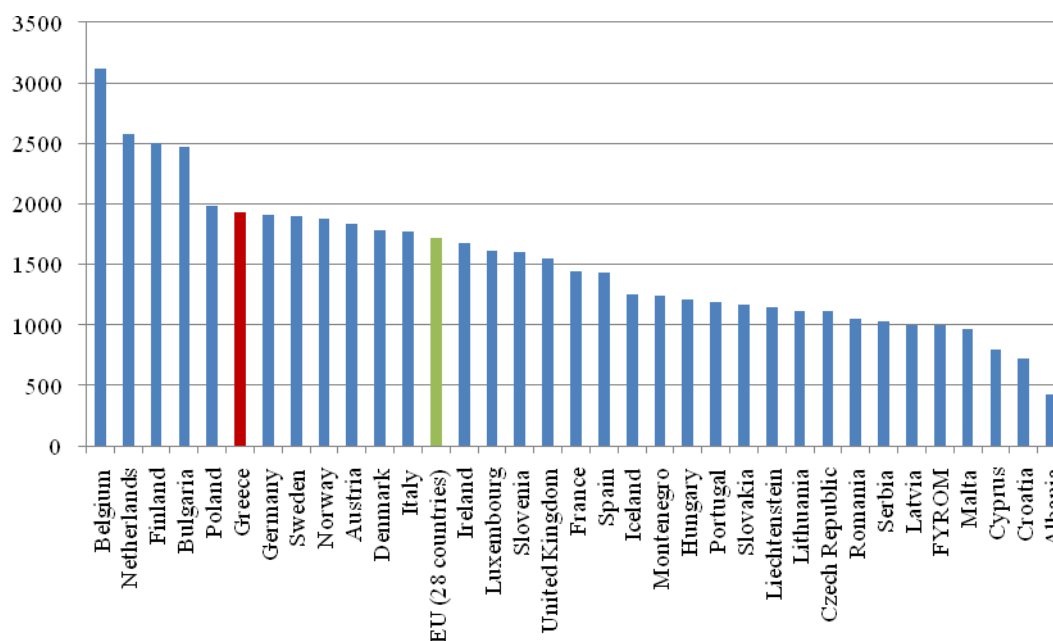

Πηγή: Eurostat (sdg_12_30).

Η Ελλάδα έχει μια από τις χαμηλότερες εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα για νέα επιβατικά αυτοκίνητα, ανά χιλιόμετρο, καθώς είναι της τάξης των 108,8 γραμμαρίων, όταν ο μέσος όρος σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι 118,5 γραμμάρια ανά χιλιόμετρο. Οι χώρες με τις χαμηλότερες εκπομπές είναι η Πορτογαλία, (104,6), η Δανία (107,1), η Ολλανδία (108,3) και η Ελλάδα, ενώ οι χώρες με τις υψηλότερες εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα είναι η Εσθονία (132,8), η Λετονία (128,8), η Πολωνία (127,7) και η Λιθουανία (127,4).

Τέλος, το Διάγραμμα 12.3 παρουσιάζει την παραγωγή αποβλήτων εξαιρουμένων των μεγάλων αποβλήτων ορυκτών.

Διάγραμμα 12.3 Παραγωγή αποβλήτων εξαιρουμένων των μεγάλων αποβλήτων ορυκτών, κιλά κατά κεφαλήν (2014)

Πηγή: Eurostat (sdg_12_50).

Στην Ελλάδα το 2014 παρήχθησαν 1928 κιλά αποβλήτων ανά κάτοικο, ενώ ο αντίστοιχος μέσος όρος σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης ήταν 1717 κιλά ανά κάτοικο. Την υψηλότερη παραγωγή αποβλήτων ανά κάτοικο είχε η Εσθονία (3119 κιλά), η Ολλανδία (2581 κιλά), η Φινλανδία (2508 κιλά) και η Βουλγαρία (2474 κιλά), ενώ τη χαμηλότερη παραγωγή αποβλήτων είχαν η Αλβανία (425 κιλά), η Κροατία (723 κιλά), η Κύπρος (792 κιλά) και η Μάλτα (962 κιλά).

12.4 Αποτελεσματικά Μέτρα και Πολιτικές

Με βάση το Περιφερειακό Κέντρο Πληροφόρησης του ΟΗΕ (UNRIC) (Ηνωμένα Έθνη 2018) για να επιτευχθεί ο στόχος της υπεύθυνης κατανάλωσης και παραγωγής, θα πρέπει αρχικά να στηρίζονται οι αναπτυσσόμενες χώρες προκειμένου να ενισχύσουν την επιστημονική και τεχνολογική τους ικανότητα, που θα τις ωθήσει προς ένα πιο βιώσιμο πρότυπο κατανάλωσης και παραγωγής.

Επίσης, θα πρέπει να αναπτύσσονται και να χρησιμοποιούνται εργαλεία παρακολούθησης του αντίκτυπου της βιώσιμης ανάπτυξης στο βιώσιμο τουρισμό, ο οποίος δημιουργεί θέσεις εργασίας και προωθεί την τοπική κουλτούρα και προϊόντα.

Τέλος, μια ακόμη αποτελεσματική πολιτική αφορά στον εξορθολογισμό των μη αποδοτικών επιδοτήσεων για τα ορυκτά καύσιμα, οι οποίες ενθαρρύνουν την ανεξέλεγκτη κατανάλωση, εξαλείφοντας τις στρεβλώσεις της αγοράς, σύμφωνα με τις εθνικές περιστάσεις, και μεταξύ άλλων, μέσω της αναδιάρθρωσης της φορολογίας και της κατάργησης των επιζήμιων επιδοτήσεων, όπου υπάρχουν, ώστε να αποτυπώνονται οι αρνητικές περιβαλλοντικές τους επιπτώσεις, λαμβάνοντας πλήρως υπόψη τις ιδιαίτερες ανάγκες και συνθήκες των αναπτυσσόμενων χωρών και ελαχιστοποιώντας τις πιθανές δυσμενείς επιπτώσεις στην ανάπτυξή τους με τρόπο που να προστατεύονται οι φτωχοί και οι πληγείσες κοινότητες.

12.5 Βιβλιογραφία

Ηνωμένα Έθνη (2018) SDG Report 2018, Διαθέσιμο στο:

<https://www.un.org/sustainabledevelopment/development-agenda/>

IISD (1994) n.d., Symposium: Sustainable Consumption,. Available from: www.iisd.ca/consume/oslo004.html#top>

Koide R., Akenji L. (2017) Assessment of Policy Integration of Sustainable Consumption and Production into National Policies, Resources 2017, 6, 48; doi:10.3390/resources6040048

Sabapathy (2007) A Business Primer Sustainable Consumption and Production, University of Cambridge

Στόχος 13 – Δράση για το Κλίμα

13.1 Ορισμός του Προβλήματος

Η κλιματική αλλαγή επηρεάζει πλέον κάθε χώρα σε κάθε ήπειρο. Η επιστημονική κοινότητα από καιρό είχε προειδοποιήσει για τις επιπτώσεις των ανθρωπίνων παρεμβάσεων στο φυσικό περιβάλλον. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή¹ κατηγοριοποιεί τις επιπτώσεις από την αλλαγή των κλιματολογικών συνθηκών μεταξύ των μεγαλύτερων πολιτικών, κοινωνικών και οικονομικών προκλήσεων που καλείται να αντιμετωπίσει η Ευρωπαϊκή Ένωση. Μάλιστα πρόκειται για ένα φαινόμενο που επηρεάζει σε σημαντικό βαθμό το ρυθμό μεγέθυνσης των οικονομιών (Dell et al. 2012, Bloesch and Gourio 2015, Colacito et al. 2016).

Ο όρος κλιματική αλλαγή αναφέρεται στη *μακροχρόνια* μεταβολή στην κατανομή των παρατηρήσεων των κλιματικών παραμέτρων (π.χ. θερμοκρασία βροχόπτωση, κλπ.) και έχει καταστεί προφανές –πλέον– πως σχετίζεται άμεσα με την εκπομπή των αερίων του θερμοκηπίου. Την ουσιαστικότερη συνιστώσα της αλλαγής των κλιματικών συνθηκών στον πλανήτη αποτελεί η άνοδος της θερμοκρασίας. Η μέση θερμοκρασία της γης στις αρχές της δεκαετίας του 2000 είχε αυξηθεί κατά 0,5 βαθμούς Κελσίου σε σχέση με το μέσο όρο θερμοκρασίας της περιόδου 1961-1990 (Dow and Downing 2007), ενώ η άνοδος αυτή εντείνεται.

Η αύξηση της μέσης θερμοκρασίας της γης –με τη σειρά της– ευθύνεται για μία σειρά από αρνητικές συνέπειες: Το λιώσιμο των πάγων στους πόλους της γης ευθύνεται για την άνοδο της στάθμης της θάλασσας, γεγονός που εγείρει σημαντικούς κινδύνους για πλήθος παράκτιων περιοχών (μεταξύ των οποίων και μεγάλο μέρος της Ελληνικής επικράτειας). Η συνέχιση του φαινομένου αυτού με τους τρέχοντες ρυθμούς θα δημιουργήσει ανυπολόγιστες οικονομικές και, συνεπώς, κοινωνικές συνέπειες.

Παράλληλα, η κλιματική αλλαγή που συντελείται επηρεάζει και τη ροή των ποταμών, γεγονός που απειλεί ολόκληρες περιοχές με λειψυδρία. Ο κίνδυνος λειψυδρίας και η ανάγκη ορθολογικής διαχείρισης των υδάτινων αποθεμάτων εμπεριέχουν ιδιαίτερο οικονομικό κόστος και, συνεπώς, εγείρουν και κοινωνικά ζητήματα. Εξάλλου, η προσπάθεια απόκτησης πρόσβασης στα διαρκώς μειούμενα υδάτινα αποθέματα μπορεί να οδηγήσει σε γεωπολιτικές εντάσεις, ακόμα και στρατιωτικές συγκρούσεις.

Παρά τους παραπάνω, ιδιαίτερης σημασίας, λόγους ανησυχίας σχετικά με την

¹ Ενδεικτικά βλέπε http://ec.europa.eu/environment/climat/home_en.htm

αλλαγή του κλίματος της γης, οι κοινωνικές και οικονομικές επιδράσεις της κλιματικής αλλαγής άρχισαν να γίνονται περισσότερο κατανοητές με την –όλο και συχνότερη– εμφάνιση ακραίων καιρικών φαινομένων. Τα φαινόμενα αυτά (πέρα από το αμιγώς οικονομικό κόστος αντιμετώπισης των ζημιών που επιφέρουν) έχουν προκαλέσει ανθρωπιστικές καταστροφές, εγείροντας με τον τρόπο αυτό κοινωνικά ζητήματα. Η, δε, πρόληψη έναντι των ακραίων καιρικών φαινομένων απαιτεί την επένδυση δυσθεώρητων κεφαλαίων σε έργα υποδομής. Συνεπώς, οι πραγματικές οικονομικές συνέπειες από την κλιματική αλλαγή είναι δύσκολο να αποτυπωθούν ακριβώς, σε κάθε περίπτωση διαμορφώνονται σε ιδιαίτερα υψηλά επίπεδα.

Παρακάτω, ενδεικτικά αναφέρονται κάποια στοιχεία (Ηνωμένα Έθνη 2018) σχετικά με τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι κοινωνίες αναφορικά με την κλιματική αλλαγή: α) για κάθε ένα βαθμό που αυξάνεται η θερμοκρασία, η παραγωγή των δημητριακών μειώνεται κατά περίπου 5% (η παραγωγή καλαμποκιού, σιταριού και άλλων βασικών καλλιεργειών έχει υποστεί μείωση 40 εκατοστών σε παγκόσμιο επίπεδο από το 1981 έως το 2002 εξαιτίας του θερμότερου κλίματος), β) Από το 1901 μέχρι το 2010 η μέση στάθμη της θάλασσας έχει αυξηθεί κατά 19 εκατοστά ενώ οι ωκεανοί επεκτείνονται εξαιτίας της θέρμανσης και του λιώσιματος των πάγων. Η έκταση των πάγων στην Αρκτική θάλασσα συρρικνώνεται κάθε δεκαετία από το 1979 κατά 1,07 εκατομμύρια τετραγωνικά χιλιόμετρα, και γ) Οι παγκόσμιες εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα (CO₂) έχουν αυξηθεί κατά περίπου 50% από το 1990.

13.2 Ο Στόχος των Δράσεων για το Κλίμα

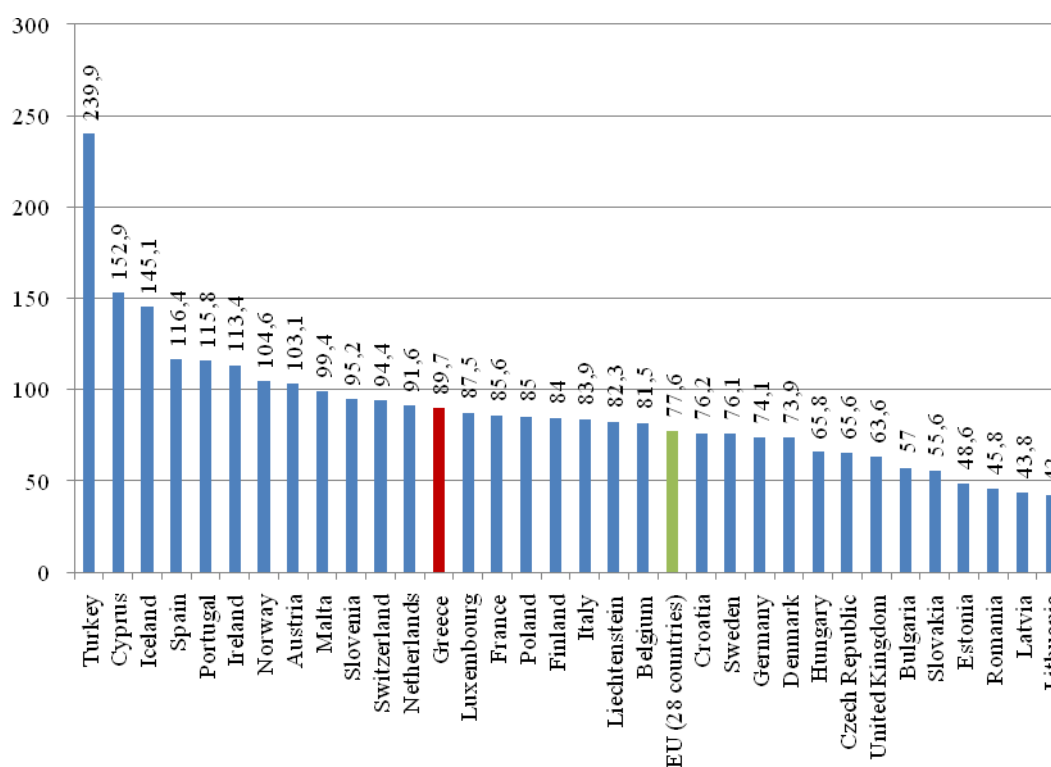
Με βάση το Περιφερειακό Κέντρο Πληροφόρησης του ΟΗΕ (UNRIC) (Ηνωμένα Έθνη 2018) οι επιδιώξεις του στόχου για το κλίμα αφορούν αρχικά στην ενίσχυση της ανθεκτικότητας και της προσαρμοστικής ικανότητας όλων των χωρών έναντι των κινδύνων και των φυσικών καταστροφών που απορρέουν από την κλιματική αλλαγή.

Πέρα από αυτό θα πρέπει να ενσωματωθούν μέτρα για την κλιματική αλλαγή στις εθνικές πολιτικές, στρατηγικές και σχεδιασμούς, καθώς επίσης να βελτιωθεί η εκπαίδευση, η ευαισθητοποίηση, καθώς και η ανθρώπινη και θεσμική ικανότητα σχετικά με θέματα που αφορούν το μετριασμό της κλιματικής αλλαγής, την προσαρμογή, τη μείωση των επιπτώσεων και την έγκαιρη προειδοποίηση.

13.3 Η Κατάσταση στην Ελλάδα Συγκριτικά με την Υπόλοιπη Ευρώπη

Το Διάγραμμα 13.1 παρουσιάζει τις εκπομπές των αερίων του θερμοκηπίου για τις ευρωπαϊκές χώρες. Ο δείκτης μετρά όλες τις ανθρωπογενείς εκπομπές των αερίων του θερμοκηπίου του λεγόμενου «καλαθιού του Κιότο», συμπεριλαμβανομένου του διοξειδίου του άνθρακα (CO₂), του μεθανίου (CH₄), του υποξειδίου του αζώτου (N₂O) και των λεγόμενων φθοριούχων αερίων (υδροφθοράνθρακες, υπερφθοράνθρακες, τριφθοριούχο άζωτο (NF₃) και εξαφθοριούχο θείο (SF₆)). Χρησιμοποιώντας τη δυναμική θέρμανσης του πλανήτη (GWP) για το κάθε αέριο, γίνεται ενσωμάτωση σε έναν ενιαίο δείκτη, ο οποίος εκφράζεται σε μονάδες ισοδυνάμων με το διοξείδιο του άνθρακα. Τα στοιχεία εκπομπών υποβάλλονται ετησίως από τα κράτη μέλη της ΕΕ στο πλαίσιο της υποβολής εκθέσεων βάσει της σύμβασης-πλασίου των Ηνωμένων Εθνών για τις κλιματικές μεταβολές (UNFCCC).

Διάγραμμα 13.1 Εκπομπές των αερίων του θερμοκηπίου (μονάδες ισοδύναμες με το διοξείδιο του άνθρακα)

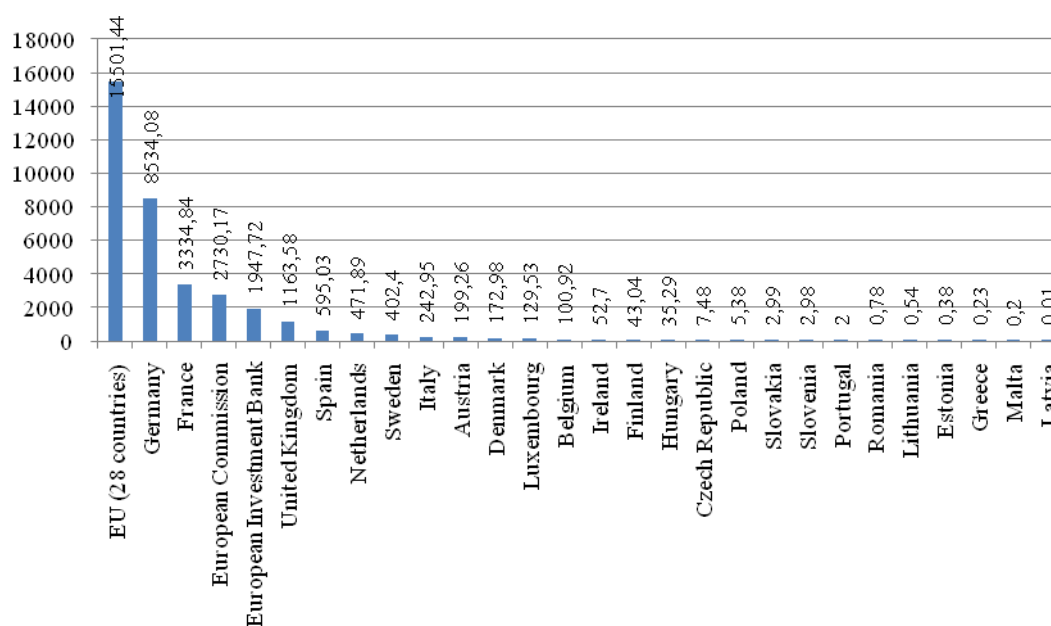

Πηγή: Eurostat (sdg_13_10).

Η Ελλάδα παρουσιάζει υψηλότερες εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου σε σχέση με το μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (89,7 έναντι 77,6). Τις υψηλότερες εκπομπές πραγματοποιεί η Τουρκία (239,9) και την ακολουθούν η Κύπρος (152,9), η Ισλανδία (145,1) και η Ισπανία (116,4), ενώ τις χαμηλότερες εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου σημειώνουν η Λιθουανία (42), η Λετονία (43,8), η Ρουμανία (45,8) και η Εσθονία (48,6).

Το Διάγραμμα 13.2 παρουσιάζει τη συνεισφορά της κάθε χώρας στο διεθνή στόχο της από κοινού παροχής 100 δισεκατομμυρίων δολαρίων ετησίως μέχρι το 2020 για μετριασμό του φαινομένου της κλιματικής αλλαγής. Η 21η Διάσκεψη της UNFCCC προέτρεψε τα συμβαλλόμενα μέρη των ανεπτυγμένων χωρών να αυξήσουν το επίπεδο χρηματοδοτικής τους στήριξης, με έναν συγκεκριμένο οδικό χάρτη για την επίτευξη του στόχου της από κοινού παροχής 100 δισεκατομμυρίων δολαρίων ετησίως μέχρι το 2020 για μετριασμό του φαινομένου της κλιματικής αλλαγής και προσαρμογή κατάλληλης τεχνολογίας. Ο δείκτης που παρουσιάζεται μετρά το συνολικό ποσό που δαπανάται από τον ετήσιο προϋπολογισμό των κρατών μελών της ΕΕ, προκειμένου να συμβάλουν στη διεθνή αυτή δέσμευση.

Διάγραμμα 13.2 Συνεισφορά της κάθε χώρας στο διεθνή στόχο της από κοινού παροχής 100 δισεκατομμυρίων δολαρίων ετησίως μέχρι το 2020 για μετριασμό του φαινομένου της κλιματικής αλλαγής (εκατομμύρια ευρώ) (2016)

Πηγή: Eurostat (sdg_13_50).

Η Ελλάδα παρουσιάζει μια από τις χαμηλότερου ύψους συνεισφορές στην εν λόγω δέσμευση, αφού το 2016 δαπάνησε μόλις 0,23 εκατομ. ευρώ. Ακόμα χαμηλότερη συνεισφορά πραγματοποίησαν η Λετονία (0,01 εκατομ. ευρώ) και η Μάλτα (0,2 εκατομ. ευρώ) ενώ την Ελλάδα ακολούθησαν η Εσθονία (0,38 εκατομ. ευρώ) και η Λιθουανία (0,54 εκατομ. ευρώ). Σε επίπεδο χωρών, την υψηλότερη συνεισφορά είχε για το 2016 η Γερμανία (8534 εκατομ. ευρώ), ενώ ακολούθησαν η Γαλλία (3334 εκατομ. ευρώ), η Ισπανία (595 εκατομ. ευρώ) και η Ολλανδία (471 εκατομ. ευρώ).

13.4 Αποτελεσματικά Μέτρα και Πολιτικές

Με βάση το Περιφερειακό Κέντρο Πληροφόρησης του ΟΗΕ (UNRIC) (Ηνωμένα Έθνη 2018) για να επιτευχθεί ο στόχος των δράσεων για το κλίμα, θα πρέπει αρχικά να πραγματοποιηθεί εφαρμογή της δέσμευσης που έχουν αναλάβει οι ανεπτυγμένες χώρες μέρη της Σύμβασης-Πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών για την Κλιματική Αλλαγή, σχετικά με τον στόχο για την από κοινού ετήσια διάθεση 100 δισεκατομμυρίων δολαρίων, μέχρι το 2020, μέσω διαφόρων πηγών, ώστε να αντιμετωπιστούν οι ανάγκες των αναπτυσσόμενων χωρών, στο πλαίσιο της ανάληψης ουσιαστικών δράσεων άμβλυνσης των επιπτώσεων και διαφάνειας στην εφαρμογή, και την πλήρη λειτουργία του Πράσινου Ταμείου για το Κλίμα μέσω της κεφαλαιοποίησής του το συντομότερο δυνατό.

Επιπρόσθετα, θα πρέπει να προωθηθούν μηχανισμοί για την αύξηση της ικανότητας σχετικά με τον αποτελεσματικό σχεδιασμό και τη διαχείριση θεμάτων που αφορούν την κλιματική αλλαγή στις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες και στα μικρά αναπτυσσόμενα νησιωτικά κράτη, συμπεριλαμβανομένων των γυναικών, των νέων καθώς και των τοπικών και περιθωριοποιημένων κοινοτήτων.

13.5 Βιβλιογραφία

Ηνωμένα Έθνη (2018) SDG Report 2018, Διαθέσιμο στο: <https://www.un.org/sustainabledevelopment/development-agenda/>
Bloesch, J and F Gourio (2015) “The effect of winter weather on US economic activity,” *Economic Perspectives*, 39 (1).

- Colacito, R, B Hoffmann, and T Phan (2016) “Temperature and Growth: A Panel Analysis of the United States,” IDB Working Paper.
- Dell, M, B F Jones, and B A Olken (2012) “Temperature shocks and economic growth: Evidence from the last half century,” *American Economic Journal: Macroeconomics*, 4 (3), 66–95.
- Dow L.and Downing G.. (2007) Atlas of Climate Change. Routledge, London.

Στόχος 14 - Ζωή στο Νερό

14.1 Ορισμός του Προβλήματος

Το νερό είναι γύρω μας, είναι απαραίτητο για τη ζωή μας. Δυστυχώς όμως μολύνεται καθημερινά. Οι όμορφοι κοραλλιογενείς ύφαλοι, που παρέχουν πολλές βασικές αξίες, εξαφανίζονται. Ασθένειες εξαπλώνονται σε όλο τον πλανήτη από ανθρώπους οι οποίοι πετούν τα απόβλητά τους σε ποτάμια, λίμνες και ωκεανούς. Περίπου το 40% των ωκεανών του κόσμου επηρεάζεται από ανθρώπινες δραστηριότητες όπως η μόλυνση, η υπεραλίευση και η απώλεια των παράκτιων οικοσυστημάτων

Σύμφωνα με τον Οργανισμό Τροφίμων και Γεωργίας των Ηνωμένων Εθνών (FAO 2016), περίπου 80 εκατομμύρια τόνοι ψαριών αλιεύονται κάθε χρόνο σε θάλασσες και ωκεανούς. Το 2011, το 29% της θαλάσσιας επιφάνειας υπεραλιεύθηκε και κατά συνέπεια μειώθηκαν τα αποθέματα ψαριών. Σε σύγκριση με τις αρχές της δεκαετίας του 1950 η κατάσταση έχει αλλάξει δραματικά. Τότε η υπεραλίευση αφορούσε περίπου το 5% της συνολικής αλίευσης ενώ τώρα το 90%.

Επίσης, τα παράκτια οικοσυστήματα παίζουν σημαντικό ρόλο στην καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής, καθώς προστατεύουν από τις καταιγίδες και την αύξηση των επιπέδων της θάλασσας, εμποδίζουν τη διάβρωση στην ακτογραμμή, αποθηκεύουν σημαντικές ποσότητες αερίων θερμοκηπίου, και αποτελούν το φυσικό περιβάλλον για πολλά ψάρια, τα οποία τροφοδοτούν πολλές παράκτιες κοινότητες. Ωστόσο, σύμφωνα με την Πρωτοβουλία Blue Carbon, η οποία συντονίζεται εν μέρει από την UNESCO, μεταξύ 340.000 και 980.000 εκταρίων καταστρέφονται κάθε χρόνο.

Όσον αφορά στη ρύπανση των υδάτων, η UNESCO (2018) αναφέρει ότι το 80% της θαλάσσιας ρύπανσης προέρχεται από την ηπειρωτική χώρα. Υπάρχουν πολλοί άλλοι τύποι ρύπανσης στους ωκεανούς. Για παράδειγμα, το πετρέλαιο, οι ραδιενεργές ουσίες, τα βαρέα μέταλλα και άλλες τοξίνες και η ρύπανση που προέρχεται από την ατμόσφαιρα. Παραδείγματα περιλαμβάνουν τα λύματα και τα τεχνητά λιπάσματα, τα οποία φέρνουν τεράστιες ποσότητες θρεπτικών ουσιών στις θάλασσες. Αυτή η περίσσεια θρεπτικών ουσιών οδηγεί σε ανάπτυξη φυκιών. Τα άλγη καταναλώνουν τότε τόσο μεγάλο μέρος του οξυγόνου από το νερό, ότι όλο και περισσότερες περιοχές περιέχουν σχεδόν καθόλου οξυγόνο. Στη συνέχεια, η

θαλάσσια ζωή εγκαταλείπει σε τεράστια κλίμακα. Το Δεκέμβριο του 2016, τα Ηνωμένα Έθνη δημοσίευσαν την έκθεση «Marine Debris» (UN 2016). Αποκάλυψε ότι ο αριθμός των ειδών που υφίστανται ζημιές ως αποτέλεσμα των θαλασσιών αποβλήτων αυξήθηκε από 663 σε 817 από το 2012. Όλα τα είδη, συμπεριλαμβανομένων των ψαριών, των πτηνών, των ερπετών και των θηλαστικών, υποφέρουν από τη ρύπανση. Σύμφωνα με τους ερευνητές, το 40% των κητοειδών και το 44% των θαλάσσιων πτηνών απορροφούν αυτά τα απόβλητα. Το 80% των θαλάσσιων αποβλήτων αποτελείται από πλαστικό. Το Ίδρυμα Ellen MacArthur έδωσε άλλη μια συγκλονιστική προειδοποίηση (Ellen MacArthur 2017). Αν δεν αλλάξουμε τις τρέχουσες συνήθειες μας, μέχρι το 2050 θα υπάρξουν περισσότερα πλαστικά στις θάλασσες από ό, τι τα ψάρια.

14.2 Ο Στόχος για τη Ζωή στο Νερό

Με βάση το Περιφερειακό Κέντρο Πληροφόρησης του ΟΗΕ (UNRIC) (Ηνωμένα Έθνη 2018) οι επιδιώξεις του στόχου για τη ζωή στο νερό αφορούν αρχικά, έως το 2025, πρόληψη και σημαντική μείωση όλων των μορφών θαλάσσιας ρύπανσης, ιδίως της ρύπανσης από χερσαίες δραστηριότητες, συμπεριλαμβανομένων των θαλάσσιων απορριμμάτων και της ρύπανσης από θρεπτικές ουσίες. Επίσης, θα πρέπει να επιτευχθεί ελαχιστοποίηση και αντιμετώπιση των επιπτώσεων της όξυνσης των ωκεανών, μέσω της ενίσχυσης της επιστημονικής συνεργασίας σε όλα τα επίπεδα.

Περισσότερο βραχυπρόθεσμα, έως το 2020, απαιτείται βιώσιμη διαχείριση και προστασία των θαλάσσιων και παράκτιων οικοσυστημάτων προκειμένου να αποφευχθούν οι δυσμενείς επιπτώσεις, μέσω της ενίσχυσης της ανθεκτικότητάς τους, καθώς και ανάληψη δράσης για την αποκατάστασή τους, έτσι ώστε να επιτευχθούν υγιείς και παραγωγικοί ωκεανοί. Επίσης, αποτελεσματική ρύθμιση της αλιευτικής συγκομιδής και τερματισμός της υπεραλίευσης, της παράνομης, λαθραίας και άναρχης αλιείας, των καταστρεπτικών αλιευτικών τεχνικών, καθώς και εφαρμογή διαχειριστικών σχεδίων βασισμένων στην επιστήμη, έτσι ώστε να αποκατασταθούν τα αποθέματα αλιευμάτων το συντομότερο δυνατό, τουλάχιστον σε επίπεδα που θα επιτρέπουν την παραγωγή της μέγιστης βιώσιμης απόδοσης, όπως καθορίζονται από τα βιολογικά τους χαρακτηριστικά.

Επιπρόσθετα, μέχρι το 2020 θα πρέπει να διατηρηθεί τουλάχιστον το 10% των θαλάσσιων και παράκτιων περιοχών, σύμφωνα με το εθνικό και διεθνές δίκαιο και με

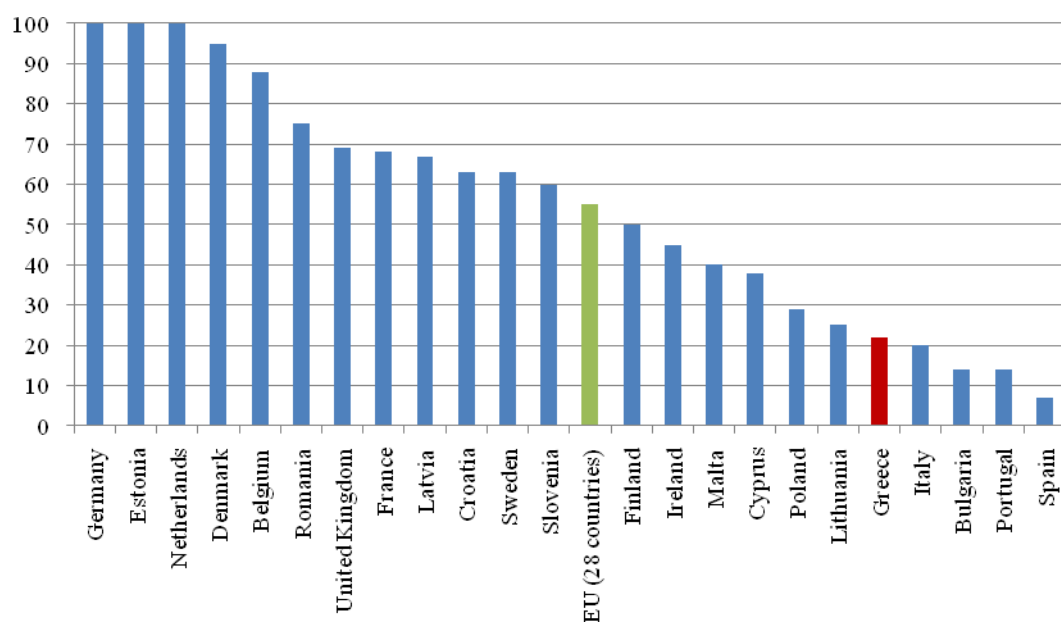
βάση τα βέλτιστα διαθέσιμα επιστημονικά στοιχεία και να επιτευχθεί απαγόρευση συγκεκριμένων μορφών επιδοτήσεων αλιείας, οι οποίες συντελούν στην πλεονάζουσα αλιευτική ικανότητα και την υπερεκμετάλλευση, εξάλειψη των επιδοτήσεων που συντελούν στην παράνομη, λαθραία και άναρχη αλιεία, και αποφυγή της εισαγωγής νέων τέτοιων επιδοτήσεων, αναγνωρίζοντας το γεγονός ότι η κατάλληλη και αποτελεσματική ειδική και διαφοροποιημένη μεταχείριση των αναπτυσσόμενων και λιγότερο ανεπτυγμένων χωρών θα πρέπει να αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα των διαπραγματεύσεων που διενεργούνται στο πλαίσιο του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου σχετικά με τις αλιευτικές επιδοτήσεις.

Τέλος, σε περισσότερο μακροπρόθεσμο επίπεδο, θα πρέπει έως το 2030, να επιτευχθεί αύξηση των οικονομικών ωφελειών για τα μικρά νησιωτικά αναπτυσσόμενα κράτη και τις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες από τη βιώσιμη χρήση των θαλάσσιων πόρων, μέσω της βιώσιμης διαχείρισης της αλιείας, των υδατοκαλλιεργειών και του τουρισμού.

14.3 Η Κατάσταση στην Ελλάδα Συγκριτικά με την Υπόλοιπη Ευρώπη

Το Διάγραμμα 14.1 παρουσιάζει ένα δείκτη αναφορικά με τις προστατευόμενες θαλάσσιες περιοχές ανά χώρα. Ο δείκτης μετρά την επιφάνεια των θαλάσσιων περιοχών τις οποίες τα κράτη έχουν φροντίσει ώστε να παρέχουν προστασία των φυσικών οικοτόπων, της άγριας πανίδας και χλωρίδας σύμφωνα με τις σχετικές οδηγίες. Κάθε χώρα υποχρεούται να συμπληρώσει ένα τυποποιημένο έντυπο δεδομένων όπου οι τοποθεσίες που ορίζονται σύμφωνα με την οδηγία αναφέρονται λεπτομερώς, συμπεριλαμβανομένου του μεγέθους του τόπου σε km² και των υφιστάμενων οικοτόπων και ειδών. Ο δείκτης επάρκειας δείχνει το ποσοστό των περιοχών και της πανίδας και της χλωρίδας που προστατεύονται επαρκώς από τις χώρες. Το 100% σημαίνει πλήρη προστασία.

Διάγραμμα 14.1 Δείκτης προστασίας θαλασσιών περιοχών (%) (2013)

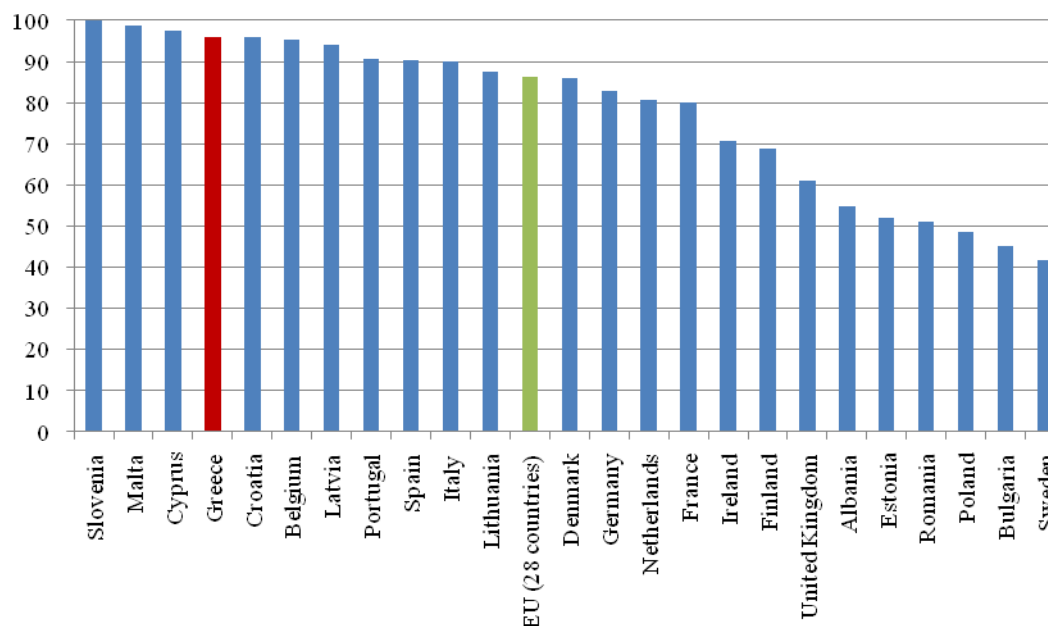

Πηγή: Eurostat (sdg_14_10).

Ο δείκτης για την Ελλάδα είναι της τάξης του 22, ενώ ο αντίστοιχος για την Ευρωπαϊκή Ένωση είναι της τάξης του 55. Οι χώρες με τη χαμηλότερη προστασία των θαλασσιών περιοχών είναι η Ισπανία (7), η Πορτογαλία (14), η Βουλγαρία (14) και η Ιταλία (20), ενώ τις ακολουθεί η Ελλάδα. Από την άλλη μεριά, οι χώρες με την υψηλότερη προστασία είναι η Γερμανία, η Εσθονία και η Ολλανδία (100) και η Δανία (95).

Το Διάγραμμα 14.2 παρουσιάζει το ποσοστό των θαλασσιών υδάτων που κρίνεται άριστο επί των συνολικών θαλασσιών υδάτων κάθε χώρας. Ο δείκτης μετρά την αναλογία των παράκτιων χώρων κολύμβησης με άριστη ποιότητα νερού. Η αξιολόγηση του δείκτη βασίζεται σε μικροβιολογικές παραμέτρους. Η νέα οδηγία για τα ύδατα κολύμβησης απαιτεί από τα κράτη μέλη να εντοπίζουν και να αξιολογούν την ποιότητα όλων των θαλάσσιων υδάτων κολύμβησης και να ταξινομούν τα ύδατα αυτά ως «φτωχά», «επαρκή», «καλά» ή «εξαιρετικά».

Διάγραμμα 14.2 Αναλογία των παράκτιων χώρων κολύμβησης με άριστη ποιότητα νερού (%) (2017)

Πηγή: Eurostat (sdg_14_40).

Στην Ελλάδα το 95,99% των παραθαλάσσιων υδάτων κολύμβησης είναι άριστα, όταν το αντίστοιχο ποσοστό σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι 86,31%. Οι χώρες με το υψηλότερο ποσοστό άριστων θαλάσσιων υδάτων είναι η Σλοβενία (100%), η Μάλτα (98,85%), η Κύπρος (97,35%) και ακολουθεί η Ελλάδα, ενώ το χαμηλότερο ποσοστό παρουσιάζουν η Σουηδία (41,8%), η Βουλγαρία (45,05%), η Πολωνία (48,45%) και η Ρουμανία (51,02%).

14.4 Αποτελεσματικά Μέτρα και Πολιτικές

Με βάση το Περιφερειακό Κέντρο Πληροφόρησης του ΟΗΕ (UNRIC) (Ηνωμένα Έθνη 2018) για να επιτευχθεί ο στόχος για τη ζωή στο νερό, θα πρέπει αρχικά να αυξηθεί η επιστημονική γνώση, να αναπτυχθούν ερευνητικές ικανότητες και μεταφορά της θαλάσσιας τεχνολογίας, λαμβάνοντας υπόψη τα Κριτήρια και τις Κατευθυντήριες Γραμμές σχετικά με τη Μετάδοση της Θαλάσσιας Τεχνολογίας της Διακυβερνητικής Ωκεανογραφικής Επιτροπής, έτσι ώστε να βελτιωθεί η υγεία των ωκεανών και να ενισχυθεί η συμβολή της θαλάσσιας βιοποικιλότητας στην ανάπτυξη των αναπτυσσόμενων χωρών, και ιδίως των μικρών αναπτυσσόμενων νησιωτικών κρατών και των λιγότερο ανεπτυγμένων χωρών. Πέραν αυτών θα πρέπει να παρέχεται

πρόσβαση των παραδοσιακών αλιέων μικρής κλίμακας στους θαλάσσιους πόρους και τις αγορές.

Επίσης, θα πρέπει να επιτευχθεί ενίσχυση της διατήρησης και της βιώσιμης χρήσης των ωκεανών και των πόρων τους, μέσω της εφαρμογής του διεθνούς δικαίου, όπως προβλέπεται από τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας, η οποία παρέχει το νομικό πλαίσιο για τη διατήρηση και τη βιώσιμη χρήση των ωκεανών και των πόρων τους.

14.5 Βιβλιογραφία

Ηνωμένα Έθνη (2018) SDG Report 2018, Διαθέσιμο στο:
<https://www.un.org/sustainabledevelopment/development-agenda/>

Ellen MacArthur (2017) The New Plastics Economy: Catalysing action. Διαθέσιμο στο: <https://www.ellenmacarthurfoundation.org/publications/new-plastics-economy-catalysing-action>

FAO (2016) The State Of World Fisheries And Aquaculture

UN (2016) Marine Debris: Understanding, Preventing And Mitigating The Significant Adverse Impacts On Marine And Coastal Biodiversity, CBD Technical Series No. 83

UNESCO (2018) Marine Pollution. Διαθέσιμο στο:
<http://www.unesco.org/new/en/natural-sciences/ioc-oceans/focus-areas/rio-20-ocean/blueprint-for-the-future-we-want/marine-pollution/>

Στόχος 15 - Ζωή στη Στεριά

15.1 Ορισμός του Προβλήματος

Τα δάση έχουν μεγάλη επιρροή στην εξέλιξη της χερσαίας ζωής και συνεχίζουν να παρέχουν σημαντικές ανατροφοδοτήσεις στο φυσικό περιβάλλον και κυρίως το κλίμα. Σήμερα, πραγματοποιούνται διάφορες μελέτες για τα δάση του πλανήτη και συμπεραίνουν ότι συμβαίνουν πρωτοφανείς αλλαγές οι οποίες σε μεγάλο βαθμό απορρέουν άμεσα ή έμμεσα από την ανθρώπινη δραστηριότητα.

Το κλίμα και τα δάση συνδέονται μέσω φυσικών, χημικών και βιολογικών διαδικασιών που επηρεάζουν τον κύκλο του άνθρακα, την ατμοσφαιρική σύνθεση και τη ροή ηλιακής ενέργειας και θερμότητας μέσω του συστήματος της Γης (Bonan 2008). Επίσης, τα δάση αποτελούν το σπίτι για περισσότερο από το 80% όλων των χερσαίων ειδών ζώων, φυτών και εντόμων

Ωστόσο, κάθε χρόνο, δεκατρία εκατομμύρια εκτάρια δασών χάνονται με τη διαρκή υποβάθμιση των ξηρών περιοχών να έχει οδηγήσει στην ερημοποίηση 3,6 δισεκατομμυρίων εκταρίων. Η απώλεια αρόσιμης γης υπολογίζεται ότι έχει αυξηθεί κατά 30-35 φορές περισσότερο από ότι συνέβαινε παλαιότερα. Η αποψίλωση και η ερημοποίηση, που οφείλονται στην ανθρώπινη δραστηριότητα και στην κλιματική αλλαγή, δημιουργούν μεγάλες προκλήσεις για τη βιώσιμη ανάπτυξη ενώ έχουν επηρεάσει τις ζωές και τον βιοπορισμό εκατομμυρίων ανθρώπων στη μάχη τους κατά της φτώχειας (Ηνωμένα Έθνη 2018). Επίσης, εξαιτίας της ξηρασίας και της ερημοποίησης κάθε χρόνο χάνονται 12 εκατομμύρια εκτάρια (23 εκτάρια κάθε λεπτό) στη θέση των οποίων θα μπορούσαν να είχαν καλλιεργηθεί 20 εκατομμύρια τόνοι δημητριακών. Επίσης, είναι γεγονός ότι το 74% των φτωχών ανθρώπων συνδέεται άμεσα με την υποβάθμιση της γης σε παγκόσμιο επίπεδο (Ηνωμένα Έθνη 2018).

15.2 Ο Στόχος για τη Ζωή στη Στεριά

Με βάση το Περιφερειακό Κέντρο Πληροφόρησης του ΟΗΕ (UNRIC) (Ηνωμένα Έθνη 2018) οι επιδιώξεις του στόχου για τη ζωή στη στεριά αφορούν αρχικά, σε βραχυπρόθεσμο επίπεδο (έως το 2020) τη διασφάλιση της διατήρησης, αποκατάστασης και βιώσιμης χρήσης των χερσαίων οικοσυστημάτων και των οικοσυστημάτων εσωτερικών υδάτων και των υπηρεσιών τους, ιδίως των δασών, των

υδροβιότοπων, των βουνών και των ξηρών ζωνών, σύμφωνα με τις υποχρεώσεις που απορρέουν από τις διεθνείς συμφωνίες. Επίσης, θα πρέπει να υπάρξει προαγωγή της εφαρμογής της βιώσιμης διαχείρισης όλων των τύπων των δασών, τερματισμός της αποψίλωσης, αποκατάσταση των υποβαθμισμένων δασών και ουσιαστική αύξηση της δάσωσης και της αναδάσωσης παγκοσμίως. Πέραν αυτών, θα πρέπει να θεσπιστούν μέτρα για την πρόληψη της εισαγωγής και τη σημαντική μείωση του αντίκτυπου των χωροκατακτητικών ξένων ειδών στα χερσαία και υδάτινα οικοσυστήματα, και τον έλεγχο ή εξάλειψη των κυριότερων από αυτά τα είδη. Επίσης, στόχος είναι η ενσωμάτωση της αξίας των οικοσυστημάτων και της βιοποικιλότητας στον εθνικό και τοπικό σχεδιασμό, στις αναπτυξιακές διαδικασίες και στις στρατηγικές και υπολογισμούς μείωσης της φτώχειας.

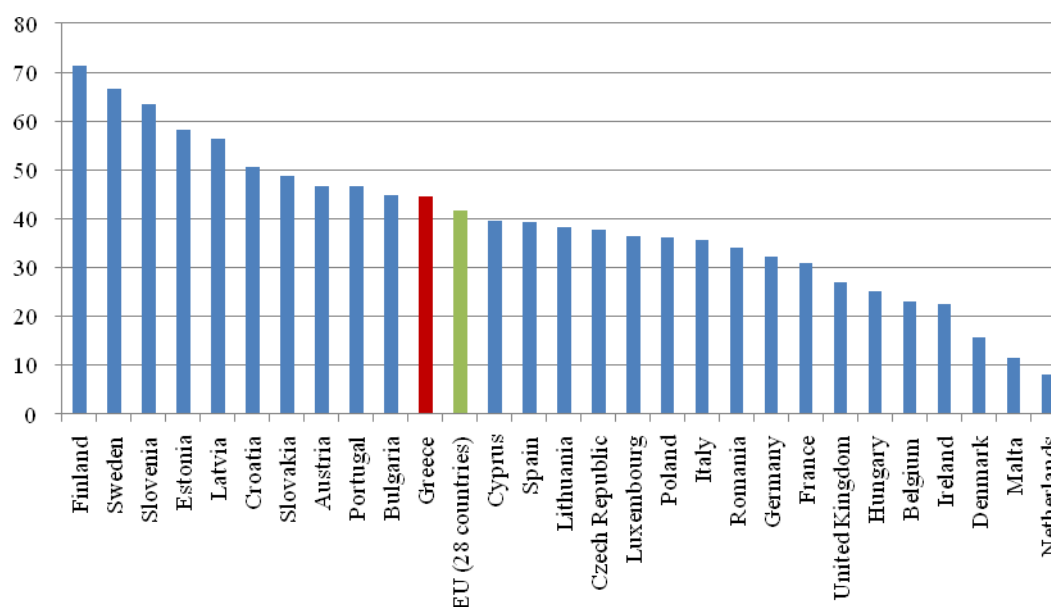
Σε μακροπρόθεσμο επίπεδο, θα πρέπει έως το 2030 να καταπολεμηθεί η απερίμωση και να αποκατασταθούν υποβαθμισμένες γαίες και εδάφη, συμπεριλαμβανομένων των εδαφών που επηρεάζονται από την απερίμωση, την ξηρασία και τις πλημμύρες, και θα πρέπει να επιδιώκεται η επίτευξη ενός κόσμου με μηδενική υποβάθμιση της γης. Επίσης, θα πρέπει να διασφαλίζεται η διατήρηση των ορεινών οικοσυστημάτων συμπεριλαμβανομένης της βιοποικιλότητάς τους, έτσι ώστε ενισχυθεί η ικανότητά τους να παράσχουν οφέλη απαραίτητα για τη βιώσιμη ανάπτυξη.

Γενικότερο στόχο για τη ζωή στη στεριά αποτελεί η ανάληψη επείγουσας και ουσιαστικής δράσης για τη μείωση της υποβάθμισης των φυσικών οικοτόπων, την αποτροπή της απώλειας της βιοποικιλότητας καθώς και την προστασία και την πρόληψη, έως το 2020, της εξαφάνισης απειλούμενων ειδών. Επιπρόσθετα, η προαγωγή του δίκαιου και ισότιμου καταμερισμού των οφελών που προέρχονται από τη χρήση των γενετικών πόρων και προαγωγή της κατάλληλης πρόσβασης σε τέτοιους πόρους, όπως έχει συμφωνηθεί διεθνώς. Τέλος, ένας ακόμη στόχος είναι η ανάληψη άμεσης δράσης για τον τερματισμό της λαθροθηρίας και της παράνομης διακίνησης προστατευόμενων ειδών της χλωρίδας και της πανίδας, και την αντιμετώπιση τόσο της προσφοράς όσο και της ζήτησης παράνομων προϊόντων χλωρίδας και πανίδας.

15.3 Η Κατάσταση στην Ελλάδα Συγκριτικά με την Υπόλοιπη Ευρώπη

Το Διάγραμμα 15.1 παρουσιάζει το ποσοστό δασών επί του συνόλου της γης.

Διάγραμμα 15.1 Ποσοστό δασών επί του συνόλου της γης ανά χώρα (%) (2015)

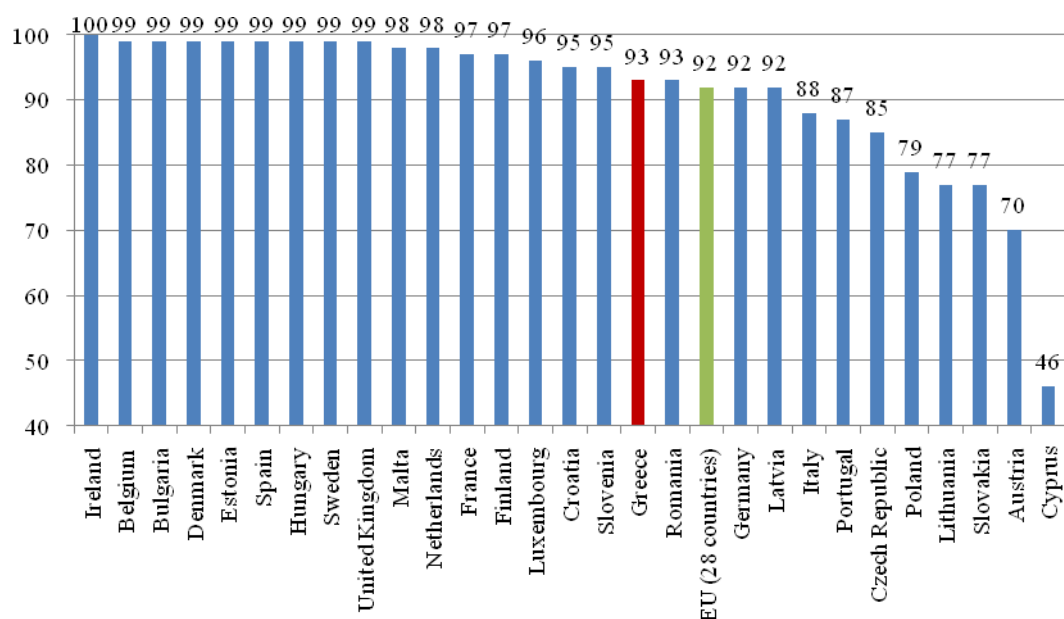

Πηγή: Eurostat (sdg_15_10).

Η Ελλάδα παρουσιάζει ένα αρκετά ικανοποιητικό ποσοστό δασών σε σχέση με το σύνολο των εδαφών της καθώς το 44,5% των εδαφών της είναι δάση. Μάλιστα το ποσοστό αυτό την τοποθετεί πολύ κοντά στο μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην οποία το 41,7% είναι δασικές εκτάσεις. Οι χώρες με τα υψηλότερα ποσοστά δασικών εκτάσεων είναι η Φινλανδία (71,3%), η Σουηδία (66,5%), η Σλοβενία (63,4%) και η Εσθονία (58,2%), ενώ οι χώρες με τα χαμηλότερα ποσοστά δασικών εκτάσεων η Ολλανδία (8%), η Μάλτα (11,5%), η Δανία (15,6%) και η Ιρλανδία (22,4%).

Το Διάγραμμα 15.2 παρουσιάζει ένα δείκτη αναφορικά με τις προστατευόμενες χερσαίες περιοχές ανά χώρα, περιγράφοντας το βαθμό προστασίας των εδαφών με βάση τις σχετικές οδηγίες. Το 100% σημαίνει πλήρη προστασία.

Διάγραμμα 15.2 Δείκτης προστασίας χερσαίων εδαφών (%) (2013)

Πηγή: Eurostat (sdg_15_20).

Η Ελλάδα τοποθετείται αρκετά κοντά στο μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και μάλιστα παρουσιάζει υψηλότερη τιμή στο δείκτη προστασίας χερσαίων εδαφών. Πιο συγκεκριμένα, ο σχετικός δείκτης για την Ελλάδα είναι της τάξης του 93 ενώ για την Ευρωπαϊκή Ένωση 92. Οι χώρες με τη χαμηλότερη τιμή στο δείκτη αυτό είναι η Κύπρος (46), η Αυστρία (70), η Σλοβακία (77) και η Λιθουανία (77), ενώ οι χώρες με την υψηλότερη τιμή η Ιρλανδία (100) και οι Βέλγιο, Βουλγαρία, Δανία, Εσθονία, Ισπανία, Ουγγαρία και Ην. Βασίλειο (όλες 99).

15.4 Αποτελεσματικά Μέτρα και Πολιτικές

Με βάση το Περιφερειακό Κέντρο Πληροφόρησης του ΟΗΕ (UNRIC) (Ηνωμένα Έθνη 2018) για να επιτευχθεί ο στόχος για τη ζωή στη στεριά, θα πρέπει αρχικά να κινητοποιηθούν οικονομικοί πόροι αλλά και να αυξηθούν σημαντικά οι ήδη υπάρχοντες πόροι από όλες τις πηγές για τη διατήρηση και βιώσιμη χρήση της βιοποικιλότητας και των οικοσυστημάτων.

Επίσης, κρίνεται απαραίτητη η κινητοποίηση σημαντικών πόρων από όλες τις πηγές και σε όλα τα επίπεδα για τη χρηματοδότηση της βιώσιμης διαχείρισης των δασών και παροχή επαρκών κινήτρων στις αναπτυσσόμενες χώρες, προκειμένου να

προωθήσουν τέτοιου είδους διαχείριση, συμπεριλαμβανομένης της διατήρησης και της αναδάσωσης.

Τέλος, απαιτείται να πραγματοποιηθεί ενίσχυση της παγκόσμιας στήριξης των προσπαθειών καταπολέμησης της λαθροθηρίας και της παράνομης διακίνησης προστατευόμενων ειδών, αυξάνοντας την ικανότητα των τοπικών κοινοτήτων να επιδιώκουν ευκαιρίες βιώσιμων συνθηκών διαβίωσης.

15.5 Βιβλιογραφία

Ηνωμένα Έθνη (2018) SDG Report 2018, Διαθέσιμο στο:

<https://www.un.org/sustainabledevelopment/development-agenda/>

Bonan G. B. (2008) Forests and Climate Change: Forcings, Feedbacks, and the Climate Benefits of Forests, *Science*, 13 Jun 2008: Vol. 320, Issue 5882, pp. 1435

Στόχος 16 - Ειρήνη, Δικαιοσύνη και Ισχυροί Θεσμοί

16.1 Ορισμός του Προβλήματος

Η βιώσιμη ανάπτυξη στηρίζεται σε κοινωνίες οι οποίες δεν έχουν αποκλεισμούς, χαρακτηρίζονται από ειρήνη, παρέχουν ισότιμη πρόσβαση στη δικαιοσύνη καθώς και αποτελεσματικούς και υπεύθυνους θεσμούς σε όλα τα επίπεδα. Το κράτος δικαίου και η ανάπτυξη είναι έννοιες αλληλένδετες που ενισχύουν η μία την άλλη, γεγονός που τις κάνει απαραίτητες για τη βιώσιμη ανάπτυξη σε εθνικό και διεθνές επίπεδο.

Οι θεσμοί είναι οι κανόνες του παιχνιδιού σε μια οικονομία και κοινωνία (North 1991) και μπορεί να εμποδίζουν την οικονομική ανάπτυξη όταν είναι «εκμεταλλευτικοί (extractive)» θεσμοί την ή να την προωθούν όταν και ως «περιεκτικοί (inclusive)» θεσμοί (Acemoglu and Robinson 2012). Για παράδειγμα, στις κοινωνίες που εντοπίζονται εκμεταλλευτικοί θεσμοί τίθενται εμπόδια στις επιχειρηματικές δραστηριότητες, αυξάνεται ο συστηματικός κίνδυνος και καταπνίγεται η λειτουργία και η αποτελεσματικότητα των αγορών. Όταν παρατηρείται ύφεση, οι υπάρχουσες δομές παραγωγής απαξιώνονται. Αυτό σε συνδυασμό με την ύπαρξη εκμεταλλευτικών θεσμών οι οποίοι εμποδίζουν τη δημιουργία νέων παραγωγικών δομών (αποτυχημένες διαδικασίες χρεοκοπίας), οδηγεί στη διατήρηση αποτυχημένων πρωτοτύπων παραγωγής.

Τα Ηνωμένα Έθνη (2018) παρουσιάζουν κάποια στοιχεία που είναι ενδεικτικά της ανάγκης παρέμβασης μέσω του στόχου αυτού για να επιτευχθεί ο γενικότερος στόχος της οικονομικής ανάπτυξης. Για παράδειγμα, η διαφθορά, η δωροδοκία, η κλοπή και φοροδιαφυγή κοστίζουν περίπου 1,26 τρισεκατομμύρια δολάρια για τις αναπτυσσόμενες χώρες ετησίως. Ανάμεσα στους θεσμούς τα μεγαλύτερα ποσοστά διαφθοράς εντοπίζονται στο δικαστικό σύστημα και στην αστυνομία. Τέλος, αξίζει να αναφερθεί ότι το ποσοστό των παιδιών που εγκαταλείπουν την πρωτοβάθμια εκπαίδευση, εξαιτίας των συγκρούσεων στις χώρες τους, άγγιξε το 50% το 2011, ποσοστό που μεταφράζεται σε 28,5 εκατομμύρια παιδιά.

16.2 Ο Στόχος της Ειρήνης, της Δικαιοσύνης και των Ισχυρών Θεσμών

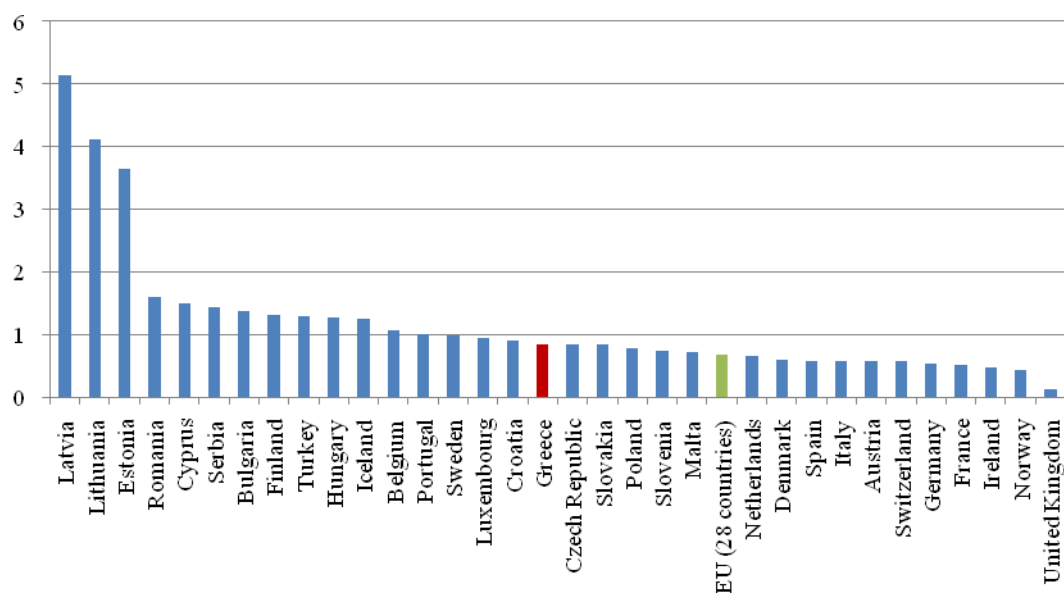
Με βάση το Περιφερειακό Κέντρο Πληροφόρησης του ΟΗΕ (UNRIC) (Ηνωμένα Έθνη 2018) οι επιδιώξεις του στόχου της ειρήνης, της δικαιοσύνης και των ισχυρών θεσμών, αφορούν αρχικά στη σημαντική μείωση όλων των μορφών βίας και των σχετικών ποσοστών θανάτων παντού. Επίσης, στόχο αποτελεί ο τερματισμός της κακοποίησης, της εκμετάλλευσης, της εμπορίας ανθρώπων, καθώς και όλων των μορφών βίας και βασανιστηρίων που υφίστανται τα παιδιά, η προαγωγή του κράτους δικαίου, σε εθνικό και διεθνές επίπεδο, και διασφάλιση της ισότιμης πρόσβασης στη δικαιοσύνη για όλους, η ουσιαστική μείωση κάθε μορφής διαφθοράς και δωροδοκίας. Επιπρόσθετα, θα πρέπει να αναπτυχθούν αποτελεσματικοί, υπεύθυνοι και διαφανείς θεσμοί σε όλα τα επίπεδα, να διασφαλιστεί η υπεύθυνη, χωρίς αποκλεισμούς, συμμετοχική και αντιπροσωπευτική λήψη αποφάσεων σε όλα τα επίπεδα. Πέραν αυτών θα πρέπει να διευρυνθεί και να ενισχυθεί η συμμετοχή των αναπτυσσόμενων χωρών στους θεσμούς παγκόσμιας διακυβέρνησης και να διασφαλιστεί η δημόσια πρόσβαση σε πληροφορίες και η προστασία των θεμελιωδών ελευθεριών, σύμφωνα με τις εκάστοτε εθνικές νομοθεσίες και διεθνείς συμφωνίες.

Ως περισσότερο μακροπρόθεσμος στόχος (μέχρι το 2030), τίθεται ότι θα πρέπει να μειωθούν σημαντικά οι παράνομες ροές χρημάτων και όπλων, να ενισχυθεί η ανάκτηση και επιστροφή κλεμμένων περιουσιακών στοιχείων και να καταπολεμηθεί κάθε μορφής οργανωμένο έγκλημα. Τέλος, θα πρέπει να παρέχεται νομική ταυτότητα σε όλους, συμπεριλαμβανομένης της ληξιαρχικής καταχώρησης των γεννήσεων.

16.3 Η Κατάσταση στην Ελλάδα Συγκριτικά με την Υπόλοιπη Ευρώπη

Το Διάγραμμα 16.1 παρουσιάζει τον αριθμό των ανθρωποκτονιών ανά 100.000 για το έτος 2015.

Διάγραμμα 16.1 Αριθμός ανθρωποκτονιών ανά 100.000 άτομα (2015)

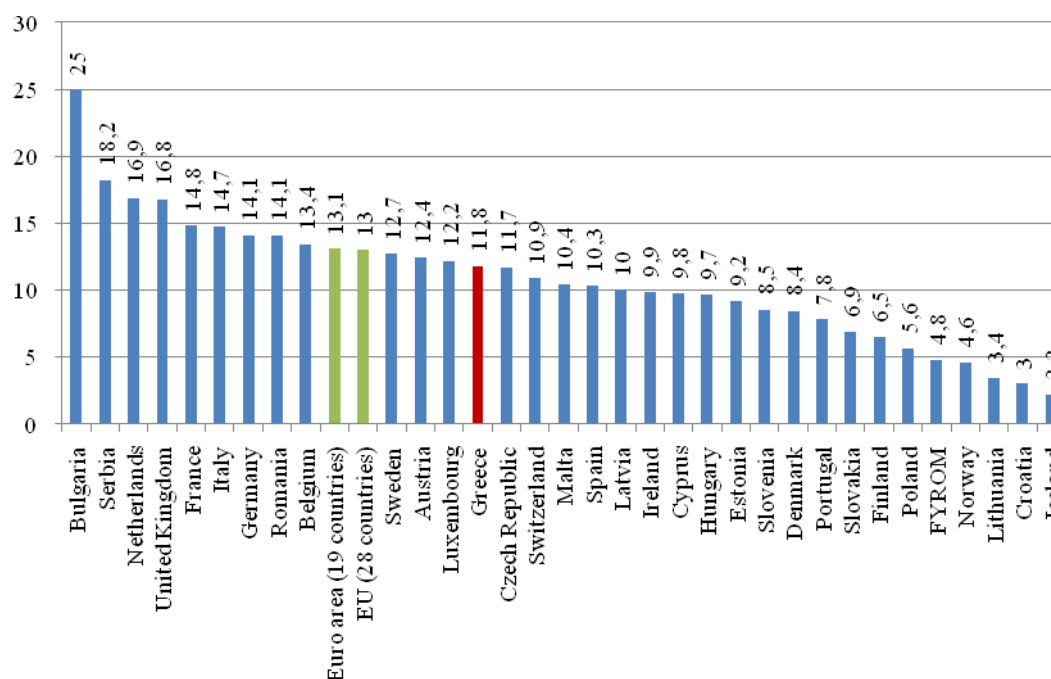

Πηγή: Eurostat (sdg_16_10).

Στην Ελλάδα καταγράφηκαν για το 2015 0,85 ανθρωποκτονίες ανά 100.000 άτομα όταν ο αντίστοιχος μέσος όρος σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης ήταν 0,69 άτομα. Το υψηλότερο πλήθος ανθρωποκτονιών σημείωσε η Λετονία (5,14), ενώ ακολουθούν η Λιθουανία (4,11), η Εσθονία (4,62) και η Ρουμανία. Το χαμηλότερο πλήθος ανθρωποκτονιών ανά 100.000 άτομα σημειώνεται στο Ην. Βασίλειο (0,13), τη Νορβηγία (0,43), την Ιρλανδία (0,47) και τη Γαλλία (0,52).

Συμπληρωματικά σε σχέση με το βαθμό εγκλημάτων στις ευρωπαϊκές χώρες, παρουσιάζεται το Διάγραμμα 16.2 το οποίο δείχνει το ποσοστό του πληθυσμού που ανέφεραν την εμφάνιση εγκλημάτων, βίας ή βανδαλισμού στην περιοχή τους το 2016.

Διάγραμμα 16.2 Ποσοστό του πληθυσμού που ανέφεραν την εμφάνιση εγκλημάτων, βίας ή βανδαλισμού στην περιοχή τους (%) (2016)

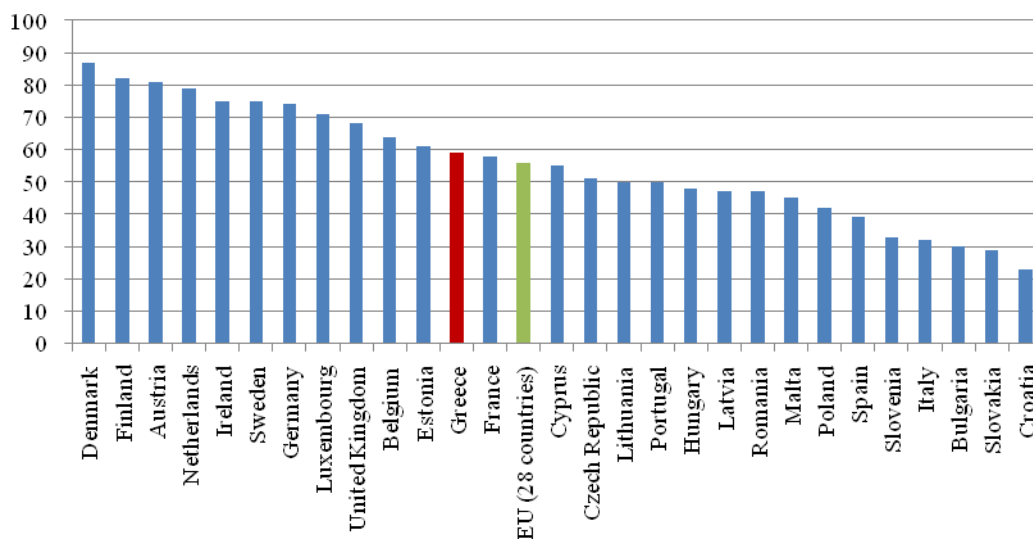

Πηγή: Eurostat (sdg_16_20).

Φαίνεται ότι η κατάσταση στην Ελλάδα είναι κοντά στο μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και στο μέσο όρο της Ευρωζώνης, αν και ελαφρώς καλύτερη. Πιο συγκεκριμένα, το 11,8% του ελληνικού πληθυσμού ανέφερε την εμφάνιση εγκλημάτων, βίας ή βανδαλισμού στην περιοχή τους όταν το ποσοστό για την Ευρωπαϊκή Ένωση ήταν 13% και για την Ευρωζώνη 13,1%. Οι χώρες με το υψηλότερο ποσοστό είναι η Βουλγαρία (25%), η Σερβία (18,2%), η Ολλανδία (16,9%) και το Ην. Βασίλειο (16,8%) και οι χώρες με το χαμηλότερο ποσοστό η Ισλανδία (2,2%), η Κροατία (3%), η Λιθουανία (3,4%) και η Νορβηγία (4,6%).

Αναφορικά με το επίπεδο δικαιοσύνης, το Διάγραμμα 16.3 παρουσιάζει τη γνώμη που έχουν οι κοινωνίες σχετικά με την ανεξαρτησία του δικαστικού συστήματος. Πιο συγκεκριμένα παρουσιάζεται το ποσοστό του πληθυσμού που θεωρεί ότι το δικαστικό σύστημα είναι πολύ ανεξάρτητο.

Διάγραμμα 16.3 Ποσοστό του πληθυσμού που θεωρεί ότι το δικαστικό σύστημα είναι πολύ ανεξάρτητο (2018)

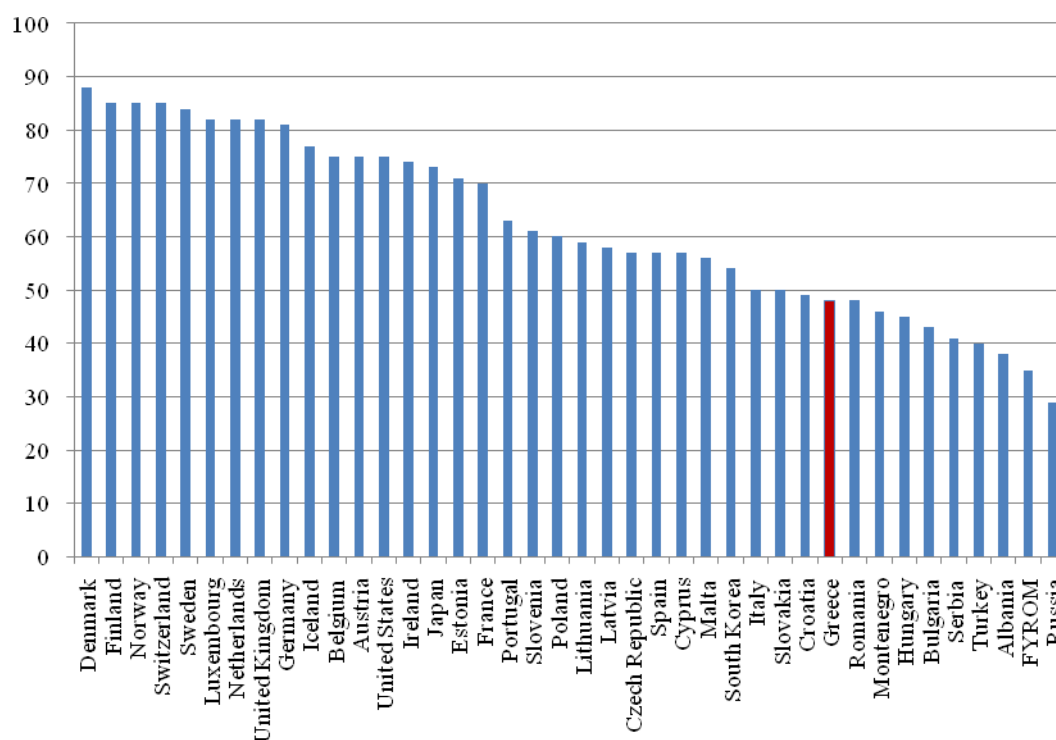

Πηγή: Eurostat (sdg_16_40).

Στην Ελλάδα το 59% του πληθυσμού θεωρεί ότι το δικαστικό σύστημα είναι πλήρως ανεξάρτητο, έναντι ποσοστού 56% για το μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι χώρες που φαίνεται να έχουν το περισσότερο ανεξάρτητο δικαστικό σύστημα είναι η Δανία (87%), η Φινλανδία (82%), η Αυστρία (81%) και η Ολλανδία (79%), ενώ αυτές με το λιγότερο ανεξάρτητο η Κροατία (23%), η Σλοβακία (29%), η Βουλγαρία (30%) και η Ιταλία (32%).

Τέλος, το Διάγραμμα 16.4 παρουσιάζει ένα δείκτη διαφθοράς για τις ευρωπαϊκές οικονομίες.

Διάγραμμα 16.4 Δείκτης διαφθοράς (0 μέγιστη διαφθορά - 100 μηδενική διαφθορά)

Πηγή: Eurostat (sdg_16_50).

Ο δείκτης για την Ελλάδα είναι της τάξης του 48, ενώ τη μεγαλύτερη διαφθορά παρουσιάζουν η Ρωσία (29), η ΠΓΔΜ (35), η Αλβανία (38) και η Τουρκία (40), ενώ τη χαμηλότερη διαφθορά παρουσιάζουν η Δανία (88), η Φινλανδία, η Νορβηγία και η Ελβετία (όλες από 85).

16.4 Αποτελεσματικά Μέτρα και Πολιτικές

Με βάση το Περιφερειακό Κέντρο Πληροφόρησης του ΟΗΕ (UNRIC) (Ηνωμένα Έθνη 2018) για να επιτευχθεί ο στόχος της ειρήνης, της δικαιοσύνης και των ισχυρών θεσμών, απαιτείται ενίσχυση των σχετικών εθνικών θεσμών, μέσω της διεθνούς συνεργασίας, για την οικοδόμηση ικανοτήτων σε όλα τα επίπεδα, ιδίως στις αναπτυσσόμενες χώρες, με στόχο την πρόληψη της βίας και την καταπολέμηση της τρομοκρατίας και του εγκλήματος.

Επίσης, απαιτείται προαγωγή και εφαρμογή νόμων που δεν δημιουργούν διακρίσεις και πολιτικών βιώσιμης ανάπτυξης.

16.5 Βιβλιογραφία

Ηνωμένα Έθνη (2018) SDG Report 2018, Διαθέσιμο στο:

<https://www.un.org/sustainabledevelopment/development-agenda/>

Acemoglu D., Robinson J. (2012): Why Nations Fail, Crown Business.

North, D. C. (1991). Institutions. Journal of Economic Perspectives, 5(1):97–112.

Στόχος 17 - Συνεργασία για τους Στόχους

17.1 Ορισμός του Προβλήματος

Προκειμένου να επιτευχθούν οι 16 στόχοι που περιγράφηκαν προηγουμένως είναι απαραίτητη η συνεργασία μεταξύ των κυβερνήσεων, του ιδιωτικού τομέα καθώς και της κοινωνίας. Αυτές οι συνεργασίες -σε παγκόσμιο, περιφερειακό, εθνικό και τοπικό επίπεδο- θα πρέπει να πραγματοποιούνται χωρίς αποκλεισμούς και να βασίζονται σε αρχές, αξίες, κοινό όραμα, κοινούς στόχους που θα έχουν στο επίκεντρό τους τις κοινωνίες. Για το σκοπό αυτό απαιτούνται ιδιωτικοί πόροι, μακροχρόνιες επενδύσεις, άμεσες ξένες επενδύσεις, καθώς και ελεγκτικοί μηχανισμοί.

Τα Ηνωμένα Έθνη (2018) παρουσιάζουν κάποια στατιστικά στοιχεία τα οποία αναδεικνύουν την ανάγκη για συνεργασία: α) Το 2014 η επίσημη βοήθεια για αναπτυξιακούς σκοπούς ανήλθε σε 135,200 εκατομμύρια δολάρια, το υψηλότερο ποσοστό που έχει ποτέ καταγραφεί, β) το 79% των εισαγωγών από τις αναπτυσσόμενες χώρες εισήρθε στις ανεπτυγμένες χώρες χωρίς δασμούς, γ) το δανειακό βάρος των αναπτυσσόμενων χωρών παραμένει σταθερό στο 3% των εσόδων από τις εξαγωγές, δ) Το 30% της νεολαίας του παγκόσμιου πληθυσμού είναι «ψηφιακά αναθρεμμένη» και χρησιμοποιεί ενεργά το διαδίκτυο για τουλάχιστον πέντε χρόνια, ωστόσο, υπάρχουν ακόμα 4 δισεκατομμύρια άνθρωποι που δεν χρησιμοποιούν το διαδίκτυο σήμερα με το 90% από αυτούς να ανήκουν στον αναπτυσσόμενο κόσμο.

17.2 Ο Στόχος της Συνεργασίας

Με βάση το Περιφερειακό Κέντρο Πληροφόρησης του ΟΗΕ (UNRIC) (Ηνωμένα Έθνη 2018) οι επιδιώξεις του στόχου για συνεργασία, αφορούν σε ζητήματα που έχουν να κάνουν με τη χρηματοδότηση, την τεχνολογία, την ανάπτυξη ικανοτήτων, το εμπόριο και διάφορα συστημικά προβλήματα.

Όσον αφορά στη χρηματοδότηση, στόχος είναι να επιτευχθεί πλήρης εφαρμογή, από τις ανεπτυγμένες χώρες, των δεσμεύσεών τους για την παροχή επίσημης αναπτυξιακής βοήθειας, συμπεριλαμβανομένης της δέσμευσης αρκετών ανεπτυγμένων χωρών για επίτευξη του στόχου παροχής 0,7% του ακαθάριστου

εθνικού εισοδήματος για επίσημη αναπτυξιακή βοήθεια (EAB/AEE) προς τις αναπτυσσόμενες χώρες και 0,15% έως 0,20% της EAB/AEE προς τις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες. Οι χώρες που παρέχουν Επίσημη Αναπτυξιακή Βοήθεια ενθαρρύνονται να θέσουν ως στόχο τους την παροχή τουλάχιστον του 0,20% της EAB/AEE στις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες. Επίσης, στόχος είναι η κινητοποίηση επιπλέον χρηματοδοτικών πόρων για τις αναπτυσσόμενες χώρες από πολλαπλές πηγές, καθώς και η υιοθέτηση και εφαρμογή καθεστώτων προώθησης των επενδύσεων για τις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες.

Όσον αφορά στην τεχνολογία, θα πρέπει να ενισχυθεί η συνεργασία μεταξύ Βορρά-Νότου, Νότου-Νότου καθώς και των τριγωνικών περιφερειακών και διεθνών συνεργασιών σε θέματα σχετικά με την πρόσβαση στην επιστήμη, την τεχνολογία και την καινοτομία, και να ενισχυθεί η ανταλλαγή γνώσεων με αμοιβαία συμφωνηθέντες όρους, μέσω ενός βελτιωμένου συντονισμού των υπαρχόντων μηχανισμών, ιδίως σε επίπεδο Ηνωμένων Εθνών, καθώς και μέσω ενός παγκόσμιου μηχανισμού τεχνολογικής διευκόλυνσης. Επιπρόσθετα, θα πρέπει να πραγματοποιηθεί προαγωγή της ανάπτυξης, μεταφοράς, διάδοσης και διάχυσης περιβαλλοντικά ορθών τεχνολογιών στις αναπτυσσόμενες χώρες, με ευνοϊκούς και προτιμησιακούς όρους, όπως έχουν αμοιβαία συμφωνηθεί. Πέραν αυτών, στόχος είναι η πλήρης λειτουργία της τράπεζας τεχνολογίας (technology bank) και του μηχανισμού οικοδόμησης ικανότητας στους τομείς της επιστήμης, της τεχνολογίας και της καινοτομίας για τις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες, και ενδυνάμωση της χρήσης των βασικών τεχνολογιών γενικής εφαρμογής, και ιδίως των τεχνολογιών της πληροφορίας και της επικοινωνίας.

Όσον αφορά στην ανάπτυξη ικανοτήτων στόχος είναι η ενίσχυση της διεθνούς στήριξης για την εφαρμογή αποτελεσματικής και στοχοθετημένης οικοδόμησης ικανότητας στις αναπτυσσόμενες χώρες, προκειμένου να προωθηθούν εθνικά σχέδια εφαρμογής όλων των Στόχων της Βιώσιμης Ανάπτυξης, μέσω, μεταξύ άλλων, της συνεργασίας Βορρά-Νότου, Νότου-Νότου καθώς και των τριγωνικών συνεργασιών.

Αναφορικά με το εμπόριο, στόχος είναι η προαγωγή ενός καθολικού, βάσει κανόνων, ανοικτού, απαλλαγμένου από διακρίσεις και ισότιμου πολυμερούς συστήματος εμπορίου στο πλαίσιο του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου, μέσω της ολοκλήρωσης των διαπραγματεύσεων για την Αναπτυξιακή Ατζέντα της Ντόχα. Επίσης, θα πρέπει να επιτευχθεί σημαντική αύξηση των εξαγωγών των

αναπτυσσόμενων χωρών, ιδίως έχοντας ως στόχο τον διπλασιασμό του μεριδίου των παγκόσμιων εξαγωγών των λιγότερο ανεπτυγμένων χωρών μέχρι το 2020. Επιπρόσθετα, στόχο αποτελεί και η έγκαιρη υλοποίηση της εφαρμογής της πρόσβασης στις απαλλαγμένες από δασμούς και ποσοτώσεις αγορές, σε διαρκή βάση, για όλες τις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες, σύμφωνα με τις αποφάσεις του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου, διασφαλίζοντας ότι οι προτιμησιακοί κανόνες καταγωγής που εφαρμόζονται στις εισαγωγές από τις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες είναι διαφανείς και απλοί και συμβάλλουν στη διευκόλυνση της πρόσβασης στις αγορές.

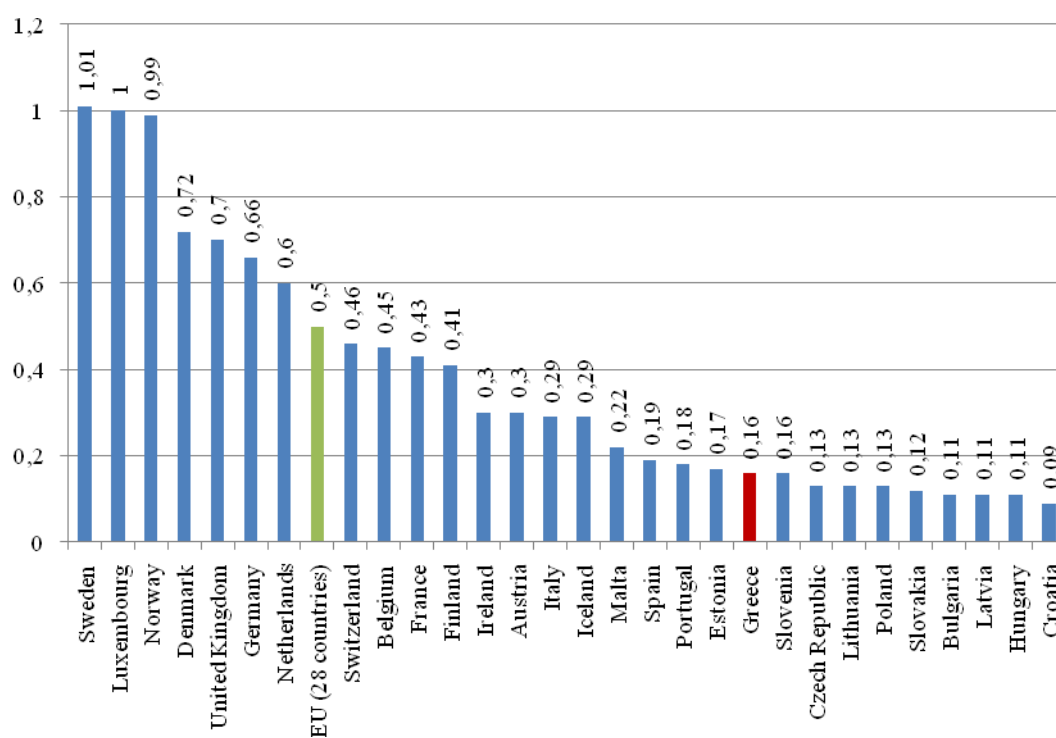
Τέλος, όσον αφορά στην αντιμετώπιση των συστημικών προβλημάτων, τίθενται στόχοι της θεσμικής και πολιτικής συνοχής, των πολυμερών εταιρικών συνεργασιών και στοιχείων ελέγχου και αξιοπιστίας. Ο στόχος της θεσμικής και πολιτικής συνοχής έχει ως επιμέρους στόχους την ενίσχυση της παγκόσμιας μακροοικονομικής σταθερότητας, μέσω του συντονισμού και της συνοχής των πολιτικών που ακολουθούνται, την ενίσχυση της συνοχής των πολιτικών για τη βιώσιμη ανάπτυξη και το σεβασμό του πολιτικού χώρου και της ηγεσίας, κάθε χώρας, αναφορικά με τη θέσπιση και εφαρμογή πολιτικών που στοχεύουν στην εξάλειψη της φτώχειας και τη βιώσιμη ανάπτυξη. Ο στόχος των πολυμερών εταιρικών συνεργασιών έχει ως επιμέρους στόχους την ενίσχυση της Παγκόσμιας Σύμπραξης για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη, η οποία συμπληρώνεται από πολυμερείς συμπράξεις που κινητοποιούν και μοιράζονται τη γνώση, την εμπειρογνωμοσύνη, την τεχνολογία και τους χρηματοδοτικούς πόρους, προκειμένου να στηριχθεί η επίτευξη των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης σε όλες τις χώρες, και ιδίως στις αναπτυσσόμενες χώρες και την ενθάρρυνση και προώθηση των αποτελεσματικών συμπράξεων του δημοσίου, του δημόσιου-ιδιωτικού τομέα και της κοινωνίας των πολιτών, με βάση την εμπειρία και τις στρατηγικές άντλησης πόρων που παρέχουν οι συμπράξεις. Τέλος, ο στόχος των στοιχείων, του ελέγχου και της αξιοπιστίας έχει ως επιμέρους στόχους έως το 2020, την ενίσχυση της υποστήριξης της οικοδόμησης ικανότητας των αναπτυσσόμενων χωρών, συμπεριλαμβανομένων των λιγότερο ανεπτυγμένων χωρών και των μικρών νησιωτικών αναπτυσσόμενων κρατών, προκειμένου να αυξηθεί σημαντικά η διαθεσιμότητα υψηλής ποιότητας, έγκαιρων και αξιόπιστων δεδομένων, διαχωρισμένων κατά εισόδημα, φύλο, ηλικία, φυλή, εθνικότητα, μεταναστευτικό στάτους, αναπηρία, γεωγραφική τοποθεσία και άλλα χαρακτηριστικά που σχετίζονται με τα εκάστοτε εθνικά πλαίσια. Επίσης, έως το 2030, στόχος είναι η αξιοποίηση των

υφιστάμενων πρωτοβουλιών για την ανάπτυξη μετρήσεων της προόδου της βιώσιμης ανάπτυξης συμπληρωματικών του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος, και υποστήριξη της οικοδόμησης στατιστικής ικανότητας στις αναπτυσσόμενες χώρες.

17.3 Η Κατάσταση στην Ελλάδα Συγκριτικά με την Υπόλοιπη Ευρώπη

Το Διάγραμμα 17.1 παρουσιάζει το ύψος της επίσημης αναπτυξιακής βοήθειας ως ποσοστό του ακαθάριστου εθνικού εισοδήματος και είναι ενδεικτική της ύπαρξης συνεργασιών. Πρόκειται για επιχορηγήσεις ή δάνεια που δίνονται στις οικονομίες με στόχο την προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης και της ευημερίας.

Διάγραμμα 17.1 Επίσημη αναπτυξιακή βοήθεια ως ποσοστό του ακαθάριστου εθνικού εισοδήματος (%) (2017)

Πηγή: Eurostat (sdg_17_10).

Στην Ελλάδα η επίσημη αναπτυξιακή βοήθεια αποτελεί το 0,16% του ακαθάριστου εθνικού εισοδήματος, ενώ ο αντίστοιχος μέσος όρος σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι 0,5%. Τα χαμηλότερα ποσοστά σημειώνουν η Κροατία (0,09%), η Ουγγαρία (0,11%), η Λετονία (0,11%) και η Βουλγαρία (0,11%), ενώ τα

υψηλότερα ποσοστά η Σουηδία (1,01%), το Λουξεμβούργο (1%), η Νορβηγία (0,99%) και η Δανία (0,72%).

17.4 Αποτελεσματικά Μέτρα και Πολιτικές

Με βάση το Περιφερειακό Κέντρο Πληροφόρησης του ΟΗΕ (UNRIC) (Ηνωμένα Έθνη 2018) για να επιτευχθεί ο στόχος της συνεργασίας, υπάρχει επιτακτική ανάγκη να κινητοποιήσουμε, να ανακατευθύνουμε και να ξεκλειδώσουμε τη μετασχηματιστική δύναμη των τρισεκατομμυρίων δολαρίων από τους ιδιωτικούς πόρους ώστε να υλοποιήσουμε τους στόχους για τη βιώσιμη ανάπτυξη. Οι μακροχρόνιες επενδύσεις, συμπεριλαμβανομένων των άμεσων ξένων επενδύσεων, είναι αναγκαίες σε κρίσιμους τομείς των αναπτυσσόμενων χωρών. Μεταξύ αυτών των τομέων είναι η βιώσιμη ενέργεια, οι υποδομές και οι μεταφορές καθώς και η πληροφόρηση και οι τεχνολογίες της επικοινωνίας. Ο ιδιωτικός τομέας θα πρέπει να προσδιορίσει τη σαφή του κατεύθυνση. Η αναθεώρηση και ο έλεγχος, οι κανονισμοί και τα κίνητρα τα οποία επιτρέπουν τέτοιες επενδύσεις, θα πρέπει να εκσυγχρονιστούν έτσι ώστε να προσελκύσουν επενδύσεις και να ενισχύσουν τη βιώσιμη ανάπτυξη. Οι εθνικοί μηχανισμοί παρακολούθησης όπως οι ανώτατοι ελεγκτικοί θεσμοί και μηχανισμοί εποπτείας από τους νομοθέτες θα πρέπει επίσης να ενισχυθούν.

Επιπρόσθετα, θα πρέπει να ενισχυθεί η κινητοποίησης εγχώριων πόρων, μέσω της διεθνούς στήριξης στις αναπτυσσόμενες χώρες, προκειμένου να βελτιωθεί η εγχώρια ικανότητα για τη συλλογή φόρων και άλλων εσόδων και να υπάρξει βοήθεια προς τις αναπτυσσόμενες χώρες προκειμένου να επιτύχουν τη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα του χρέους τους, μέσω συντονισμένων πολιτικών που στοχεύουν στην προώθηση της χρηματοδότησης, ελάφρυνσης και αναδιάρθρωσης του χρέους, ως ενδείκνυται, καθώς και αντιμετώπιση του εξωτερικού χρέους των υπερχρεωμένων φτωχών χωρών προκειμένου να μειωθεί η αδυναμία εξόφλησής του.

17.5 Βιβλιογραφία

Ηνωμένα Έθνη (2018) SDG Report 2018, Διαθέσιμο στο:
<https://www.un.org/sustainabledevelopment/development-agenda/>

Συμπεράσματα

Από την ανάλυση που προηγήθηκε παρουσιάστηκαν οι 17 στόχοι για τη βιώσιμη ανάπτυξη της Ατζέντας 2030, και αναδείχθηκε η σημαντική ανάγκη παρέμβασης ώστε να επιτευχθούν και οι 17 αυτοί στόχοι ταυτόχρονα έως το 2030. Η επίτευξη των στόχων αυτών θα δώσει στο παγκόσμιο στερέωμα άλλη δυναμική και θα βοηθήσει σημαντικά στο γενικότερο στόχο της επίτευξης βιώσιμης ανάπτυξης.

Επίσης, έγινε σαφές σε ποιους από τους στόχους αυτούς η Ελλάδα υστερεί ή υπερτερεί σε σχέση με το μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή της Ευρωζώνης, αλλά και τι προτείνει ο ΟΗΕ σχετικά με τους στόχους αυτούς ως μέσα αντίδρασης.

Η Ελλάδα έχει ήδη αρχίσει να εφαρμόζει και θα συνεχίσει να εφαρμόζει όπως και οι υπόλοιπες χώρες την Ατζέντα για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη του 2030 και πιο συγκεκριμένα τους 17 επιμέρους στόχους της, δεδομένου ότι οι στόχοι αυτοί παρέχουν ένα φιλόδοξο και μετασχηματιστικό πλαίσιο για μια νέα, δίκαιη και βιώσιμη αναπτυξιακή πορεία που να διασφαλίζει την ισορροπία μεταξύ οικονομικής ανάπτυξης, κοινωνικής συνοχής και δικαιοσύνης καθώς και την προστασία του περιβάλλοντος και του σημαντικού οικολογικού πλούτου της χώρας. Η διασφάλιση ότι "κανείς δεν μένει πίσω" θα πρέπει να είναι μια υψηλή πολιτική προτεραιότητα για την Ελλάδα, η οποία τώρα εξέρχεται από μια περίοδο παρατεταμένης οικονομικής κρίσης.

Η πρωτοφανής οικονομική κρίση που βίωσε η Ελλάδα μετά το ξέσπασμα της παγκόσμιας κρίσης του 2008 οδήγησε σε οικονομικές πολιτικές που συχνά δημιουργούν παρεκκλίσεις από την επίτευξη βιώσιμης ανάπτυξης. Η χώρα έπρεπε να επιλέξει κοινωνικές, περιβαλλοντικές και οικονομικές πολιτικές οι οποίες να εξισορροπούν την κατάσταση. Έτσι, η χώρα έπρεπε να εξισορροπήσει μέσω μέτρων για δίκαιη ανάπτυξη, βελτιώνοντας το επιχειρηματικό περιβάλλον και ενθαρρύνοντας τις επενδύσεις, προωθώντας την κοινωνική και αλληλέγγυα οικονομία, υποστηρίζοντας το ανθρώπινο κεφάλαιο, την έρευνα και την καινοτομία και ενισχύοντας τη βιωσιμότητα σε τομείς όπως η γεωργία, ο τουρισμός και οι υποδομές.

Όσον αφορά στην κοινωνία με ιδιαίτερη προσοχή στη διατήρηση της κοινωνικής συνοχής, οι προτεραιότητες πολιτικής επικεντρώνονται στην αντιμετώπιση των ζητημάτων που συνδέονται με την ανεργία, ιδίως για τους νέους και τις γυναίκες, τις κοινωνικές ανισότητες και την κοινωνική ένταξη των

μεταναστών και των ευάλωτων πληθυσμιακών ομάδων. Μέσα για να επιτευχθούν αυτά αποτελούν ένα ισχυρό σύστημα κοινωνικής ασφάλισης, η καθιέρωση ενός ελάχιστου εγγυημένου εισοδήματος για όλους, η πρόσβαση σε ποιοτικές υπηρεσίες υγειονομικής περίθαλψης, η εφαρμογή και διεύρυνση του κοινωνικού τιμολογίου ηλεκτρικής ενέργειας για κατοικίες, η στήριξη «ενεργειακών κοινοτήτων» και η ελεύθερη πρόσβασης σε ποιοτική εκπαίδευση για όλα τα επίπεδα εκπαίδευσης.

Όσον αφορά στο περιβάλλον, θα πρέπει να είναι εθνική προτεραιότητα η μετάβαση προς μια οικονομία χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα, καθώς και η μείωση των αποβλήτων, η ανακύκλωση. Επίσης, θα πρέπει να εξακολουθήσουν να εφαρμόζονται οι αρχές σχετικά με την ολοκληρωμένη διαχείριση των υδάτινων πόρων λαμβάνοντας υπόψη τόσο τις ανάγκες της κοινωνίας όσο και τις ανάγκες των οικοσυστημάτων, εξασφαλίζοντας ένα υψηλό επίπεδο προστασίας του οικολογικού πλούτου.

Όσον αφορά στην οικονομία, οι πολιτικές που εφαρμόζονται τα τελευταία έτη και υπό την εποπτεία των προγραμμάτων λιτότητας δίνουν ιδιαίτερη σημασία στην επίτευξη μέτρων για ανταγωνιστική, καινοτόμο και βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη. Θα πρέπει τα επόμενα έτη οι οικονομικές πολιτικές να στραφούν σε μέτρα για τη βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος, την ενθάρρυνση των άμεσων ξένων επενδύσεων και των επενδύσεων γενικότερα, την ανάδειξη του ρόλου του ανθρώπινου κεφαλαίου ως βασική κινητήρια δύναμη για την οικονομική ανάπτυξη, την υποστήριξη της έρευνας, της τεχνολογικής ανάπτυξης και της καινοτομίας, τη γεωργική και αγροτική ανάπτυξη, τις αποδοτικότερες τουριστικές υπηρεσίες και για την ανάπτυξη αξιόπιστων και βιώσιμων υποδομών και συστημάτων μεταφορών.

Πέρα από τα παραπάνω κρίνεται απαραίτητη η δημιουργία περισσότερο αποτελεσματικών και διαφανών θεσμών, η ενίσχυση των δημοκρατικών διαδικασιών και η πραγματοποίηση διαρθρωτικών και θεσμικών μεταρρυθμίσεων με στόχο την ενίσχυση της απασχόλησης, της ανταγωνιστικότητας, της διαφάνειας, της καινοτομίας, της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης και των διεθνών συνεργασιών.